

Z A K O N I K

O KRIVIČNOM POSTUPKU

Deo prvi

OPŠTE ODREDBE

Glava I

OSNOVNA PRAVILA

Svrha Zakonika o krivičnom postupku

Član 1.

(1) Ovaj zakonik sadrži pravila čiji je cilj da se omogući pravično vođenje krivičnog postupka, tako da niko nevin ne bude osuđen, a da se učiniocu krivičnog dela izrekne krivična sankcija pod uslovima predviđenim Krivičnim zakonikom i na osnovu zakonito sprovedenog postupka.

(2) Pre donošenja pravnosnažne presude ili rešenja o kažnjavanju, prava okrivljenog i njegove slobode se mogu ograničiti samo pod uslovima koje određuje ovaj zakonik i samo u onoj meri koja je neophodna radi ostvarivanja svrhe krivičnog postupka iz stava 1. ovog člana.

Pravo suda da izriče krivične sankcije

Član 2.

Krivičnu sankciju učiniocu krivičnog dela može svojom odlukom izreći samo nadležni sud u postupku koji je pokrenut i sproveden po ovom zakoniku.

Pretpostavka nevinosti

Član 3.

(1) Svako će se smatrati nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravnosnažnom odlukom nadležnog suda.

(2) Državni organi, sredstva javnog informisanja, udruženja građana, ličnosti iz javnog života i druga lica, dužni su da se pridržavaju pravila iz stava 1. ovog člana i da svojim javnim izjavama o krivičnom postupku koji je u toku ne vređaju druga pravila postupka, prava okrivljenog i oštećenog, sudsku nezavisnost i nepristrasnost.

(3) Istražni sudija tokom prethodne istrage i istrage, odnosno predsednik suda nakon što je istraga završena ili posle podnošenja neposredne optužnice, će po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka, branioca, oštećenog, odnosno njegovog punomoćnika, licu koje prekrši dužnost iz stava 2. ovog člana, izreći javnu opomenu, koja se o trošku tog lica objavljuje u sredstvima javnog informisanja.

(4) Ako je dužnost iz stava 2. ovog člana prekršena na osobito težak način, a naročito ako iz svih okolnosti očigledno proizilazi da je to učinjeno radi uticanja na sud i druge nadležne organe ili u cilju prouzrokovanja teških posledica po okrivljenog ili oštećenog, odnosno po druge učesnike krivičnog postupka, fizičkom licu se uz javnu opomenu može izreći novčana kazna do 150.000 dinara, a pravnom licu do 1.500.000 dinara.

(5) Ako fizičko lice i nakon mere iz stava 3, odnosno stava 4. ovog člana prekrši dužnost iz stava 2. ovog člana, izriče mu se novčana kazna do 300.000 dinara, a novčanom kaznom do 3.000.000 dinara se kažnjava pravno lice, koje nakon javne opomene prekrši dužnost iz stava 2. ovog člana. Za svako sledeće kršenje dužnosti iz stava 2. ovog člana, fizičkom licu se može izreći novčana kazna do 450.000 dinara, a pravnom licu do 4.500.000 dinara, a svako novo obrazloženo rešenje o kažnjavanju se može o trošku kažnjenog lica objaviti putem sredstava javnog informisanja.

(6) Protiv rešenja o kažnjavanju iz st. 4. i 5. ovog člana može se izjaviti žalba o kojoj rešava predsednik suda, ako je rešenje doneo istražni sudija, a o žalbi protiv rešenja o kažnjavanju koje je doneo predsednik suda, rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

Pravilo u sumnji u korist okrivljenog

Član 4.

Ako i nakon pribavljanja svih raspoloživih dokaza i njihovog izvođenja u krivičnom postupku, ostane samo sumnja u odnosu na postojanje nekog bitnog obeležja krivičnog dela ili u pogledu činjenica od kojih zavisi primena neke odredbe Krivičnog ili ovog zakonika, sud, odnosno drugi nadležni organ će uvek doneti odluku koja je povoljnija za okrivljenog.

Pravo na odbranu okrivljenog

Član 5.

(1) Okrivljeni će se pre prvog saslušanja upozoriti da sve što izjavi može biti upotrebljeno kao dokaz protiv njega.

(2) Okrivljeni već na prvom saslušanju mora biti obavešten o delu za koje se tereti i o dokazima na kojima je zasnovana optužba.

(3) Okrivljeni ne sme biti primoran da svedoči protiv samog sebe ili da prizna krivicu.

(4) Okrivljeni mora imati mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u prilog.

(5) Okrivljenom se mora obezbediti dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane.

(6) Okrivljeni ima pravo da se brani sam ili uz stručnu pomoć branioca, koga sam izabere iz reda advokata i koji može prisustvovati njegovom saslušanju.

(7) Pre prvog saslušanja, okrivljeni će se poučiti o pravu da uzme branioca i da branilac može prisustvovati njegovom saslušanju.

(8) Okrivljeni ima pravo da mu sud postavi branioca onda kad je to određeno ovim zakonikom.

(9) Osumnjičeni ima pravo na branioca u skladu sa ovim zakonikom.

Zabrana ponovnog suđenja posle pravosnažnog sudskog odlučivanja

Član 6.

(1) Niko ne može da bude gonjen i kažnjen za krivično delo za koje je pravosnažnom presudom oslobođen ili osuđen ili je za to delo postupak protiv njega pravosnažno obustavljen ili optužba pravosnažno odbijena.

(2) U postupku povodom vanrednog pravnog leka, pravosnažna sudska odluka se ne može izmeniti na štetu okrivljenog.

Prava lica lišenog slobode

Član 7.

(1) Lice lišeno slobode od strane nadležnog državnog organa, mora biti odmah obavешteno, na svom jeziku ili jeziku koji razume, o razlozima lišenja slobode i o svemu što mu se stavlja na teret, kao i o sledećim svojim pravima:

1) da nije dužno ništa da izjavi i da svaka njegova izjava može biti upotrebljena kao dokaz protiv njega;

2) da uzme branioca po svom izboru;

3) da neometano opšti sa braniocem;

4) da branilac prisustvuje njegovom saslušanju;

5) da zahteva da se o vremenu, mestu i svakoj promeni mesta lišenja slobode, bez odlaganja obaveste lica po njegovom izboru, kao i diplomatsko-konzularni predstavnik države čiji je državljanin odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije, ako se radi o izbeglici ili licu bez državljanstva;

6) da ako je stranac ili lice bez državljanstva, neometano opšti sa diplomatsko-konzularnim predstavnikom odnosno predstavnikom odgovarajuće međunarodne organizacije iz tačke 5. ovog stava;

7) da ako ne zna jezik koji je u službenoj upotrebi, može sudu upućivati podneske na svom jeziku;

8) da zahteva u svako doba i o njegovom trošku da ga bez odlaganja pregleda lekar po njegovom izboru, a ako on nije dostupan, po izboru organa lišenja slobode;

9) da pokrene postupak pred sudom radi ispitivanja zakonitosti lišenja slobode;

10) da zahteva naknadu štete zbog neosnovanog lišenja slobode.

(2) Lice koje je lišeno slobode bez odluke suda, mora biti odmah sprovedeno nadležnom istražnom sudiji, osim u slučaju iz člana 264. stav 1. ovog zakonika.

(3) Lice lišeno slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će nadležni istražni sudija hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito.

Službeni jezik u krivičnom postupku i pravo na upotrebu svog jezika

Član 8.

(1) U krivičnom postupku je u službenoj upotrebi srpski jezik ekavskog i ijekavskog izgovora i ćirilično pismo ili latinično pismo, u skladu sa ustavom i zakonom.

(2) U sudovima na čijim područjima žive pripadnici nacionalnih manjina, u službenoj upotrebi u krivičnom postupku su i njihovi jezici i pisma, u skladu sa zakonom.

(3) Sudovi saobraćaju međusobno i ukazuju jedni drugima pravnu pomoć na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu.

(4) Stranke, svedoci i druga lica koja učestvuju u postupku imaju pravo da u postupku upotrebljavaju svoj jezik.

(5) Tužbe, žalbe i druga pismena upućuju se sudu na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu.

(6) Sud upućuje pozive, odluke i druga pismena na srpskom jeziku, odnosno na jeziku nacionalne manjine koji je u skladu sa zakonom u službenoj upotrebi u sudu, a ako lice kome se vrši upućivanje ne zna srpski jezik, njemu se pozivi, odluke i druga pismena upućuju prevedena na jezik koji razume, govori i čita.

(7) Ako se postupak ne vodi na jeziku nekog lica iz stava 4. ovog člana, obezbediće se usmeno prevođenje onoga što ono, odnosno drugi iznosi, kao i pismeno prevođenje isprava i drugog pisanog dokaznog materijala. Prevođenje se poverava tumaču.

(8) O pravu na prevođenje poučiće se lice iz stava 4. ovog člana, koje se može odreći tog prava ako govori i razume jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabeležiti da je data pouka i izjava učesnika.

Zabrana nasilja i iznuđivanja iskaza u krivičnom postupku

Član 9.

Zabranjeno je i kažnjivo svako nasilje nad licem lišenim slobode i licem kojem je sloboda ograničena, kao i nasilje prema okrivljenom ili drugom licu koje učestvuje u krivičnom postupku, odnosno iznuđivanje priznanja ili kakve druge izjave od okrivljenog ili drugog lica koje učestvuje u postupku.

Prava lica neopravdano osuđenog ili neosnovano lišenog slobode

Član 10.

(1) Lice koje je neopravdano osuđeno za krivično delo ili je bez osnova lišeno slobode, ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete od države, kao i druga prava utvrđena zakonom.

(2) Svi državni organi su dužni da postupaju hitno radi ostvarenja prava iz stava 1. ovog člana.

Poučavanje neukog lica o njegovim pravima

Član 11.

(1) Okrivljenog ili drugo lice koje učestvuje u postupku a iz neznanja bi moglo da propusti neku radnju u postupku, ili da zbog toga ne koristi svoja prava, sud i državni organi koji učestvuju u postupku će blagovremeno poučiti o pravima koja mu po ovom zakoniku pripadaju i o posledicama propuštanja radnje.

(2) Licima iz stava 1. ovog člana se ne smatraju javni tužilac, branilac okrivljenog i punomoćnik oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca.

Suđenje u razumnom roku

Član 12.

(1) Okrivljeni ima pravo da u najkraćem roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez bilo kakvog neopravdanog odlaganja.

(2) Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.

(3) Trajanje pritvora i drugih ograničenja lične slobode, odnosno slobode kretanja utvrđenih ovim zakonikom (član 168), mora biti svedeno na najkraće nužno vreme.

Načelo istine i pravičnosti u krivičnom postupku

Član 13.

(1) Sud i državni organi koji učestvuju u krivičnom postupku dužni su da istinito i potpuno utvrde činjenice koje su bitne za donošenje zakonite odluke.

(2) Sud i državni organi su dužni da s jednakom pažnjom ispituju i utvrde kako činjenice koje terete okrivljenog, tako i one koje mu idu u prilog.

Načelo slobodne ocene dokaza

Član 14.

Pravo suda i državnih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano, uslovljeno niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Pravno nevaljani dokazi

Član 15.

Sudske odluke se ne mogu zasnivati na dokazima koji su sami po sebi ili prema načinu pribavljanja u suprotnosti sa odredbama ovog zakonika, drugog zakona, ili su pribavljeni, odnosno izvedeni povredama ljudskih prava i osnovnih sloboda propisanih ustavom ili ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

Načelo optužbe

Član 16.

(1) Krivični postupak pokreće se i vodi po zahtevu ovlašćenog tužioca.

(2) Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti ovlašćeni tužilac je javni tužilac, a za krivična dela za koja se goni po privatnoj tužbi ovlašćeni tužilac je privatni tužilac.

(3) Ako javni tužilac oceni da nema osnova za pokretanje ili produženje krivičnog postupka, na njegovo mesto pod uslovima određenim ovim zakonikom, može stupiti oštećeni kao tužilac, osim kada je to izuzetno, po odredbama ovog zakonika isključeno.

Načelo obaveznosti krivičnog gonjenja za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti

Član 17.

(1) Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, javni tužilac je dužan da bez odlaganja preduzme krivično gonjenje kad postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti.

(2) Javni tužilac je dužan da krivično goni sve dok po njegovoj oceni postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti.

Zborni sastav suda

Član 18.

(1) U krivičnom postupku sudovi sude u zbornom sastavu.

(2) U prvostepenim sudovima sudi sudija pojedinac onda kada je to predviđeno ovim zakonikom.

Ograničenje određenih prava usled pokretanja krivičnog postupka

Član 19.

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posledicu ograničenje određenih prava, takva ograničenja, ako zakonom nije drugačije

određeno, nastupaju kada optužnica stupi na pravnu snagu, a za krivična dela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine – od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira da li je postala pravnosnažna.

Značenje izraza "krivično delo" u ovom zakoniku

Član 20.

Izraz "krivično delo" u odredbama ovog zakonika, jednak je pojmu dela koje po svojim objektivnim obeležjima odgovara krivičnom delu i ne obuhvata krivicu lica protiv koga se postupak vodi, sve dok se ona ne utvrdi pravnosnažnom odlukom suda.

Značenje izraza "organizovani kriminal" u ovom zakoniku

Član 21.

Izraz "organizovani kriminal" u ovom zakoniku se odnosi na slučajeve postojanja osnovane sumnje da je krivično delo za koje je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, rezultat delovanja tri ili više lica udruženih u kriminalnu organizaciju, odnosno kriminalnu grupu, čiji je cilj vršenje teških krivičnih dela radi sticanja dobiti ili moći, kada je pored toga, ispunjeno još najmanje tri od sledećih uslova:

- 1) da je svaki član kriminalne organizacije, odnosno kriminalne grupe imao unapred određeni, odnosno očigledno određivi zadatak ili ulogu;
- 2) da je delatnost kriminalne organizacije planirana na duže vreme ili za neograničeni vremenski period;
- 3) da se delatnost organizacije zasniva na primeni određenih pravila unutrašnje kontrole i discipline članova;
- 4) da se delatnost organizacije planira i vrši u međunarodnim razmerama;
- 5) da se u vršenju delatnosti primenjuje nasilje ili zastrašivanje ili da postoji spremnost za njihovu primenu;
- 6) da se u vršenju delatnosti koriste privredne ili poslovne strukture;
- 7) da se koristi pranje novca ili nezakonito stečene dobiti;
- 8) da postoji uticaj organizacije ili njenog dela na političku vlast, sredstva javnog informisanja, zakonodavnu, izvršnu ili sudsku vlast ili na druge važne društvene ili ekonomske činioce.

Značenje drugih izraza u ovom zakoniku

Član 22.

(1) Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakoniku imaju ovo značenje:

- 1) Osumnjičeni je lice prema kome je nadležni državni organ preduzeo neku radnju zbog postojanja osnova sumnje ili osnovane sumnje da je

učinilo krivično delo, a u odnosu na koje još nije doneto rešenje o sprovođenju istrage, niti je podneta neposredna optužnica.

2) Okrivljeni je lice u odnosu na koje po oceni tužioca ili suda, postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo i protiv koga je doneto rešenje o sprovođenju istrage ili protiv koga je podneta neposredna optužnica, optužni predlog ili privatna tužba.

3) Optuženi je lice protiv koga je optužnica stupila na pravnu snagu.

4) Osuđeni je lice za koje je pravnosnažnom presudom ili pravnosnažnim rešenjem o kažnjavanju utvrđeno da je krivo za određeno krivično delo.

5) Izraz "okrivljeni" je i opšti naziv za osumnjičenog, okrivljenog, optuženog i osuđenog, odnosno za lice protiv koga se vodi krivični postupak.

6) Oštećeni je lice čije je kakvo lično ili imovinsko pravo krivičnim delom povređeno ili ugroženo, a oštećeni sa predlogom je oštećeni krivičnim delom koje se po Krivičnom zakoniku goni po službenoj dužnosti, ali samo po predlogu oštećenog tim krivičnim delom i koji je takav predlog podneo.

7) Tužilac je javni tužilac, privatni tužilac i oštećeni kao tužilac.

8) Stranka je tužilac i okrivljeni.

9) Ispravom se smatra svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima značaj za pravne odnose ili je od značaja u krivičnom postupku, što se odnosi i na računarske podatke zabeležene u odgovarajućem nosiocu podataka.

10) Izraz "serijsko silovanje" u odredbama ovog zakonika (član 146. stav 1. tač. 4), obuhvata jedno ili više krivičnih dela iz člana 178. Krivičnog zakonika, učinjenih od strane nepoznatog učinioca ili više nepoznatih učinilaca, odnosno jednog ili više osumnjičenih, na način i pod okolnostima koji ukazuju na verovatnoću da se to krivično delo na istovetan ili sličan način ponavlja u određenom vremenu i na određenom prostoru.

(2) Za potrebe ovog zakonika, a naročito u cilju ostvarenja prava na odbranu, smatra se da je krivični postupak započeo onog trenutka kada određeno lice stekne svojstvo osumnjičenog.

(3) Spis, pismeno, pošiljka i drugi dokumenti mogu biti i u elektronskom obliku i biti sadržani u odgovarajućim nosiocima podataka, kao što su CD, drugi diskovi, magnetne trake i bilo koji drugi nosioci podataka, što se odnosi i na dokaze i isprave sadržane u spisima.

Glava II

NADLEŽNOST SUDOVA

1. Stvarna nadležnost i sastav suda

Stvarna nadležnost krivičnog suda

Član 23.

Sudovi sude u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom.

Sastav sudskih veća i funkcionalna sudska nadležnost

Član 24.

(1) U prvom stepenu sudovi sude u većima sastavljenim od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika za krivična dela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od trideset godina ili teža kazna, a u većima sastavljenim od jednog sudije i dvojice sudija-porotnika – za krivična dela za koja je propisana blaža kazna. Kad se primenjuju posebne odredbe o skraćenom postupku, u prvom stepenu sudi sudija pojedinac, koji u prvom stepenu sudi i u krivičnom postupku za krivična dela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju do osam godina.

(2) U drugom i trećem stepenu sudovi sude u većima sastavljenim od pet sudija za krivična dela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od trideset godina ili teža kazna, a u većima sastavljenim od trojice sudija – za krivična dela za koja je propisana blaža kazna.

(3) Kad sudi u drugom stepenu na pretresu, veće je sastavljeno od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika, odnosno od trojice sudija ako presudu donosi u skladu sa članom 412. stav 5. ovog zakonika.

(4) U prethodnoj istrazi i istrazi učestvuje istražni sudija prvostepenog suda u skladu sa ovim zakonikom.

(5) Predsednik suda i predsednik veća odlučuju u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku.

(6) Prvostepeni sudovi, u veću sastavljenom od trojice sudija, odlučuju o žalbama protiv rešenja istražnog sudije i drugih rešenja kad je to određeno ovim zakonikom, donose odluke u prvom stepenu van glavnog pretresa, sprovode postupak i donose presudu po odredbama člana 511. st. 2. do 6. ovog zakonika i stavljaju predloge u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku ili u drugom zakonu.

(7) U postupku za krivična dela organizovanog kriminala i krivična dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom u prvom stepenu sudi veće sastavljeno od trojice sudija, a u drugom stepenu veće sastavljeno od pet sudija.

(8) Odredbe ovog zakonika koje se odnose na prava i dužnosti predsednika veća i veća, shodno se primenjuju i na sudiju pojedinca kada on u skladu sa odredbama ovog zakonika, vodi krivični postupak.

(9) Sud odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti u veću sastavljenom od troje sudija, a u veću sastavljenom od pet sudija, kad odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv odluke veća tog suda zbog povrede zakona.

(10) Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, sudovi višeg stepena odlučuju u veću sastavljenom od trojice sudija i u slučajevima koji nisu predviđeni u prethodnim stavovima ovog člana.

2. Mesna nadležnost

Opšta pravila određivanja mesne nadležnosti

Član 25.

(1) Mesno je nadležan po pravilu, sud na čijem području je krivično delo učinjeno. Krivično delo je učinjeno kako u mestu, gde je učinilac radio, ili bio dužan da radi, tako i u mestu gde je posledica u celini ili delimično nastupila. Kod pokušaja krivičnog dela nadležan je sud onog područja, u kome je preduzeta ili propuštena poslednja radnja, a ako je poslednja radnja preduzeta ili propuštena van teritorije Republike Srbije, sud onog područja u kome bi posledica krivičnog dela trebala da nastupi.

(2) Ako je krivično delo učinjeno na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvesno na kom je području učinjeno, nadležan je onaj od tih sudova koji je po zahtevu ovlašćenog tužioca prvi započeo postupak, a ako postupak još nije započet – sud kome je prvo podnesen zahtev za pokretanje postupka.

Mesna nadležnost za krivična dela učinjena na domaćem brodu ili vazduhoplovu

Član 26.

Ako je krivično delo učinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem području se nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima kad je krivično delo učinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno vazduhoplova ili domaće pristanište u kome se brod, odnosno vazduhoplov prvi put zaustavi.

Mesna nadležnost za krivična dela učinjena u sredstvima javnog informisanja ili putem globalne informativne mreže

Član 27.

(1) Ako je krivično delo učinjeno putem štampe, nadležan je sud na čijem području je spis štampan. Ako to mesto nije poznato ili je spis štampan u inostranstvu, nadležan je sud na čijem se području rastura štampani spis.

(2) Ako po zakonu odgovara sastavljač spisa, nadležan je i sud mesta u kome sastavljač ima prebivalište, ili sud mesta gde se desio događaj na koji se odnosi spis.

(3) Ako je spis ili izjava objavljena preko radija, televizije, interneta ili drugih sredstava javnog informisanja, nadležan je sud na čijem području se nalazi mesto emitovanja spisa ili izjave, a odredbe stava 2. ovog člana će se shodno primeniti i na ovaj slučaj.

Određivanje mesne nadležnosti prema prebivalištu ili boravištu okrivljenog

Član 28.

(1) Ako nije poznato mesto izvršenja krivičnog dela ili ako je to mesto van teritorije Republike Srbije, nadležan je sud na čijem području okrivljeni ima prebivalište ili boravište.

(2) Ako je sud na čijem području okrivljeni ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan i ako se saznalo za mesto izvršenja krivičnog dela.

Određivanje mesne nadležnosti prema mestu hvatanja ili samoprijavlјivanja okrivljenog

Član 29.

Ako nije poznato mesto izvršenja krivičnog dela ni prebivalište ili boravište okrivljenog, ili su oba van teritorije Republike Srbije, nadležan je sud na čijem se području okrivljeni liši slobode ili se sam prijavi.

Određivanje mesne nadležnosti u slučajevima da je krivično delo učinjeno u Republici Srbiji i van njene teritorije

Član 30.

Ako je neko lice učinilo krivična dela u Republici Srbiji i u Republici Crnoj Gori, odnosno i u inostranstvu, nadležan je sud koji je nadležan za krivično delo učinjeno u Republici Srbiji.

Određivanje mesne nadležnosti odlukom Vrhovnog suda Srbije

Član 31.

Ako se prema odredbama ovog zakonika ne može ustanoviti koji je sud mesno nadležan, Vrhovni sud Srbije određuje jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se sprovesti postupak.

3. Spajanje i razdvajanje postupka

Spajanje krivičnog postupka

Član 32.

(1) Ako je isto lice okrivljeno za više krivičnih dela, pa je za neka od tih dela nadležan niži a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi istog ranga, nadležan je onaj sud koji je po zahtevu ovlašćenog tužioca prvi započeo postupak, a ako postupak još nije započet – sud kome je prvo podnesen zahtev za pokretanje postupka.

(2) Prema odredbama stava 1. ovog člana određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećeni istovremeno učinio krivično delo prema okrivljenom.

(3) Za saizvršioce je nadležan po pravilu, sud koji je kao nadležan za jednog od njih prvi započeo postupak.

(4) Sud koji je nadležan za izvršioca krivičnog dela nadležan je, po pravilu, i za saučesnike, prikrivače, lica koja su pomogla učiniocu posle izvršenja krivičnog dela, kao i za lica koja nisu prijavila pripremanje krivičnog dela, izvršenje krivičnog dela ili učinioca.

(5) U svim slučajevima iz prethodnih stavova sprovede se, po pravilu, jedinstveni postupak i doneti jedna presuda.

(6) Sud može odlučiti da se sprovede jedinstveni postupak i donese jedna presuda i u slučaju kad je više lica okrivljeno za više krivičnih dela, ali samo ako između izvršenih krivičnih dela postoji međusobna veza i ako postoje isti dokazi. Ako je za neka od ovih krivičnih dela nadležan viši a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se sprovesti samo pred višim sudom.

(7) Sud može odlučiti da se sprovede jedinstveni postupak i donese jedna presuda ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv istog lica za više krivičnih dela ili protiv više lica za isto krivično delo.

(8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za sprovođenje jedinstvenog postupka. Protiv rešenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen predlog za spajanje nije dozvoljena žalba.

(9) Odredbe o spajanju postupka (st. 1. do 8. ovog člana) se shodno primenjuju i kad u prethodnoj istrazi ili istrazi postupak vodi javni tužilac, koji odlučuje o sprovođenju jedinstvenog postupka u istrazi.

Razdvajanje krivičnog postupka

Član 33.

(1) Na predlog stranaka, odnosno branioca ili po službenoj dužnosti, sud koji je po članu 32. ovog zakonika nadležan, može iz važnih razloga ili iz razloga celishodnosti, do završetka glavnog pretresa, odlučiti da se postupak za pojedina krivična dela ili protiv pojedinih okrivljenih razdvoji i posebno dovrši ili preda drugom nadležnom sudu.

(2) Protiv rešenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen predlog za razdvajanje postupka nije dozvoljena žalba.

4. Prenošnje mesne nadležnosti

Prenošenje mesne nadležnosti odlukom neposredno višeg suda

Član 34.

(1) Kad je nadležan sud iz pravnih ili stvarnih razloga sprečen da vodi krivični postupak, dužan je da o tome izvesti neposredno viši sud, koji će odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području.

(2) Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Prenošenje mesne nadležnosti odlukom Vrhovnog suda Srbije

Član 35.

Vrhovni sud Srbije može na predlog istražnog sudije, sudije pojedinca ili predsednika veća ili na predlog nadležnog javnog tužioca, odnosno na predlog okrivljenog ili njegovog branioca, odrediti za vođenje krivičnog postupka drugi stvarno nadležan sud na području Republike Srbije, ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.

5. Ocena i sukob nadležnosti

Dužnost suda da pazi na svoju stvarnu i mesnu nadležnost i obaveze nenadležnog suda

Član 36.

(1) Sud je dužan da pazi na svoju stvarnu i mesnu nadležnost i čim primeti da nije nadležan oglasiće se nenadležnim i po pravnosnažnosti rešenja uputiće predmet nadležnom sudu.

(2) Ako posle otvaranja glavnog pretresa sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud, neće dostaviti predmet tom sudu nego će sam sprovesti postupak i doneti odluku.

(3) Pošto optužnica stupi na pravnu snagu, sud se ne može oglasiti mesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mesne nenadležnosti.

(4) Nenadležan sud je dužan da preduzme one radnje u postupku koje ne trpe odlaganje.

Pokretanje postupka za rešavanje sukoba nadležnosti

Član 37.

(1) Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom, smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenuće postupak za rešavanje sukoba nadležnosti.

(2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se ovaj oglasio nenadležnim odluku doneo drugostepeni sud, za tu odluku vezan je u pitanju nadležnosti i sud kome je predmet ustupljen ako je drugostepeni sud nadležan za rešavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Rešavanje sukoba nadležnosti

Član 38.

(1) Sukob nadležnosti između sudova rešava zajednički neposredno viši sud.

(2) Pre nego što donese rešenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje javnog tužioca koji je nadležan da postupa pred tim sudom, kad se krivični postupak vodi po zahtevu javnog tužioca.

(3) Protiv rešenja donetog povodom sukoba nadležnosti žalba nije dozvoljena.

(4) Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti, sud može istovremeno po službenoj dužnosti, doneti odluku o prenošenju mesne nadležnosti ako su ispunjeni uslovi iz člana 34. ovog zakonika.

(5) Dok se ne reši sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan da preduzima one radnje koje ne trpe odlaganje.

Glava III

IZUZEĆE

Razlozi za izuzeće

Član 39.

Sudija ili sudija-porotnik ne može vršiti sudijske dužnosti:

- 1) ako je oštećen krivičnim delom;
- 2) ako mu je okrivljeni, njegov branilac, tužilac, oštećeni, njihov zakonski zastupnik ili punomoćnik, bračni drug, odnosno bivši bračni drug ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena;
- 3) ako je okrivljenom, odnosno njegovom braniocu ili tužiocu, oštećenom, odnosno punomoćniku oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca, kršteni ili venčani kum, ili ako je njemu okrivljeni, odnosno njegov branilac, tužilac ili oštećeni, odnosno punomoćnik oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca, kršteni ili venčani kum, ili ako je od okrivljenog, odnosno njegovog branioca, tužioca, ili oštećenog, odnosno punomoćnika oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca, bio kršten, odnosno ako je koji od njih drugome decu krštavao;
- 4) ako je sa okrivljenim, njegovim braniocem, tužiocem ili oštećenim u odnosu staratelja, štićenika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika;
- 5) ako je u istom krivičnom predmetu vršio dokazne radnje, ili je učestvovao u postupku kao sudija, tužilac, branilac, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog, odnosno tužioca, ili je saslušan kao svedok ili kao veštak;
- 6) ako je u istom predmetu učestvovao u postupku pred nižim sudom ili ako je u istom sudu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija žalbom;
- 7) ako postoje okolnosti koje mogu izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost.

Postupanje sudije ili sudije-porotnika kada sazna da postoji razlog za izuzeće

Član 40.

(1) Sudija ili sudija-porotnik, čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće iz člana 39. tač. 1. do 6. ovog zakonika, dužan je da prekine svaki rad na

tom predmetu i da o tome obavesti predsednika suda, koji će mu odrediti zamenu. Ako se radi o izuzeću predsednika suda, njega će za taj slučaj zameniti sudija tog suda najstariji po imenovanju, a ako to nije moguće, zamenika će odrediti predsednik neposredno višeg suda.

(2) Ako sudija ili sudija-porotnik smatra da postoje druge okolnosti koje opravdavaju njegovo izuzeće (član 39. tačka 7), obavestiće o tome predsednika suda.

Lica koja mogu tražiti izuzeće sudije ili sudije-porotnika

Član 41.

(1) Izuzeće mogu tražiti stranke i branilac.

(2) Zahtev za izuzeće sudije ili sudije porotnika stranke i branilac mogu podneti do početka glavnog pretresa, a ako su za razlog izuzeća propisanom u članu 39. tač. 1. do 6. saznale kasnije, zahtev podnose odmah po saznanju.

(3) Zahtev za izuzeće predsednika suda iz razloga propisanih u članu 39. tačka 7, stranke i branilac mogu podneti najkasnije u roku od pet dana od dana prijema poziva za glavni pretres.

(4) Zahtev za izuzeće sudije višeg suda stranke i branilac mogu podneti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.

(5) Stranke i branilac mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije ili sudije-porotnika koji u predmetu postupaju.

(6) Stranke i branilac dužni su da zahtev potkrepe navođenjem okolnosti zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće. U zahtevu se ne mogu ponovo navoditi razlozi koji su isticali u ranijem zahtevu za izuzeće koji je odbijen.

Odlučivanje o zahtevu za izuzeće

Član 42.

(1) O zahtevu za izuzeće iz člana 41. ovog zakonika odlučuje predsednik suda.

(2) Ako se traži izuzeće samo predsednika suda, ili predsednika suda i sudije ili sudije-porotnika, odluku o izuzeću donosi zamenik predsednika suda.

(3) Pre donošenja rešenja o izuzeću pribaviće se izjava sudije, sudije-porotnika, odnosno predsednika suda, a po potrebi sprovede se i drugi izviđaji.

(4) Protiv rešenja kojim se usvaja zahtev za izuzeće nije dozvoljena žalba. Rešenje kojim se zahtev za izuzeće odbija može se pobijati posebnom žalbom, a ako je takvo rešenje doneseno posle podignute optužbe, onda samo žalbom na presudu.

(5) Ako je zahtev za izuzeće podnesen protivno odredbi člana 41. st. 2, 3, 5. i 6. ovog zakonika ili ako je očigledno upravljen na odugovlačenje postupka, zahtev će se odbaciti u celini, odnosno delimično. Protiv rešenja kojim se zahtev

odbacuje nije dozvoljena žalba. Rešenje kojim se zahtev odbacuje donosi predsednik suda, a od otvaranja zasedanja – veće. U donošenju tog rešenja od otvaranja zasedanja može učestvovati sudija čije se izuzeće traži.

Postupanje sudije ili sudije-porotnika kada sazna da je podnesen zahtev za njegovo izuzeće

Član 43.

Kad sudija ili sudija-porotnik sazna da je podnet zahtev za njegovo izuzeće, dužan je da odmah obustavi svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka 7. ovog zakonika, može do donošenja rešenja o zahtevu preduzimati samo one radnje koje ne trpe odlaganje.

Shodna primena pravila o izuzeću sudija, odnosno sudija-porotnika

Član 44.

(1) Odredbe o izuzeću sudija i sudija-porotnika shodno će se primenjivati i na javne tužioce i njihove zamenike, zapisničare, tumače i stručna lica i veštace, ako za njih nije što drugo određeno (član 129). Javni tužilac, odnosno njegov zamenik, se neće izuzeti ako je u istom krivičnom predmetu vršio dokazne radnje, odnosno ako je u postupku učestvovao kao tužilac (član 39. tačka 5) ili je u istom predmetu učestvovao u postupku pred nižim sudom (član 39. tačka 6).

(2) Javni tužilac odlučuje o izuzeću lica koja su na osnovu zakona ovlašćena da ga zastupaju u krivičnom postupku. O izuzeću javnog tužioca odlučuje neposredno viši tužilac. O izuzeću Republičkog javnog tužioca primenjuju se odredbe odgovarajućeg zakona.

(3) O izuzeću zapisničara, tumača, stručnog lica i veštaka odlučuje veće, predsednik veća ili sudija.

(4) Kad ovlašćena službena lica policije preduzimaju dokazne radnje na osnovu ovog zakonika, o njihovom izuzeću odlučuje istražni sudija. Ako prilikom preduzimanja ovih radnji sudeluje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službeno lice koje preduzima radnju.

Glava IV

JAVNI TUŽILAC

Ovlašćenja javnog tužioca

Član 45.

Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti javni tužilac je ovlašćen:

1) da sprovodi prethodnu istragu i da izdavanjem obavezujućih naloga ili neposrednim rukovođenjem usmerava radnje policije u prethodnoj istrazi;

2) da donosi rešenje o odlaganju krivičnog gonjenja kada je to predviđeno ovim zakonikom;

3) da donosi rešenje o sprovođenju istrage i da vršenjem dokaznih radnji sprovodi istragu;

4) da sa okrivljenim u skladu sa ovim zakonikom zaključuje sporazum o priznanju krivice;

5) da podiže i zastupa optužnicu, odnosno optužni predlog pred nadležnim sudom;

6) da izjavljuje žalbe protiv nepravosnažnih sudskih odluka i da podnosi vanredne pravne lekove protiv pravosnažnih sudskih odluka.

7) da vrši i druge radnje određene ovim zakonikom.

Dužnost policije i drugih državnih organa koji učestvuju u prethodnoj istrazi da postupaju po zahtevu javnog tužioca

Član 46.

(1) Radi vršenja ovlašćenja iz člana 45. tačka 1. ovog zakonika, svi organi koji učestvuju u prethodnoj istrazi dužni su da o svakoj preduzetoj radnji obaveste nadležnog javnog tužioca. Policija i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih dela dužni su da postupe po svakom zahtevu nadležnog javnog tužioca.

(2) Ako policija ili drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će odmah obavestiti starešinu koji rukovodi organom, a po potrebi može obavestiti nadležnog ministra, vladu ili nadležno skupštinsko telo.

(3) Ako u roku od 24 časa od kada je primljeno obaveštenje iz stava 2. ovog člana, policija ili drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će bez odlaganja inicirati pokretanje disciplinskog postupka protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je odgovorno za nepostupanje po njegovom zahtevu.

Postupanje javnog tužioca pred odgovarajućim sudom i stvarna nadležnost javnog tužioca

Član 47.

Javni tužilac postupa pred odgovarajućim sudom saglasno zakonu, a stvarna nadležnost javnog tužioca se određuje shodno pravilima određivanja stvarne nadležnosti suda, osim kada je odgovarajućim zakonom drugačije određeno.

Mesna nadležnost javnog tužioca

Član 48.

Mesna nadležnost javnog tužioca određuje se prema odredbama koje važe za mesnu nadležnost suda pred kojim javni tužilac postupa.

Radnje u postupku nenadležnog javnog tužioca

Član 49.

Radnje u postupku koje ne trpe odlaganje preduzeće i nenadležni javni tužilac, ali o tome mora odmah obavestiti nadležnog javnog tužioca.

Sukob nadležnosti između javnih tužilaca

Član 50.

Sukob nadležnosti između javnih tužilaca rešava zajednički neposredno viši javni tužilac.

Odustanak javnog tužioca od krivičnog gonjenja

Član 51.

Javni tužilac može odustati od zahteva za gonjenje do završetka glavnog pretresa pred prvostepenim sudom, a pred višim sudom – u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku.

Glava V

OŠTEĆENI I PRIVATNI TUŽILAC

Rok za podnošenje predloga oštećenog i privatne tužbe

Član 52.

(1) Za krivična dela za koja se goni po predlogu oštećenog ili po privatnoj tužbi, predlog ili tužba se podnosi u roku od tri meseca od dana kad je ovlašćeno lice saznalo za krivično delo i lice za koje osnovano smatra da je učinilac.

(2) Ako je podnesena privatna tužba zbog krivičnog dela uvrede, okrivljeni može do završetka glavnog pretresa i posle proteka roka iz stava 1. ovog člana podići privatnu tužbu (protivtužbu), protiv tužioca koji mu je uvredu naneo istom prilikom, a u takvom slučaju, sud donosi jednu presudu o obe privatne tužbe.

Podnošenje predloga za krivično gonjenje ili privatne tužbe

Član 53.

(1) Predlog za krivično gonjenje se podnosi nadležnom javnom tužiocu, a privatna tužba nadležnom sudu.

(2) Ako je oštećeni podneo krivičnu prijavu ili je podneo predlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku, smatraće se da je time podneo i predlog za gonjenje.

(3) Kada je oštećeni podneo krivičnu prijavu ili predlog za gonjenje, a u toku postupka se utvrdi da se radi o krivičnom delu za koje se goni po privatnoj tužbi, prijava, odnosno predlog smatraće se blagovremenom privatnom tužbom ako

su podneti u roku predviđenom za podnošenje privatne tužbe. Blagovremeno podneta privatna tužba smatraće se blagovremeno podnetim predlogom oštećenog ako se u toku postupka utvrdi da se radi o krivičnom delu za koje se goni po predlogu.

Podnošenje predloga za krivično gonjenje ili privatne tužbe od strane zakonskog zastupnika

Član 54.

(1) Za maloletna lica i lica koja su potpuno lišena poslovne sposobnosti, predlog ili privatnu tužbu podnosi njihov zakonski zastupnik.

(2) Maloletnik koji je navršio šesnaest godina može i sam podneti predlog ili privatnu tužbu.

Podnošenje predloga za krivično gonjenje, odnosno privatne tužbe ili nastavljanje postupka nakon smrti oštećenog ili privatnog tužioca

Član 55.

Ako oštećeni ili privatni tužilac umre u toku roka za podnošenje predloga ili privatne tužbe ili u toku postupka, njegov bračni drug, lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, deca, roditelji, usvojenici, usvojitelji, braća i sestre mogu u roku od tri meseca posle njegove smrti podneti predlog ili tužbu, odnosno dati izjavu da postupak nastavljaju.

Sticaj oštećenih krivičnim delom za koje se goni po predlogu oštećenog ili po privatnoj tužbi

Član 56.

Ako je krivičnim delom oštećeno više lica, gonjenje će se preduzeti, odnosno nastaviti po predlogu ili privatnoj tužbi bilo kog oštećenog.

Odustanak od predloga za krivično gonjenje ili od privatne tužbe

Član 57.

Oštećeni i privatni tužilac mogu svojom izjavom sudu pred kojim se vodi postupak odustati od predloga, odnosno privatne tužbe do završetka glavnog pretresa. U tom slučaju oni gube pravo da ponovo podnesu predlog, odnosno privatnu tužbu.

Pretpostavljeni odustanak privatnog tužioca od krivičnog gonjenja i povraćaj u pređašnje stanje

Član 58.

(1) Ako privatni tužilac ne dođe na glavni pretres iako je uredno pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljivanja sudu promene adrese ili boravišta, odnosno zbog nenavođenja adrese ili navođenja netačne adrese u

privatnoj tužbi, smatraće se da je odustao od tužbe, ako ovim zakonikom nije što drugo određeno (član 456).

(2) Predsednik veća dozvoliće povraćaj u pređašnje stanje privatnom tužiocu koji iz opravdanog razloga nije mogao da dođe na glavni pretres ili da blagovremeno obavesti sud o promeni adrese ili boravišta, ako u roku od osam dana po prestanku smetnje podnese molbu za povraćaj u pređašnje stanje.

(3) Posle proteka tri meseca od dana propuštanja ne može se tražiti povraćaj u pređašnje stanje.

(4) Protiv rešenja kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljena žalba.

(5) Rešenje o obustavi postupka doneseno u slučaju iz stava 1. ovog člana stupa na pravnu snagu kada isteknu rokovi iz st. 2. i 3. ovog člana.

Pravo oštećenog i privatnog tužioca da se upoznaju sa dokaznim materijalom i da imaju dokaznu inicijativu tokom krivičnog postupka

Član 59.

(1) Oštećeni ima pravo da u toku istrage ukaže na sve činjenice i da predlaže dokaze koje smatra važnim za krivičnu stvar i njegov imovinskoopravni zahtev.

(2) Na glavnom pretresu oštećeni i privatni tužilac imaju pravo da predlažu dokaze, postavljaju pitanja optuženom, svedocima i veštacima, da iznose primedbe i objašnjenja u pogledu njihovih iskaza i da daju druge izjave i predloge.

(3) Oštećeni, oštećeni kao tužilac i privatni tužilac imaju pravo da razmatraju spise i razgledaju predmete koji služe kao dokaz.

(4) Javni tužilac ili istražni sudija u prethodnoj istrazi i istrazi, odnosno predsednik veća nakon podnošenja optužnice, upoznaće oštećenog i privatnog tužioca sa pravima navedenim u st. 1. do 3. ovog člana.

Opšta pravila o sticanju svojstva oštećenog kao tužioca

Član 60.

(1) Kad javni tužilac nađe da nema osnova da preduzme gonjenje za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti ili kad nađe da nema osnova da preduzme gonjenje protiv nekog od saučesnika, dužan je da u roku od osam dana o tome obavesti oštećenog i da ga uputi da može sam preduzeti gonjenje.

(2) Oštećeni ima pravo da preduzme, odnosno nastavi gonjenje u roku od osam dana od kada je primio obaveštenje iz stava 1. ovog člana.

(3) Ako je javni tužilac odustao od optužnice, oštećeni može, preuzimajući gonjenje, ostati pri podignutoj optužnici ili podići novu.

(4) Oštećeni koji nije obavešten da javni tužilac nije preduzeo gonjenje ili da je odustao od gonjenja, može svoju izjavu da preduzima ili nastavlja postupak dati pred nadležnim sudom u roku od tri meseca od dana kad je javni

tužilac odbacio prijavu, odnosno od dana kad je doneseno rešenje o obustavi postupka.

(5) Kad javni tužilac, odnosno sud obaveštava oštećenog da može preduzeti gonjenje, dostaviće mu i pouku koje radnje može preduzeti radi ostvarivanja ovog prava.

(6) Ako oštećeni kao tužilac umre u toku trajanja roka za preduzimanje gonjenja ili u toku trajanja postupka, njegov bračni drug, lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, deca, roditelji, usvojenici, usvojitelji, braća i sestre mogu u roku od tri meseca od dana njegove smrti preduzeti gonjenje, odnosno dati izjavu da postupak nastavlja.

(7) Rešenje o obustavi postupka zbog odustanka javnog tužioca od gonjenja stupa na pravnu snagu po isteku rokova iz st. 2. i 4. ovog člana.

Odustanak javnog tužioca od krivičnog gonjenja na glavnom pretresu

Član 61.

(1) Kad javni tužilac odustane od optužnice na glavnom pretresu, oštećeni je dužan da se odmah usmeno, a najkasnije u roku od osam dana pismeno, izjasni da li hoće da produži gonjenje. Ako oštećeni nije prisutan na glavnom pretresu a uredno je pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljivanja sudu promene adrese ili boravišta, smatraće se da neće da nastavi gonjenje.

(2) Predsednik veća prvostepenog suda dozvoliće povraćaj u pređašnje stanje oštećenom koji nije uredno pozvan ili je uredno pozvan, a iz opravdanih razloga nije mogao doći na glavni pretres na kome je donesena presuda kojom se optužba odbija zbog odustanka javnog tužioca od optužnice, ako oštećeni u roku od osam dana od prijema presude podnese molbu za povraćaj u pređašnje stanje i ako u toj molbi izjavi da nastavlja gonjenje. U ovom slučaju zakazaće se ponovo glavni pretres i presudom donesenom na osnovu novog glavnog pretresa ukinuće se ranija presuda. Ako uredno pozvani oštećeni ne dođe na novi glavni pretres, ranija presuda ostaje na snazi. Odredbe člana 58. st. 3. i 4. ovog zakonika primeniće se i u ovom slučaju.

(3) Odbijajuća presuda izrečena u slučaju iz stava 1. ovog člana, postaje pravnosnažna kad isteknu rokovi za podnošenje molbe za povraćaj u pređašnje stanje.

Pretpostavljeni odustanak oštećenog od mogućnosti da krivično goni, odnosno odustanak oštećenog kao tužioca od krivičnog gonjenja

Član 62.

(1) Ako oštećeni u zakonskom roku ne pokrene ili ne nastavi gonjenje, ili ako oštećeni kao tužilac koji je uredno pozvan ne dođe na glavni pretres, ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljivanja sudu promene adrese ili boravišta, smatraće se da je odustao od krivičnog gonjenja.

(2) U slučaju nedolaska oštećenog kao tužioca na glavni pretres na koji je bio uredno pozvan, primeniće se odredbe člana 58. st. 2. do 5. ovog zakonika.

Shodna prava oštećenog kao tužioca i preuzimanje krivičnog gonjenja od strane javnog tužioca

Član 63.

(1) Oštećeni kao tužilac ima ista prava koja ima javni tužilac, osim onih koja pripadaju javnom tužiocu kao državnom organu.

(2) U postupku koji se vodi po zahtevu oštećenog kao tužioca, javni tužilac ima pravo uvida u tok i spise krivičnog postupka, te do završetka glavnog pretresa može preuzeti krivično gonjenje i zastupanje optužbe.

Procesno maloletstvo oštećenog

Član 64.

(1) Ako je oštećeni maloletno lice ili lice koje je potpuno lišeno poslovne sposobnosti, njegov zakonski zastupnik je ovlašćen da daje sve izjave i da preduzima sve radnje na koje je po ovom zakoniku ovlašćen oštećeni.

(2) Oštećeni koji je navršio šesnaest godina ovlašćen je da sam daje izjave i preduzima radnje u postupku.

Punomoćnik privatnog tužioca, oštećenog i oštećenog kao tužioca

Član 65.

(1) Privatni tužilac, oštećeni i oštećeni kao tužilac, kao i njihovi zakonski zastupnici, mogu svoja prava u postupku vršiti i preko punomoćnika.

(2) Oštećenom kao tužiocu, kad se postupak vodi po njegovom zahtevu za krivično delo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju preko pet godina, može se, na njegovo traženje, postaviti punomoćnik ako je to u interesu ostvarenja svrhe krivičnog postupka (član 1. stav 1) i ako oštećeni kao tužilac, prema svom imovnom stanju, ne može snositi troškove zastupanja. O zahtevu odlučuje javni tužilac u istrazi, odnosno predsednik veća nakon podnošenja optužnice, a punomoćnika postavlja predsednik suda iz reda advokata.

Dužnost oštećenog, privatnog tužioca i oštećenog kao tužioca

Član 66.

Privatni tužilac, oštećeni kao tužilac i oštećeni, kao i njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, dužni su da bez odlaganja o svakoj promeni adrese ili boravišta obaveste sud.

Glava VI

BRANILAC

Pravo okrivljenog na stručnu odbranu

Član 67.

(1) Okrivljeni može imati branioca tokom celog krivičnog postupka i u svako doba.

(2) Branioca okrivljenom mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni drug, lice sa kojim okrivljeni živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra i hranitelj.

(3) Za branioca se može uzeti samo advokat, a njega može zameniti advokatski pripravnik, ako se postupak vodi za krivično delo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju do pet godina. Pred Vrhovnim sudom Srbije branilac može biti samo advokat.

(4) Branilac je dužan da podnese punomoćje organu pred kojim se vodi postupak. Okrivljeni može dati braniocu i usmeno punomoćje na zapisnik kod organa pred kojim se vodi postupak. Branilac je dužan da u punomoćju navede svoje sedište i tačnu adresu i sve druge podatke koji su potrebni organu koji vodi krivični postupak, radi pozivanja branioca i dostavljanja pismena braniocu.

(5) Branilac je dužan da organ koji vodi postupak blagovremeno obavesti o svakoj promeni svoje adrese i svog boravišta.

(6) Organ koji vodi postupak može branioca koji propusti svoju dužnost iz st. 4. i 5. ovog člana, kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara i obavezati ga da snosi troškove nastale njegovim propuštanjem da ispuni tu dužnost.

(7) Protiv rešenja iz stava 6. ovog člana, branilac može izjaviti žalbu koja ne odlaže izvršenje rešenja, a o kojoj rešava veće iz člana 24. stava 6. ovog zakonika.

Više branilaca i zajednički branilac

Član 68.

(1) Više okrivljenih mogu imati zajedničkog branioca samo ako to nije u suprotnosti sa interesima njihove odbrane i ako je organ koji vodi postupak ocenio da ne postoji mogućnost da se između više okrivljenih pojavi sukob interesa.

(2) Jedan okrivljeni može imati istovremeno u postupku najviše tri branioca, a u izuzetnim slučajevima i po dopuštenju suda, najviše pet branilaca. Smatra se da je odbrana obezbeđena kad u postupku učestvuje jedan od branilaca.

Lica koja ne mogu da budu branioci

Član 69.

(1) Branilac ne može biti saokrivljeni, oštećeni, bračni drug oštećenog ili tužioca, ni njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.

(2) Branilac ne može biti ni lice koje je pozvano kao svedok, osim ako je po ovom zakoniku oslobođeno dužnosti svedočenja i izjavilo je da neće svedočiti.

(3) Branilac ne može biti ni lice koje je u istom predmetu postupalo kao sudija ili javni tužilac ili je preduzimalo radnje u prethodnoj istrazi.

Isključenje branioca iz krivičnog postupka

Član 70.

(1) Ako je branilac zloupotrebio kontakt sa okrivljenim u pritvoru, radi posredovanja u uticanju na svedoke, saučesnike ili prikrivače, odnosno ako je branilac na drugi način zloupotrebom svog prava na kontakt sa pritvorenikom, učestvovao u izvršenju krivičnog dela, pripremanju bekstva pritvorenog lica ili sprečavanju, odnosno otežavanju ostvarenja svrhe pritvora, sud će ga rešenjem isključiti iz krivičnog postupka i izreći mu novčanu kaznu do 300.000 dinara.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, okrivljeni će se pozvati da uzme drugog branioca, a ako se radi o slučaju obavezne odbrane, njega će postaviti sud u skladu sa članom 71. stav 4. ovog zakonika.

(3) Kada je u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana došlo do promene branioca, sud će novom braniocu ostaviti dovoljno vremena za upoznavanje sa predmetom i pripremanje odbrane.

(4) Rešenje suda iz stava 1. ovog člana se donosi nakon što sud u prisustvu tužioca, okrivljenog i predstavnika advokatske komore čiji je branilac član, sasluša branioca u pogledu kojeg postoji osnovana sumnja da je zloupotrebio svoj položaj na način opisan u stavu 1. ovog člana i izvede druge potrebne dokaze.

(5) Protiv rešenja o isključenju branioca može se uložiti žalba o kojoj rešava veće iz člana 24. stava 6. ovog zakonika i koja ne odlaže izvršenje rešenja.

(6) Kada rešenje o isključenju branioca postane pravnosnažno o tome se obaveštava nadležna advokatska komora čiji je branilac član, koja je dužna da u roku od dva meseca od dana kada je obaveštena, obavesti predsednika suda o merama koje je preduzela.

(7) Rešenje o isključenju branioca i njegovom novčanom kažnjavanju iz stava 1. ovog člana, ne isključuje mogućnost krivičnog gonjenja branioca, ako je on svojim radnjama ostvario bitna obeležja određenog krivičnog dela.

Obavezna odbrana u krivičnom postupku

Član 71.

(1) Ako je okrivljeni nem, gluv ili nesposoban da se sam uspešno brani ili ako se postupak vodi zbog krivičnog dela za koje se može izreći kazna zatvora preko deset godina ili teža kazna, okrivljeni mora imati branioca već prilikom prvog saslušanja.

(2) Okrivljeni kome je određen pritvor, mora imati branioca od trenutka kada mu je pritvor određen i dok je u pritvoru.

(3) Okrivljeni kome se sudi u odsustvu (član 328) mora imati branioca čim se donese rešenje o suđenju u odsustvu.

(4) Ako okrivljeni u slučajevima obavezne odbrane iz prethodnih stavova ne uzme sam branioca, predsednik suda će mu postaviti branioca po službenoj dužnosti za dalji tok krivičnog postupka do pravosnažnosti presude, a ako je izrečena kazna zatvora od preko trideset godina – i za postupak po vanrednim pravnim lekovima. Kad se okrivljenom po službenoj dužnosti postavi branilac posle podignute optužnice, obavestiće se o tome okrivljeni, zajedno sa dostavljanjem optužnice. Ako optuženi u slučaju obavezne odbrane ostane bez branioca u toku postupka, a sam ne uzme drugog branioca, predsednik suda pred kojim se vodi postupak postaviće branioca po službenoj dužnosti.

(5) Za branioca će se postaviti advokat, koji je sposoban da pruži odgovarajuću pravnu pomoć okrivljenom u krivičnoj stvari koja je predmet postupka, po redosledu sa spiska koji, uz uzimanje u obzir predloga odgovarajuće advokatske komore, pravi predsednik prvostepenog suda, odnosno javni tužilac ili nadležni starešina policije, kada se branilac postavlja okrivljenom u prethodnoj istrazi ili u istrazi, a saslušanje okrivljenog sprovodi javni tužilac, odnosno policija u skladu sa odredbama ovog zakonika.

Postavljanje branioca siromašnom okrivljenom

Član 72.

(1) Kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora preko tri godine, a u ostalim slučajevima ako je to opravdano interesima pravičnosti, na zahtev okrivljenog koji prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane, postaviće mu se branilac.

(2) O zahtevu odlučuje istražni sudija, predsednik veća, odnosno sudija pojedinac, a branioca postavlja predsednik suda. U pogledu određivanja branioca primeniće se odredba člana 71. stav 5. ovog zakonika.

Razrešenje branioca

Član 73.

(1) Umesto postavljenog branioca (čl. 71. i 72), okrivljeni, odnosno drugo ovlašćeno lice (član 67. stav 2), može uzeti drugog branioca. U tom slučaju razrešiće se postavljeni branilac.

(2) Branilac postavljen po odredbi člana 71. stav 2. ovog zakonika se razrešava kada rešenje o ukidanju pritvora postane pravnosnažno.

(3) Postavljeni branilac može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude razrešen.

(4) O razrešenju branioca u slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje pre glavnog pretresa istražni sudija, odnosno predsednik veća, na glavnom pretresu veće, a u žalbenom postupku predsednik prvostepenog veća, odnosno veće nadležno za odlučivanje u postupku po žalbi. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

(5) Javni tužilac je tokom istrage dužan da obavesti istražnog sudiju ako branilac neuredno vrši svoju dužnost, a istražni sudija može doneti rešenje o razrešenju branioca u skladu sa stavom 4. ovog člana.

(6) Predsednik suda, po pribavljenom mišljenju organa pred kojim se vodi krivični postupak, može razrešiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost. Umesto razrešenog branioca, predsednik suda će postaviti drugog branioca. O razrešenju branioca obavestiće se advokatska komora, koja je dužna da predsednika suda u roku od dva meseca obavesti o merama koje je preduzela.

Pravo branioca na uvid u dokazni materijal

Član 74.

(1) Posle donošenja rešenja o sprovođenju istrage ili posle neposrednog podizanja optužnice (član 285), a i pre toga, ako je osumnjičeni saslušan po odredbama o saslušanju okrivljenog, branilac ima pravo da razmatra spise i da razgleda prikupljene predmete koji služe kao dokaz, u prisustvu službenog lica u pisarnici javnog tužilaštva ili suda, koji o tome sačinjava belešku.

(2) Branilac nema pravo kopiranja prepisa iz člana 147. stav 2. ovog zakonika.

(3) Neposredno pre prvog saslušanja osumnjičenog, branilac ima pravo da pročita krivičnu prijavu, odnosno obaveštenje o krivičnom delu.

Pravo branioca na kontakt sa okrivljenim koji je u pritvoru

Član 75.

(1) Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, branilac se može s njim dopisivati i razgovarati.

(2) Branilac ima pravo na poverljiv razgovor sa osumnjičenim koji je lišen slobode i pre nego što je osumnjičeni saslušan, kao i sa okrivljenim koji se nalazi u pritvoru. Kontrola ovog razgovora pre prvog saslušanja i tokom istrage dopuštena je samo posmatranjem, ali ne i slušanjem.

(3) Branilac se sa okrivljenim ne može dogovarati o tome kako da odgovara na pitanja koja su mu već postavljena.

(4) Istražni sudija može po službenoj dužnosti ili na predlog javnog tužioca, narediti da se pisma, koja okrivljeni iz pritvora upućuje braniocu ili ih branilac upućuje pritvorenom okrivljenom, predaju tek pošto ih on prethodno pregleda, ako postoji razumna sumnja da se ona koriste za pokušaj organizacije bekstva, uticanja na svedoke, zastrašivanje svedoka ili neko drugo ometanje istrage. O zadržavanju i pregledanju pisama istražni sudija sačinije službenu belešku.

(5) Kad se završi istraga ili kad se optužnica, odnosno optužni predlog podigne bez sprovođenja istrage, okrivljenom se ne može zabraniti da se slobodno i bez nadzora dopisuje i razgovara sa svojim braniocem.

Opšte ovlašćenje branioca i prestanak branilačke funkcije

Član 76.

(1) Branilac je ovlašćen da u korist okrivljenog preduzima sve radnje koje može preduzeti okrivljeni, osim po izuzetku, onih radnji koje zbog njihove prirode ili u skladu sa odredbama ovog zakonika, može vršiti samo okrivljeni lično.

(2) Branilac ne sme preduzimati radnje protiv izričito izražene volje okrivljenog, osim u slučaju iz člana 388. stav 7. ovog zakonika.

(3) Prava i dužnosti branioca prestaju kad mu okrivljeni opozove ili otkaže punomoćje, odnosno kad bude razrešen, ili u roku od mesec dana od dana kada branilac u skladu sa zakonikom otkaže punomoćje okrivljenom, osim ako okrivljeni već ima ili je angažovao drugog branioca.

Glava VII

DOKAZNE RADNJE

1. Pretresanje stana, drugih prostorija i lica

Razlozi za pretresanje stana, drugih prostorija i lica

Član 77.

(1) Pretresanje stana i drugih prostorija okrivljenog ili drugih lica, kao i pokretnih stvari, koje se u tim prostorijama nalaze, može se preduzeti ako je verovatno da će se pretresanjem okrivljeni uhvatiti ili da će se pronaći tragovi krivičnog dela ili predmeti koji bi mogli biti važni za krivični postupak.

(2) Pretresanje advokatske kancelarije može se preduzeti samo u pogledu određenog predmeta, spisa ili isprave.

(3) Pretresanje lica može se preduzeti kad je verovatno da će se pretresanjem pronaći tragovi i predmeti koji bi mogli biti važni za krivični postupak.

Naredba za pretresanje i vreme pretresanja

Član 78.

(1) Pretresanje naređuje sud, pismenom i obrazloženom naredbom, koja sadrži:

- 1) naziv suda;
- 2) činjenice iz kojih proizilazi verovatnoća postojanja razloga za pretresanje (član 77);
- 3) ime i funkciju ovlašćenog službenog lica policije ili javnog tužioca, kome se poverava pretresanje, ako je istražni sudija odlučio da se izvršenje naredbe o pretresanju poveri nekom od tih organa;
- 4) ime i prezime, a po potrebi i opis lica, koje je potrebno uhvatiti tokom pretresanja stana ili drugih prostorija, odnosno očekivane tragove i opis predmeta, koje je potrebno pronaći pretresanjem;
- 5) određivanje ili opis mesta na kome će se obaviti pretresanje, uz navođenje adrese, podataka o vlasniku, odnosno držaocu stvari ili stana i drugih prostorija i drugih podataka koji su bitni za utvrđivanje identiteta;
- 6) pouku da je pretresanje moguće obaviti na način propisan st. 3. i 4. ovog člana i da lice koje se pretresa ili čije se prostorije pretresaju, ima prava iz stava 2. ovog člana;
- 7) potpis sudije i službeni pečat suda.

(2) Naredba o pretresanju predaje se pre početka pretresanja licu kod koga će se ili na kome će se pretresanje izvršiti. Pre pretresanja, pozvaće se lice na koje se odnosi naredba o pretresanju da dobrovoljno izda lice, odnosno predmete koji se traže. To lice će se poučiti da ima pravo da uzme advokata, odnosno branioca koji može prisustvovati pretresu. Ako lice na koje se odnosi naredba o pretresu zahteva prisustvo advokata, odnosno branioca, početak pretresa će se odložiti do njegovog dolaska, a najduže za tri časa.

(3) Pretresanju se može pristupiti i bez prethodne predaje naredbe, kao i bez prethodnog poziva za predaju lica ili stvari, i pouke o pravu na advokata odnosno branioca, ako se osnovano pretpostavlja oružani otpor, ili druga vrsta nasilja, ili ako se očigledno priprema ili je već otpočelo uništavanje, odnosno prikrivanje tragova krivičnog dela ili predmeta važnih za krivični postupak.

(4) Pretresanje se vrši danju. Pretresanje se može vršiti i noću, ako je danju započeto pa nije dovršeno ili ako postoje razlozi iz člana 81. stav 1. ovog zakonika.

Pravila pretresanja

Član 79.

(1) Držalac stana ili drugih prostorija pozvaće se da prisustvuje pretresanju, a ako je on odsutan, pozvaće se njegov zastupnik ili neko od odraslih ukućana ili suseda.

(2) Zaključane prostorije, nameštaj ili druge stvari otvoriće se silom samo ako njihov držalac nije prisutan ili neće dobrovoljno da ih otvori. Prilikom otvaranja izbegavaće se nepotrebno oštećenje.

(3) Pretresanju stana, drugih prostorija ili lica prisustvuju dva punoletna građanina kao svedoci. Žensko lice može biti pretresano samo od strane ženskog lica, a za svedoke će se uzimati samo ženska lica. Svedoci će se pre početka pretresanja upozoriti da paze na tok pretresanja, kao i da imaju pravo da pre potpisivanja zapisnika o pretresanju stave svoje prigovore ako smatraju da sadržina zapisnika nije tačna ili da su neka njihova prava povređena prilikom pretresanja.

(4) Kada se pretresaju prostorije državnih organa, preduzeća ili drugih pravnih lica, pozvaće se njihov starešina da prisustvuje pretresanju.

(5) Kada se pretresa advokatska kancelarija, prema stavu 2. ovog člana ili u odsustvu advokata kome ona pripada, pozvaće se predstavnik nadležne advokatske komore, a ako to nije moguće, drugi advokat, član iste advokatske komore. Ako pozvani advokat ne dođe u roku od tri časa od časa prijema poziva, pretresanje se može obaviti i bez njegovog prisustva.

(6) Pretresanje i pregledi u vojnoj zgradi sprovedeće se po odobrenju nadležnog vojnog starešine.

(7) Pretresanje stana, drugih prostorija ili lica treba sprovesti obazrivo, uz poštovanje dostojanstva ličnosti i prava na intimnost, i bez nepotrebnog remećenja kućnog reda.

(8) O svakom pretresanju stana, drugih prostorija ili lica sastaviće se zapisnik, koji potpisuju lice kod koga se ili na kome se sprovodi pretresanje i lica čije je prisustvo obavezno. Tok i način obavljanja pretresanja će se po pravilu zvučno i video snimati, uz obraćanje posebne pažnje na mesta na kojima su pronađena određena lica i predmeti. Mesto pretresanja i njegovi pojedini delovi, kao i lica, odnosno predmeti pronađeni tokom pretresanja, se mogu fotografisati. Zvučni i video snimak i fotografije se prilažu zapisniku o pretresanju i mogu služiti kao dokaz.

(9) Prilikom pretresanja, oduzeće se privremeno samo oni predmeti i isprave koji su u vezi sa svrhom pretresanja. U zapisnik će se uneti i tačno naznačiti predmeti i isprave koji se oduzimaju, a to će se uneti i u potvrdu koja će se odmah izdati licu kome su predmeti, odnosno isprave oduzete.

Pronalazak predmeta koji su povezani sa drugim krivičnim delom

Član 80.

(1) Ako se prilikom pretresanja stana, drugih prostorija ili lica nađu predmeti koji nemaju veze sa krivičnim delom zbog koga je pretresanje naređeno, ali za koje je verovatno da su povezani sa drugim krivičnim delom za koje se goni po službenoj dužnosti, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda.

(2) Ako je pretresanje obavio istražni sudija ili policija, a pretresanju nije prisustvovao nadležni javni tužilac, on će se odmah obavestiti o pronalasku predmeta iz stava 1. ovog člana, radi pokretanja krivičnog postupka. Ovi predmeti će se odmah vratiti ako javni tužilac nađe da nema osnova za pokretanje krivičnog

postupka, a ne postoji neki drugi zakonski osnov po kome bi se ti predmeti morali oduzeti.

Pretresanje bez naredbe

Član 81.

(1) Ovlašćena službena lica policije ili javni tužilac, mogu i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi sprovesti pretresanje ako postoji neki od sledećih razloga:

- 1) kada držalac stana ili drugih prostorija to traži;
- 2) kada neko zove u pomoć;
- 3) radi izvršenja rešenja suda o pritvaranju ili naredbe nadležnog organa o dovođenju okrivljenog;
- 4) radi lišenja slobode odbeglog učinioca koji je zatečen pri izvršenju krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti;
- 5) radi otklanjanja ozbiljne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu veće vrednosti, koja se na drugi način nije mogla otkloniti;
- 6) radi obezbeđenja dokaza važnih za krivični postupak, ako je očigledno da je u stanu ili u drugim prostorijama otpočelo ili neposredno predstoji uništavanje tragova ili predmeta krivičnog dela.

(2) Držalac stana ili drugih prostorija ako je prisutan, ima pravo da protiv postupka organa iz stava 1. ovog člana izjavi prigovor. Ovlašćeno službeno lice policije je dužno da držaoca stana ili drugih prostorija obavesti o ovom pravu i da njegov prigovor unese u potvrdu o ulasku u stan, odnosno u zapisnik o pretresanju stana ili drugih prostorija.

(3) U slučajevima iz stava 1. ovog člana neće se sastavljati zapisnik, nego će se držaocu stana ili drugih prostorija odmah izdati potvrda, u kojoj će se naznačiti razlog ulaženja u stan, odnosno druge prostorije i sve primedbe držaoca stana ili drugih prostorija. Ako je u tuđim prostorijama izvršeno i pretresanje, postupiće se po odredbi člana 79. st. 3. i 7. ovog zakonika.

(4) Pretresanje se može sprovesti i bez prisustva svedoka ako nije moguće da se odmah obezbedi njihovo prisustvo, a postoji opasnost od odlaganja. Razlozi za pretresanje bez prisustva svedoka moraju se naznačiti u zapisniku.

(5) Ovlašćena službena lica policije mogu bez naredbe o pretresanju i bez prisustva svedoka sprovesti pretresanje lica prilikom izvršenja rešenja o privođenju ili prilikom lišenja slobode, ako postoji sumnja da to lice poseduje oružje ili oruđe za napad, ili ako postoji sumnja da će odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od njega oduzeti kao dokaz u krivičnom postupku.

(6) Kad ovlašćena službena lica policije sprovode pretresanje bez naredbe o pretresanju, dužna su da o tome odmah podnesu izveštaj istražnom sudiji.

(7) Ako se u prethodnoj istrazi ispune uslovi za pretresanje od strane policije bez naredbe, takvom pretresanju obavezno prisustvuje javni tužilac, osim ako to izuzetno nije moguće zbog okolnosti koje ne trpe odlaganje. U takvom slučaju su

ovlašćena službena lica policije dužna da o tome odmah podnesu izveštaj nadležnom javnom tužiocu.

2. Privremeno oduzimanje predmeta

Naredba za oduzimanje predmeta i postupak oduzimanja

Član 82.

(1) Predmeti koji se po Krivičnom zakoniku moraju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku, privremeno će se oduzeti i predati na čuvanje sudu ili će se na drugi način obezbediti njihovo čuvanje.

(2) Svako ko drži ovakve predmete, dužan je da ih preda kada postoji naredba suda u kojoj se to zahteva. Naredba za privremeno oduzimanje predmeta sadrži: naziv suda, pravni osnov za privremeno oduzimanje predmeta, označenje i precizan opis predmeta koji treba privremeno oduzeti, ime i prezime lica od koga se predmet privremeno oduzima i mesto na kome, odnosno u kome treba privremeno oduzeti određeni predmet.

(3) Lice koje odbije da preda predmete može se kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara, a ako i posle toga odbije da preda predmete može se još jednom kazniti novčanom kaznom do 300.000 dinara. U slučaju daljeg odbijanja predaje predmeta, lice se može zatvoriti. Zatvor traje do predaje predmeta ili do pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka, a najduže mesec dana. Na isti način postupiće se prema službenom ili odgovornom licu u državnom organu, preduzeću ili drugom pravnom licu.

(4) O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna ili zatvor, odlučuje veće (član 24. stav 6). Uložena žalba protiv rešenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rešenja.

(5) Ovlašćena službena lica policije mogu oduzeti predmete navedene u stavu 1. ovog člana kad postupaju po članu 255. st. 1, 2. i 8. ovog zakonika ili kad izvršavaju naredbu suda.

(6) Prilikom oduzimanja predmeta, naznačiće se gde su pronađeni i opisaće se, a po potrebi će se i na drugi način obezbediti utvrđivanje njihove istovetnosti. Za oduzete predmete izdaće se potvrda.

Zaštita tajnosti isprava i podataka

Član 83.

(1) Državni organi mogu uskratiti pokazivanje ili izdavanje svojih spisa i drugih isprava ako smatraju da bi objavljivanje njihove sadržine bilo od štete za opšte interese, osim u slučaju iz člana 87. stav 1. ovog zakonika. Ako je uskraćeno pokazivanje ili davanje spisa i drugih isprava, konačnu odluku donosi veće (član 24. stav 6).

(2) Preduzeća ili druga pravna lica mogu zahtevati da se ne objave podaci koji se odnose na njihovo poslovanje. O tom zahtevu odlučuje veće (član 24. stav 6).

Popisivanje privremeno oduzetih spisa i zaštita tajnosti

Član 84.

(1) Privremeno oduzeti spisi, koji mogu da posluže kao dokaz, biće popisani. Ako to nije moguće, spisi će se staviti u omot i zapečatiti. Vlasnik spisa može na omot staviti i svoj pečat.

(2) Lice od koga su spisi oduzeti pozvaće se da prisustvuje otvaranju omota. Ako se ono ne odazove pozivu ili je odsutno, omot će se otvoriti, a spisi pregledati i popisati u njegovom odsustvu.

(3) Pri pregledanju spisa mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlašćena lica.

Privremeno oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljki

Član 85.

(1) Istražni sudija može na predlog javnog tužioca narediti da poštanska, telegrafska i druga preduzeća, društva i lica registrovana za prenos informacija zadrže i njemu, uz potvrdu prijema, predaju pisma, telegrama i druge pošiljke koje su upućene osumnjičenom ili okrivljenom ili koje oni odašilju, ako postoje okolnosti zbog kojih osnovano može očekivati da će ove pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.

(2) Pošiljke otvara istražni sudija u prisustvu dva svedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrede pečati, a omoti i adrese će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.

(3) Istražni sudija o sadržaju pisama, telegrama i drugih pošiljki, obaveštava javnog tužioca i na njegov zahtev mu dostavlja njihovu kopiju i primerak zapisnika iz stava 2. ovog člana.

(4) Ako interesi postupka dozvoljavaju, sadržaj pošiljke može se saopštiti u celini ili delimično osumnjičenom ili okrivljenom, odnosno licu kome je upućena, a može mu se pošiljka i predati. Ako su okrivljeni ili osumnjičeni odsutni, pošiljka će se vratiti pošiljaocu ako se to ne protivi interesima postupka.

Pribavljanje podataka od banke ili drugog pravnog lica i privremena obustava ili privremeno oduzimanje novčanih transakcija

Član 86.

(1) Javni tužilac može zahtevati da nadležni državni organ, bankarska ili druga finansijska organizacija obavi kontrolu poslovanja određenih lica i da mu dostavi dokumentaciju i podatke koji mogu poslužiti kao dokazi o krivičnom delu ili imovini pribavljenoj krivičnim delom, kao i obaveštenja o sumnjivim novčanim transakcijama u smislu Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom.

(2) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana javni tužilac može naložiti da nadležni organ ili organizacija, privremeno obustavi isplatu, odnosno izdavanje sumnjivog novca, vrednosnih papira ili predmeta.

(3) U zahtevu iz st. 1. i 2. ovog člana javni tužilac će bliže označiti sadržaj mere ili radnje koju nalaže.

(4) Na predlog javnog tužioca, sud može doneti rešenje o privremenoj obustavi izvršenja određene novčane transakcije za koju postoji osnovana sumnja da predstavlja krivično delo ili da je namenjena izvršenju, odnosno prikrivanju krivičnog dela ili dobiti ostvarene krivičnim delom.

(5) Rešenjem iz stava 4. ovog člana sud će odrediti da se novčana sredstva u njihovom žirnom ili gotovinskom obliku, privremeno oduzmu i polože na poseban račun, radi čuvanja do pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, odnosno dok se ne steknu uslovi za njihovo vraćanje.

(6) Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana žalbu mogu podneti stranke i branilac, odnosno žalbu može uložiti vlasnik novčanih sredstava ili njegov punomoćnik, odnosno pravno lice od koga su novčana sredstva privremeno oduzeta. O žalbi rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

Privremeno oduzimanje predmeta ili imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela i uništavanje opojnih droga pre pravosnažno okončanog postupka

Član 87.

(1) Ako postoji osnovana sumnja da određeni predmet ili imovinska korist potiču iz krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, sud može odrediti meru privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi i mimo opštih uslova predviđenih u čl. 82. do 86, odnosno čl. 491. do 497. ovog zakonika.

(2) Ako odredbama ove glave nije drugačije propisano, u postupku privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi iz stava 1. ovog člana shodno se primenjuju odredbe Zakona o izvršnom postupku i odgovarajuće odredbe ovog zakonika.

(3) Kada je privremeno oduzeta opojna droga, organ koji vodi postupak će po pravilu, a naročito kada se radi o većoj količini opojne droge, obezbediti čuvanje one njene količine koja je najmanje deset puta veća od najmanje potrebne količine za odgovarajuća veštačenja, dok će se ostala količina uništiti u prisustvu predsednika suda ili sudije koga on odredi, javnog tužioca i ovlašćenog službenog lica policije, o čemu se pravi zapisnik.

Zahtev za privremeno oduzimanje predmeta i imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela

Član 88.

(1) O merama privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi na zahtev javnog tužioca odlučuje istražni sudija, odnosno veće pred kojim se drži glavni pretres.

(2) Zahtev javnog tužioca iz stava 1. ovog člana sadrži: kratak opis krivičnog dela i njegov zakonski naziv, opis predmeta ili imovinske koristi ostvarenih krivičnim delom, podatke o licu koje te predmete ili imovinsku korist poseduje, dokaze na kojima se zaniva osnovana sumnja da su predmeti, odnosno imovinska

korist proistekli iz krivičnog dela i razloge za verovatnoću da će do kraja krivičnog postupka biti znatno otežano ili onemogućeno oduzimanje predmeta ili imovinske koristi koji su stečeni krivičnim delom.

Rešenje o privremenom oduzimanju predmeta i imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela

Član 89.

(1) U rešenju o izricanju mere privremenog oduzimanja predmeta ili imovinske koristi sud će označiti vrednost i vrstu predmeta, odnosno imovinske koristi i vreme na koje se privremeno oduzima.

(2) U rešenju iz stava 1. ovog člana sud može odrediti da se mera ne odnosi na predmete ili imovinsku korist koje treba izuzeti primenom pravila o zaštiti savesnih sticaoca.

(3) Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana se može uložiti žalba, o kojoj rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja.

(4) Obrazloženo rešenje iz stava 1. ovog člana sud će dostaviti licu na koje se mera odnosi, banci ili drugoj organizaciji nadležnoj za platni promet, a po potrebi i drugim licima i državnim organima.

Žalba protiv rešenja o privremenom oduzimanju predmeta i imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela

Član 90.

(1) Ako bude izjavljena žalba protiv rešenja o izricanju mere privremenog oduzimanja predmeta ili imovinske koristi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika zakazaće ročište na koje će pozvati lice na koje se rešenje odnosi, njegovog branioca, odnosno punomoćnika i javnog tužioca.

(2) Ročište iz stava 1. ovog člana održaće se u roku od mesec dana od dana podnošenja žalbe. Na tom ročištu saslušać se pozvana lica. Njihov nedolazak ne sprečava održavanje ročišta.

(3) Veće će meru iz stava 1. ovog člana ukinuti ako se verodostojnim ispravama dokaže zakonitost porekla predmeta ili imovinske koristi, odnosno ako javni tužilac ne učini verovatnim da predmeti ili imovinska korist potiču iz krivičnog dela.

Trajanje mere privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela

Član 91.

(1) Mera privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi može trajati najduže do okončanja krivičnog postupka pred prvostepenim sudom.

(2) Ako je mera iz stava 1. ovog člana određena u prethodnoj istrazi, ukinuće se po službenoj dužnosti ako istraga ne započne u roku od tri meseca od dana donošenja rešenja kojim je mera određena.

(3) Pre isteka rokova iz st. 1. i 2. ovog člana, mera se može ukinuti po službenoj dužnosti suda ili na zahtev javnog tužioca odnosno zainteresovanog lica, ako se pokaže da nije potrebna ili opravdana s obzirom na težinu krivičnog dela, imovinske prilike lica na koje se odnosi ili prilike lica koje je po zakonu ono dužno da izdržava i okolnosti koje pokazuju da oduzimanje predmeta ili imovinske koristi neće biti onemogućeno ili znatno otežano do završetka krivičnog postupka.

Izvršenje rešenja o privremenom oduzimanju predmeta i imovinske koristi za koje postoji osnovana sumnja da potiču iz krivičnog dela

Član 92.

(1) Meru privremenog oduzimanja predmeta ili imovinske koristi izvršava sud nadležan za sprovođenje izvršenja po Zakonu o izvršnom postupku, koji je nadležan za sporove koji nastanu povodom izvršenja mere.

(2) Danom pokretanja stečajnog postupka prema licu kod koga se nalaze predmeti ili imovinska korist koji su privremeno oduzeti, stiče se pravo na podnošenje izlučnog zahteva u pogledu tih predmeta i imovinske koristi kao dospelim iznosima.

Privremeno upravljanje imovinom i sredstvima

Član 93.

Imovinom i sredstvima koji su privremeno oduzeti upravlja nadležni državni organ dok mera traje, po standardima dobrog domaćina.

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Član 94.

Predmeti koji su u toku krivičnog postupka privremeno oduzeti, vратиće se vlasniku, odnosno držaocu ako postupak bude obustavljen, a ne postoje razlozi za njihovo oduzimanje (član 490). Predmeti će se vratiti vlasniku, odnosno držaocu i pre okončanja krivičnog postupka čim prestanu razlozi za njihovo oduzimanje.

3. Saslušanje okrivljenog

Osnovna pravila saslušanja okrivljenog

Član 95.

(1) Kad se okrivljeni prvi put saslušava, pitaće se za ime i prezime; matični broj; nadimak, ako ga ima; ime i prezime roditelja, devojачko porodično ime majke, odnosno porodično ime roditelja koje je promenjeno nakon stupanja u brak; gde je rođen; adresu na kojoj stanuje; dan, mesec i godinu rođenja; čiji je državljanin; kojeg je zanimanja, da li je zaposlen i gde radi; kakvog je imovnog stanja; kakve su mu porodične prilike; da li je pismen; koje je škole završio; da li je, gde i kad služio vojsku i da li ima čin rezervnog podoficira, oficira, ili vojnog službenika; da li se vodi u vojnoj evidenciji i pri kom organu nadležnom za poslove odbrane; da li je odlikovan; da li je, kad i zašto osuđivan; da li je i kad je izrečenu kaznu izdržao; da li se protiv njega vodi postupak za neko drugo krivično delo; a ako je maloletan, ko mu je zakonski zastupnik.

(2) Okrivljeni će se poučiti da je dužan da se odazove pozivu i da odmah saopšti svaku promenu adrese ili nameru da promeni boravište, a upozoriće se i na posledice ako po tome ne postupi. Zatim će se okrivljenom, pored njegovih prava iz člana 5. st. 1, 6. i 7. ovog zakonika, saopštiti:

- 1) zašto se okrivljuje, uz označavanje krivičnog dela koje mu se stavlja na teret;
- 2) činjenice iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je učinio krivično delo;
- 3) da nije dužan da iznese svoju odbranu, niti da odgovara na postavljena pitanja;
- 4) da ako se odluči da iznese svoju odbranu, nije dužan da tereti svoje bliske srodnike i svog supružnika ili lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

(3) Nakon što je okrivljeni poučen u skladu sa stavom 2. ovog člana, on se poziva da, ako to želi, iznese svoju odbranu.

(4) Okrivljenom koji to zahteva, omogućiće se da neposredno pre prvog saslušanja pročitava krivičnu prijavu, odnosno obaveštenje o krivičnom delu, ali posle čitanja, a pre saslušanja, okrivljeni ne sme razgovarati sa braniocem, sve dok ne bude saslušan.

(5) Okrivljeni se saslušava usmeno, a tokom saslušanja ima pravo da koristi svoje beleške.

(6) Prilikom saslušanja treba okrivljenom omogućiti da se u neometanom izlaganju izjasni o svim okolnostima koje ga terete i da iznese sve činjenice koje idu u prilog njegovoj odbrani i njegovom položaju u krivičnom postupku.

(7) Kad okrivljeni završi svoj iskaz, postaviće mu se pitanja ukoliko je potrebno da se popune praznine ili otklone protivrečnosti i nejasnoće u njegovom izlaganju.

(8) Okrivljeni se saslušava sa pristojnošću i uz puno poštovanje njegove ličnosti.

(9) Prema okrivljenom ne smeju se upotrebiti sila, pretnja, obmana, obećanje, iznuda, iznurivanje ili druga slična sredstva (član 143. stav 5), da bi se došlo do njegove izjave ili priznanja ili nekog činjenja koje bi se protiv njega moglo upotrebiti kao dokaz, ili da bi se time postizali bilo koji drugi ciljevi.

(10) Okrivljeni može biti saslušan u odsustvu branioca ako se izričito odrekao tog prava, a odbrana nije obavezna, ako branilac nije prisutan iako je obavešten o saslušanju (član 278. stav 8), a ne postoji mogućnost da okrivljeni uzme drugog branioca ili ako za prvo saslušanje okrivljeni nije obezbedio prisustvo branioca ni u roku od 24 časa od časa kad je poučen o ovom pravu (član 5. st. 6. i 7), osim u slučaju obavezne odbrane.

(11) Ako je postupljeno protivno odredbama st. 9. i 10. ovog člana ili okrivljeni nije poučen o pravima iz stava 2. ovog člana, ili ako izjave okrivljenog iz stava 10. ovog člana o prisustvovanju branioca nisu ubeležene u zapisnik, na iskazu okrivljenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Postavljanje pitanja okrivljenom, zabrana pretpostavljanja priznanja i promena iskaza okrivljenog

Član 96.

(1) Okrivljenom treba postavljati pitanja jasno, razgovetno i određeno, tako da ih može potpuno razumeti. Tokom saslušanja se ne sme polaziti od pretpostavke da je okrivljeni priznao nešto što nije priznao, niti se smeju postavljati pitanja u kojima je već neposredno sadržano kako na njih treba odgovarati.

(2) Ako se kasniji iskazi okrivljenog razlikuju od ranijih, a naročito ako okrivljeni opozove svoje priznanje, organ koji ga sasluša će pozvati okrivljenog da iznese razloge zašto je dao različite iskaze, odnosno zašto je opozvao priznanje.

Suočenje okrivljenog sa drugim licima

Član 97.

(1) Okrivljeni može biti suočen sa svedokom ili drugim okrivljenim, ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica i ako organ koji vodi postupak smatra da postoji mogućnost da se suočenjem to neslaganje razjasni.

(2) Suočeni će se postaviti jedan prema drugom i od njih će se zahtevati da jedan drugom, gledajući se u oči, naizmenično ponove svoje iskaze o svakoj spornoj okolnosti i da raspravljaju o istinitosti onoga što su iskazali. Organ pred kojim se suočenje odvija može postavljati pitanja licima koja se suočavaju. Tok suočenja, ponašanje i izjave suočenih se unose u zapisnik, a mogu se, ako organ koji vodi postupak, to smatra celishodnim, zvučno i video snimiti. Snimak suočenja se prilaže zapisniku kao njegov sastavni deo i može se koristiti kao dokaz.

Prepoznavanje predmeta od strane okrivljenog

Član 98.

(1) Predmeti koji su u vezi sa krivičnim delom ili koji služe kao dokaz, odnosno za koje je potrebno da se utvrdi da li ih okrivljeni prepoznaje, pokazaće se okrivljenom radi prepoznavanja, pošto ih on prethodno opiše. Ako se ovi predmeti ne mogu doneti, okrivljeni se može odvesti na mesto gde se oni nalaze, da bi mu se predmeti tamo pokazali.

(2) O toku prepoznavanja i izjavama okrivljenog se sastavlja zapisnik, a tok prepoznavanja i izjave okrivljenog se, kada organ koji vodi postupak smatra da je to celishodno, mogu zvučno i video snimiti. Ako se prepoznavanje vrši na mestu gde se predmeti nalaze, po pravilu će se obaviti zvučno i video snimanje. Snimak prepoznavanja se prilaže zapisniku kao njegov sastavni deo i može se koristiti kao dokaz.

Beleženje iskaza okrivljenog

Član 99.

(1) Iskaz okrivljenog unosi se u zapisnik u obliku pripovedanja u prvom licu, a postavljena pitanja i odgovori na njih uneće se u zapisnik samo kada se odnose na krivičnu stvar.

(2) Okrivljenom se može dozvoliti da svoj iskaz sam kazuje u zapisnik.

(3) Iskaz okrivljenog se po pravilu snima uređajima za zvučno ili zvučno i video snimanje, osim kada to iz važnih razloga nije moguće. Snimak iskaza okrivljenog predstavlja sastavni deo zapisnika o saslušanju okrivljenog i može se koristiti kao dokaz.

Priznanje okrivljenog

Član 100.

Kada okrivljeni priznaje izvršenje krivičnog dela, organ koji vodi postupak dužan je da i dalje prikuplja dokaze o krivičnom delu samo ako je priznanje očigledno lažno, nepotpuno, protivrečno ili nejasno ili ako priznanje nije potkrepljeno drugim dokazima, odnosno ako postoji sumnja da je priznanje dato radi prikrivanja drugih učinilaca ili drugih krivičnih dela.

Saslušanje okrivljenog sa invaliditetom i saslušanje okrivljenog preko tumača

Član 101.

(1) Saslušanje okrivljenog obaviće se preko tumača u slučajevima predviđenim ovim zakonikom.

(2) Ako je okrivljeni gluv, postavljaće mu se pitanja pismeno, a ako je nem, pozvaće se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, pozvaće se kao tumač lice koje se sa okrivljenim može sporazumeti.

(3) Ako tumač nije ranije položio zakletvu, pozvaće se da položi zakletvu da će verno preneti pitanja koja se okrivljenom upućuju i izjave koje on bude davao. Ako tumač odbije da položi zakletvu, njegova se izjava unosi u zapisnik, a organ koji vodi postupak će pozvati drugog tumača.

(4) Odredbe ovog zakonika koje se odnose na veštake shodno se primenjuju na tumače.

4. Saslušanje svedoka

Lica koja se saslušavaju kao svedoci

Član 102.

(1) Kao svedoci pozivaju se i saslušavaju lica za koja je verovatno da imaju saznanja i da će moći dati obaveštenja o krivičnom delu i učiniocu i o drugim važnim okolnostima.

(2) Oštećeni, oštećeni kao tužilac i privatni tužilac mogu se saslušati kao svedoci.

(3) Svako lice koje se poziva kao svedok dužno je da se odazove pozivu, a ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, dužno je i da svedoči.

Lica koja se ne mogu saslušati kao svedoci

Član 103.

Ne može se saslušati kao svedok:

1) lice koje bi svojim iskazom povredilo dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne, dok ga nadležni organ pismenom izjavom ne oslobodi te dužnosti;

2) lice koje bi svojim iskazom povredilo dužnost čuvanja profesionalne tajne u odnosu na ono što je vršenjem svog zanimanja saznalo (verski ispovednik, advokat, lekar, medicinski tehničar, babica, psiholog, socijalni radnik i dr.), osim ako je oslobođeno te dužnosti posebnim propisom ili pismenom, odnosno na zapisnik datom izjavom lica u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne, odnosno takvom izjavom njegovog pravnog sledbenika;

3) maloletno lice koje, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost, nije sposobno da shvati značaj svog prava da ne mora svedočiti (član 104. stav 1), osim ako to sam okrivljeni zahteva;

4) branilac okrivljenog o onome što mu je okrivljeni kao svom braniocu poverio;

5) lice koje zbog svoje duševne ili telesne bolesti, odnosno svog uzrasta, uopšte nije u stanju da svedoči.

Lica koja su oslobođena dužnosti svedočenja

Član 104.

(1) Oslobođeni su od dužnosti svedočenja:

1) bračni drug okrivljenog i lice sa kojim okrivljeni živi u trajnoj vanbračnoj zajednici;

2) srodnici okrivljenog po krvi u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stepena, kao i srodnici po tazbini do drugog stepena;

3) lice koje je kršteni ili venčani kum okrivljenom ili je od okrivljenog kršten, ili lice koje je okrivljenom decu krstilo ili je okrivljeni njemu decu krstio;

4) usvojenik i usvojitelj okrivljenog.

(2) Sud koji vodi postupak dužan je da lica pomenuta u stavu 1. ovog člana, pre njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema okrivljenom, upozori da ne moraju svedočiti. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.

(3) Lice koje ima osnova da uskrati svedočenje prema jednom od okrivljenih, oslobođeno je od dužnosti svedočenja i prema ostalim okrivljenim, ako se njegov iskaz prema prirodi stvari ne može ograničiti samo na ostale okrivljene.

Procesne posledice grešaka i zloupotreba organa koji vodi postupak prilikom saslušanja svedoka

Član 105.

Ako je kao svedok saslušano lice koje se ne može saslušati kao svedok (član 103) ili lice koje ne mora svedočiti (član 104), a nije na to upozoreno ili se nije izričito odreklo tog prava, ili ako upozorenje i odricanje nije ubeleženo u zapisnik, ili ako je iskaz svedoka iznuđen silom, pretnjom ili drugim sličnim zabranjenim sredstvom (član 143. stav 5), na takvom iskazu svedoka ne može se zasnivati sudska odluka.

Pravo svedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

Član 106.

Svedok nije dužan da odgovara na pojedina pitanja ako je verovatno da bi time izložio sebe ili lica iz člana 104. stav 1. ovog zakonika teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili krivičnom gonjenju.

Pitanja koja se ne smeju postavljati oštećenom ili svedoku

Član 107.

Zabranjeno je oštećenom ili svedoku postavljati pitanja koja se odnose na njegov polni život i seksualne sklonosti, političko i ideološko opredeljenje, rasno, nacionalno i etničko poreklo, moralne kriterijume, druge isključivo lične i porodične okolnosti, osim izuzetno, ako su odgovori na takva pitanja neposredno i očigledno povezani sa potrebom razjašnjenja bitnih obeležja krivičnog dela koje je predmet postupka.

Pozivanje svedoka

Član 108.

(1) Pozivanje svedoka vrši se dostavljanjem pismenog poziva, u kome će se navesti ime i prezime i zanimanje pozvanog, vreme i mesto dolaska, krivični predmet po kome se poziva, naznačenje da se poziva kao svedok i upozorenje o posledicama neopravdanog izostanka (član 115).

(2) Svedok koji je na to pristao u prethodnoj istrazi, ili prilikom ranijeg saslušanja i koji je potvrdio da poseduje potrebne tehničke mogućnosti za takvo pozivanje, se može pozivati i elektronskom poštom ili drugim elektronskim prenosiocem poruka, pod uslovom da je takvim načinom pozivanja moguće organu koji svedoka poziva, obezbediti povratni podatak da je lično svedok primio takav poziv.

(3) Pozivanje kao svedoka maloletnika koji nije navršio šesnaest godina vrši se preko njegovih roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili drugih okolnosti.

(4) Svedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških telesnih mana ne mogu odazvati pozivu, mogu se saslušati u svom stanu, odnosno drugom mestu gde se nalaze.

Način saslušanja svedoka

Član 109.

(1) Svedoci se saslušavaju ponaosob i bez prisustva ostalih svedoka. Svedok je dužan da usmeno svedoči.

(2) Svedok će se prethodno opomenuti da je dužan da govori istinu i da ne sme ništa prećutati, a zatim će se upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično delo. Svedok će se i upozoriti da nije dužan da odgovara na pitanja predviđena u članu 106. ovog zakonika i ovo upozorenje će se uneti u zapisnik.

(3) Posle toga, svedok će se pitati za ime i prezime, ime oca, ili majke, zanimanje, boravište, mesto i godinu rođenja i njegov odnos sa okrivljenim i oštećenim. Svedok će se upozoriti da je dužan da o promeni adrese ili boravišta obavesti sud.

(4) Svedok će se pitati da li ima tehničke mogućnosti da bude pozivan elektronskom poštom ili drugim elektronskim prenosiocem poruka i da li ako takve mogućnosti poseduje, samo on ima pristup računaru, odnosno ima lozinku za otvaranje elektronske pošte i mogućnost da elektronskim putem potvrdi prijem poziva na takav način, pa da li pristaje da se poziva na takav način, ako se pojavi potreba njegovog ponovnog saslušanja.

(5) Prilikom saslušanja maloletnog lica, naročito ako je ono oštećeno krivičnim delom, postupiće se obazrivo da saslušanje ne bi štetno uticalo na psihičko stanje maloletnog lica. Ako je to potrebno, saslušanje maloletnog lica obaviće se uz pomoć psihologa, pedagoga ili drugog stručnog lica.

(6) Posle opštih pitanja, svedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi proveravanja, dopune i razjašnjenja iskaza koji je dao. Prilikom saslušanja svedoka nije dozvoljeno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti. Svedok će se uvek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svedoči.

(7) Svedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Istovremeno se mogu suočiti samo dva svedoka. Na suočenju svedoka primeniće se odredbe člana 97. stav 2. ovog zakonika.

(8) Oštećeni koji se saslušava kao svedok pitaće se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinskoopravni zahtev.

Pravila saslušanja posebno osetljivih oštećenih i svedoka

Član 110.

(1) Na način propisan članom 108. stav 4. ovog zakonika, saslušaće se oštećeni i svedoci, za koje organ koji vodi postupak, utvrdi da su s obzirom na svoj uzrast, životno iskustvo, način života, pol, zdravstveno stanje, prirodu ili posledice krivičnog dela, odnosno druge okolnosti slučaja, posebno osetljivi i da bi saslušanje u prostorijama organa koji vodi postupak, moglo imati štetne posledice po njihovo psihičko i fizičko stanje.

(2) Oštećeni ili svedok iz stava 1. ovog člana, se osim u svom stanu ili na drugom mestu na kome se nalazi, može saslušati i u ovlašćenoj ustanovi-organizaciji, koja je stručno osposobljena za saslušanje posebno osetljivih lica.

(3) Kada organ koji vodi postupak oceni da je to potrebno radi pomoći oštećenom ili svedoku iz stava 1. ovog člana, njemu će se postaviti punomoćnik za vreme saslušanja.

(4) Pitanja oštećenom ili svedoku iz stava 1. ovog člana se mogu postavljati samo preko organa koji vodi postupak, koji će se prema takvom oštećenom, odnosno svedoku, odnositi sa posebnom pažnjom, nastojeći da se izbegnu moguće štetne posledice krivičnog postupka po njegovu ličnost, telesno i duševno stanje.

(5) Saslušanje oštećenog ili svedoka iz stava 1. ovog člana se može obaviti uz pomoć psihologa, socijalnog radnika ili drugog stručnog lica, kada je to potrebno radi izbegavanja mogućih štetnih posledica krivičnog postupka po njegovu ličnost, telesno i duševno stanje, a organ koji vodi postupak može odlučiti da se lice sasluša upotrebom tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka. Takvo saslušanje se sprovodi bez prisustva stranaka i drugih učesnika postupka u prostoriji u kojoj se oštećeni ili svedok nalazi, tako da mu stranke, branilac i lica koja na to imaju pravo, pitanja postavljaju posredstvom organa koji vodi postupak, psihologa, pedagoga, socijalnog radnika ili drugog stručnog lica.

(6) Prilikom saslušanja oštećenog ili svedoka iz stava 1. ovog člana, sud može odlučiti da se isključi javnost, a u takvom slučaju podaci o identitetu takvog lica, predstavljaju službenu tajnu.

(7) Prepoznavanje okrivljenog od strane oštećenog ili svedoka iz stava 1. ovog člana, vršiće se u svim fazama krivičnog postupka, na način koji u potpunosti onemogućava da okrivljeni vidi i čuje oštećenog ili svedoka.

(8) Oštećeni ili svedok iz stava 1. ovog člana se ne smeju suočavati sa okrivljenim, a sa drugim svedocima samo na njihov zahtev.

(9) Protiv odluka organa koji vodi postupak, koje se donose na osnovu odredbi ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Prepoznavanje lica ili predmete od strane svedoka

Član 111.

(1) Ako je potrebno da se utvrdi da li svedok prepoznaje određeno lice ili predmet koje je prethodno opisao, pokazaće mu se to lice, zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima, kojih po pravilu, treba da bude između pet i osam, čije su osnovne osobine slične onima kakve je opisao, odnosno taj predmet, zajedno sa predmetima iste ili slične vrste, nakon čega će se zatražiti da izjavi da li lice ili predmet može da prepozna sa sigurnošću ili sa određenim stepenom verovatnoće i da, u slučaju potvrdnog odgovora, ukaže na prepoznato lice ili predmet.

(2) U prethodnoj istrazi prepoznavanje lica se obavlja u prisustvu javnog tužioca, tako da lice koje je predmet prepoznavanja ne može da vidi svedoka, niti svedok može da vidi to lice pre nego što se pristupi prepoznavanju.

Saslušanje svedoka preko tumača i saslušanje svedoka sa invaliditetom

Član 112.

Ako se saslušanje svedoka obavlja preko tumača ili ako je svedok gluv ili nem, njegovo saslušanje vrši se na način predviđen u članu 101. ovog zakonika.

Zakletva ili svečano obećanje svedoka

Član 113.

(1) Od svedoka će se zahtevati da pre svedočenja položi zakletvu ili svečano obećanje.

(2) Pre glavnog pretresa, svedok može položiti zakletvu ili svečano obećanje samo ako postoji verovatnoća da zbog bolesti ili iz drugih važnih razloga neće moći da dođe na glavni pretres. Razlog zbog koga je tada položena zakletva, odnosno svečano obećanje navešće se u zapisniku.

(3) Organ koji vodi postupak će upitati svedoka da li želi da polaže zakletvu religijskog sadržaja, ili će umesto zakletve, dati svečano obećanje. Organ koji vodi postupak ne sme od svedoka zahtevati da se izjasni o svojoj veroispovesti ili o svom nepripadanju određenoj veroispovesti i dužan je da svedoka obavesti da se ne mora izjašnjavati po tom pitanju.

(4) Ako se svedok opredeli da položi zakletvu, njen tekst glasi: "Zaklinjem se jedinim Bogom i svim što mi je najsvetlije i na ovom svetu najmilije, da ću o svemu što budem svedočio i o svemu što budem pitan, istinu govoriti i da ništa, što o ovoj stvari znam, neću prećutati, i kako ja ovde istinu govorio, tako meni Bog pomogao."

(5) Svedok ima pravo da tekst zakletve iz stava 4. ovog člana na prigodan način prilagodi nazivu za Boga koji se koristi u veri kojoj pripada, odnosno svedok može upotrebiti drugi pojam koji za njega ima odgovarajuće versko značenje.

(6) Ako se svedok opredeli da položi svečano obećanje, njegov tekst glasi: "Svečano obećavam i svojom se čašću zaklinjem da ću tokom svog svedočenja i o svemu što budem pitan govoriti samo istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prećutati."

(7) Svedok zakletvu, odnosno svečano obećanje polaže usmeno, čitanjem njenog teksta, ili potvrdnim odgovorom nakon saslušanog sadržaja teksta zakletve, odnosno svečanog obećanja, koji je pročitao organ koji vodi postupak ili od njega ovlašćeno službeno lice. Nemi svedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst zakletve, odnosno svečanog obećanja, a gluvi ili nemi svedoci, koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu zaklinju se, odnosno svečano obećavaju uz pomoć tumača.

(8) Odbijanje i razlozi odbijanja svedoka da položi zakletvu, odnosno svečano obećanje uneće se u zapisnik.

Lica koja se ne smeju zaklinjati, odnosno davati svečano obećanje

Član 114.

Ne smeju se zaklinjati, odnosno davati svečano obećanje, lica:

- 1) koja nisu punoletna u času saslušanja;
- 2) za koja je dokazano ili za koja postoji osnovana sumnja da su izvršila krivično delo zbog koga se saslušavaju ili da su učestvovala u njemu;
- 3) koja zbog svog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve odnosno svečanog obećanja.

Neodazivanje svedoka na poziv i odbijanje svedočenja

Član 115.

(1) Ako svedok koji je uredno pozvan ne dođe a izostanak ne opravda, ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji sa mesta gde treba da bude saslušan, može se narediti da se prinudno dovede, a može se i kazniti novčano do 150.000 dinara.

(2) Ako svedok dođe, pa pošto je upozoren na posledice neće bez zakonskog razloga da svedoči, može se kazniti novčano do 150.000 dinara, a ako i posle toga odbije da svedoči, može se još jednom kazniti novčanom kaznom do 300.000 dinara. Ako svedok i nakon drugog novčanog kažnjavanja odbije da svedoči, a postupak se vodi pred sudom, može mu se izreći kazna zatvora. Zatvor traje dok svedok ne pristane da svedoči, ili dok njegovo saslušanje postane nepotrebno, odnosno do pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, a najduže mesec dana.

(3) O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odnosno zatvor, odlučuje veće (član 24. stav 6). Uložena žalba protiv rešenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rešenja.

Opšte pravilo zaštite svedoka

Član 116.

(1) Organ koji vodi postupak je dužan da svedoka i oštećenog zaštititi od uvrede, pretnje i svakog drugog napada.

(2) Učesnika postupka ili drugo lice koje pred organom koji vodi postupak vređa svedoka ili oštećenog, preti mu ili ugrožava njegovu bezbednost, organ koji vodi postupak će opomenuti ili novčano kazniti. U slučaju nasilja ili ozbiljne pretnje, sud će obavestiti javnog tužioca radi preduzimanja krivičnog gonjenja, a u slučaju da je do nasilja ili ozbiljne pretnje došlo u prethodnoj istrazi ili u istrazi pred javnim tužiocem, on će sam preduzeti krivično gonjenje, ili će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca. U pogledu novčane kazne, shodno će se primeniti odredbe člana 115. ovog zakonika.

(3) Javni tužilac, istražni sudija, predsednik veća ili predsednik suda može zahtevati da policija preduzme posebne mere zaštite svedoka i oštećenog.

Saslušanje zaštićenog svedoka

Član 117.

(1) Ako postoje okolnosti koje očigledno ukazuju da bi usled saslušanja određenog svedoka i davanja njegovih odgovora na pojedina pitanja, u krivičnom postupku za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, za njega ili njemu bliska lica nastupila ozbiljna opasnost po život, zdravlje, fizičku celokupnost, slobodu ili imovinu većeg obima, sud može doneti rešenje kojim lice stiče status zaštićenog svedoka i odrediti poseban način saslušanja tog svedoka u krivičnom postupku, tako da se tokom postupka ne otkrije njegov identitet.

(2) Rešenje iz stava 1. ovog člana se izuzetno može doneti i kada se krivični postupak vodi za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, ako osobite okolnosti ukazuju da za svedoka ili njemu bliska lica može nastupiti opasnost iz stava 1. ovog člana, a zaštita svedoka na drugi način nije moguća ili je znatno otežana.

(3) Poseban način saslušanja zaštićenog svedoka obuhvata jednu ili više posebnih mera zaštite:

- 1) isključenje javnosti sa glavnog pretresa;
- 2) izmenu, brisanje iz spisa ili zabranu objavljivanja podataka o identitetu svedoka;
- 3) uskraćivanje podataka o identitetu svedoka;
- 4) saslušanje svedoka pod pseudonimom;
- 5) prikrivanje izgleda svedoka;
- 6) svedočenje iz posebne prostorije uz promenu glasa svedoka, primenom uređaja koji menjaju glas;
- 7) saslušanje svedoka koji se nalazi u drugoj prostoriji van sudnice, u drugom mestu u zemlji, ili u inostranstvu, upotrebom tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka, uz mogućnost primene i uređaja koji menjaju glas i izobličuju sliku.

(4) Kada posebne mere zaštite obuhvataju primenu tehničkih uređaja, njima uz nadzor organa koji vodi krivični postupak, rukuje stručno lice.

(5) Saslušanje na način utvrđen stavom 3. tačka 7. ovog člana, može se sprovesti i kada nije moguće obezbediti prisustvo svedoka ili oštećenog na glavnom pretresu, a takvo se saslušanje može obaviti i putem međunarodne krivičnopravne pomoći.

Donošenje rešenja o određivanju statusa zaštićenog svedoka

Član 118.

(1) Rešenje o određivanju statusa zaštićenog svedoka sud može doneti na zahtev lica koje bi trebalo da bude saslušano kao svedok ili je već u ranijim fazama postupka saslušano kao svedok, ili po službenoj dužnosti, odnosno na zahtev stranke a uz saglasnost lica kome bi trebalo dati takav status. Zahtev mora biti pismen i obrazložen, a izuzetno od početka glavnog pretresa svedok može

podneti zahtev i usmeno, kada se donosi rešenje o isključenju javnosti, a o tome se sačinjava poseban zapisnik.

(2) Zahtev iz stava 1. ovog člana se podnosi u zapečaćenom omotu sa naznakom: "zaštita svedoka – službena tajna - strogo poverljivo". U zahtevu se navode: lični podaci o licu koje bi trebalo da bude saslušano kao svedok, odnosno o svedoku; opis i zakonski naziv krivičnog dela koje je predmet postupka u kome bi lice trebalo da se sasluša; okolnosti na koje će se svedočenje verovatno odnositi; okolnosti iz kojih proizilazi ozbiljna opasnost iz člana 117. stav 1. ovog zakonika, odnosno zahvaljujući kojima je ispunjen uslov iz člana 117. stav 2. ovog zakonika.

(3) Rešenje iz stava 1. ovog člana sud donosi nakon procene verovatnog značaja iskaza svedoka za postupak i procene ozbiljnosti opasnosti iz člana 117. stav 1. ovog zakonika, odnosno ispunjenosti uslova iz člana 117. stav 2. ovog zakonika, a u tom cilju sud će zakazati posebno ročište kojem prisustvuju svedok u odnosu na koga se odnosi zahtev i stranke. Sud će odmah nakon održanog ročišta doneti rešenje o određivanju statusa zaštićenog svedoka te sadržaj rešenja usmeno saopštiti licima koja su ročištu prisustvovala. Kada sud donese rešenje o određivanju statusa zaštićenog svedoka on posebno upozorava prisutna lica da su dužna da podatke o identitetu svedoka čuvaju kao tajnu, te o posledicama kršenja te dužnosti.

(4) Sud će u rešenju o određivanju statusa zaštićenog svedoka odrediti jednu ili više posebnih mera zaštite iz člana 117. stav 3. ovog zakonika, kao i način zaštite podataka koji se odnose na identitet svedoka u spisima.

(5) Rešenje kojim odbija zahtev iz stava 1. ovog člana, sud će dostaviti podnosiocu zahteva i neće ga usmeno saopštavati.

Čuvanje tajnosti identiteta zaštićenog svedoka u toku krivičnog postupka

Član 119.

(1) Pre početka saslušanja zaštićeni svedok se obaveštava da se podaci o njegovom identitetu neće nikom otkriti, osim sudu i strankama, odnosno organu koji vodi postupak i upoznaje se sa posebnim merama zaštite koje će se primeniti tokom njegovog saslušanja.

(2) Organ koji vodi postupak će upozoriti sve prisutne da su dužni da kao tajnu čuvaju podatke koje su neposredno ili posredno saznali o zaštićenom svedoku i njemu bliskim licima i da odavanje tajne predstavlja krivično delo. Ovo upozorenje se sa imenima i prezimenima prisutnih lica unosi u zapisnik.

(3) Organ koji vodi postupak će zabraniti svako pitanje, ako bi se odgovorom na njega neposredno ili posredno otkrio identitet zaštićenog svedoka.

(4) Zaštićeni svedok potpisuje zapisnik svojim pseudonimom.

(5) Izuzetno, u naročito opravdanim slučajevima, ako organ koji vodi postupak oceni da su ozbiljno ugroženi život, zdravlje ili sloboda svedoka, a da je svedok uverljiv, može se okrivljenom i braniocu privremeno, a najkasnije do zakazivanja glavnog pretresa, uskratiti svi ili neki podaci o identitetu zaštićenog svedoka.

(6) Okrivljenom i njegovom braniocu se u postupku mora dati mogućnost da ospore opravdanost mere iz člana 117. stav 3. ovog zakonika.

Čuvanje tajnosti identiteta zaštićenog svedoka u spisima

Član 120.

(1) Podaci o identitetu zaštićenog svedoka i njemu bliskih lica, kao i o drugim činjenicama koje mogu neposredno ili posredno dovesti do otkrivanja njihovog identiteta, zatvoriće se u poseban omot sa naznakom "zaštita svedoka-sluzbena tajna - strogo poverljivo", zapečatiti službenim pečatom suda i predati na čuvanje istražnom sudiji.

(2) Zapečaćeni omot može otvarati samo drugostepeni sud kada odlučuje o žalbi protiv odluke prvostepenog suda kojom je okončan krivični postupak. Na omotu će se označiti dan i čas otvaranja i imena članova veća drugostepenog suda koji su upoznati sa njegovom sadržinom. Nakon toga će se omot ponovo zapečatiti i vratiti istražnom sudiji prvostepenog suda.

(3) Dostavljanje se zaštićenom svedoku vrši na način kojim se obezbeđuje neotkrivanje njegovog identiteta.

(4) Podaci o zaštićenom svedoku i njemu bliskim licima predstavljaju službenu tajnu koju su dužni da čuvaju sva lica koja je na bilo koji način i u bilo kom svojstvu saznaju.

Zaštita podataka o zaštićenom svedoku u krivičnim postupcima koji proizilaze iz njegovog iskaza

Član 121.

U krivičnim postupcima koji proizilaze iz iskaza zaštićenog svedoka, obezbediće se tajnost podataka o zaštićenom svedoku.

Shodna primena pojedinih odredaba o zaštićenom svedoku

Član 122.

Odredbe čl. 117. do 121. shodno se primenjuju i na osumnjičenog, okrivljenog i oštećenog koji je istovremeno i svedok u krivičnom postupku.

5. Uviđaj i rekonstrukcija

Preduzimanje uviđaja

Član 123.

Uviđaj preduzima organ koji vodi postupak kad je za utvrđivanje ili razjašnjenje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Preduzimanje rekonstrukcije

Član 124.

(1) Radi proveravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari, organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se obavlja tako što će se ponoviti radnje ili situacije u uslovima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Ako su u iskazima pojedinih svedoka ili okrivljenih, određene radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno vršiti sa svakim od njih.

(2) Radnja iz stava 1. ovog člana se može sprovesti u potpunosti ili delimično i korišćenjem računarskih simulacija.

(3) Rekonstrukcija se ne sme obaviti na način kojim se vređa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.

(4) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovo izvesti pojedini dokazi.

Učešće stručnog lica i veštaka u sprovođenju uviđaja i rekonstrukcije

Član 125.

(1) Organ koji obavlja uviđaj ili rekonstrukciju može zatražiti pomoć stručnog lica kriminalističko-tehničke, saobraćajne ili druge struke, koje će, po potrebi, preduzeti i pronalaženje, obezbeđivanje ili opisivanje tragova, izvršiti potrebna merenja i snimanja, sačiniti skice ili prikupiti druge podatke.

(2) Na uviđaj ili rekonstrukciju može se pozvati i veštak ako bi njegovo prisustvo bilo od koristi za davanje nalaza i mišljenja.

6. Veštačenje

Određivanje veštačenja

Član 126.

Veštačenje se određuje kad za utvrđivanje ili ocenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje od lica koje raspolaže potrebnim stručnim znanjem.

Određivanje veštaka

Član 127.

(1) Veštačenje određuje pismenom naredbom organ koji vodi postupak. U naredbi će se navesti u pogledu kojih činjenica se obavlja veštačenje i kome se poverava. Naredba se dostavlja i strankama.

(2) Ako za određenu vrstu veštačenja postoji stručna ustanova, ili se veštačenje može obaviti u okviru državnog organa, takva veštačenja, a naročito

složenija, poveravaće se, po pravilu takvoj ustanovi, odnosno organu. Ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti veštačenje.

(3) Kad veštaka određuje organ koji vodi postupak, taj organ će, po pravilu, odrediti jednog veštaka, a ako je veštačenje složeno – dva ili više veštaka.

(4) Ako za određenu vrstu veštačenja postoje kod suda stalno određeni veštaci, drugi veštaci se mogu odrediti samo ako postoji opasnost od odlaganja, ili ako su stalni veštaci sprečeni, ili ako to zahtevaju druge okolnosti.

(5) Za veštaka se može odrediti lice koje ima boravište u inostranstvu, samo izuzetno, kada je to očigledno opravdano prirodom veštačenja, a naročito nepostojanjem dovoljno domaćih stručnjaka ili stručnih ustanova za određenu vrstu veštačenja, odnosno ako to nalažu druge naročito važne okolnosti.

(6) Veštačenje se po pismenom odobrenju predsednika Vrhovnog suda Srbije može pod uslovima iz stava 5. ovog člana, poveriti inostranoj stručnoj ustanovi, odnosno određenom organu druge države, samo ako se postupak vodi za krivično delo za koje je propisana kazna od preko deset godina zatvora, a to je očigledno opravdano zbog posebne složenosti slučaja, prirode veštačenja ili drugih važnih okolnosti.

Dužnosti veštaka

Član 128.

(1) Lice koje se poziva kao veštak dužno je da se odazove pozivu i da da svoj nalaz i mišljenje u roku određenom u naredbi. Rok određen naredbom, iz opravdanih razloga, na zahtev veštaka, može se produžiti.

(2) Ako veštak koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda, ili ako odbije da veštači, odnosno ako ne da nalaz i mišljenje u roku iz naredbe, može da se novčano kazni do 300.000 dinara, a stručna ustanova do 3.000.000 dinara. U slučaju neopravdanog izostanka, veštak može i prinudno da se dovede.

(3) O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna odlučuje veće (član 24. stav 6).

Izuzete veštaka

Član 129.

(1) Za veštaka se ne može odrediti lice koje ne može biti saslušano kao svedok (član 103) ili lice koje je oslobođeno od dužnosti svedočenja (član 104), kao ni lice prema kome je krivično delo učinjeno, a ako je određeno, na njegovom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

(2) Razlog za izuzete veštaka (član 44) postoji i u pogledu lica koje je zaposleno kod oštećenog ili okrivljenog ili je, zajedno sa njima ili nekim od njih, zaposleno kod drugog poslodavca.

(3) Za veštaka se, po pravilu, neće odrediti lice koje je saslušano kao svedok.

(4) Kad je dozvoljena posebna žalba protiv rešenja kojim se odbija zahtev za izuzeće veštaka (član 42. stav 4), žalba odlaže izvršenje veštačenja, ukoliko ne postoji opasnost od odlaganja.

Postupak veštačenja

Član 130.

(1) Pre početka veštačenja, pozvaće se veštak da predmet veštačenja brižljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i nađe i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke ili veštine. On će se posebno upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično delo.

(2) Od veštaka će se zahtevati da pre veštačenja položi zakletvu. Stalno postavljeni zakleti veštak biće pre veštačenja samo opomenut na već položenu zakletvu.

(3) Pre glavnog pretresa veštak može položiti zakletvu samo pred sudom, ako postoji bojazan da zbog bolesti ili drugih razloga neće moći da dođe na glavni pretres. Razlog zbog koga je tada položena zakletva navešće se u zapisniku.

(4) Tekst zakletve glasi: "Zaklinjem se svojom ličnom i profesionalnom čašću da ću veštačiti savesno i nepristrasno, po svom najboljem znanju i da ću tačno i potpuno izneti svoj nalaz i mišljenje."

(5) Organ pred kojim se vodi postupak rukovodi veštačenjem, pokazuje veštaku predmete koje će razmotriti, postavlja mu pitanja i po potrebi traži objašnjenja u pogledu datog nalaza i mišljenja.

(6) Veštaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dozvoliti i da razmatra spise. Veštak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje nalaza i mišljenja. Ako prisustvuje uviđaju, rekonstrukciji ili drugoj dokaznoj radnji, veštak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili da se licu koje se saslušava postave pojedina pitanja.

Pregledanje predmeta veštačenja

Član 131.

(1) Veštak pregleda predmete veštačenja u prisustvu organa koji vodi postupak i zapisničara, osim ako su za veštačenje potrebna dugotrajna ispitivanja ili ako se ispitivanja obavljaju u ustanovi, odnosno u državnom organu ili ako to traže obziri morala.

(2) Ako je za svrhe veštačenja potrebno da se analizira neka materija, veštaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo deo te materije, a ostatak će se u potrebnoj količini obezbediti za slučaj naknadnih analiza.

Unošenje nalaza i mišljenja u zapisnik ili naknadno podnošenje pisanog nalaza i mišljenja

Član 132.

Nalaz i mišljenje veštaka unosi se odmah u zapisnik. Veštaku se može odobriti da naknadno podnese pisani nalaz i mišljenje, u roku koji mu odredi organ pred kojim se vodi postupak.

Veštačenje u stručnoj ustanovi ili državnom organu

Član 133.

(1) Ako se veštačenje poverava stručnoj ustanovi ili državnom organu, organ koji vodi postupak upozoriće da u davanju nalaza i mišljenja ne može učestvovati lice iz člana 129. ovog zakonika ili lice za koje postoje razlozi za izuzeće od veštačenja predviđeni u ovom zakoniku, kao i na posledice davanja lažnog nalaza i mišljenja.

(2) Stručnoj ustanovi, odnosno državnom organu staviće se na raspolaganje materijal potreban za veštačenje, a ako je potrebno, postupiće se shodno odredbama člana 130. stav 4. ovog zakonika.

(3) Stručna ustanova, odnosno državni organ dostavlja pisani nalaz i mišljenje, potpisan od lica koja su izvršila veštačenje.

(4) Stranke mogu od starešine stručne ustanove, odnosno državnog organa zahtevati da im saopšti imena stručnjaka koji će izvršiti veštačenje.

(5) Odredbe člana 130. st. 1. do 5. ovog zakonika ne primenjuju se kad je veštačenje povereno stručnoj ustanovi ili državnom organu. Organ pred kojim se vodi postupak može tražiti od stručne ustanove ili organa objašnjenja u pogledu datog nalaza i mišljenja.

Zapisnik o veštačenju i pravo njegovog razgledanja

Član 134.

(1) U zapisniku o veštačenju ili u pisanom nalazu i mišljenju naznačiće se ko je izvršio veštačenje, kao i zanimanje, stručna sprema i specijalnost veštaka.

(2) Po završenom veštačenju, kome nisu prisustvovala, stranke i branilac će se obavestiti da je veštačenje obavljeno i da zapisnik o veštačenju, odnosno pisani nalaz i mišljenje mogu razgledati.

Dopunsko veštačenje

Član 135.

Ako u mišljenju veštaka ima protivrečnosti ili nedostataka ili se pojavi osnovana sumnja u tačnost datog mišljenja, a ti se nedostaci ili sumnja ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, zatražiće se mišljenje drugih veštaka ili će se preduzeti novo veštačenje sa drugim veštacima.

Pregled i obdukcija leša

Član 136.

(1) Pregled i obdukcija leša preduzeće se uvek kad je očigledno ili postoji sumnja da je smrt određenog lica neposredna ili posredna posledica krivičnog dela ili je u vezi sa krivičnim delom. Ako je leš već zakopan, odrediće se ekshumacija u cilju njegovog pregleda i obdukcije.

(2) Pre preduzimanja pregleda i obdukcije leša, a naročito radi procene da li postoji sumnja da je smrt određenog lica posledica krivičnog dela, organ koji vodi postupak može zatražiti stručno mišljenje lekara koji je izvršio neposredan pregled umrlog lica radi utvrđivanja uzroka i vremena smrti.

(3) Pri obdukciji leša preduzeće se potrebne mere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o spoljnim i unutrašnjim telesnim osobinama leša.

(4) Kada je to potrebno primeniće se identifikacione stručne i naučne metode – uzimanje i upoređivanje otisaka prstiju leša, analiza DNK uzorka i poređenje dobijenog DNK profila sa DNK profilom nestalog lica ili drugog lica, krvnih srodnika lica za koje se pretpostavlja da bi mogao biti identifikovan, a po potrebi i preduzimanje drugih analiza i primena drugih stručnih i naučnih metoda u cilju utvrđivanja identiteta leša.

Pregled i obdukcija leša van ustanove i izuzeće lekara koji je lečio umrlog

Član 137.

(1) Kada se veštači van stručne ustanove, leš će pregledati i obducirati jedan, a prema potrebi dva ili više lekara, koji treba da budu sudsko-medicinske struke. Javni tužilac ili istražni sudija u prethodnoj istrazi ili u istrazi, odnosno predsednik veća nakon što je istraga završena ili nakon podizanja neposredne optužnice, rukovodi tim veštačenjem i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje veštaka.

(2) Za veštaka se ne može odrediti lekar koji je lečio umrlog. Prilikom obdukcije leša, a radi davanja razjašnjenja o toku i okolnostima bolesti, lekar koji je lečio umrlog može se saslušati kao svedok.

Sadržaj mišljenja veštaka i dužnosti veštaka prilikom pregleda i obdukcije leša

Član 138.

(1) U svom mišljenju veštaci će naročito navesti koji je neposredni uzrok smrti, šta je taj uzrok izazvalo i kad je smrt nastupila.

(2) Ako je na lešu nađena kakva povreda, utvrdiće se da li je tu povredu naneo ko drugi, i ako jeste, onda čime, na koji način, koliko vremena pre nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda, utvrdiće se da li je svaka povreda naneta istim sredstvom i koja je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više povreda smrtonosnih, koja je od njih ili koje su svojim skupnim delovanjem bila uzrok smrti.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom i opštom prirodom povrede ili zbog ličnog svojstva, ili naročitog stanja organizma povređenog, ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojima je povreda naneta. Pored toga, utvrdiće se da li bi blagovremeno pružena pomoć mogla otkloniti smrt.

(4) Veštak je dužan da obrati pažnju na nađeni biološki trag (krv, pljuvačka, sperma, urin i dr.) i da ga opiše i sačuva za biološko veštačenje ako ono bude određeno.

Pregled i obdukcija začetka i novorođenčeta

Član 139.

(1) Pri pregledu i obdukciji začetka, treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život i uzrok smrti.

(2) Pri pregledu i obdukciji leša novorođenčeta, utvrdiće se posebno da li je rođeno živo ili mrtvo, da li je bilo sposobno za život, koliko je dugo živelo, kao i vreme i uzrok smrti.

Sumnja da je smrt prouzrokovana trovanjem

Član 140.

(1) Ako postoji sumnja da je smrt prouzrokovana trovanjem, uputiće se sumnjive materije (krv, urin, tečnost staklastog tela, telesni organi i dr.) koje su nađene u lešu ili na drugom mestu na veštačenje ustanovi koja vrši toksikološka ispitivanja.

(2) Pri pregledu sumnjivih materija, veštak će posebno utvrditi vrstu, količinu i dejstvo nađenog otrova, a ako se radi o pregledu materija uzetih iz leša, po mogućnosti i količinu upotrebljenog otrova.

(3) Ustanova u kojoj se vrši toksikološko ispitivanje dužna je da na odgovarajući način čuva preostali analizirani materijal radi nove analize, odnosno ponovnih ili dopunskih veštačenja ukoliko oni budu određeni.

Veštačenje telesnih povreda

Član 141.

(1) Telesne povrede veštače se, po pravilu, pregledom povređenog, a ako to nije moguće ili ako po izuzetku, nije potrebno – na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.

(2) Pošto tačno opiše povrede, veštak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom dejstvu, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo dejstvo te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele, čime su povrede nanete i na koji način.

(3) Prilikom veštačenja, veštak je dužan da postupi u smislu odredbe člana 138. stav 4. ovog zakonika.

Veštačenje duševnog zdravlja okrivljenog

Član 142.

(1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog, odrediće se psihijatrijsko veštačenje okrivljenog.

(2) Ako je prema mišljenju veštaka potrebno duže posmatranje, okrivljeni će se poslati na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rešenje o tome donosi istražni sudija, sudija pojedinac ili veće. Posmatranje se može produžiti preko dva meseca samo na obrazloženi predlog upravnika zdravstvene ustanove, po prethodno pribavljenom mišljenju veštaka, ali ne može ni u kom slučaju trajati duže od šest meseci.

(3) Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana, okrivljeni i njegov branilac mogu izjaviti žalbu u roku od 24 časa od časa kada je rešenje uručeno okrivljenom, odnosno braniocu. O žalbi u roku od 48 časova rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, a ako je to veće donelo rešenje koje se pobija žalbom, onda odluku donosi veće neposredno višeg suda. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

(4) Ako veštaci ustanove da je duševno stanje okrivljenog poremećeno, odrediće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvatanje i postupke okrivljenog, njegovu svest i volju, kao i da li je i u kojoj meri poremećaj duševnog stanja postojao u vreme izvršenja krivičnog dela.

(5) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje okrivljeni koji se nalazi u pritvoru, istražni sudija, sudija pojedinac ili predsednik veća će obavestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor, da bi se preduzele mere potrebne za obezbeđenje svrhe pritvora.

(6) Vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se okrivljenom u pritvor, odnosno u kaznu ako bude izrečena.

Telesni pregled osumnjičenog ili okrivljenog

Član 143.

(1) Telesni pregled osumnjičenog ili okrivljenog izvršiće se i bez njegovog pristanka ako je potrebno radi utvrđivanja činjenica koje su važne za krivični postupak. Telesni pregled drugih lica može se bez njihovog pristanka izvršiti samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom telu nalazi određen trag ili posledica krivičnog dela.

(2) Uzimanju uzorka krvi i preduzimanju drugih medicinskih radnji koje su po pravilu medicinske nauke neophodne radi analize, identifikacije lica i utvrđivanja drugih činjenica važnih za krivični postupak, može se pristupiti i bez pristanka lica koje se pregleda, izuzev ako bi usled toga nastupila kakva šteta po njegovo zdravlje.

(3) Uzorci pljuvačke radi sprovođenja DNK analize se uvek mogu uzimati, kada je to potrebno u cilju identifikacije lica, ili u cilju poređenja sa drugim biološkim tragovima i drugim DNK profilima i za to nije potreban pristanak lica, niti se ta radnja može smatrati opasnom po zdravlje.

(4) Radnje iz st. 1, 2. i 3. ovog člana preduzeće se samo po naredbi nadležnog suda, osim u slučaju iz člana 255. stav 10. ovog zakonika.

(5) Nije dozvoljeno da se prema osumnjičenom, okrivljenom ili svedoku primene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se uticalo na njihovu svest i volju pri davanju iskaza.

Veštačenje poslovnih knjiga

Član 144.

(1) Kad je potrebno veštačenje poslovnih knjiga, organ pred kojim se vodi postupak dužan je veštacima naznačiti u kom pravcu i u kom obimu treba obaviti veštačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.

(2) Ako je za veštačenje poslovnih knjiga preduzeća, drugog pravnog lica ili preduzetnika nužno da se prethodno sredi njihovo knjigovodstvo, troškovi sređivanja knjigovodstva padaju na teret imaoca poslovnih knjiga.

(3) Rešenje o sređivanju knjigovodstva donosi organ koji vodi postupak, na osnovu obrazloženog pisanog izveštaja veštaka kojima je naloženo veštačenje poslovnih knjiga. U rešenju će se naznačiti i iznos koji je preduzeće, drugo pravno lice ili preduzetnik dužno da položi sudu kao predujam za troškove sređivanja njegovog knjigovodstva. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

(4) Posle sređivanja knjigovodstva, organ koji vodi krivični postupak donosi, na osnovu izveštaja veštaka, rešenje kojim utvrđuje visinu troškova nastalih usled sređivanja knjigovodstva i određuje da taj iznos snosi lice čije je knjigovodstvo bilo predmet sređivanja. To lice može izjaviti žalbu protiv odluke o naknadi troškova. O žalbi rešava veće prvostepenog suda (član 24. stav 6).

(5) Ukoliko troškovi i nagrada nisu bili predumljeni, oni će biti naplaćeni u korist organa koji ih je unapred isplatio veštacima.

(6) Pre sprovođenja veštačenja iz stava 1. ovog člana, obaviće se popis poslovnih knjiga i druge poslovne dokumentacije povezane sa poslovnim knjigama, u prisustvu javnog tužioca ili ovlašćenog službenog lica policije.

7. Uvid u fotografije, slušanje zvučnih snimaka i uvid u zvučne i video snimke

Član 145.

(1) Fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci sprovedenih dokaznih radnji u skladu sa ovim zakonikom, mogu da se koriste kao dokaz i na njima se može zasnivati odluka suda.

(2) Kada se zvučni snimci koriste kao dokaz u krivičnom postupku, oni moraju biti prepisani i uneseni u spise krivičnog predmeta.

(3) Fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci koji ne spadaju u stav 1. ovog člana, mogu se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, ako je utvrđena njihova autentičnost i isključena mogućnost fotomontaže ili videomontaže i drugih oblika falsifikovanja fotografija i snimaka i ako su fotografija, odnosno snimak

napravljeni uz prećutnu ili izričitu saglasnost osumnjičenog, odnosno okrivljenog, kada se on ili njegov glas, nalaze na fotografiji, odnosno snimku.

(4) I fotografije, zvučni, odnosno zvučni i video snimci sa čijim se pravljenjem nije saglasio osumnjičeni, odnosno okrivljeni, ako se on ili njegov glas nalaze na fotografiji, odnosno snimku, mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku, ako se na fotografiji, zvučnom, odnosno zvučnom i video snimku istovremeno nalazi i neko drugo lice, odnosno njegov glas, koje se prećutno ili izričito saglasilo sa pravljenjem fotografije ili zvučnog, odnosno zvučnog i video snimka.

(5) Ako se na fotografiji, zvučnom, odnosno zvučnom i video snimku nalaze samo određeni predmeti ili događaji ili lica koja nemaju svojstvo osumnjičenog ili okrivljenog, fotografija, zvučni, odnosno zvučni i video snimak se mogu koristiti kao dokaz, pod uslovom da nisu nastali izvršenjem krivičnog dela.

(6) Fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci koji su napravljeni bez prećutne ili izričite saglasnosti osumnjičenog ili okrivljenog koji se na njima nalaze, ili čiji je glas snimljen, mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku, ako su fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci nastali kao vid opštih bezbednosnih mera koje se preduzimaju na javnim površinama – ulicama, trgovima, parkiralištima, dvorištima škola i ustanova i drugim sličnim javnim površinama, odnosno u javnim objektima i prostorijama – zgradama državnih organa, ustanovama, bolnicama, školama, aerodromima, autobuskim i železničkim stanicama, sportskim stadionima i halama i drugim takvim javnim prostorijama i sa njima povezanim otvorenim površinama, kao i u radnjama, prodavnicama, bankama, menjačnicama, objektima za poslovne namene i drugim sličnim objektima u kojima se snimanje redovno obavlja iz bezbednosnih razloga.

(7) Fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci koji su napravljeni bez prećutne ili izričite saglasnosti osumnjičenog ili okrivljenog koji se na njima nalaze, ili čiji je glas snimljen, mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku, ako su fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci nastali kao vid bezbednosnih mera preduzetih od strane držaoca stana i drugih prostorija, odnosno od strane drugog lica po nalogu držaoca stana i drugih prostorija, što se odnosi i na dvorišne i druge slične otvorene prostore.

(8) Kada su fotografije ili zvučni, odnosno zvučni i video snimci nastali u skladu sa stavom 1. i st. 3. do 7. ovog člana, kao dokaz u krivičnom postupku može da se koristi i određeni deo fotografije ili snimka, izdvojen primenom odgovarajućih tehničkih sredstava, kao i fotografija napravljena kao izvod iz video snimka.

(9) Kada su fotografije ili video, odnosno zvučni i video snimci nastali u skladu sa stavom 1. i st. 3. do 7. ovog člana, kao dokaz u krivičnom postupku može da se koristi i crtež ili skica napravljeni na osnovu fotografije ili video snimka, pod uslovom da su napravljeni radi pojašnjenja detalja fotografije ili snimka i da su fotografija, odnosno snimak sadržani u dokaznom materijalu.

Glava VIII

POSEBNE DOKAZNE RADNJE

1. Tajni zvučni i optički nadzor osumnjičenog

Naredba o tajnom zvučnom i optičkom nadzoru osumnjičenog

Član 146.

(1) Istražni sudija, na pismeni i obrazloženi predlog javnog tužioca, može narediti nadzor i snimanje telefonskih i drugih razgovora ili komunikacija drugim tehničkim sredstvima i optičko snimanje odnosno lociranje u prostoru i praćenje pomoću elektronskih uređaja lica za koja postoje osnovi sumnje da su učinila krivična dela:

- 1) protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije i SCG;
- 2) protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom;
- 3) koja spadaju u organizovani kriminal iz člana 21. ovog zakonika;
- 4) ubistvo, teško ubistvo, serijsko silovanje, razbojništvo, razbojnička krađa, falsifikovanje novca, pranje novca, poreska utaja, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, davanje i primanje mita, zloupotreba službenog položaja, ucena, iznuda i otmica.

(2) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana se izuzetno može odrediti i ako osobite okolnosti ukazuju da se priprema neko od krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, a činjenice ukazuju da se izvršenje krivičnog dela na drugi način ne bi moglo sprečiti ili bi njegovo sprečavanje bilo znatno otežano, odnosno nastupile bi nepopravljive štetne posledice po život ili zdravlje ljudi ili imovinu veće vrednosti.

(3) Mere iz stava 1. ovog člana na predlog javnog tužioca, određuje istražni sudija obrazloženom naredbom. U naredbi se navode podaci o licu protiv kojeg se mera primenjuje, osnovi sumnje, način sprovođenja, obim i trajanje mere. Mere mogu trajati najduže tri meseca, a zbog važnih razloga mogu biti produžene za još tri meseca. Izvođenje posebne dokazne radnje, odnosno mera u njoj sadržanih, se prekida čim prestanu razlozi za njihovu primenu.

(4) Naredbu istražnog sudije iz stava 1. ovog člana izvršava policija, odnosno Bezbednosno-informativna agencija.

(5) Poštanska, telegrafska i druga preduzeća, društva i lica registrovana za prenošenje informacija su dužna da policiji, odnosno Bezbednosno-informativnoj agenciji omoguće izvršenje posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana.

(6) Snimanja iz stava 1. ovog člana mogu se po naredbi istražnog sudije obaviti u stanovima, drugim prostorijama, kao i na otvorenim površinama.

(7) Ovlašćena službena lica policije, odnosno Bezbednosno-informativne agencije mogu, radi izvršenja posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana, tajno ući u stan ili druge prostorije i u njih, odnosno u predmete koji se u njima

nalaze, postaviti tehničke uređaje za sprovođenje radnje iz stava 1. ovog člana ili, po potrebi, preduzeti radnje održavanja već postavljenih takvih tehničkih uređaja.

(8) Sprovođenjem posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana ne čini se krivično delo. Ovlašćena službena lica policije, odnosno Bezbednosno-informativne agencije ne smeju da pretresaju stan, odnosno druge prostorije, osim kada su ispunjeni uslovi iz člana 81. stav 1. ovog zakonika i dužna su da uređajem za zvučno i video snimanje zabeleže svoj ulazak u stan ili druge prostorije i postavljanje tehničkih uređaja za sprovođenje radnje iz stava 1. ovog člana.

(9) Snimak iz stava 8. ovog člana dostavlja se istražnom sudiji u skladu sa članom 147. stav 1. ovog zakonika.

Dostavljanje izveštaja i snimaka istražnom sudiji

Član 147.

(1) Po izvršenju posebne dokazne radnje iz člana 146. ovog zakonika, organ koji je naredbu iz člana 146. stav 1. ovog zakonika izvršavao (član 146. stav 4), dostavlja bez odlaganja istražnom sudiji izveštaj i snimke.

(2) Istražni sudija može odrediti da se snimci dobijeni upotrebom tehničkih sredstava u celini ili delimično prepisu i opišu. Istražni sudija će pozvati javnog tužioca da se upozna sa materijalom dobijenim posebnom dokaznom radnjom iz člana 146. ovog zakonika.

(3) Ako podaci dobijeni primenom mera iz člana 146. ovog zakonika nisu potrebni za vođenje krivičnog postupka ili ako javni tužilac izjavi da protiv osumnjičenog neće zahtevati vođenje postupka, sav prikupljeni materijal će se uništiti pod nadzorom istražnog sudije. Istražni sudija će o tome sastaviti zapisnik.

(4) Ako je u primeni posebne dokazne radnje iz člana 146. ovog zakonika postupljeno suprotno odredbama ovog zakonika ili naredbi istražnog sudije, na prikupljenim podacima se ne može zasnivati sudska odluka. Na dobijene podatke i obaveštenja shodno će se primenjivati odredbe člana 105. ovog zakonika. Odredbe člana 209. stav 1, člana 295. stav 5, člana 362. stav 3. i člana 398. stav 5. ovog zakonika shodno će se primenjivati i na snimke sačinjene suprotno odredbama ovog i člana 146. ovog zakonika.

(5) Ako su primenom posebne dokazne radnje iz člana 146. ovog zakonika prikupljeni dokazi koji se odnose na neko drugo krivično delo, a ne na određeno krivično delo u pogledu kojeg su postojali osnovi sumnje da je učinjeno (član 146. stav 1. ovog zakonika), odnosno da se njegovo izvršenje priprema (član 146. stav 2. ovog zakonika), takvi dokazi mogu da se koriste u krivičnom postupku samo ako se odnose na krivično delo koje spada u dela predviđena u članu 146. stav 1. ovog zakonika.

(6) U slučajevima iz st. 3. i 4. ovog člana prikupljeni podaci se smatraju službenom tajnom.

2. Pružanje simulovanih poslovnih usluga i sklapanje simulovanih pravnih poslova

Naredba za pružanje simulovanih poslovnih usluga i sklapanje simulovanih pravnih poslova

Član 148.

(1) Istražni sudija može, na zahtev javnog tužioca, prema licu za koje postoje osnovi sumnje da je, samo ili zajedno sa drugim licima, izvršilo krivično delo organizovanog kriminala (član 21), odobriti primenu posebnih dokaznih radnji: pružanje simulovanih poslovnih usluga i sklapanje simulovanih pravnih poslova.

(2) Posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana se mogu izuzetno odrediti i kada postoje osnovi sumnje da je lice prema kome se takve radnje određuju, samo ili zajedno sa drugim licima, izvršilo neko od sledećih krivičnih dela: falsifikovanje novca, pranje novca, neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, trgovina ljudima, trgovina decom radi usvojenja, davanje i primanje mita i zloupotreba službenog položaja.

(3) Posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana mogu se odrediti ako okolnosti slučaja ukazuju da bi se krivično delo organizovanog kriminala ili drugo krivično delo iz stava 2. ovog člana takvim radnjama moglo razjasniti i dokazati, a da bi njegovo razjašnjavanje i dokazivanje na drugi način bilo nemoguće ili bi bilo povezano sa znatnim teškoćama.

(4) Posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana se izuzetno mogu odrediti i ako osobite okolnosti ukazuju da se priprema neko od krivičnih dela iz st. 1 i 2. ovog člana, a činjenice ukazuju da se izvršenje krivičnog dela na drugi način ne bi moglo sprečiti ili bi njegovo sprečavanje bilo znatno otežano, odnosno nastupile bi nepopravljive štetne posledice po život ili zdravlje ljudi, bezbednost građana ili imovinu veće vrednosti.

(5) Pismena i obrazložena naredba istražnog sudije kojom se određuju posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o licu prema kome se mera sprovodi, zakonski naziv i opis krivičnog dela, način, obim, mesto i trajanje mere.

(6) Posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana mogu trajati devet meseci. Na obrazloženi predlog javnog tužioca istražni sudija može određenu meru produžiti najviše tri puta u trajanju po tri meseca. Prilikom određivanja i produženja mere istražni sudija će posebno oceniti da li je primena mere neophodna i da li bi se isti rezultat mogao postići na način kojim se manje ograničavaju prava građana.

(7) Lice koje u skladu sa naredbom iz stava 5. ovog člana pruža simulovane poslovne usluge i sklapa simulovane pravne poslove, odnosno na osnovu naredbe iz stava 5. ovog člana učestvuje u pružanju simulovanih poslovnih usluga i sklapanju simulovanih pravnih poslova, ne čini svojim radnjama krivično delo, ukoliko su one Krivičnim zakonikom određene kao radnje kojima se čini određeno krivično delo.

Obaveze policije i drugih državnih organa u vezi izvršenja pružanja simulovanih poslovnih usluga i sklapanja simulovanih pravnih poslova

Član 149.

(1) Posebne dokazne radnje iz člana 148. ovog zakonika izvršava policija, odnosno Bezbednosno-informativna agencija. O izvršenju mere policija odnosno Bezbednosno-informativna agencija sačinjava dnevne izveštaje koje zajedno sa prikupljenom dokumentacijom dostavlja istražnom sudiji i javnom tužiocu na njihov zahtev.

(2) Po izvršenju posebnih dokaznih radnji iz člana 148. ovog zakonika policija odnosno Bezbednosno-informativna agencija dostavlja istražnom sudiji i javnom tužiocu poseban izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka radnje, podatke o službenom licu koje je radnju sproveo, opis tehničkih sredstava koja su primenjena, broj i identitet lica obuhvaćenih radnjom i ocenu o svrsishodnosti i rezultatima primenjene posebne dokazne radnje.

(3) Uz izveštaj iz stava 2. ovog člana policija odnosno Bezbednosno-informativna agencija dostavlja javnom tužiocu celokupnu dokumentaciju o preduzetoj posebnoj dokaznoj radnji, fotografske, video, zvučne ili elektronske zapise i sve druge dokaze koji su prikupljeni primenom posebne dokazne radnje.

Prestanak pružanja simulovanih poslovnih usluga i sklapanja simulovanih pravnih poslova

Član 150.

(1) Primena posebne dokazne radnje iz člana 148. ovog zakonika prestaje kad protekne rok na koji je određena ili kad prestanu razlozi zbog kojih je bila određena.

(2) Ako javni tužilac ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci po prestanku mere iz člana 148. ovog zakonika, svi prikupljeni podaci moraju biti uništeni, a o primeni mere obavestiće se lica na koja se ti podaci odnose, ako se može utvrditi njihov identitet.

(3) Podaci prikupljeni primenom mera iz člana 148. ovog zakonika koji se odnose na krivično delo koje ne predstavlja krivično delo organizovanog kriminala (član 21) ili krivično delo iz člana 146. stav 1. ovog zakonika, ne mogu se koristiti u krivičnom postupku koji se vodi za to krivično delo.

3. Angažovanje prikrivenog islednika

Naredba za određivanje prikrivenog islednika

Član 151.

(1) Istražni sudija može, na zahtev javnog tužioca, odrediti da se, radi razjašnjavanja i dokazivanja krivičnog dela učinjenog od strane najmanje tri lica koja su se organizovala za vršenje krivičnih dela, angažuje prikriveni islednik, ako okolnosti slučaja ukazuju da bi se time krivično delo moglo razjasniti i dokazati, a da bi njegovo razjašnjavanje i dokazivanje na drugi način bilo nemoguće ili bi bilo povezano sa znatnim teškoćama.

(2) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana se, uz ispunjenje uslova iz stava 1. ovog člana, može odrediti ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno neko od sledećih krivičnih dela:

- 1) protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije i SCG;
- 2) protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom;
- 3) organizovanog kriminala (član 21);
- 4) za koje je propisana kazna zatvora preko četiri godine.

(3) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana se izuzetno može odrediti i ako je ispunjen uslov iz stava 1. ovog člana, osobite okolnosti ukazuju da se priprema neko od krivičnih dela iz stava 2. ovog člana, a sve činjenice ukazuju na postojanje ozbiljne bojaznosti da se izvršenje krivičnog dela na drugi način ne bi moglo sprečiti ili bi njegovo sprečavanje bilo znatno otežano, odnosno nastupile bi nepopravljive štetne posledice po život ili zdravlje ljudi, bezbednost građana ili imovinu veće vrednosti.

(4) Pismena i obrazložena naredba istražnog sudije kojom se određuje posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana, sadrži podatke o licima i grupi prema kojima se radnja primenjuje, opis krivičnog dela, način, obim, mesto i verovatno trajanje mere.

(5) Prikrivenog islednika određuje ministar nadležan za unutrašnje poslove, odnosno direktor Bezbednosno-informativne agencije ili lice koga on ovlasti.

(6) Prikriveni islednik je, po pravilu, ovlašćeno službeno lice policije, a izuzetno, kada je to opravdano posebnim okolnostima slučaja, to može biti i ovlašćeno službeno lice policije koje je penzionisano, pripadnik Bezbednosno-informativne agencije, odnosno zaposleni u drugom državnom organu.

(7) Prikriveni islednik ne može biti lice za koje postoji osnovana sumnja da je sadašnji ili nekadašnji pripadnik organizovane kriminalne grupe ili lice koje je osuđivano za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna.

(8) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana traje onoliko vremena koliko je potrebno da se prikupe dokazi, a najduže šest meseci.

Izveštaji prikrivenog islednika i policije

Član 152.

(1) Prikriveni islednik tokom trajanja posebne dokazne radnje iz člana 151. ovog zakonika, po potrebi, podnosi periodične izveštaje svom neposrednom starešini, istražnom sudiji i javnom tužiocu.

(2) Izveštaji iz stava 1. ovog člana se neće podnositi ako je njihovo podnošenje skopčano sa nastankom znatne opasnosti po život, telo ili zdravlje prikrivenog islednika ili bezbednost građana.

(3) Po završetku angažmana prikrivenog islednika, ovlašćeno službeno lice policije odnosno Bezbednosno-informativne agencije podnosi

istražnom sudiji i javnom tužiocu konačni izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka posebne dokazne radnje; podatke o službenom licu koje je sprovedo posebnu dokaznu radnju; opis primenjenih tehničkih sredstava; broj i identitet lica obuhvaćenih posebnom dokaznom radnjom i ocenu o svrsishodnosti i rezultatima primenjene posebne dokazne radnje.

(4) Uz izveštaj iz stava 3. ovog člana, javnom tužiocu se dostavljaju fotografije, zvučni i video snimci, prateća dokumentacija uz te fotografije i snimke i svi drugi dokazi koji su pribavljeni primenom posebne dokazne radnje.

(5) Ako su primenom posebne dokazne radnje iz člana 151. ovog zakonika prikupljeni dokazi koji se odnose na neko drugo krivično delo, a ne na određeno krivično delo u pogledu kojeg su postojali osnovi sumnje da je učinjeno (član 151. stav 2), odnosno da se njegovo izvršenje priprema (član 151. stav 3), takvi dokazi mogu da se koriste u krivičnom postupku, samo ako se odnose na krivično delo koje spada u dela predviđena u članu 151. stav 2. ovog zakonika.

Zabranjenost podstrekavanja na krivično delo, izvršenje krivičnog dela od strane prikrivenog islednika i njegovo saslušanje kao svedoka

Član 153.

(1) Zabranjeno je i kažnjivo da prikriveni islednik podstrekava ili provocira na izvršenje krivičnih dela.

(2) Ako prikriveni islednik u toku izvršenja naredbe iz člana 151. stava 4. ovog zakonika i u neposrednoj vezi sa sadržajem te naredbe, učini krivično delo prema članu kriminalne grupe ili u okviru kriminalne grupe, odnosno u vezi delatnosti kriminalne grupe, primeniće se odredbe Krivičnog zakonika o nužnoj odbrani ili krajnjoj nuždi, kada su ispunjeni zakonski uslovi za primenu tih odredaba.

(3) Ako je naredbom istražnog sudije predviđeno, prikriveni islednik može upotrebiti tehnička sredstva za snimanje razgovora, odnosno sredstva za fotografisanje ili zvučno i video snimanje, u pogledu čega će se shodno primeniti odredbe čl. 146. i 147. ovog zakonika.

(4) Radi obavljanja radnji iz stava 3. ovog člana, prikriveni islednik ima pravo da uđe u tuđi stan i druge prostorije, a takvo njegovo postupanje nema karakter protivpravnosti, što ne utiče na pravo vlasnika ili držaoca stana, odnosno drugih prostorija, da ostvaruje pravo na naknadu štete u parničnom postupku, ako je usled radnje prikrivenog islednika nastupila određena šteta.

(5) Prikriveni islednik se u krivičnom postupku može saslušati kao svedok. Saslušanje će se obaviti tako da se ne otkrije identitet svedoka. Podaci o identitetu prikrivenog islednika koji se sasluša kao svedok predstavljaju službenu tajnu. Saslušanje prikrivenog islednika će se obaviti uz shodnu primenu drugih pravila o saslušanju zaštićenog svedoka (čl. 117. do 121).

(6) Sudska odluka se ne može zasnivati samo na iskazu prikrivenog islednika, koji je saslušan kao svedok.

4. Kontrolisana isporuka

Član 154.

(1) Republički javni tužilac može odobriti kontrolisanu isporuku, kojom se dozvoljava da nezakonite ili sumnjive pošiljke izađu, pređu ili uđu na teritoriju jedne ili više država, uz znanje i pod nadzorom njihovih nadležnih organa u cilju sprovođenja istrage i identifikovanja lica umešanih u izvršenje krivičnog dela. Republički javni tužilac izdaje pismeno odobrenje za svaku isporuku posebno.

(2) Posebnu dokaznu radnju iz stava 1. ovog člana sprovodi policija odnosno drugi državni organ.

(3) Kontrolisana isporuka se sprovodi uz saglasnost nadležnih organa zainteresovanih država i na osnovu načela reciprociteta, kao i u skladu sa ratifikovanim međunarodnim konvencijama i dvostranim ili višestranim međunarodnim ugovorima, kada se njima detaljnije uređuje sadržaj ove posebne dokazne radnje.

(4) Sprovođenjem posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana ne čini se krivično delo. Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana može se preduzeti samo ako na drugi način nije moguće, ili bi bilo znatno otežano, otkrivanje, odnosno lišavanje slobode lica koja su uključena u nezakoniti transport opojnih droga, oružja, ukradenih stvari i drugih predmeta proisteklih iz vršenja krivičnog dela ili predmeta koji su sredstvo izvršenja krivičnog dela, odnosno ako bi otkrivanje ili dokazivanje krivičnih dela povezanih sa isporukom nezakonitih ili sumnjivih pošiljki na drugi način bilo nemoguće, odnosno znatno otežano.

(5) Ako nije drugačije uređeno ratifikovanim međunarodnom konvencijom, odnosno međunarodnim ugovorom, posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana podrazumeva da sve države preko čijih teritorija prolazi isporuka nezakonitih ili sumnjivih pošiljki izričito:

1) budu saglasne sa ulaskom na njihovu teritoriju odgovarajuće isporuke nezakonitih ili sumnjivih pošiljki i njenim izlaskom sa teritorije države;

2) garantuju da će isporuka nezakonitih ili sumnjivih pošiljki biti neprestano nadzirana od strane nadležnih organa države na čijoj se teritoriji odvija isporuka;

3) garantuju da će se preduzeti sve potrebne radnje u cilju krivičnog gonjenja svih lica koja su učestvovala u isporuci nezakonitih ili sumnjivih pošiljki;

4) garantuju da će Republički javni tužilac, policija, odnosno drugi nadležni državni organi biti redovno obaveštavani o toku i ishodu krivičnog postupka protiv okrivljenih za krivična dela koja su bila predmet posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana.

(6) Republički javni tužilac određuje način sprovođenja posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana.

(7) Po završetku posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana ovlašćeno službeno lice policije, odnosno drugog državnog organa, podnosi Republičkom javnom tužiocu izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka posebne dokazne radnje; podatke o službenom licu koje je sprovedlo posebnu dokaznu radnju; opis primenjenih tehničkih sredstava; broj i identitet lica obuhvaćenih posebnom

dokaznom radnjom i ocenu o svrsishodnosti i rezultatima primenjene posebne dokazne radnje.

5. Automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih podataka

Član 155.

(1) Automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih sa njima povezanih podataka i njihova elektronska obrada se može preduzeti ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno:

1) krivično delo protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije i SCG;

2) krivično delo protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom;

3) krivično delo organizovanog kriminala iz člana 21. ovog zakonika;

4) krivično delo protiv polne slobode;

5) ubistvo, teško ubistvo, razbojništvo, razbojnička krađa, falsifikovanje novca, pranje novca, neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, trgovina ljudima, trgovina decom radi usvojenja, davanje i primanje mita, zloupotreba službenog položaja, ucena, iznuda i otmica.

(2) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana se izuzetno može odrediti i ako osobite okolnosti ukazuju da se priprema neko od krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, a činjenice ukazuju da se izvršenje krivičnog dela na drugi način ne bi moglo sprečiti ili bi njegovo sprečavanje bilo znatno otežano, odnosno nastupile bi nepopravljive štetne posledice po život ili zdravlje ljudi, odnosno imovinu veće vrednosti.

(3) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana se sastoji u automatskom pretraživanju već pohranjenih ličnih i drugih, sa njima neposredno povezanih, podataka i njihovom automatskom poređenju sa podacima koji se odnose na krivično delo iz stava 1. ovog člana i lica koje se osnovano može dovesti u vezu sa tim krivičnim delom, da bi se na takav način kao mogući osumnjičeni isključila lica u pogledu kojih ne postoji verovatnoća da su povezana sa krivičnim delom, a izdvojila ona lica u odnosu na koja se prikupe podaci iz kojih proizilaze osnovi sumnje.

(4) Posebnu dokaznu radnju iz stava 1. ovog člana naređuje istražni sudija na predlog javnog tužioca, a u slučaju postojanja okolnosti koje ne trpe odlaganje javni tužilac može sam doneti naredbu, koju mora u roku od 24 časa podneti istražnom sudiji na potvrđivanje. Ako istražni sudija ne potvrdi naredbu javnog tužioca u roku od 24 časa od kada je naredbu primio, ona se bez odlaganja stavlja van snage, a svi prikupljeni podaci se odmah uništavaju pod nadzorom istražnog sudije i javnog tužioca.

(5) Naredba iz stava 4. ovog člana sadrži: zakonski naziv krivičnog dela iz stava 1. ovog člana; određivanje podataka koje je potrebno automatski prikupljati i prosleđivati; određivanje državnog organa koji je dužan da automatski prikuplja tražene podatke i dostavlja ih javnom tužiocu i policiji; obim posebne dokazne radnje i vreme njenog trajanja.

(6) Posebna dokazna radnja iz stava 1. ovog člana može trajati najviše tri meseca, a iz važnih razloga njeno trajanje se može još jednom produžiti za tri meseca.

(7) Posebnu dokaznu radnju iz stava 1. ovog člana sprovode policija, Bezbednosno-informativna agencija, organ carinske službe ili drugi državni organ, odnosno druga pravna lica koja na osnovu zakona vrše određena javna ovlašćenja.

(8) Svi prikupljeni podaci se pod nadzorom javnog tužioca i istražnog sudije uništavaju, ako u roku od šest meseci od završetka sprovođenja posebne dokazne radnje iz stava 1. ovog člana, ne bude pokrenut krivični postupak.

6. Saslušanje svedoka saradnika

Lice koje može biti svedok saradnik

Član 156.

(1) Javni tužilac može sudu predložiti da se kao svedok sasluša lice za koje postoji osnovana sumnja da je pripadnik kriminalne organizacije i koje je to izričito priznalo (u daljem tekstu: svedok saradnik), protiv kojeg je doneto rešenje o sprovođenju istrage ili podignuta neposredna optužnica za delo organizovanog kriminala iz člana 21. ovog zakonika, a koje je ono u potpunosti priznalo, a njegovo priznanje je potkrepljeno drugim dokazima.

(2) Da bi lice iz stava 1. ovog člana moglo postati svedok saradnik, potrebno je ispunjenje sledećih uslova:

1) da je to, s obzirom na prirodu i okolnosti krivičnog dela u pogledu kojeg postoji osnovana sumnja da ga je to lice učinilo, celishodno;

2) da se osnovano može očekivati da značaj njegovog iskaza za otkrivanje, dokazivanje ili sprečavanje drugih krivičnih dela kriminalne organizacije bude značajno pretežniji od štetnih posledica krivičnog dela za koje postoji osnovana sumnja da ga je učinilo;

3) da se prema postojećem činjeničnom stanju osnovano može pretpostaviti da bi utvrđivanje važnih činjenica u krivičnom postupku bilo nemoguće ili znatno otežano, ukoliko svedok saradnik ne bi bio saslušan.

(3) Pod uslovom iz stava 1. ovog člana svedok saradnik može da postane i lice protiv kojeg je doneto rešenje o sprovođenju istrage ili podignuta neposredna optužnica za krivično delo protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije i SCG ili za krivično delo protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, koje je učinjeno od strane tri ili više lica koja su se organizovala za vršenje krivičnih dela.

Dužnosti svedoka saradnika

Član 157.

(1) Pre podnošenja predloga iz člana 156. stav 1. ovog zakonika javni tužilac će upozoriti svedoka saradnika na dužnosti iz člana 109. stav 2. i člana 113. ovog zakonika. Na pogodnost oslobađanja od dužnosti svedočenja iz člana 104. ovog zakonika i dužnosti odgovaranja na pojedina pitanja iz člana 106. ovog zakonika, svedok saradnik se ne može pozvati.

(2) Upozorenje iz stava 1. ovog člana, odgovori svedoka saradnika i njegova izjava da će dati iskaz o svemu što mu je poznato i da neće ništa prećutati, javni tužilac će uneti u zapisnik koji potpisuje i svedok saradnik. Zapisnik se prilaže uz predlog sudu iz člana 156. stav 1. ovog zakonika.

Spajanje postupka kada treba da se sasluša svedok saradnik

Član 158.

(1) Ako je protiv lica za koje javni tužilac oceni da treba da bude saslušano kao svedok saradnik, podneta krivična prijava ili obaveštenje o krivičnom delu, javni tužilac će protiv tog lica pre podnošenja predloga da se on sasluša kao svedok saradnik doneti rešenje o sprovođenju istrage ili podići neposrednu optužnicu za krivično delo organizovanog kriminala (član 21) i zatražiti spajanje postupka sa postupkom u kome to lice treba da bude saslušano kao svedok saradnik.

(2) Ako je protiv lica koje je javni tužilac predložio za svedoka saradnika već pokrenuto krivično gonjenje, javni tužilac će, ukoliko se već ne vodi spojeni postupak, zatražiti spajanje krivičnog postupka protiv tog lica sa postupkom u kome ono treba da bude saslušano kao svedok.

Lice koje ne može da bude svedok saradnik

Član 159.

Svedok saradnik ne može biti lice za koje postoji osnovana sumnja da je samo ili zajedno sa drugim licima, ali tako da njegov doprinos bude znatan, organizovalo kriminalnu grupu, ili lice koje je u dužem vremenskom periodu rukovalo kriminalnom grupom.

Odlučivanje o predlogu javnog tužioca

Član 160.

(1) O predlogu javnog tužioca iz člana 156. stav 1. ovog zakonika u istrazi i do početka glavnog pretresa odlučuje veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, a na glavnom pretresu veće pred kojim se drži glavni pretres. Veće donosi rešenje kojim se predlog javnog tužioca usvaja ili odbija, a koje se u roku od 24 časa dostavlja strankama, licu u pogledu kojeg je podnesen predlog i oštećenom krivičnim delom za koje postoji osnovana sumnja da ga je to lice učinilo. U rešenju kojim se predlog javnog tužioca usvaja, veće utvrđuje da je predloženo lice steklo svojstvo svedoka saradnika i uz to rešenje donosi rešenje o spajanju krivičnog postupka u skladu sa članom 158. stav 1. ovog zakonika.

(2) Sednici veća prisustvuju javni tužilac, lice predloženo za svedoka saradnika i njegov branilac, a sednica se održava bez prisustva javnosti.

(3) Protiv rešenja veća iz stava 1. ovog člana kojim se predlog javnog tužioca odbija, žalbu može izjaviti javni tužilac u roku od 48 časova od prijema rešenja. Odluku o žalbi donosi viši sud u roku od tri dana od prijema žalbe i spisa prvostepenog suda. Viši sud može žalbu da odbaci kao neblagovremenu ili nedozvoljenu, da je usvoji kada utvrdi postojanje uslova iz člana 156. ovog zakonika ili da je odbije kao neosnovanu. Ukoliko viši sud usvoji žalbu, on će u svom rešenju utvrditi da je predloženo lice steklo svojstvo svedoka saradnika.

(4) Ako usvoji predlog javnog tužioca, veće će odrediti da se iz spisa izdvoje zapisnici i službene beleške o ranijim iskazima svedoka saradnika koje je dao kao osumnjičeni ili okrivljeni i oni se ne mogu upotrebiti kao dokaz u krivičnom postupku, osim u slučaju iz člana 164. ovog zakonika.

Žalba oštećenog

Član 161.

Oštećeni krivičnim delom za koje postoji osnovana sumnja da ga je učinio svedok saradnik može u roku od 48 časova od prijema rešenja da izjavi žalbu. Odluku o žalbi donosi viši sud, u roku od tri dana od prijema žalbe i spisa prvostepenog suda. Viši sud može žalbu da odbaci kao neblagovremenu ili nedozvoljenu, da je usvoji kada utvrdi da nisu ispunjeni uslovi iz čl. 156. i 159. ovog zakonika ili da je odbije kao neosnovanu.

Saslušanje svedoka bez prisustva javnosti

Član 162.

(1) Prilikom saslušanja svedoka saradnika javnost je isključena, osim ako veće na predlog javnog tužioca i uz saglasnost svedoka ne odluči drugačije.

(2) Pre donošenja odluke iz stava 1. ovog člana, predsednik veća će uz prisustvo branioca upoznati svedoka saradnika sa predlogom javnog tužioca i obavestiti ga o njegovom pravu da bude saslušan bez prisustva javnosti. Izjava svedoka saradnika da bude saslušan uz prisustvo javnosti uneće se u zapisnik.

Ispunjenje dužnosti svedoka saradnika

Član 163.

(1) Svedoku saradniku koji je pred sudom dao iskaz u skladu sa obavezama iz člana 157. ovog zakonika, odmerava se kazna u granicama propisanim Krivičnim zakonikom za krivično delo organizovanog kriminala za koje se vodi postupak, koje je priznao i za koje je dokazano da ga je učinio, a onda se tako odmerena kazna izriče umanjena za jednu polovinu.

(2) Protiv presude iz stava 1. ovog člana žalbu samo zbog odluke o kazni mogu izjaviti svedok saradnik, sva lica koja žalbu u korist optuženog mogu izjaviti u skladu sa članom 388. stav 2. ovog zakonika, kao i javni tužilac u korist svedoka saradnika.

(3) Na predlog javnog tužioca sud može izuzetno, uzimajući u obzir značaj iskaza koji je dao svedok saradnik, držanje svedoka saradnika pred sudom, njegov raniji život i sve druge bitne okolnosti, svedoka saradnika oglasiti krivim, a osloboditi ga od kazne. Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

Neispunjenje dužnosti svedoka saradnika

Član 164.

(1) Ako svedok saradnik ne postupi u skladu sa obavezama iz člana 157. ovog zakonika, on gubi svojstvo svedoka saradnika, krivično gonjenje protiv

njega se nastavlja, a kazna mu se izriče u granicama propisanim Krivičnim zakonikom.

(2) Kada lice u skladu sa stavom 1. ovog člana izgubi svojstvo svedoka saradnika, iz spisa krivičnog predmeta se izdvajaju zapisnici o svim iskazima koje je dao kao svedok saradnik i oni se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(3) Ako svedok saradnik pre pravnosnažno okončanog postupka izvrši novo krivično delo organizovanog kriminala (član 21), javni tužilac će za to delo podneti optužnicu i zatražiti spajanje krivičnog postupka, a lice gubi svojstvo svedoka saradnika i kazna mu se izriče u granicama propisanim Krivičnim zakonikom.

(4) Ako se u toku postupka otkrije neko ranije izvršeno krivično delo organizovanog kriminala (član 21) svedoka saradnika, javni tužilac će postupiti u skladu sa odredbama člana 156. ovog zakonika.

(5) Ako se u toku postupka otkrije neko ranije krivično delo svedoka saradnika koje ne predstavlja delo organizovanog kriminala (član 21), javni tužilac će postupiti prema opštim pravilima ovog zakonika.

Glava IX

MERE ZA OBEZBEĐENJE PRISUSTVA OKRIVLJENOG I ZA NESMETANO VOĐENJE KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Opšta pravila

Član 165.

(1) Mere koje se mogu preduzeti prema okrivljenom radi obezbeđenja njegovog prisustva i za nesmetano vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, zabrana napuštanja određenog mesta i druga ograničenja, jemstvo i pritvor.

(2) Nadležan sud će se pridržavati uslova određenih za primenu pojedinih mera, vodeći računa da se ne primenjuje teža mera ako se ista svrha može postići blažom merom.

(3) Ove mere ukinuće se i po službenoj dužnosti kad prestanu razlozi zbog kojih su preduzete, odnosno zameniće se drugom blažom merom kad za to nastupe uslovi.

(4) Odredbe čl. 166, 167. i člana 168. stav 6. ovog zakonika primenjuju se shodno i na osumnjičenog.

2. Poziv

Član 166.

(1) Prisustvo okrivljenog u krivičnom postupku obezbeđuje se prvenstveno njegovim pozivanjem. Poziv okrivljenom upućuje organ koji vodi krivični postupak.

(2) Okrivljeni se poziva dostavljanjem zatvorenog pismenog poziva koji sadrži: naziv organa koji ga poziva, ime i prezime okrivljenog, zakonski naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret, mesto gde okrivljeni ima da dođe, dan i čas kad treba da dođe, naznačenje da se poziva u svojstvu okrivljenog i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prinudno doveden, službeni pečat i ime i prezime sudije koji poziva.

(3) Kad se okrivljeni prvi put poziva, poučiće se u pozivu o pravu da uzme branioca i da branilac može prisustvovati njegovom saslušanju.

(4) Okrivljeni je dužan da odmah obavesti sud o promeni adrese i o nameri da promeni boravište. O tome će se okrivljeni poučiti prilikom prvog saslušanja, odnosno dostavljanja optužnice bez sprovođenja istrage (član 285), optužnog predloga ili privatne tužbe, uz predočavanje posledica određenih ovim zakonikom.

(5) Ako okrivljeni nije u stanju da se odazove pozivu usled bolesti ili druge neotklonjive smetnje, saslušaće se u mestu gde se nalazi ili će se obezbediti njegov prevoz do sudske zgrade ili drugog mesta gde se radnja preduzima.

(6) Ako okrivljeni ima branioca, organ koji vodi postupak ga, kada oceni da je takav način pozivanja opravdan i da nije u suprotnosti sa pravičnim vođenjem krivičnog postupka (član 1. stav 1), nakon što je prvi put pozvan u skladu sa stavom 2. ovog člana, može pozivati i samo upućivanjem poziva braniocu, o čemu se okrivljeni poučava u prvom pozivu.

(7) Okrivljeni se, nakon što je prvi put pozvan u skladu sa stavom 2. ovog člana, može pozivati i na način i pod uslovima iz člana 108. stava 2. ovog zakonika.

3. Dovođenje

Član 167.

(1) Naredbu da se okrivljeni dovede može izdati sud ako je doneto rešenje o pritvoru ili organ koji vodi krivični postupak, ako uredno pozvani okrivljeni ne dođe a svoj izostanak ne opravda, ili ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizilazi da okrivljeni izbegava prijem poziva.

(2) Naredbu za dovođenje izvršava policija.

(3) Naredba za dovođenje izdaje se pismeno. Naredba treba da sadrži: ime i prezime okrivljenog koji se ima dovesti, mesto i godinu rođenja, zakonski naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret uz navođenje odredbe Krivičnog zakonika, razlog zbog koga se naređuje dovođenje, službeni pečat i potpis sudije koji naređuje dovođenje.

(4) Lice kome je povereno izvršenje naredbe predaje naredbu okrivljenom i poziva ga da s njim pođe. Ako okrivljeni to odbije, dovešće ga prinudno.

(5) Naredbu za dovođenje vojnih lica, policijskih službenika ili zaposlenih u zavodu u kome su smeštena lica lišena slobode izvršava njihova komanda, odnosno zavod.

4. Zabrana napuštanja određenog mesta i druga ograničenja

Član 168.

(1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao pobeći, sakriti se, otići u nepoznato mesto ili u inostranstvo, sud mu može obrazloženim rešenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mesto prebivališta, boravišta ili određeno područje.

(2) Ako postoje okolnosti iz stava 1. ovog člana, sud može okrivljenom obrazloženim rešenjem zabraniti da, bez odobrenja, napušta stan u kome živi ili mu naložiti da stan može napuštati samo pod nadzorom određenih lica.

(3) Uz mere iz st. 1. i 2. ovog člana, okrivljenom se može:

- 1) zabraniti posećivanje određenih mesta;
- 2) zabraniti sastajanje sa određenim licima;
- 3) naložiti da se povremeno i u tačno određeno vreme javlja, po pravilu, sudu ili, izuzetno, drugom državnom organu;
- 4) privremeno oduzeti putna isprava;
- 5) privremeno oduzeti vozačka dozvola i privremeno zabraniti upravljanje motornim vozilom.

(4) Merama iz st. 1. do 3. ovog člana okrivljeni se tokom njihovog trajanja ne sme lišiti prava da živi u stanu na kome on, njegov supružnik ili drugo lice sa kojim zajedno živi ima pravo državljanine, da se nesmeteno viđa sa članovima porodice, bliskim srodnicima i svojim braniocem, kao i da obavlja svoju profesionalnu delatnost, ali mu se i ta prava u razumnoj meri, a u neposrednoj vezi sa svrhom mera iz st. 1. do 3. ovog člana, mogu ograničiti. Izuzetno, okrivljeni kome je određena zabrana iz stava 2. ovog člana, može i bez odobrenja napustiti stan u kome živi ili ga napustiti bez nadzora određenih lica, ako je to očigledno neophodno radi hitne medicinske intervencije u odnosu na njega ili lice koje zajedno sa njim živi u stanu, odnosno radi izbegavanja ili sprečavanja ozbiljne opasnosti po život ili zdravlje ljudi, odnosno imovinu većeg obima, ali je okrivljeni dužan da o tome, kao i o mestu na kome se nalazi, bez odlaganja obavesti sud.

(5) Mere iz stava 3. tač. 1. i 2. ovog člana se mogu odrediti i kao samostalne mere, ako su potrebne u cilju zaštite oštećenog i svedoka, sprečavanja da okrivljeni utiče na svedoke, saučesnike ili prikrivače, ili ako postoji opasnost da okrivljeni dovrši započeto krivično delo, ponovi krivično delo, odnosno učini krivično delo kojim preti.

(6) Privremeno oduzimanje vozačke dozvole može se odrediti i kao samostalna mera, ako se postupak vodi zbog krivičnog dela ugrožavanja bezbednosti saobraćaja koje je prouzrokovalo teške posledice ili je izvršeno sa umišljajem. Odredbe stava 8. i st. 10. do 12. ovog člana primenjuju se i u ovom slučaju. Vreme za koje je vozačka dozvola oduzeta osumnjičenom ili okrivljenom koji je na slobodi uračunaće se u izrečenu meru bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom ili u kaznu oduzimanja vozačke dozvole.

(7) Okrivljeni će se u rešenju o izricanju mera iz st. 1. do 3. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.

(8) Sud može odrediti da se okrivljenom koji ima neodložnu potrebu da putuje u inostranstvo vrati putna isprava, ukoliko postavi punomoćnika za prijem pošte u Republici Srbiji, obeća da će se na svaki poziv suda odazvati i položiti jemstvo.

(9) Sud može naložiti da se prema okrivljenom kome je određena jedna ili više mera iz st. 1. do 3. ovog člana, primeni elektronski nadzor radi kontrolisanja poštovanja ograničenja koja su okrivljenom određena, pod uslovom da to neće škoditi zdravlju okrivljenog. Uređaj za lociranje okrivljenog (odašiljač), na zglobove ruke ili noge okrivljenog, odnosno na drugi način, pričvršćuje stručno lice, koje pri tom okrivljenom daje detaljna uputstva o načinu rada uređaja. Stručno lice rukuje i uređajem kojim se daljinski prati kretanje okrivljenog i njegov položaj u prostoru (prijemnik). Elektronski nadzor obavlja policija, Bezbednosno-informativna agencija ili drugi državni organ.

(10) U toku istrage mere iz st. 1. do 3. ovog člana određuje i ukida istražni sudija, a posle podignute optužnice, predsednik veća. Ako meru nije predložio javni tužilac, a postupak se vodi za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, pre donošenja rešenja kojim se mera nalaže ili ukida, sud će zatražiti mišljenje javnog tužioca.

(11) Mere iz st. 1. do 3. ovog člana mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravnosnažnosti presude. Istražni sudija ili predsednik veća dužan je da svaka dva meseca ispita da li je primenjena mera još potrebna.

(12) Protiv rešenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mere iz st. 1. do 3. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu, a javni tužilac i protiv rešenja kojim je njegov predlog za primenu mere odbijen. O žalbi odlučuje veće (član 24. stav 6) u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

5. Jemstvo

Razlozi za određivanje jemstva

Član 169.

(1) Okrivljeni kome treba da se odredi pritvor i okrivljeni kome je već određen pritvor samo zbog postojanja okolnosti koje ukazuju na opasnost od bekstva ili iz razloga propisanih u članu 174. stav 1. tačka 5. ovog zakonika može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu, ako on lično ili ko drugi za njega pruži jemstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobeći, a sam okrivljeni obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

(2) Jemstvo se može odrediti i kao mera obezbeđenja poštovanja ograničenja iz člana 168. st. 1. do 3. ovog zakonika.

Određivanje jemstva, njegov predmet i zadržavanje vrednosti položene kao jemstvo

Član 170.

(1) Jemstvo uvek glasi na novčani iznos koji se određuje s obzirom na težinu krivičnog dela, lične i porodične prilike okrivljenog i imovno stanje lica koje daje jemstvo.

(2) Jamstvo se sastoji:

1) u polaganju gotovog novca, hartija od vrednosti, dragocenosti ili drugih pokretnih stvari veće vrednosti koje se lako mogu čuvati i unovčiti;

2) u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra lica koje daje jamstvo;

3) stavljanju drugog oblika zaloge, ako za nju postoje odgovarajući javni registri, ili

4) u ličnoj obavezi jednog ili više lica da će u slučaju bekstva okrivljenog platiti utvrđeni iznos jamstva.

(3) Ako okrivljeni pobjegne ili ako prekrši ograničenja iz st. 1. do 3. člana 168. ovog zakonika, rešenjem suda će se odrediti da se vrednost data kao jamstvo privremeno unese u pravosudni budžet. Kada osuđujuća presuda, odnosno druga sudska odluka kojom je utvrđeno da je okrivljeni učinio krivično delo, postane pravosnažna, iz vrednosti date kao jamstvo se, prvo, namiruju troškovi krivičnog postupka, a zatim, ako je ostalo dovoljno sredstava, ispunjava se imovinskopravni zahtev. Preostala vrednost pripada konačno pravosudnom budžetu.

(4) Ako je jamstvo za okrivljenog dalo drugo lice, a došlo je do primene stava 3. ovog člana, drugo lice može prema okrivljenom u parničnom postupku ostvarivati svoje pravo na povraćaj vrednosti date kao jamstvo.

Ukidanje jamstva i njegovo zamenjivanje pritvorom

Član 171.

(1) Okrivljenom za koga je položeno jamstvo zbog opasnosti od bekstva, odrediće se pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izostanak ne opravda, ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen na slobodi, pojavi neki drugi zakonski razlog za pritvor, a nema uslova da se primene ograničenja iz člana 168. st. 1. do 3. ovog zakonika, koja bi se odredila umesto pritvora.

(2) Okrivljenom za koga je položeno jamstvo zbog razloga za pritvor propisanih u članu 174. stav 1. tačka 5. ovog zakonika, odrediće se pritvor ako na prvi naredni uredni poziv na glavni pretres ne dođe, a izostanak ne opravda.

(3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana, jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocenosti, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način će se postupiti i kad se krivični postupak pravosnažno dovrši rešenjem o obustavi postupka ili presudom.

(4) Kada sud oceni da iz osobitih okolnosti proizilazi da neodazivanje okrivljenog na uredan poziv iz stava 1. ovog člana predstavlja skrivanje okrivljenog ili pripremanje bekstva, primeniće se član 171. stav 3. ovog zakonika, koji će se uvek primeniti kada su ispunjeni uslovi iz stava 2. ovog člana.

(5) Ako je presudom optuženom izrečena kazna zatvora, jamstvo se ukida tek kad osuđeni počne da izdržava kaznu.

Nadležnost za određivanje jemstva

Član 172.

(1) Rešenje o jemstvu u prethodnoj istrazi i tokom istrage, na predlog stranaka ili branioca donosi istražni sudija. Posle podignute optužnice, rešenje o jemstvu donosi predsednik veća, a na glavnom pretresu veće.

(2) Rešenje kojim se određuje jemstvo i rešenje kojim se jemstvo ukida donosi se po pribavljenom mišljenju javnog tužioca, ako se postupak vodi po njegovom zahtevu.

6. Pritvor

Opšta pravila o određivanju pritvora

Član 173.

(1) Pritvor se može odrediti samo pod uslovima predviđenim u ovom zakoniku i samo ako se svrha radi koje je pritvor određen, ne može uspešno ostvariti drugom merom.

(2) Trajanje pritvora mora uvek biti svedeno na najkraće nužno vreme.

(3) Dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju hitno i bez ikakvog nepotrebnog odlaganja ako se okrivljeni nalazi u pritvoru.

(4) U toku celog postupka pritvor će se ukinuti po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi iz kojih je bio određen.

Razlozi za određivanje pritvora

Član 174.

(1) Pritvor se može odrediti ako postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično delo, ukoliko je pritvor potreban u cilju nesmetanog vođenja krivičnog postupka i ako postoji neki od sledećih razloga:

1) ako se okrivljeni krije ili ukoliko se ne može utvrditi njegov identitet, ili ako postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bekstva;

2) ako postoje okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni uništiti, sakriti, izmeniti ili falsifikovati tragove krivičnog dela ili druge dokaze ili ako osobite okolnosti ukazuju da će okrivljeni ometati krivični postupak uticanjem na svedoke, saučesnike ili prikrivače;

3) ako osobite okolnosti ukazuju da će okrivljeni učiniti novo krivično delo ili dovršiti pokušano krivično delo, odnosno da će učiniti krivično delo kojim preti;

4) ako je za krivično delo propisana kazna zatvora preko deset godina i kada je određivanje pritvora očigledno neophodno zbog načina izvršenja, posledica ili drugih posebno teških okolnosti krivičnog dela;

5) ako uredno pozvani optuženi izbegava da dođe na glavni pretres, ili ako je sud u više navrata pokušavao da optuženog uredno pozove, a sve okolnosti ukazuju da optuženi očigledno izbegava da primi poziv;

6) ako je optuženom presudom prvostepenog suda izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a određivanje pritvora je očigledno opravdano zbog načina izvršenja, posledica ili drugih posebno teških okolnosti krivičnog dela.

(2) U slučaju iz tačke 1. stav 1. ovog člana, pritvor koji je određen samo zbog toga što se ne može utvrditi identitet lica, traje dok se njegov identitet ne utvrdi. U slučaju iz tačke 2. stav 1. ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se obezbede dokazi zbog kojih je pritvor određen. Pritvor koji je određen iz razloga sadržanih u tački 5. stav 1. ovog člana, može trajati do objavljivanja presude, a najduže mesec dana.

Određivanje pritvora, sadržaj rešenja o pritvoru i pravo žalbe na rešenje o pritvoru

Član 175.

(1) Pritvor se određuje na predlog ovlašćenog tužioca rešenjem nadležnog suda.

(2) Rešenje o određivanju pritvora sadrži: ime i prezime lica koje se pritvara, krivično delo za koje se ono okrivljuje, zakonski osnov za pritvor, vreme na koje je određen pritvor, vreme lišenja slobode, pouku o pravu na žalbu, obrazloženje osnova i razloga za određivanje pritvora, službeni pečat i potpis sudije koji određuje pritvor.

(3) Protiv rešenja o pritvoru okrivljeni i njegov branilac mogu izjaviti žalbu veću (član 24. stav 6) u roku od 24 časa od časa predaje rešenja. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Trajanje pritvora u istrazi

Član 176.

(1) Na osnovu rešenja istražnog sudije, okrivljeni se može zadržati u pritvoru najviše mesec dana od dana lišenja slobode. Posle tog roka okrivljeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rešenja o produženju pritvora.

(2) Pritvor se po odluci veća (član 24. stav 6) može produžiti najviše za dva meseca. Protiv rešenja veća dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja.

(3) O žalbi na rešenje iz stava 2. ovog člana, odluku donosi veće neposredno višeg suda.

(4) Ako se postupak vodi za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora preko pet godina ili teža kazna, veće Vrhovnog suda Srbije može, na obrazloženi predlog istražnog sudije ili tužioca, iz važnih razloga produžiti pritvor najviše za još tri meseca. Protiv ovog rešenja dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja, o kojoj odlučuje Vrhovni sud Srbije u veću sastavljenom od trojice sudija.

(5) Ako se do isteka rokova iz st. 2. i 4. ovog člana ne podigne optužnica, okrivljeni će se pustiti na slobodu.

Ukidanje pritvora u toku istrage

Član 177.

(1) U toku istrage, istražni sudija može ukinuti pritvor u saglasnosti sa ovlašćenim tužiocem. Ako između istražnog sudije i ovlašćenog tužioca ne postoji saglasnost, istražni sudija će zatražiti da o tome odluči veće (član 24. stav 6), koje je dužno da odluku donese u roku od 48 časova.

(2) Ako se pritvor ukida zbog isteka roka trajanja pritvora, odluku o tome donosi istražni sudija.

Trajanje pritvora nakon završene istrage

Član 178.

(1) Posle predaje optužnice sudu, do završetka glavnog pretresa, pritvor se može, na predlog tužioca odrediti ili ukinuti samo rešenjem veća.

(2) Veće je dužno da i bez predloga stranaka ispita da li još postoje razlozi za pritvor i da donese rešenje o produženju ili ukidanju pritvora, po isteku svakih mesec dana do stupanja optužnice na pravnu snagu, a po isteku svaka dva meseca nakon stupanja optužnice na pravnu snagu.

(3) Žalba na rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana ne zadržava izvršenje rešenja.

(4) U slučaju kada se protiv više pritvorenih lica vodi jedinstven krivični postupak, o njihovim žalbama na rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana odlučivaće se istovremeno bez prekida glavnog pretresa.

(5) O žalbama protiv rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje veće neposredno višeg suda.

Obaveštavanje o lišenju slobode

Član 179.

(1) Javni tužilac, policija, odnosno sud je dužan da o lišenju slobode odmah, a najkasnije u roku od 24 časa od časa lišenja slobode, obavesti porodicu lica lišenog slobode, supružnika ili lica sa kojim lice lišeno slobode živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, osim ako se lice lišeno slobode tome izričito protivi.

(2) Ako se lice lišeno slobode izričito protivi da neko od lica iz stava 1. ovog člana bude obavešteno o njegovom lišenju slobode, ono će takav svoj stav potvrditi potpisivanjem izjave date na zapisnik ili svojom potpisanom pismenom izjavom.

(3) O lišenju slobode obavestiće se nadležni organ socijalnog staranja, ako je potrebno da se preduzmu mere za zbrinjavanje dece i drugih članova porodice o kojima se lice lišeno slobode stara.

7. Prava pritvorenika

Zaštita dostojanstva pritvorenika, mogućnost primene određenih ograničenja i pravila smeštanja pritvorenih lica

Član 180.

(1) U toku pritvora ne smeju se vredati ličnost, čast i dostojanstvo pritvorenika.

(2) Prema pritvoreniku se mogu primenjivati samo ona ograničenja koja su potrebna da se spreče bekstvo, podstrekavanje trećih lica da unište, sakriju, izmene ili falsifikuju tragove ili druge dokaze krivičnog dela i neposredni ili posredni kontakti pritvorenika usmereni na uticanje na svedoke, saučesnike i prikrivače.

(3) U istoj prostoriji ne mogu biti zatvorena lica različitog pola. Po pravilu, u istu prostoriju ne mogu se smeštati lica za koja postoji osnovana sumnja da su učestvovala u izvršenju istog krivičnog dela, ni lica koja su na izdržavanju kazne sa licima u pritvoru. Lica za koja postoji osnovana sumnja da su učinila krivično delo u povratu neće se, ako je moguće, smeštati u istu prostoriju sa drugim licima lišenim slobode na koja bi mogla štetno uticati. Prilikom raspoređivanja pritvorenika u određene prostorije i zajednički smeštaj, vodiće se računa, koliko je to moguće, i o stepenu i vrsti njihovog obrazovanja, jeziku koji govore i razumeju, ličnim sklonostima i vrsti krivičnog dela koje im se stavlja na teret.

Pravo na odmor, kretanje, sopstvenu odeću i druge lične stvari i pravo i dužnost obavljanja određenih radova

Član 181.

(1) Pritvorenik ima pravo na neprekidni noćni odmor svakog dana u trajanju od najmanje osam časova.

(2) Pritvoreniku će se obezbediti kretanje na slobodnom vazduhu u trajanju od najmanje dva časa dnevno.

(3) Pritvorenici imaju pravo da nose svoje odelo, da se služe svojom posteljinom i da o svom trošku nabavljaju i koriste hranu, knjige, stručne publikacije, štampu, pribor za pisanje i crtanje i druge stvari koje odgovaraju njihovim redovnim potrebama, osim predmeta podobnih za nanošenje povreda, narušavanje zdravlja ili bezbednosti, odnosno pripremu bekstva.

(4) Za vreme trajanja istrage, istražni sudija može po službenoj dužnosti ili na predlog javnog tužioca, pritvoreniku rešenjem privremeno uskratiti ili ograničiti korišćenje štampe, ukoliko bi to bilo od štete za uspešno vođenje postupka. Protiv rešenja istražnog sudije dozvoljena je žalba veću iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(5) Pritvoreniku se može naložiti da obavlja radove nužne za održavanje čistoće u prostoriji u kojoj boravi. Ako pritvorenik to zahteva, istražni sudija, odnosno predsednik veća, u sporazumu sa upravom zatvora, može dozvoliti da on radi u krugu zatvora na poslovima koji odgovaraju njegovim psihičkim i fizičkim svojstvima ili da se bavi svojim redovnim poslom, pod uslovom da to nije štetno za vođenje krivičnog postupka. Za taj rad pritvoreniku pripada novčana naknada koju određuje upravnik zatvora.

Pravo primanja poseta i pravo opštenja sa drugim licima

Član 182.

(1) Po odobrenju istražnog sudije i pod njegovim nadzorom ili nadzorom lica koje on odredi, u granicama kućnog reda, pritvorenika mogu posećivati supružnik ili lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i njegovi bliski srodnici, a po njegovom zahtevu – lekar i druga lica. Pojedine posete mogu se zabraniti ako bi usled toga mogla da nastane šteta za vođenje postupka.

(2) Diplomatski i konzularni predstavnici stranih država potpisnica odgovarajućih međunarodnih konvencija imaju pravo da sa znanjem istražnog sudije obilaze i bez nadzora razgovaraju sa pritvorenicima koji su državljani njihove države. O obilasku diplomatskog ili konzularnog predstavnika istražni sudija će obavestiti rukovodioca ustanove u kojoj okrivljeni izdržava pritvor.

(3) Pritvorenik se može dopisivati s licima van zatvora sa znanjem i pod nadzorom istražnog sudije. Istražni sudija može zabraniti odašiljanje i primanje pisama i drugih pošiljki štetnih za vođenje postupka. Zabrana se ne odnosi na pisma koja pritvorenik šalje međunarodnim sudovima i domaćim organima zakonodavne, sudske i izvršne vlasti ili ih od njih prima, kao i na pisma koja šalje svom braniocu ili ih od njega prima, osim ako se pregled prepiske sa braniocem pokazao opravdanim (član 75. stav 4). Odašiljanje molbe, pritužbe ili žalbe ne može se nikad zabraniti.

(4) Posle podignute optužnice, do pravnosnažnosti presude, ovlašćenja iz st. 1. do 3. ovog člana vrši predsednik veća.

Disciplinski prestupi pritvorenika

Član 183.

(1) Za disciplinske prestupe pritvorenika istražni sudija, odnosno predsednik veća može izreći disciplinsku kaznu ograničenja poseta. Ovo ograničenje ne odnosi se na opštenje pritvorenika s braniocem. Pritvorenik ne može biti kažnjen pre nego što bude obavešten o disciplinskom prestupu koji mu se stavlja na teret, pre nego što mu je pružena prilika da iznese svoju odbranu i pre nego što je sud svestrano ispitao slučaj.

(2) Protiv rešenja o kazni izrečenoj po stavu 1. ovog člana dozvoljena je žalba veću (član 24. stav 6) nadležnog suda u roku od 24 časa od časa prijema rešenja. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja. Veće će odlučiti o žalbi u roku od osam dana od prijema žalbe.

Potpuniji propis o izvršenju pritvora

Član 184.

Potpuniji propis o izvršenju pritvora, u skladu sa odredbama ovog zakonika, donosi ministar nadležan za pravosuđe.

Glava X

DONOŠENJE I SAOPŠTAVANJE ODLUKA

Vrste odluka u krivičnom postupku

Član 185.

(1) U krivičnom postupku odluke se donose u obliku presude, rešenja i naredbe.

(2) Presudu donosi samo sud, a rešenja i naredbe donose i drugi organi koji učestvuju u krivičnom postupku.

Većanje i glasanje

Član 186.

(1) Odluke veća donose se posle usmenog većanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova veća.

(2) Predsednik veća rukovodi većanjem i glasanjem, stara se da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre i glasa poslednji.

(3) Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se doneti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za okrivljenog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.

(4) Članovi veća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsednik veća, ali član veća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan da glasa o sankciji. Ako ne glasa, uzeće se kao da je pristao na glas koji je za okrivljenog najpovoljniji.

Redosled pitanja o kojima se glasa

Član 187.

(1) Pri odlučivanju, prvo se glasa da li je sud nadležan, da li je potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se donese odluka o prethodnim pitanjima, prelazi se na rešavanje o glavnoj stvari.

(2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari, prvo će se glasati da li je optuženi učinio delo koje po svojim objektivnim obeležjima predstavlja krivično delo i da li je kriv, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinsko-pravnom zahtevu i ostalim pitanjima o kojima treba doneti odluku.

(3) Ako je isto lice optuženo za više krivičnih dela, glasaće se o njegovoj krivici i kazni za svako od tih dela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva dela.

Odustvo javnosti prilikom većanja i glasanja

Član 188.

(1) Veća se i glasa u tajnom zasjedanju.

(2) U prostoriji u kojoj se veća i glasa mogu da budu prisutni samo članovi veća i zapisničar.

Objavljivanje i dostavljanje sudskih odluka

Član 189.

(1) Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, odluke se saopštavaju usmenim objavljivanjem licima koja za to imaju pravni interes, ako su prisutna, a dostavljanjem overenog prepisa, ako su odsutna.

(2) Ako je odluka usmeno saopštena, to će se naznačiti u zapisniku ili u spisu, a lice koje ima pravo na žalbu potvrdiće to svojim potpisom. Ako to lice izjavi da se neće žaliti, overeni prepis usmeno saopštene odluke neće mu se dostaviti, ako ovim zakonikom nije drugačije određeno.

(3) Prepisi odluka protiv kojih je dozvoljena žalba dostavljaju se sa uputstvom o pravu na žalbu. Žalba izjavljena u korist okrivljenog smatraće se blagovremenom ako je izjavljena u roku navedenom u uputstvu o pravu na žalbu, ako je u uputstvu naveden rok duži od zakonskog roka.

Glava XI

DOSTAVLJANJE PISMENA I RAZMATRANJE SPISA

Dostavljanje posredstvom službenih lica ili preko drugih organa

Član 190.

(1) Pismena se dostavljaju, po pravilu, posredstvom službenog lica organa koji je odluku doneo, odnosno koji vrši pozivanje ili neposredno kod tog organa, a mogu se dostavljati i preko pošte, drugog pravnog lica registrovanog za dostavljanje pismena, organa lokalne samouprave ili zamolnim putem preko drugog državnog organa.

(2) Poziv za glavni pretres ili druge pozive sud može i usmeno saopštiti licu koje se nalazi pred sudom, uz pouku o posledicama nedolaska. Ovakvo pozivanje zabeležiće se u zapisniku koji će pozvano lice potpisati, osim ako je to pozivanje zabeleženo u zapisniku o glavnom pretresu. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

Lično dostavljanje

Član 191.

Pismeno za koje je u ovom zakoniku određeno da se ima lično dostaviti predaje se neposredno licu kome je upućeno. Ako se lice kome se pismeno

mora lično dostaviti ne zatekne tamo gde se dostavljanje ima izvršiti, dostavljač će se obavestiti kad i na kom mestu može to lice da zatekne i ostaviće mu kod jednog od lica navedenih u članu 192. stav 1. ovog zakonika pismeno obaveštenje da radi primanja pismena bude u određeni dan i čas u svom stanu ili na svom radnom mestu. Ako i posle ovog dostavljač ne zatekne lice kome se dostavljanje ima izvršiti, postupiće po odredbi člana 192. stav 1. ovog zakonika i smatra se da je time dostavljanje izvršeno.

Dostavljanje preko drugih lica

Član 192.

(1) Pismena za koja u ovom zakoniku nije određeno da se moraju lično dostaviti dostavljaju se takođe lično, ali takva pismena, u slučaju da se primalac ne zatekne u stanu ili na radnom mestu, mogu se predati kome od odraslih članova njegovog domaćinstva, koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati nastojniku ili susedu, ako oni na to pristanu. Ako se dostavljanje vrši na radnom mestu lica kome se pismeno ima dostaviti, a to lice se tu ne zatekne, dostavljanje se može izvršiti licu ovlašćenom za prijem pošte koje je dužno da primi pismeno, ili licu koje je zaposleno na istom mestu, ako ono pristane da primi pismeno.

(2) Ako se utvrdi da je lice kome se pismeno ima dostaviti odsutno i da mu lica iz stava 1. ovog člana zbog toga ne mogu pismeno na vreme predati, pismeno će se vratiti uz naznačenje gde se odsutni nalazi.

Pozivanje okrivljenog i dostavljanje okrivljenom

Član 193.

(1) Okrivljenom će se lično dostaviti poziv za prvo saslušanje u prethodnom postupku i poziv za glavni pretres.

(2) Okrivljenom koji nema branioca lično će se dostaviti optužnica, optužni predlog ili privatna tužba, presuda i druge odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, a i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora. Ako okrivljeni zahteva da se pozivi i pismena iz stava 1. ovog člana dostave licu koje on odredi, dostavljanje se vrši tom licu i smatraće se da je izvršeno okrivljenom.

(3) Ako okrivljenom koji nema branioca treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena безусловna kazna zatvora, a dostavljanje se ne može izvršiti na njegovu dosadašnju adresu, sud će okrivljenom postaviti branioca po službenoj dužnosti, koji će vršiti ovu dužnost dok se ne sazna nova adresa okrivljenog. Postavljenom braniocu će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisima, a posle toga će se presuda dostaviti postavljenom braniocu i postupak nastaviti. Ako je u pitanju druga odluka od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu ili žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, a dostavljač nije mogao saznati novu adresu okrivljenog, odluka, odnosno žalba će se istaći na oglasnoj tabli suda i protekom osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.

(4) Ako okrivljeni ima branioca, optužnica, optužni predlog, privatna tužba i sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu ili prigovor, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, dostaviće se i braniocu i okrivljenom po odredbama člana 192. ovog zakonika. U tom slučaju, rok teče od dana

dostavljanja pismena okrivljenom, odnosno braniocu. Ako se okrivljenom, zato što nije prijavio promenu adrese, ili braniocu, koji nije ispunio svoju dužnost iz člana 67. st. 4. i 5. ovog zakonika, ne može dostaviti odluka, odnosno žalba, to pismeno istaći će se na oglasnoj tabli suda, kao i na sudskom sajtu, kada je to moguće i protekom osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.

(5) Ako se pismeno ima dostaviti braniocu okrivljenog, a on ima više branilaca, dovoljno je da se dostavi jednom od njih.

Dostavljanje privatnom tužiocu i oštećenom kao tužiocu

Član 194.

(1) Poziv za podnošenje privatne tužbe ili optužnice, kao i poziv za glavni pretres, dostavlja se privatnom tužiocu i oštećenom kao tužiocu, odnosno njihovom zakonskom zastupniku lično (član 191), a njihovim punomoćnicima – po članu 192. ovog zakonika. Na isti način dostavljaju im se i odluke za koje od dana dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora.

(2) Ako se licima iz stava 1. ovog člana ili oštećenom dostavljanje ne može izvršiti na dosadašnju adresu, sud će poziv, odnosno odluku ili žalbu istaći na oglasnoj tabli suda i protekom osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.

(3) Sud će u slučaju iz stava 2. ovog člana, poziv, odnosno odluku ili žalbu, uvek kada za to postoje potrebne tehničke mogućnosti, istaći na sudskom sajtu.

(4) Ako oštećeni, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, ima zakonskog zastupnika ili punomoćnika, dostavljanje će se izvršiti ovom, a ako ih ima više, samo jednom od njih.

Potvrđivanje izvršenog dostavljanja

Član 195.

(1) Pismena se dostavljaju u zatvorenom omotu.

(2) Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu ili povratnicu) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici ili povratnici sam naznačiti dan prijema.

(3) Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu zašto je potpisao primaoca.

(4) Ako primalac odbije da potpiše dostavnicu ili povratnicu, dostavljač će to zabeležiti na dostavnici ili povratnici i naznačiti dan predaje i time je dostavljanje izvršeno.

Odbijanje da se primi pismo

Član 196.

Kad primalac ili odrasli član njegovog domaćinstva odbije da primi pismo, dostavljač će zabeležiti na dostavnici dan, čas i razlog odbijanja prijema, a pismo će ostaviti u stanu primaoca ili u prostoriji gde je on zaposlen, i time je dostavljanje izvršeno.

Dostavljanje licima koja su pod određenom komandom, licima koje poseduju imunitetsko pravo i domaćim državljanima u inostranstvu

Član 197.

(1) Vojnim licima, pripadnicima zatvorske straže u zavodima u kojima su smeštena lica lišena slobode i radnicima suvozemnog, rečnog, pomorskog i vazduhoplovnog saobraćaja poziv se dostavlja preko njihove komande, odnosno neposrednog starešine, a, po potrebi, mogu im se na taj način dostavljati i ostala pismena.

(2) Licima lišenim slobode pismena se dostavljaju u sudu ili posredstvom uprave zavoda u kome su smeštena.

(3) Licima koja uživaju pravo imuniteta u Srbiji i Crnoj Gori, ako međunarodnim ugovorima nije drukčije predviđeno, pismena se dostavljaju posredstvom ministarstva nadležnog za spoljne poslove.

(4) Državljanima Srbije i Crne Gore u inostranstvu, ako se ne primenjuje postupak propisan u čl. 509. i 510. ovog zakonika, pismena se dostavljaju posredstvom diplomatskog ili konzularnog predstavništva Srbije i Crne Gore u stranoj državi, pod uslovom da se strana država ne protivi takvom načinu dostavljanja i da lice kome se dostavlja dobrovoljno pristane da primi pismo. Ovlašćeni radnik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavljač – ako je pismo uručeno u samom predstavništvu, a ako je pismo dostavljeno poštom – potvrđuje to na dostavnici.

Dostavljanje javnom tužiocu

Član 198.

(1) Javnom tužiocu odluke i druga pismena dostavljaju se predajom pisarnici javnog tužilaštva.

(2) Kad se dostavljaju odluke kod kojih od dana dostavljanja teče rok, kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici javnog tužilaštva.

(3) Sud će javnom tužiocu, na njegov zahtev, dostaviti krivični spis radi razmatranja. Ako je u toku rok za izjavu redovnog pravnog leka, ili ako to zahtevaju drugi interesi postupka, sud može odrediti u kom roku javni tužilac treba da vrati spise.

Primena pravila parničnog postupka

Član 199.

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim zakonikom dostava se obavlja po odredbama koje važe za parnični postupak.

Pozivanje učesnika postupka i dostavljanje preko drugih lica ili određenim tehničkim načinima

Član 200.

(1) Poziv i odluke koji se donose do završetka glavnog pretresa za lica koja učestvuju u postupku, osim za okrivljenog, mogu se predati učesniku u postupku koji pristaje da ih uruči onome kome su upućeni, ako organ smatra da je na taj način obezbeđen njihov prijem.

(2) O pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu, kao i o odluci o odlaganju glavnog pretresa ili drugih zakazanih radnji, lica navedena u stavu 1. ovog člana mogu se obavestiti telegramom, telefonom, elektronskom poštom ili drugim elektronskim prenosiocem poruka, pod uslovom da je takvim načinom pozivanja moguće organu koji lice poziva, obezbediti povratni podatak da je lice primilo takav poziv, odnosno obaveštenje ili ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će poziv ili obaveštenje upućeno na taj način primiti lice kome je upućeno.

(3) O pozivanju i predaji odluke, koji su izvršeni na način predviđen u st. 1. i 2. ovog člana, staviće se službena beleška na spisu.

(4) Prema licu koje je po st. 1. i 2. ovog člana obavešteno, odnosno kome je odluka upućena, mogu nastupiti štetne posledice predviđene za propuštanje samo ako se utvrdi da je ono blagovremeno primilo poziv, odnosno odluku i da je bilo poučeno o posledicama propuštanja.

Uvid u snimke, prepisivanje ili kopiranje snimaka od strane lica koje ima opravdani interes

Član 201.

(1) Svakom ko ima opravdani interes može se dozvoliti razmatranje, prepisivanje, kopiranje ili snimanje pojedinih krivičnih spisa, osim onih koji imaju oznaku "službena tajna – strogo poverljivo".

(2) Radnje iz stava 1. ovog člana dozvoljava organ pred kojim se postupak vodi kad je postupak u toku, a predsednik suda ili službeno lice koje on odredi, kad je postupak završen. Ako se spisi nalaze kod javnog tužioca, radnje iz stava 1. ovog člana dozvoljava javni tužilac.

(3) Kad je javnost bila isključena sa glavnog pretresa ili bi se grubo kršilo pravo na privatnost, radnje iz stava 1. ovog člana mogu se uskratiti ili usloviti zabranom javne upotrebe imena učesnika postupka. Protiv rešenja o uskraćivanju dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja.

(4) Za radnje iz stava 1. ovog člana koje preduzima privatni tužilac, oštećeni kao tužilac, oštećeni i branilac važe odredbe člana 59, odnosno člana 74. ovog zakonika.

(5) Okrivljeni koji je već saslušan, odnosno osumnjičeni, kad je saslušan po odredbama o saslušanju okrivljenog, ima pravo da u prisustvu službenog lica u pisarnici javnog tužilaštva ili suda, koji o tome sačinjava službenu belešku, razmatra spise i razgleda prikupljene predmete koji služe kao dokaz, kao i da kopira spise odnosno fotografiše spise ili predmete, osim prepisa iz člana 147. stav 2. ovog zakonika.

Glava XII

PODNESCI I ZAPISNICI

Podnošenje optužnih akata, pravnih lekova i drugih izjava i saopštenja

Član 202.

(1) Privatne tužbe, optužnice i optužni predlozi oštećenog kao tužioca, predlozi, pravni lekovi i druge izjave i saopštenja podnose se pismeno ili se daju usmeno na zapisnik.

(2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumljivi i sadržati sve što je potrebno da bi se po njima moglo postupiti.

(3) Ako u ovom zakoniku nije drukčije određeno, sud će podnosioca podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, sud će podnesak odbaciti.

(4) U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska podnosilac će se upozoriti na posledice propuštanja.

Predaja podnesaka u dovoljnom broju primeraka za sud i drugu stranku

Član 203.

Podnesci koji se po ovom zakoniku dostavljaju protivnoj stranci predaju se sudu u dovoljnom broju primeraka za sud i drugu stranku. Ako ovakvi podnesci nisu predati sudu u dovoljnom broju primeraka, sud će potrebne primerke prepisati o trošku podnosioca.

Zaštita ugleda suda, stranaka i drugih učesnika postupka

Član 204.

(1) Sud je dužan da svoj ugled i ugled stranaka i drugih učesnika postupka zaštititi od uvrede, pretnje i svakog drugog napada.

(2) Dužnost iz stava 1. ovog člana ima i javni tužilac kada vodi prethodnu istragu i istragu.

(3) Sud će kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara branioca, punomoćnika, zakonskog zastupnika, oštećenog, privatnog tužioca ili oštećenog kao tužioca koji u podnesku ili u usmenoj reči vređa sud ili lice koje učestvuje u postupku. Rešenje o kažnjavanju donosi istražni sudija, odnosno veće pred kojim je data izjava, a ako je ona učinjena u podnesku – sud koji o podnesku treba da odluči. Protiv ovog rešenja dozvoljena je žalba. Ako javni tužilac ili lice koje ga zastupa vređa drugoga, o tome će se obavestiti nadležni javni tužilac. O kažnjavanju advokata, odnosno advokatskog pripravnika obavestiće se advokatska komora.

(4) Kada javni tužilac vodi prethodnu istragu ili istragu, odnosno vrši određene dokazne radnje u prethodnoj istrazi ili u istrazi, a oceni da branilac, punomoćnik, zakonski zastupnik oštećenog ili oštećeni kao tužilac u podnesku ili u usmenoj reči vređa sud, javnog tužioca ili drugo lice koje učestvuje u krivičnom postupku, on će kopiju podneska ili zapisnik o usmenoj reči, dostaviti istražnom sudiji, koji može doneti rešenje o kažnjavanju iz stava 3. ovog člana.

(5) Kažnjavanje po st. 3. i 4. ovog člana ne utiče na gonjenje i izricanje kazne za krivično delo izvršeno vređanjem.

Sastavljanje zapisnika

Član 205.

(1) O svakoj radnji preduzetoj u toku krivičnog postupka sastaviće se zapisnik istovremeno sa preduzimanjem radnje, a ako to nije moguće, onda neposredno posle toga.

(2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se vrši pretresanje stana, drugih prostorija ili lica, ili se radnja preduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može obezbediti, zapisnik može pisati lice koje preduzima radnju.

(3) Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja na taj način što lice koje preduzima radnju kazuje glasno zapisničaru šta će uneti u zapisnik ili tako što lice koje preduzima radnju nalaže zapisničaru da sam u zapisnik unosi bitan sadržaj svake preduzete radnje. Lice koje preduzima radnju će uvek kada smatra da je to potrebno glasno kazivati zapisničaru šta će uneti u zapisnik.

(4) Stranke i branilac mogu predložiti licu koje preduzima radnju da kazuje glasno zapisničaru šta će uneti u zapisnik.

(5) Licu koje se saslušava može se dozvoliti da samo kazuje odgovore u zapisnik. U slučaju zloupotrebe, ovo pravo mu se može uskratiti.

Sadržaj zapisnika

Član 206.

(1) U zapisnik se unosi naziv državnog organa pred kojim se preduzima radnja, mesto gde se preduzima radnja, dan i čas kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih lica i u kom svojstvu prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kom se preduzima radnja.

(2) Zapisnik treba da sadrži bitne podatke o toku i sadržini preduzete radnje. U zapisnik se u obliku pripovedanja ubeležava samo bitna sadržina datih

iskaza i izjava. Pitanja se unose u zapisnik samo ako je potrebno da se razume odgovor. Kad se oceni da je potrebno ili na zahtev stranaka ili branioca, u zapisnik će se doslovno uneti pitanje koje je postavljeno i odgovor koji je dat. U slučaju zloupotrebe, ovo pravo im se može uskratiti. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gde se nalaze na čuvanju.

(3) Tok glavnog pretresa se može beležiti i stenografski. Stenografske beleške će se u roku od 48 časova prevesti, pregledati, potpisati od strane stenografa i priključiti spisima.

(4) Prilikom preduzimanja radnji kao što je uviđaj, pretresanje stana, drugih prostorija ili lica, ili prepoznavanje lica ili predmeta (član 111), u zapisnik će se uneti i podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovetnosti pojedinih predmeta (opis, mere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci i sl. – to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Uredno vođenje zapisnika, preinačenje zapisnika, ispravke i dodaci u zapisniku

Član 207.

(1) Zapisnik se mora voditi uredno. U njemu se ne sme ništa izbrisati, dodati ili menjati. Precrtana mesta moraju ostati čitka.

(2) Sva preinačenja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti overeni od strane lica koja potpisuju zapisnik.

Uvid u zapisnik i potpisivanje zapisnika

Član 208.

(1) Saslušano lice, lica koja obavezno prisustvuju radnjama u postupku, kao i stranke, branilac i oštećeni ako su prisutni, imaju pravo da pročitaju zapisnik ili da zahtevaju da im se pročita, odnosno može im se omogućiti da ostvare uvid u zapisnik. Na to je dužno da ih upozori lice koje preduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je upozorenje učinjeno i da li je zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvek pročitati ako nije bilo zapisničara, i to će se naznačiti u zapisniku.

(2) Zapisnik potpisuje saslušano lice. Ako se zapisnik sastoji od više listova, saslušano lice potpisuje svaki list. Ako saslušano lice odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabeležiće se to u zapisniku i navešće se razlog odbijanja.

(3) Na kraju zapisnika potpisaće se tumač, ako ga je bilo, svedoci čije je prisustvo obavezno pri preduzimanju istražnih radnji, a pri pretresanju i lica koje se pretresa ili čiji se stan pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar (član 205. stav 2), zapisnik potpisuju lica koja prisustvuju radnji. Ako takvih lica nema ili nisu u stanju da shvate sadržinu zapisnika, zapisnik potpisuju dva svedoka, osim ako nije moguće da se obezbedi njihovo prisustvo.

(4) Nepismeno lice umesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime. Ako se usled nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i sa koje ruke uzet otisak.

(5) Ako saslušano lice nema obe ruke – pročit će zapisnik, a ako je nepismeno – zapisnik će mu se pročitati, i to će se zabeležiti u zapisniku.

(6) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti dan i čas kad je nastao prekid, kao i dan i čas kad se radnja nastavlja.

(7) Ako je bilo prigovora u pogledu sadržine zapisnika, navešće se u zapisniku i ti prigovori.

(8) Zapisnik na kraju potpisuje lice koje je preduzelo radnju i zapisničar.

Izdvojeni zapisnici

Član 209.

(1) Kad je u ovom zakoniku određeno da se na iskazu okrivljenog, svedoka ili veštaka ne može zasnovati sudska odluka, istražni sudija će po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka doneti rešenje o izdvajanju zapisnika o ovim iskazima iz spisa odmah, a najkasnije do završetka istrage, odnosno podnošenja neposredne optužnice. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba.

(2) Po pravnosnažnosti rešenja, izdvojeni zapisnici se zatvaraju u poseban omot i čuvaju kod istražnog sudije odvojeno od ostalih spisa i ne mogu se razgledati niti se mogu koristiti u postupku.

(3) Posle završene istrage, kao i posle podnošenja neposredne optužnice, istražni sudija će postupiti po odredbama st. 1. i 2. ovog člana i u pogledu svih obaveštenja koja su u smislu člana 273. stav 9. i člana 257. stav 1. ovog zakonika javnom tužiocu i policiji dali građani, osim zapisnika iz člana 260. stav 6. ovog zakonika. Kad javni tužilac podigne optužnicu bez sprovođenja istrage (član 285), dostaviće spise u kojima se nalaze ovakva obaveštenja istražnom sudiji, koji će postupiti po odredbama ovog člana.

Zvučno i video snimanje dokaznih radnji

Član 210.

(1) Sve preduzete radnje u toku krivičnog postupka se, po pravilu, zvučno snimaju. Javni tužilac ili istražni sudija može odrediti da se izvođenje dokazne radnje snimi i uređajima za video snimanje. O tome će se prethodno obavestiti lice koje se sasluša, koje se poučava da ima pravo da zatraži reprodukovanje snimka, radi proveravanja date izjave.

(2) Ako je na glavnom pretresu vršeno video snimanje, veće može iz opravdanih razloga odlučiti da se pojedini delovi glavnog pretresa ne snimaju.

(3) Snimak mora da sadrži podatke iz člana 206. stav 1. ovog zakonika, podatke potrebne za identifikaciju lica čija se izjava snima i podatak u kom

svojstvu se saslušava. Kad se snimaju izjave više lica, mora se obezbediti da se iz snimka može jasno razaznati ko je dao izjavu.

(4) Na zahtev saslušanog lica, snimak će se odmah reprodukovati, a ispravke ili objašnjenja tog lica će se snimiti.

(5) U zapisnik o dokaznoj radnji ili u zapisnik o glavnom pretresu uneće se da je izvršeno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je lice koje se saslušava prethodno obavešteno o snimanju, da je snimak reprodukovan i gde se snimak čuva, ako nije priložen spisima predmeta.

(6) Javni tužilac, istražni sudija ili predsednik veća može odrediti da se snimak u celini ili delimično prepíše. U tom slučaju on će prepis pregledati, overiti i priključiti zapisniku o preduzimanju dokazne radnje.

(7) Snimak se čuva u sudu do vremena do kog se čuva i krivični spis.

(8) Javni tužilac, istražni sudija ili predsednik veća može dozvoliti da učesnici postupka koji imaju opravdan interes, pomoću uređaja za zvučno snimanje, zabeleže izvođenje dokazne radnje.

(9) Snimci iz prethodnih stavova ovog člana ne mogu se javno prikazivati bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika snimljene radnje.

Zapisnik o glavnom pretresu

Član 211.

Za zapisnik o glavnom pretresu važe i odredbe čl. 337. do 340. ovog zakonika.

Zapisnik o većanju i glasanju

Član 212.

(1) O većanju i glasanju sastaviće se poseban zapisnik.

(2) Zapisnik o većanju i glasanju sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.

(3) Ovaj zapisnik potpisuju svi članovi veća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključiće se zapisniku o većanju i glasanju, ako nisu unesena u zapisnik.

(4) Zapisnik o većanju i glasanju zatvoriće se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rešava o pravnom leku i u tom slučaju dužan je da zapisnik ponovo zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledao zapisnik.

Glava XIII

ROKOVI

Rokovi za davanje izjava i predaju podnesaka

Član 213.

(1) Rokovi predviđeni ovim zakonikom ne mogu se produžiti, osim kad to zakonik izričito dozvoljava. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonikom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava okrivljenog, taj rok se može skratiti ako to zahteva okrivljeni pismeno ili usmeno na zapisnik pred sudom.

(2) Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je data u roku ako je pre nego što rok istekne predata onom ko je ovlašćen da je primi.

(3) Kad je izjava upućena preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafskim putem, dan predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućena. Predaja vojnoj pošti u mestima gde ne postoji redovna pošta smatra se kao predaja pošti preporučenom pošiljkom.

(4) Okrivljeni koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik kod suda koji vodi postupak ili je predati upravi zatvora, a lice koje se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi u zavodu radi primene mere bezbednosti ili vaspitne mere može takvu izjavu predati upravi zavoda u kome je smešteno. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kad je izjava predata upravi zavoda smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da je primi. Uprava zatvora ili zavoda izdaće licu lišenom slobode potvrdu o predaji izjave.

(5) Ako je podnesak koji je vezan za rok, zbog neznanja ili očigledne omaške podnosioca, predat ili upućen nenadležnom sudu pre isteka roka, pa nadležnom sudu stigne posle isteka roka, smatraće se da je na vreme podnesen.

Računanje rokova

Član 214.

(1) Rokovi se računaju na časove, dane, mesece i godine.

(2) Čas ili dan kad je dostavljanje ili saopštenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni čas, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 časa, a mesec se računa po kalendarskom vremenu.

(3) Rokovi određeni po mesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana poslednjeg meseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u poslednjem mesecu, rok se završava poslednjeg dana tog meseca.

(4) Ako poslednji dan roka pada na državni praznik ili u subotu ili u nedelju ili u neki drugi dan kad državni organ nije radio, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Povraćaj u pređašnje stanje zbog propuštanja roka za žalbu od strane okrivljenog

Član 215.

(1) Okrivljenom koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rešenje o primeni mere bezbednosti, vaspitne mere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dozvoliti povraćaj u pređašnje stanje radi izjave žalbe ako u roku od osam dana posle prestanka uzroka zbog koga je propustio rok podnese molbu za povraćaj u pređašnje stanje i ako istovremeno s molbom preda i žalbu.

(2) Posle proteka tri meseca od dana propuštanja ne može se tražiti povraćaj u pređašnje stanje.

Odluka o povraćaju u pređašnje stanje

Član 216.

(1) O povraćaju u pređašnje stanje odlučuje predsednik veća koje je donelo presudu ili rešenje koje se pobija žalbom.

(2) Protiv rešenja kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljena žalba.

(3) Kad je okrivljeni izjavio žalbu na rešenje kojim se ne dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje, sud je dužan da ovu žalbu, zajedno sa žalbom na presudu ili na rešenje o primeni mere bezbednosti ili vaspitne mere ili o oduzimanju imovinske koristi, kao i sa odgovorom na žalbu i svim spisima, dostavi višem sudu na rešavanje.

Dejstvo molbe za povraćaj u pređašnje stanje

Član 217.

Molba za povraćaj u pređašnje stanje, po pravilu, ne zadržava izvršenje presude, odnosno rešenja o primeni mere bezbednosti ili vaspitne mere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud nadležan za rešavanje molbe može odlučiti da se sa izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

Glava XIV

IZVRŠENJE ODLUKA

Pravnosnažnost i izvršnost presude

Član 218.

(1) Presuda postaje pravnosnažna kad se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dozvoljena.

(2) Pravnosnažna presuda postaje izvršna od dana dostavljanja, ako za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije izjavljena žalba ili su se stranke

odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od izjavljene žalbe.

(3) Ako sud koji je doneo presudu u prvom stepenu nije nadležan za njeno izvršenje, dostaviće overeni prepis presude sa potvrdom o izvršnosti sudu koji je nadležan za izvršenje.

(4) Ako je rezervni podoficir ili oficir osuđen na kaznu, sud će overeni prepis pravnosnažne presude dostaviti organu nadležnom za poslove odbrane u kojem se osuđeni vodi u evidenciji.

Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahteva

Član 219.

(1) Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahteva vrši nadležni sud po odredbama koje važe za izvršni postupak.

(2) Troškovi krivičnog postupka prinudno se naplaćuju u korist pravosudnog budžeta po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz budžetskih sredstava.

(3) Ako je u presudi izrečena mera bezbednosti oduzimanja predmeta, predsednik veća koje je izreklo presudu u prvom stepenu odlučuje da li će se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju, odnosno drugoj odgovarajućoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta unosi se u pravosudni budžet.

(4) Odredba stava 3. ovog člana shodno će se primeniti i kad se donese odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 82. ovog zakonika.

(5) Pravnosnažna odluka o oduzimanju predmeta može se, van slučaja ponavljanja krivičnog postupka, odnosno zahteva za zaštitu zakonitosti, izmeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o svojini oduzetih predmeta.

Pravnosnažnost i izvršnost rešenja

Član 220.

(1) Ako ovim zakonikom nije drukčije određeno, rešenja se izvršuju kad postanu pravnosnažna. Naredbe se izvršuju odmah ako organ koji je naredbu izdao ne naredi drukčije.

(2) Pravnosnažnost rešenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dozvoljena.

(3) Rešenja i naredbe, ako nije drukčije određeno, izvršuju organi koji su te odluke doneli. Ako je sud rešenjem odlučio o troškovima krivičnog postupka, ti troškovi se naplaćuju po odredbama člana 219. st. 1. i 2. ovog zakonika.

Sumnja u dozvoljenost izvršenja ili u odnosu na druga pitanja u pravnosnažnoj presudi

Član 221.

(1) Ako se pojavi sumnja o dozvoljenosti izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne, ili ako u pravnosnažnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne, ili uračunavanje nije pravilno izvršeno, o tome će odlučiti posebnim rešenjem predsednik veća suda koji je sudio u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja, osim ako sud nije drukčije odredio.

(2) Ako se u toku izvršenja pojavi sumnja u pogledu tumačenja sudske odluke, o tome odlučuje predsednik veća koje je donelo pravnosnažnu odluku.

Izdavanje oštećenom potvrde o izvršnosti presude

Član 222.

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu postala pravnosnažna, oštećeni može zahtevati od suda koji je odlučio u prvom stepenu da mu izda overeni prepis odluke, sa naznačenjem da je odluka izvršna.

Način vođenja kaznene evidencije

Član 223.

Propis o načinu vođenja kaznene evidencije donosi ministar nadležan za unutrašnje poslove uz saglasnost ministra nadležnog za pravosuđe.

Glava XV

TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Pojam i sadržina troškova krivičnog postupka

Član 224.

(1) Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni povodom krivičnog postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka i izdaci za preduzete dokazne i druge službene radnje u prethodnoj istrazi.

(2) Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:

1) troškove za svedoke, veštake, tumače i stručna lica i troškove uviđaja;

2) troškove prevoza okrivljenog;

3) izdatke za dovođenje okrivljenog;

4) putne troškove službenih lica;

5) troškove lečenja okrivljenog za vreme dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se naplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje;

6) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi, analize DNK, analize urina, odnosno druge medicinske analize, kao i troškove prevoza leša do mesta obdukcije;

7) nagradu i nužne izdatke branioca, nužne izdatke privatnog tužioca i oštećenog kao tužioca i njihovih zakonskih zastupnika, kao i nagradu i nužne izdatke njihovih punomoćnika;

8) nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika, kao i nagradu i nužne izdatke njegovog punomoćnika;

9) paušalni iznos, za troškove koji nisu obuhvaćeni prethodnim tačkama.

(3) Paušalni iznos se određuje prema trajanju i složenosti postupka i imovnom stanju lica obaveznog da plati ovaj iznos.

(4) Troškovi iz tač. 1. do 6. stava 2. ovog člana, kao i nužni izdaci postavljenog branioca i postavljenog punomoćnika oštećenog kao tužioca (član 65. stav 2. i član 229), u postupku zbog krivičnih dela za koja se goni po službenoj dužnosti, isplaćuju se iz sredstava organa koji vodi krivični postupak unapred, a naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama ovog zakonika. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unapred isplaćeni unese u popis koji će se priložiti spisima.

(5) Troškovi prevođenja neće se naplaćivati od lica koja su po odredbama ovog zakonika dužna da naknadne troškove krivičnog postupka.

(6) Troškove iz prethodne istrage koji se odnose na nagradu i nužne izdatke branioca koga je odredio javni tužilac ili policija isplaćuje nadležni organ koji je svojim rešenjem postavio branioca.

Odluka o troškovima krivičnog postupka

Član 225.

(1) U svakoj presudi i rešenju kojim se obustavlja krivični postupak odlučiće se ko će snositi troškove postupka i koliko oni iznose.

(2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, posebno rešenje o visini troškova doneće istražni sudija, sudija pojedinac ili predsednik veća kada se ti podaci pribave. Podaci o visini troškova i zahtev za njihovu naknadu mogu se podneti najkasnije u roku od jedne godine od dana pravnosnažnosti presude ili rešenja o obustavi krivičnog postupka.

(3) Kad je o troškovima krivičnog postupka odlučeno posebnim rešenjem, o žalbi protiv tog rešenja odlučuje veće (član 24. stav 6).

Lica koja su dužna da snose troškove nastale njihovom krivicom

Član 226.

(1) Okrivljeni, oštećeni, oštećeni kao tužilac, privatni tužilac, branilac, zakonski zastupnik, punomoćnik, svedok, veštak, tumač i stručno lice (član 278. stav 10), bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog dovođenja, odlaganja dokazne radnje ili glavnog pretresa i druge troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivicom, kao i odgovarajući deo paušalnog iznosa.

(2) O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rešenje, osim ako se o troškovima koje snose privatni tužilac i okrivljeni rešava u odluci o glavnoj stvari.

(3) O žalbi protiv posebnog rešenja iz stava 2. ovog člana odlučuje veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

Odluka o troškovima u osuđujućoj presudi

Član 227.

(1) Kad sud okrivljenog oglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka.

(2) Lice koje je okrivljeno za više krivičnih dela, neće se osuditi na naknadu troškova u pogledu dela za koja je oslobođeno od optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.

(3) U presudi kojom je više okrivljenih oglašeno krivim, sud će odrediti koliki će deo troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće, osudiće sve okrivljene da solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svakog okrivljenog posebno.

(4) U odluci kojom rešava o troškovima, sud, izuzetno, može osloboditi okrivljenog od dužnosti da naknadi u celini ili delimično troškove krivičnog postupka iz člana 224. stav 2. tač. 1. do 6. i 9. ovog zakonika, ako bi se njihovim plaćanjem ugrozilo izdržavanje okrivljenog ili lica koja je on dužan da izdržava. Ako se ove okolnosti utvrde posle donošenja odluke o troškovima, predsednik veća može posebnim rešenjem osloboditi okrivljenog od dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

Odluka o troškovima u rešenju o obustavi krivičnog postupka, oslobađajućoj ili odbijajućoj presudi

Član 228.

(1) Kad se obustavi krivični postupak ili kad se donese presuda kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe ili kojom se optužba odbija u postupku za krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, izreći će se u rešenju, odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 224. stav 2. tač. 1. do 6. ovog zakonika, kao i nužni izdaci okrivljenog i nužni izdaci i nagrada branioca, padaju na teret budžetskih sredstava javnog tužioca, osim u slučajevima određenim u sledećim stavovima.

(2) Lice koje je pravnosnažnom presudom osuđeno za krivično delo lažnog prijavljivanja obavezaće se posebnim rešenjem da snosi troškove krivičnog postupka koje je prouzrokovalo. Ovo rešenje, na predlog javnog tužioca, donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(3) Kada su rešenje o obustavi postupka ili odbijajuća presuda doneti zbog toga što je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od krivičnog gonjenja, troškove krivičnog postupka snosiće optuženi.

(4) Privatni tužilac, odnosno oštećeni kao tužilac je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka iz člana 224. stav 2. tač. 1. do 6. i 8. ovog zakonika, nužne izdatke okrivljenog, kao i nužne izdatke i nagradu njegovog branioca, ako je postupak završen presudom kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe ili presudom kojom se optužba odbija ili rešenjem o obustavi postupka, osim ako je postupak obustavljen, odnosno ako je donesena presuda kojom se optužba odbija zbog smrti okrivljenog ili zbog toga što je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja usled odugovlačenja postupka koje se ne može pripisati u krivicu privatnog tužioca, odnosno oštećenog kao tužioca. Ako je postupak obustavljen usled odustanka od tužbe, okrivljeni i privatni tužilac, odnosno oštećeni kao tužilac, mogu se poravnati u pogledu njihovih međusobnih troškova. Ako ima više privatnih tužilaca, odnosno oštećenih kao tužilaca, svi će snositi troškove solidarno.

(5) Oštećeni koji je odustao od predloga za gonjenje snosiće troškove krivičnog postupka, osim kada je okrivljeni izjavio da će ih sam snositi.

(6) Kad se sud oglasi nenadležnim, odluku o troškovima doneće nadležni sud.

(7) Ako zahtev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1. ovog člana ne bude usvojen, ili sud o njemu ne donese odluku u roku od šest meseci od dana podnošenja zahteva, okrivljeni i branilac imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv Republike Srbije.

Troškovi branioca i punomoćnika

Član 229.

(1) Nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika privatnog tužioca ili oštećenog dužno je da plati branjeno, odnosno zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca padaju na teret budžetskih sredstava. Ako je okrivljenom bio postavljen branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz budžetskih sredstava. Ovako će se postupati i ako je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

(2) Punomoćnik koji nije advokat nema pravo na nagradu, već samo na naknadu nužnih izdataka.

Troškovi nastali u postupku pred višim sudom

Član 230.

O dužnosti plaćanja troškova koji nastanu u postupku pred višim sudom odlučuje taj sud shodno odredbama čl. 224. do 228. ovog zakonika.

Donošenje potpunijeg propisa o troškovima krivičnog postupka

Član 231.

Potpuniji propis o naknadi troškova krivičnog postupka i visini paušalnog iznosa donosi ministarstvo nadležno za pravosuđe, po pribavljenom mišljenju Vrhovnog suda Srbije.

Glava XVI

IMOVINSKOPRAVNI ZAHTEVI

Raspravljanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku i njegov predmet

Član 232.

(1) Imovinskopravni zahtev koji je nastao usled izvršenja krivičnog dela raspraviće se na predlog ovlašćenih lica u krivičnom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.

(2) Imovinskopravni zahtev može se odnositi na naknadu štete, povraćaj stvari ili poništaj određenog pravnog posla.

Lice ovlašćeno za podnošenje predloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva

Član 233.

(1) Predlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku može podneti lice koje je ovlašćeno da takav zahtev ostvaruje u parničnom postupku.

(2) Ako su usled krivičnog dela oštećena državna ili društvena sredstva, organ koji je zakonom ovlašćen da se stara o zaštiti tih sredstava može u krivičnom postupku učestvovati u skladu sa ovlašćenjima koja ima na osnovu tog zakona.

Podnošenje predloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva

Član 234.

(1) Predlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku podnosi se organu kome se podnosi krivična prijava ili sudu pred kojim se vodi postupak.

(2) Predlog se može podneti najkasnije do završetka glavnog pretresa pred prvostepenim sudom.

(3) Lice ovlašćeno na podnošenje predloga dužno je da određeno označi svoj zahtev i da podnese dokaze.

(4) Ako ovlašćeno lice nije podnelo predlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku do podizanja optužbe, obavestiće se da može taj predlog podneti do završetka glavnog pretresa. Ako su usled krivičnog dela oštećena državna ili društvena sredstva, a predlog nije stavljen, sud će o tome obavestiti organ iz člana 233. stav 2. ovog zakonika.

Odustanak od predloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva i prelazak imovinskog prava na drugo lice

Član 235.

(1) Ovlašćena lica (član 233) mogu do završetka glavnog pretresa odustati od predloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustanka od predloga, takav predlog se ne može ponovo podneti.

(2) Ako je pravo sadržano u imovinskopravnom zahtevu posle podnetog predloga a pre završetka glavnog pretresa prešlo na drugo lice, po pravilima imovinskog prava, pozvaće se to lice da se izjasni da li ostaje kod predloga. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatraće se da je odustao od podnetog predloga.

Izviđanje o imovinskopravnom zahtevu

Član 236.

(1) Sud pred kojim se vodi postupak saslušaće okrivljenog o činjenicama navedenim u predlogu i izvidiće okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinskopravnog zahteva. Sud je dužan da prikupi dokaze i izvidi šta je potrebno za odlučivanje o zahtevu i pre nego što je podnet takav predlog.

(2) Ako bi se izviđanjem o imovinskopravnom zahtevu znatno odugovlačio krivični postupak, sud će se ograničiti na prikupljanje onih podataka čije utvrđivanje kasnije ne bi bilo moguće ili bi bilo znatno otežano.

Odluke o imovinskopravnom zahtevu

Član 237.

(1) O imovinskopravnom zahtevu odlučuje sud.

(2) U presudi kojom okrivljenog oglašava krivim, sud može ovlašćenom licu dosuditi imovinskopravni zahtev u celini ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtev delimično, a za višak uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za delimično presuđenje, sud će ovlašćeno lice uputiti da imovinskopravni zahtev u celini može da ostvaruje u parničnom postupku.

(3) Kad sud donese presudu kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rešenjem obustavi krivični postupak, uputiće ovlašćeno lice da imovinskopravni zahtev može ostvarivati u parničnom postupku.

(4) Kad se sud oglasi nenadležnim za krivični postupak, uputiće ovlašćeno lice da imovinskopravni zahtev može prijaviti u krivičnom postupku koji će otpočeti ili produžiti nadležni sud.

(5) Sud može u toku krivičnog postupka, ili po njegovom okončanju, bez obzira na vrstu odluke koju je doneo, uputiti oštećenog, odnosno lice koje je podnelo imovinskopravni zahtev i okrivljenog da pokušaju da svoj sporni odnos, koji je predmet tog zahteva, reše u postupku posredovanja, u skladu sa Zakonom o posredovanju – medijaciji.

Predaja stvari oštećenom

Član 238.

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na povraćaj stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećenom i da se nalazi kod okrivljenog ili kod nekog od učesnika u krivičnom delu ili kod lica kome su je oni dali na čuvanje, odrediće u presudi da se stvar preda oštećenom.

Poništaj pravnog posla

Član 239.

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na poništaj određenog pravnog posla, a sud nađe da je zahtev osnovan, izreći će u presudi potpun ili delimični poništaj tog pravnog posla, s posledicama koje otuda proističu, ne dirajući u prava trećih lica.

Izmena pravnosnažne presude kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu

Član 240.

(1) Pravnosnažnu presudu kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu sud može u krivičnom postupku izmeniti samo povodom ponavljanja krivičnog postupka ili zahteva za zaštitu zakonitosti.

(2) Van ovog slučaja osuđeni, odnosno njegovi naslednici mogu samo u parničnom postupku zahtevati da se pravnosnažna presuda krivičnog suda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu izmeni, i to ako postoje uslovi za ponavljanje postupka po odredbama koje važe za parnični postupak.

Privremene mere obezbeđenja imovinskopravnog zahteva

Član 241.

(1) Na predlog ovlašćenih lica (član 233), mogu se u krivičnom postupku po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mere obezbeđenja imovinskopravnog zahteva nastalog usled izvršenja krivičnog dela.

(2) Rešenje iz stava 1. ovog člana donosi u istrazi istražni sudija. Posle podignute optužnice, rešenje donosi van glavnog pretresa predsednik veća, a na glavnom pretresu veće.

(3) Žalba protiv rešenja veća o privremenim merama obezbeđenja nije dozvoljena. U ostalim slučajevima o žalbi rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Vraćanje stvari

Član 242.

(1) Ako se radi o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, predaće se oštećenom i pre završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenih spore o svojini stvari, uputiće se na parnični postupak, a sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu meru obezbeđenja.

(3) Stvari koje služe kao dokaz oduzeće se privremeno i po završetku postupka vratiti vlasniku. Ako je ovakva stvar neophodno potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i pre završetka postupka, uz obavezu da je na zahtev donese.

Privremene mere obezbeđenja prema trećem licu

Član 243.

(1) Ako oštećeni ima zahtev prema trećem licu zbog toga što se kod njega nalaze stvari pribavljene krivičnim delom, ili zbog toga što je ono usled krivičnog dela došlo do imovinske koristi, sud može u krivičnom postupku, na predlog ovlašćenih lica (član 233) i po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mere obezbeđenja i prema tom trećem licu. Odredbe člana 242. st. 2. i 3. ovog zakonika važe i u ovom slučaju.

(2) U presudi kojom se okrivljeni oglašava krivim sud će ili ukinuti mere iz stava 1. ovog člana, ako već ranije nisu ukinute, ili će oštećenog uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi sud.

Glava XVII

PREJUDICIJALNA PITANJA I OSTALE ODREDBE

Rešavanje prejudicijalnih pitanja

Član 244.

(1) Ako primena krivičnog zakona zavisi od prethodnog rešenja kakvog pravnog pitanja za čije rešenje je nadležan sud u kom drugom postupku ili neki drugi državni organ, sud koji sudi u krivičnom predmetu može sam rešiti i to pitanje po odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku. Rešenje ovog

pravnog pitanja od strane krivičnog suda ima dejstvo samo za krivični predmet koji ovaj sud raspravlja.

(2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već doneo odluku sud u kom drugom postupku ili drugi državni organ, takva odluka ne veže krivični sud u pogledu ocene da li je učinjeno određeno krivično delo.

Odobrenje za krivično gonjenje

Član 245.

(1) Kad je zakonom određeno da je za gonjenje pojedinih lica i krivičnih dela potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog organa, javni tužilac ne može doneti rešenje o sprovođenju istrage niti podići neposrednu optužnicu, odnosno optužni predlog, ako prethodno ne pribavi odobrenje za krivično gonjenje.

(2) Kad se za krivično delo goni po privatnoj tužbi, odnosno po zahtevu oštećenog kao tužioca, odobrenje pribavlja sud.

(3) Lice koje uživa pravo imuniteta može se na imunitet pozvati do početka glavnog pretresa. Ako optuženi stekne pravo imuniteta posle početka glavnog pretresa, na imunitet se može pozvati odmah, a najkasnije do završetka glavnog pretresa.

(4) Organi iz st. 1. i 2. ovog člana mogu od nadležnog državnog organa zatražiti odobrenje za krivično gonjenje i pre nego što se lice koje uživa pravo imuniteta na njega pozvalo.

Predlog oštećenog za krivično gonjenje

Član 246.

Kad gonjenje za krivično delo zavisi od predloga oštećenog, javni tužilac ne može doneti rešenje o sprovođenju istrage niti podići neposrednu optužnicu, odnosno optužni predlog, dok oštećeni ne stavi predlog.

Obaveštavanje organa ili poslodavca kod koga je okrivljeni u radnom odnosu

Član 247.

O stavljanju u pritvor, o stupanju optužnice na pravnu snagu, odnosno o osuđujućoj presudi zbog krivičnog dela za koje se goni na osnovu optužnog predloga, sud će u roku od tri dana obavestiti organ ili poslodavca kod koga je okrivljeni u radnom odnosu.

Obustava krivičnog postupka zbog smrti okrivljenog

Član 248.

Kad se u toku krivičnog postupka utvrdi da je okrivljeni umro, rešenjem istražnog sudije, sudije pojedinca ili predsednika veća obustaviće se krivični postupak.

Kažnjavanje zbog odugovlačenja krivičnog postupka

Član 249.

(1) Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara branioca, punomoćnika ili zakonskog zastupnika, oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca, ako su njegovi postupci očigledno upravljani na odugovlačenje krivičnog postupka.

(2) Ako javni tužilac smatra da u prethodnoj istrazi ili istrazi koju on vodi ili u kojoj preduzima određene dokazne radnje neko od lica iz stava 1. ovog člana očigledno odugovlači krivični postupak, napraviće zapisnik o tome i dostaviti zajedno sa kopijom krivičnog predmeta istražnom sudiji, koji može tom licu izreći novčanu kaznu iz stava 1. ovog člana.

(3) O kažnjavanju advokata, odnosno advokatskog pripravnika obavestiće se odgovarajuća advokatska komora.

(4) Predsednik advokatske komore je dužan da u roku od dva meseca od dana prijema obaveštenja iz stava 3. ovog člana, obavesti sud o merama koje su preduzete prema braniocu iz stava 1. ovog člana, a u slučaju propuštanja te obaveze može biti kažnjen novčanom kaznom iz stava 1. ovog člana.

(5) Ako javni tužilac ne podnosi sudu predloge blagovremeno ili druge radnje u postupku preduzima s velikim zakašnjenjem i time prouzrokuje odugovlačenje postupka, obavestiće se o tome neposredno viši javni tužilac.

Međunarodnopravni imunitet

Član 250.

(1) U pogledu isključenja krivičnog gonjenja stranaca koji uživaju pravo imuniteta u Srbiji i Crnoj Gori važe pravila međunarodnog prava.

(2) U slučaju sumnje da li se radi o tim licima, organ koji vodi postupak će se za objašnjenje obratiti ministarstvu nadležnom za spoljne poslove.

Obaveza drugih državnih organa

Član 251.

Svi državni organi dužni su da sudovima i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku pruže potrebnu pomoć, naročito ako se radi o otkrivanju krivičnih dela, pribavljanju dokaza i pronalaženju učinilaca.

Postupanje sa sumnjivim stvarima

Član 252.

(1) Nađe li se kod osumnjičenog ili okrivljenog tuđa stvar za koju se ne zna čija je, organ koji vodi postupak će opis te stvari objaviti na tabli skupštine opštine na čijem području oni žive i na čijem je području krivično delo učinjeno. Uz opis stvari će se, uvek kada je to celishodno, istaći i njena fotografija. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi u roku od jedne godine od dana objavljivanja oglasa, uz

napomenu da će se inače stvar prodati. Novac dobijen prodajom unosi se u pravosudni budžet.

(2) Ako se radi o stvarima veće vrednosti, objavljivanje se može izvršiti i putem dnevnih listova, radija, televizije ili davanjem oglasa, odnosno odgovarajućeg obaveštenja na Internetu.

(3) Ako je stvar podložna kvarenju protekom vremena ili njeno čuvanje prouzrokuje znatne troškove, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski depozit.

(4) Po odredbi stava 3. ovog člana postupiće se i kad stvar pripada odbeglom ili nepoznatom učiniocu krivičnog dela.

Deo drugi

TOK POSTUPKA

A. KRIVIČNA PRIJAVA, PRETHODNA ISTRAGA I OBAVEŠTENJE O KRIVIČNOM DELU

Glava XVIII

KRIVIČNA PRIJAVA

Dužnost podnošenja krivične prijave

Član 253.

(1) Svi državni organi, organi teritorijalne autonomije ili organi lokalne samouprave, javna preduzeća i ustanove dužni su da prijave krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obavešteni ili za njih saznaju na drugi način.

(2) Dužnost iz stava 1. ovog člana imaju i sva fizička i pravna lica, koja na osnovu zakona poseduju određena javna ovlašćenja ili se profesionalno bave zaštitom i obezbeđenjem ljudi i imovine, lečenjem i zdravstvenom zaštitom ljudi, odnosno poslovima čuvanja, vaspitanja ili obrazovanja maloletnih lica, ako su za krivično delo saznala u vezi sa svojom delatnošću.

(3) Podnosioci krivične prijave iz st. 1. i 2. ovog člana navešće dokaze koji su im poznati i preduzeće mere da se sačuvaju tragovi krivičnog dela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo, predmeti nastali izvršenjem krivičnog dela i drugi dokazi.

(4) Svako treba i ima pravo da prijavi krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti. Krivičnim zakonikom se određuje u kojim slučajevima neprijavljivanje krivičnog dela predstavlja krivično delo.

(5) Svako je dužan da prijavi krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, čijim je izvršenjem oštećeno maloletno lice.

(6) Kada sud u toku krivičnog postupka oceni da postoji osnovana sumnja da je određeno lice propustilo svoju dužnost iz stava 5. ovog člana i da iz tog

propuštanja proizilazi osnovana sumnja da je time učinjeno krivično delo iz člana 193. Krivičnog zakonika, obavestiće o tome nadležnog javnog tužioca.

Način podnošenja krivične prijave i postupanje organa kojem je krivična prijava podnesena

Član 254.

(1) Krivična prijava se podnosi nadležnom javnom tužiocu, pismeno ili usmeno, telefonom, elektronskom poštom ili upotrebom drugih tehničkih sredstava i načina.

(2) Ako se krivična prijava podnosi usmeno, prijavitelac će se upozoriti na posledice lažnog prijavljivanja, a prijava i upozorenje se unose u zapisnik. Ako je prijava saopštena telefonom ili upotrebom drugih tehničkih sredstava i načina, sačinije se službena beleška, a ako je prijava podnesena elektronskom poštom, ona će se sačuvati na odgovarajućem nosiocu podataka i odštampati.

(3) Ako je krivična prijava podnesena sudu, policiji, drugom državnom organu, ili nenadležnom javnom tužiocu, oni će prijavu primiti i odmah je, zajedno sa svim njenim prilogima, ako su oni uz nju podneseni, dostaviti nadležnom javnom tužiocu.

(4) Kada je prijava podnesena policiji, ona će, ako smatra da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, bez odlaganja sprovesti potrebne radnje prethodne istrage, koje spadaju u njenu nadležnost ili koje je po ovom zakoniku ovlašćena da sprovodi, o čemu će odmah obavestiti nadležnog javnog tužioca.

(5) Ako javni tužilac u roku od tri meseca od dana prijema krivične prijave, nije postupio u skladu sa članom 273. ovog zakonika, dužan je da odmah obavesti neposredno višeg javnog tužioca, koji će preduzeti potrebne mere.

Glava XIX

PRETHODNA ISTRAGA I PODNOŠENJE OBAVEŠTENJA O KRIVIČNOM DELU

Radnje policije u prethodnoj istrazi

Član 255.

(1) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, policija je dužna da preduzme potrebne mere da se identifikuje, pronađe i uhvati učinilac krivičnog dela, da se učinilac ili prikrivač ne sakrije ili ne pobegne, da se otkriju i obezbede tragovi krivičnog dela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i da prikupi sva obaveštenja koja bi mogla biti od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka.

(2) U cilju ispunjenja dužnosti iz stava 1. ovog člana, policija može da izvrši sledeće radnje prethodne istrage: da traži potrebna obaveštenja od građana; da izvrši potreban pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljaga; da za neophodno potrebno vreme, a najduže šest časova, ograniči kretanje ljudi i vozila na određenom

prostoru; da preduzme potrebne mere u vezi sa utvrđivanjem istovetnosti lica i predmeta; da raspiše potragu za licem i stvarima za kojima se traga; da u prisustvu odgovornog lica pregleda određene objekte i prostorije državnih organa, preduzeća, radnji i drugih pravnih lica, ostvari uvid u njihovu dokumentaciju i da je po potrebi privremeno oduzme, kao i da preduzme druge potrebne mere i radnje.

(3) O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene prilikom preduzimanja pojedinih radnji iz stava 2. ovog člana, a mogu biti od interesa za krivični postupak, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastaviće se zapisnik ili službena beleška. Sprovođenje pojedinih radnji iz stava 2. ovog člana policija može da zabeleži i uređajima za zvučno i video snimanje, a zvučni i video snimak se prilaže zapisniku, odnosno službenoj belešci.

(4) Prilikom uviđaja za krivično delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja za koje postoji osnovana sumnja da je prouzrokovalo teške posledice ili da je izvršeno sa umišljajem, policija može od osumnjičenog, koji je upravljao motornim vozilom, privremeno, a najduže do tri dana, oduzeti vozačku dozvolu.

(5) Kad je to neophodno radi utvrđivanja istovetnosti ili u drugim slučajevima od interesa za uspešno vođenje prethodne istrage, policija može, uz prethodno odobrenje javnog tužioca, a kada postoji opasnost od odlaganja i bez tog odobrenja, fotografisati osumnjičenog, uzeti otiske njegovih prstiju, narediti vršenje DNK analiza i preduzeti druge radnje potrebne za utvrđivanje identiteta. Samo uz pismeno i obrazloženo rešenje istražnog sudijske policija može javno objaviti fotografiju osumnjičenog.

(6) Ako je potrebno da se utvrdi od koga potiču otisci prstiju ili dlanova na pojedinim predmetima, policija može, uz prethodno odobrenje javnog tužioca, odnosno i bez odobrenja, ako postoji opasnost od odlaganja, uzimati otiske prstiju ili dlanova od lica za koja postoji verovatnoća da su mogla doći u dodir s tim predmetima.

(7) Lice prema kome je primenjena neka od radnji ili mera iz st. 2. i 4. do 6. ovog člana i koje smatra da je time narušeno neko njegovo pravo, može u roku od tri dana od dana sprovođenja radnje ili mere, da podnese pritužbu nadležnom javnom tužiocu, čime se ne isključuje njegova mogućnost da podnosi krivičnu prijavu ili njegovo pravo da ostvaruje pravnu zaštitu na drugi način.

(8) Policija može u prethodnoj istrazi privremeno oduzeti predmete po odredbama člana 82. ovog zakonika, ako postoji opasnost od odlaganja i pretresti stan, druge prostorije i lica pod uslovima predviđenim u članu 81. ovog zakonika.

(9) Policija je dužna da privremeno oduzete predmete odmah vrati vlasniku ili držaocu ako krivični postupak ne bude pokrenut, odnosno ako u roku od tri meseca ne podnese obaveštenje o izvršenom krivičnom delu nadležnom javnom tužiocu.

(10) Policija može sama obaviti uviđaj ako javni tužilac nije u mogućnosti da odmah izađe na mesto događaja i može odrediti potrebna veštačenja koja ne trpe odlaganje. Ako javni tužilac stigne na lice mesta u toku uviđaja, on može preduzeti njegovo sprovođenje.

(11) O preduzetim radnjama iz st. 8. do 10. ovog člana, policija će bez odlaganja obavestiti javnog tužioca.

Podnošenje obaveštenja javnom tužiocu o krivičnom delu

Član 256.

(1) Policija bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa obaveštava javnog tužioca o postojanju osnova sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti i za koje je propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, odnosno najkasnije u roku od 48 časova ako se radi o krivičnom delu za koje je propisana blaža kazna.

(2) Uz obaveštenje iz stava 1. ovog člana, policija dostavlja javnom tužiocu zapisnike, službene beleške i sve druge originalne dokazne materijale ili njihove kopije o do tada već preduzetim radnjama u prethodnoj istrazi.

(3) Tokom celokupne prethodne istrage, policija bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa kada se radi o krivičnom delu za koje je propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, odnosno u roku od 48 časova ako je u pitanju krivično delo zaprečeno blažom kaznom, obaveštava javnog tužioca o svim preduzetim radnjama, te mu dostavlja zapisnike, službene beleške i originale ili kopije svih drugih dokaznih materijala.

(4) Kada policija utvrdi postojanje osnova sumnje da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, ona o tome bez odlaganja podnosi obaveštenje nadležnom javnom tužiocu, uz koje javnom tužiocu dostavlja zapisnike, službene beleške i sve druge originalne dokazne materijale ili njihove kopije.

(5) Ako javni tužilac u roku od tri meseca od dana prijema obaveštenja iz stava 1. ovog člana, nije postupio u skladu sa članom 273. ovog zakonika, dužan je da odmah obavesti višeg javnog tužioca, koji će preduzeti potrebne mere.

Prikupljanje obaveštenja od građana u prethodnoj istrazi

Član 257.

(1) Policija može pozivati građane radi prikupljanja obaveštenja o krivičnom delu i učiniocu i o drugim važnim okolnostima koje se odnose na krivično delo. U pozivu se mora naznačiti razlog pozivanja i svojstvo u kome se građanin poziva. Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

(2) Prilikom postupanja po odredbama ovog člana, policija ne može građane saslušavati u svojstvu osumnjičenog ili svedoka, osim u slučajevima iz čl. 258, 260. i 261. ovog zakonika.

(3) Prikupljanje obaveštenja od istog lica može trajati onoliko vremena koliko je neophodno da se dobije potrebno obaveštenje, a najduže četiri časa.

(4) Obaveštenja od građana se ne smeju prikupljati prinudno, niti uz obmanu ili iscrpljivanje, a policija mora poštovati ličnost i dostojanstvo građana. Ako građanin odbije da pruža obaveštenja, on se ne može zadržavati i pravilo o roku iz stava 3. ovog člana se u tom slučaju ne primenjuje.

(5) Ako pozvani građanin dođe u prostorije policije zajedno sa svojim advokatom, policija će dopustiti da advokat prisustvuju prikupljanju obaveštenja od građanina.

(6) O prikupljenim obaveštenjima se sastavlja službena beleška ili zapisnik koji će se pročitati licu koje je obaveštenje dalo. To lice može staviti primedbe koje je policija dužna da unese u službenu belešku ili zapisnik. Kopija službene beleške ili zapisnika o datom obaveštenju izdaće se građaninu, koji to zahteva.

(7) Građanin se može ponovo pozivati radi prikupljanja obaveštenja o okolnostima drugog krivičnog dela ili učinioca, a radi prikupljanja obaveštenja o istom krivičnom delu se može iz važnih razloga izuzetno pozvati samo još jednom.

Saslušanje svedoka u prethodnoj istrazi

Član 258.

(1) Ako policija u toku prikupljanja obaveštenja oceni da je potrebno da se pozvani građanin sasluša kao svedok, odmah će o tome obavestiti javnog tužioca, koji može lice da sasluša u skladu sa članom 109. ovog zakonika.

(2) Javni tužilac može poveriti policiji da ona obavi saslušanje svedoka, kome javni tužilac može prisustvovati.

(3) Ukoliko je u vreme preduzimanja radnje iz stava 1. ovog člana poznato ko je osumnjičeni za krivično delo, povodom čijeg se izvršenja građanin saslušava kao svedok, osumnjičenom i njegovom braniocu će se, osim kada postoji opasnost od odlaganja, ili to nije moguće iz drugih važnih razloga, omogućiti da prisustvuju saslušanju, prilikom čega oni mogu postavljati pitanja svedoku i iznositi svoje primedbe.

(4) Saslušanje građana u svojstvu svedoka mora započeti pre isteka roka iz člana 257. stav 3. ovog zakonika, ali se taj rok može produžiti uz saglasnost građanina.

(5) O saslušanju svedoka od strane javnog tužioca ili policije se sastavlja zapisnik koji potpisuje saslušani svedok. Ceo tok saslušanja svedoka obavljenog od strane policije, kojem nije prisustvovao javni tužilac, se beleži uređajem za zvučno i video snimanje. Zvučni i video snimak se prilaže zapisniku o saslušanju svedoka.

(6) Ukoliko postoji opasnost da se građanin usled starosti, bolesti ili drugih važnih razloga, neće moći saslušati na glavnom pretresu, ako dođe do njegovog vođenja, ili kada javni tužilac smatra da je iz drugih važnih razloga potrebno da istražni sudija preduzme tu radnju, on će predložiti istražnom sudiji da on sasluša građanina kao svedoka u skladu sa članom 109. ovog zakonika.

(7) Ako se istražni sudija ne složi sa predlogom iz stava 5. ovog člana, odluku o tome donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(8) Zapisnik o saslušanju svedoka tokom prethodne istrage, kao i snimak iz stava 5. ovog člana, ne izdvajaju se iz spisa i mogu se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Prikupljanje obaveštenja od pritvorenika u prethodnoj istrazi

Član 259.

(1) Po odobrenju istražnog sudije, sudije pojedinca, odnosno predsednika veća, javni tužilac ili, izuzetno, policija, kada joj to poveri javni tužilac, mogu prikupljati obaveštenja od lica koja se nalaze u pritvoru, ako je to potrebno radi otkrivanja ili razjašnjavanja drugih krivičnih dela i učinilaca.

(2) Obaveštenja iz stava 1. ovog člana će se prikupljati u zavodu u kome je okrivljeni pritvoren, u vreme koje odredi istražni sudija, sudija pojedinac ili predsednik veća, i u njegovom prisustvu, ili u prisustvu sudije koga on odredi. Prikupljanju ovih obaveštenja ima pravo da prisustvuje i branilac okrivljenog, ako to pritvorenik zahteva.

(3) Prikupljanje obaveštenja će se odložiti do dolaska branioca okrivljenog, ali ne duže od četiri časa, a ako u tom roku branilac ne dođe, obaveštenja se mogu prikupiti i bez prisustva branioca.

Saslušanje osumnjičenog u prethodnoj istrazi

Član 260.

(1) Ako policija u toku prikupljanja obaveštenja oceni da pozvani građanin može biti osumnjičeni, dužna je da ga odmah obavesti da se smatra osumnjičenim, o delu za koje se tereti i osnovama sumnje, da ne mora da daje nikakve izjave, niti da odgovara na postavljena pitanja, kao i da se sve njegove izjave mogu upotrebiti kao dokaz protiv njega u krivičnom postupku. Osumnjičeni se obaveštava o pravu da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom daljem saslušanju, da, ako je angažovao branioca ili se radi o slučaju obavezne stručne odbrane, nije dužan da bez branioca odgovara na postavljena pitanja, te će mu se, u slučaju zadržavanja (član 264), predložiti prava propisana u članu 5. ovog zakonika i omogućiti korišćenje prava propisanih u članu 263. stav 1. ovog zakonika.

(2) Građaninu koji je tokom prikupljanja obaveštenja stekao svojstvo osumnjičenog će se omogućiti da upotrebom telefona ili drugog elektronskog prenosioca poruka, neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čiji identitet mora biti poznat, uspostavi kontakt sa braniocem, a policija ili javni tužilac mogu osumnjičenom pomoći da nađe branioca.

(3) Javni tužilac ili policija mogu i pozivati osumnjičenog, a poziv mora da sadrži upozorenje iz stava 1. ovog člana.

(4) U slučaju iz stava 1. ovog člana policija obaveštava javnog tužioca. Javni tužilac će zatražiti od policije da se saslušanje osumnjičenog odloži do njegovog dolaska i da se njemu omogući da sasluša osumnjičenog, a može poveriti policiji da sama obavi saslušanje osumnjičenog, kome javni tužilac može prisustvovati.

(5) Ako je osumnjičeni nem, gluv ili nesposoban da se sam uspešno brani, kao i kada se tereti za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora od preko pet godina, a sam ne uzme branioca, ili branilac ne dođe u roku od četiri časa, nakon što je osumnjičeni u smislu stava 2. ovog člana sa njim uspostavio kontakt, javni tužilac ili policija će osumnjičenom postaviti branioca po službenoj dužnosti, po

redosledu sa spiska koji na predlog odgovarajuće advokatske komore pravi javni tužilac.

(6) Na saslušanje osumnjičenog od strane javnog tužioca ili policije primenjuju se odredbe ovog zakonika koje se odnose na saslušanje okrivljenog.

(7) O saslušanju osumnjičenog od strane javnog tužioca ili policije sastavlja se zapisnik koji se osumnjičenom čita i koji on potpisuje, a u zapisnik se unose i sve primedbe koje je osumnjičeni dao. Ceo tok saslušanja osumnjičenog obavljenog od strane policije, kojem nije prisustvovao javni tužilac, beleži se uređajem za zvučno i video snimanje. Snimak mora da obuhvati ceo tok saslušanja i na njemu se moraju jasno videti sva lica koja su saslušanju prisustvovala. Zvučni i video snimak se prilaže zapisniku o saslušanju osumnjičenog, a zapisnik o ovom saslušanju se ne izdvaja iz spisa i može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(8) Ako je saslušanje osumnjičenog obavio javni tužilac, on može u skladu sa članom 273. stav 3. ovog zakonika, kada oceni da postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično delo za koje se tereti, doneti rešenje o sprovođenju istrage.

(9) Kada donese rešenje iz stava 8. ovog člana, javni tužilac može, ako oceni da su ispunjeni uslovi iz člana 264. stav 1. ovog zakonika doneti i rešenje o privremenom zadržavanju osumnjičenog, a u tom slučaju javni tužilac će istražnom sudiji u skladu sa članom 265. stav 2. ovog zakonika predložiti određivanje pritvora. Istražni sudija postupa u skladu sa članom 274. ovog zakonika.

(10) Na rešenje o sprovođenju istrage koje je u skladu sa stavom 8. ovog člana doneo javni tužilac, shodno se primenjuje član 275. ovog zakonika.

Saslušanje osumnjičenog uz korišćenje uređaja za registrovanje fizioloških reakcija lica koje se saslušava

Član 261.

(1) Ovlašćeno službeno lice policije može, na zahtev ili uz pristanak lica od kojeg se prikupljaju obaveštenja u skladu sa članom 260. stav 1. ovog zakonika, ili lica koje je tokom prikupljanja takvih obaveštenja steklo svojstvo osumnjičenog, odnosno koje je u skladu sa članom 260. stav 3. ovog zakonika pozvano da bude saslušano u svojstvu osumnjičenog, obaviti njegovo saslušanje uz korišćenje uređaja za registrovanje fizioloških reakcija.

(2) Pre saslušanja na način iz stava 1. ovog člana, osumnjičenom se moraju saopštiti njegova prava iz člana 260. ovog zakonika, te njega, odnosno lice od kojeg se prikupljaju obaveštenja u skladu sa članom 260. stav 1. ovog zakonika, ovlašćeno službeno lice policije upoznaje sa radom uređaja za registrovanje fizioloških reakcija, a lice pre saslušanja daje svoju pisanu saglasnost da bude saslušano na takav način.

(3) Ovlašćeno službeno lice policije će prekinuti primenu saslušanja uz korišćenje uređaja za registrovanje fizioloških reakcija, ako lice koje se saslušava tokom saslušanja izjavi da svoju saglasnost povlači.

(4) Saslušanje uz korišćenje uređaja za registrovanje fizioloških reakcija se ne može primeniti prema licu:

- 1) koje je u stanju alkoholisanosti ili pod uticajem drugih psihoaktivnih supstanci;
- 2) koje ima ozbiljna srčana oboljenja ili teže respiratorne smetnje;
- 3) koje se nalazi pod osobito teškim stresom;
- 4) koje je pod dejstvom lekova za smirenje;
- 5) koje pokazuje vidljive znake duševne bolesti, trajne ili privremene duševne poremećenosti ili je u drugom bolesnom stanju koje onemogućava saslušanje;
- 6) koje je teže duševno zaostalo;
- 7) koje trpi jak fizički bol;
- 8) koje je u drugom stanju ili je porodilja.

(5) Saslušanje uz korišćenje uređaja za registrovanje fizioloških reakcija se ne može primeniti prema licu koje nije navršilo 16 godina, a stariji maloletnik se samo uz saglasnost roditelja ili zakonskog zastupnika može saslušavati na takav način, od strane stručnog lica koje je posebno osposobljeno za rad sa maloletnim licima.

(6) Nakon završenog saslušanja na način iz stava 1. ovog člana, ovlašćeno službeno lice policije ili javni tužilac mogu sprovesti saslušanje iz člana 260. ovog zakonika.

(7) Saslušanju na način iz stava 1. ovog člana mogu prisustvovati branilac osumnjičenog, odnosno advokat lica od kojeg se prikupljaju obaveštenja u skladu sa članom 260. stav 1. ovog zakonika i javni tužilac, koji mogu da prate saslušanje, ali nemaju pravo da postavljaju pitanja tokom saslušanja i utiču na njegov tok, a po pravilu će se nalaziti u drugoj prostoriji koja će video vezom biti povezana sa prostorijom u kojoj se obavlja saslušanje korišćenjem uređaja za registrovanje fizioloških reakcija lica koje se saslušava.

(8) Ceo tok saslušanja iz stava 1. ovog člana se može beležiti uređajem za zvučno i video snimanje, a snimak se, kada je saslušanje beleženo na takav način, prilaže nalazu stručnog lica za saslušanje korišćenjem uređaja za registrovanje fizioloških reakcija lica koje se saslušava.

(9) O iskazu datom tokom saslušanja na način iz stava 1. ovog člana se ne pravi zapisnik, već je on sastavni deo nalaza stručnog lica za saslušanje korišćenjem uređaja za registrovanje fizioloških reakcija, koji se ne može koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, već ima značaj odgovarajućeg osnova podozrenja u odnosu na moguću vezu osumnjičenog, odnosno lica od kojeg se prikupljaju obaveštenja u skladu sa članom 260. stav 1. ovog zakonika, sa krivičnim delom koje je predmet prethodne istrage.

Lišavanje slobode osumnjičenog od strane policije

Član 262.

(1) Ovlašćena službena lica policije mogu neko lice lišiti slobode ako ocene da postoji bilo koji razlog predviđen u članu 174. stav 1. ovog zakonika za određivanje pritvora, ali su dužna da takvo lice bez odlaganja sprovedu nadležnom istražnom sudiji, osim u slučaju iz člana 264. stav 1. ovog zakonika. Prilikom

dovođenja, ovlašćeno službeno lice policije će obavestiti istražnog sudiju o razlozima i o vremenu lišenja slobode.

(2) Lice lišeno slobode mora biti poučeno na način predviđen u članu 7. ovog zakonika.

(3) Ako je zbog neotklonjivih smetnji sprovođenje lica lišenog slobode trajalo duže od osam časova, ovlašćeno službeno lice policije je dužno da istražnom sudiji ovakvo zakašnjenje posebno obrazloži, o čemu će istražni sudija sačiniti zapisnik. Istražni sudija će u zapisnik uneti i izjavu lica lišenog slobode o vremenu i mestu lišenja slobode.

Saslušanje osumnjičenog dovedenog istražnom sudiji

Član 263.

(1) Istražni sudija dužan je da osumnjičenom, koji mu je doveden, odmah saopšti da može uzeti branioca i omogućiti mu da u njegovom prisustvu, uz korišćenje telefona ili drugog elektronskog prenosioca poruka obavesti branioca neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čiji je identitet poznat, a ako je potrebno, istražni sudija će pomoći osumnjičenom da nađe branioca.

(2) Ako osumnjičeni lišen slobode ne obezbedi prisustvo branioca u roku od 24 časa od kada mu je to u smislu stava 1. ovog člana omogućeno, ili izjavi da ne želi da uzme branioca, istražni sudija je dužan da ga bez odlaganja sasluša.

(3) Ako u slučaju obavezne odbrane (član 71. stav 1) osumnjičeni lišen slobode ne uzme branioca u roku od 24 časa od časa kad je poučen o ovom pravu ili izričito izjavi da neće uzeti branioca, postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti.

(4) Odmah posle saslušanja, istražni sudija će odlučiti da li će osumnjičenog pustiti na slobodu ili će odrediti pritvor.

(5) Saslušanju osumnjičenog lišenog slobode obavezno prisustvuje javni tužilac, koji ima pravo da postavlja pitanja osumnjičenom, stavlja primedbe i podnosi predloge, a može, kada je doveden osumnjičeni zatečen pri izvršenju krivičnog dela, podneti zahtev za vođenje postupka pred istražnim sudijom u skladu sa članom 469. ovog zakonika. Ako javni tužilac odmah nakon saslušanja nije doneo rešenje o sprovođenju istrage, a ne donese ga ni u roku od 48 časova od časa određivanja pritvora, istražni sudija će pritvoreno lice pustiti na slobodu.

(6) Na rešenje o sprovođenju istrage koje je u smislu stava 5. ovog člana doneo javni tužilac, shodno se primenjuju odredbe člana 275. ovog zakonika.

(7) Kad je osumnjičeni lišen slobode doveden istražnom sudiji, on, njegov branilac, član njegove porodice, krvni srodnik u pravoj liniji, brat ili sestra, supružnik ili lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i javni tužilac, može zahtevati da istražni sudija odredi lekarski pregled i naredi da se osumnjičeni fotografiše ili njegov izgled i telesno stanje zabeleže uređajem za video snimanje. Kada je postavljen takav zahtev, istražni sudija će doneti odluku o određivanju lekara koji će obaviti pregled, a ako to smatra potrebnim narediće fotografisanje, odnosno video snimanje osumnjičenog. Tu odluku, zapisnik o saslušanju lekara, fotografije ili video materijal, ukoliko je naređeno fotografisanje, odnosno video snimanje osumnjičenog, istražni sudija će priložiti spisima krivičnog predmeta.

**Privremeno zadržavanje osumnjičenog od strane javnog tužioca
ili policije u prethodnoj istrazi**

Član 264.

(1) Osumnjičenog lišenog slobode prema članu 262. stav 1. ovog zakonika, kao i osumnjičenog iz člana 260. st. 1. i 3. ovog zakonika, javni tužilac ili policija može izuzetno, a najduže 48 časova od časa lišenja slobode, odnosno odazivanja na poziv, privremeno zadržati, ako oceni da postoji neki od razloga iz člana 174. stav 1. ovog zakonika.

(2) O zadržavanju javni tužilac ili policija bez odlaganja, a najkasnije u roku od dva časa, donose i zadržanom licu odmah uručuju pismeno i obrazloženo rešenje. U rešenju moraju biti navedeni krivično delo za koje se osumnjičeni tereti, osnovi sumnje, razlog zadržavanja, dan i čas lišenja slobode ili odazivanja pozivu, kao i vreme početka zadržavanja osumnjičenog.

(3) Protiv rešenja o zadržavanju osumnjičeni i branilac imaju pravo žalbe, koja se odmah dostavlja istražnom sudiji. Istražni sudija je dužan da o žalbi odluči u roku od četiri časa od prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

(4) Javni tužilac ili policija dužni su da o zadržavanju odmah obaveste istražnog sudiju. Istražni sudija može zahtevati da mu se bez odlaganja sprovede zadržano lice.

(5) Osumnjičeni ima prava predviđena u članu 260. ovog zakonika.

(6) Osumnjičeni mora imati branioca čim javni tužilac ili policija donese rešenje o zadržavanju. Javni tužilac ili policija dužni su da osumnjičenom odmah saopšte da može uzeti branioca, omoguće da u njihovom prisustvu, uz korišćenje telefona ili drugog elektronskog prenosioca poruka obavesti branioca neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čiji je identitet poznat, a ako je potrebno, osumnjičenom će se pomoći da nađe branioca.

(7) Ako osumnjičeni sam ne obezbedi branioca, javni tužilac ili policija će mu ga obezbediti po službenoj dužnosti, po redosledu sa spiska koji, na predlog odgovarajuće advokatske komore, pravi javni tužilac. Saslušanje osumnjičenog odložiće se do dolaska branioca, a najduže šest časova. Ako ni tada prisustvo branioca ne bude obezbeđeno, javni tužilac ili policija će osumnjičenog pustiti na slobodu ili bez odlaganja sprovesti nadležnom istražnom sudiji.

(8) Saslušanje osumnjičenog koji je zadržan se sprovodi u skladu sa članom 260. ovog zakonika.

Određivanje pritvora u prethodnoj istrazi

Član 265.

(1) Javni tužilac će, ako je on doneo rešenje o zadržavanju (član 264. stav 1), bez odlaganja doneti rešenje o sprovođenju istrage, koje će zajedno sa predlogom da se okrivljenom odredi pritvor, odmah dostaviti istražnom sudiji koji postupi u skladu sa članom 274. stav 2. ovog zakonika, a u tom slučaju se primenjuju odredbe iz člana 274. st. 3. do 5. ovog zakonika.

(2) Ako je rešenje o zadržavanju donela policija, ona će o tome obavestiti javnog tužioca, koji može postupiti prema odredbama stava 1. ovog člana.

(3) Ako javni tužilac u roku iz člana 264. stav 1. ovog zakonika ne predloži određivanje pritvora, osumnjičeni se bez odlaganja pušta na slobodu.

Zaticanje lica pri izvršenju krivičnog dela (građansko hapšenje)

Član 266.

(1) Svako ima pravo da lice zatečeno pri izvršenju krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti liši slobode.

(2) Licem zatečenim pri izvršenju krivičnog dela se smatra:

- 1) lice koje je neposredno zatečeno da vrši krivično delo;
- 2) lice koje je od strane drugog lica kao očevica izvršenja krivičnog dela, uhvaćeno kao izvršilac ili saučesnik krivičnog dela;
- 3) lice koje je neposredno nakon izvršenja krivičnog dela zatečeno sa oružjem ili predmetom povezanim sa krivičnim delom ili drugim predmetom koji neposredno upućuje na učestvovanje u izvršenju krivičnog dela;
- 4) lice na kome postoje očigledni tragovi učestvovanja u neposredno izvršenom krivičnom delu.

(3) Lice lišeno slobode se mora odmah predati istražnom sudiji ili policiji, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavestiti jedan od tih organa. Policija će o tome hitno obavestiti javnog tužioca te postupiti po članu 262. ovog zakonika.

(4) Kada je lice lišeno slobode predato istražnom sudiji, ili je njemu sprovedeno od strane policije, istražni sudija će odmah obavestiti javnog tužioca, ako to prethodno nije uradila policija, te u prisustvu javnog tužioca u svojstvu osumnjičenog saslušati lice lišeno slobode u skladu sa članom 263. ovog zakonika.

(5) Javni tužilac može odmah nakon saslušanja osumnjičenog ili posle saslušanja lica iz stava 6. ovog člana, podneti zahtev za vođenje postupka pred istražnim sudijom u skladu sa članom 469. ovog zakonika.

(6) Istražni sudija će građanina koji je predao lice lišeno slobode pri izvršenju krivičnog dela saslušati u svojstvu svedoka u skladu sa članom 109. ovog zakonika. Ako je lice zatečeno pri izvršenju krivičnog dela građanin predao policiji, ona će obezbediti da se građanin, ako na to pristane, bez odlaganja i uz vođenje računa o njegovoj ličnosti i dostojanstvu dovede istražnom sudiji radi saslušanja u svojstvu svedoka.

Postupanje policije prilikom zaticanja lica na mestu izvršenja krivičnog dela

Član 267.

(1) Ovlašćena službena lica policije imaju pravo da lica zatečena na mestu izvršenja krivičnog dela upute javnom tužiocu ili da ih zadrže na mestu izvršenja krivičnog dela do njegovog dolaska, ako bi ta lica mogla da daju podatke

važne za krivični postupak i ako je verovatno da se njihovo saslušanje docnije ne bi moglo izvršiti ili bi bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem ili drugim teškoćama. Zadržavanje ovih lica na mestu izvršenja krivičnog dela ne može trajati duže od šest časova.

(2) Lica iz stava 1. ovog člana javni tužilac može saslušati u skladu sa članom 258. ovog zakonika.

Oproštaj krivičnog gonjenja osumnjičenom koji je ispunio određene obaveze

Član 268.

(1) Javni tužilac može odložiti krivično gonjenje za krivična dela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, ako osumnjičeni prihvati jednu ili više od sledećih mera:

1) da otkloni posledicu krivičnog dela ili da naknadi štetu nastalu izvršenjem krivičnog dela;

2) da ispuni dospele obaveze izdržavanja;

3) da se podvrgne odvikavanju od alkohola ili opojnih droga;

4) da se podvrgne psihosocijalnoj terapiji;

5) da se zaposli na radnom mestu koje je dostupno i odgovara njegovim radnim sposobnostima i kvalifikacijama;

6) da plati određeni novčani iznos u korist neke opštepriznate humanitarne organizacije, fonda za zaštitu žrtava krivičnih dela, odnosno drugog opštepriznatog humanitarnog fonda ili javne ustanove koja se isključivo ili pretežno bavi humanitarnim radom;

7) da obavi određeni društvenokorisni ili humanitarni rad.

(2) Republički javni tužilac pravi spisak i prioritetni redosled organizacija, fondova ili javnih ustanova iz stava 1. tačka 5. ovog člana, odnosno spisak i prioritetni redosled mogućih oblika društvenokorisnog ili humanitarnog rada.

(3) Javni tužilac može, uz svaku od obaveza iz stava 1. ovog člana, kao poseban uslov osumnjičenom, odrediti:

1) da ispuni imovinskopравни zahtev oštećenog,

2) da se lično izvini oštećenom.

(4) Osumnjičeni je dužan da prihvaćenu obavezu izvrši u roku koji ne može biti duži od šest meseci.

(5) Ako osumnjičeni izvrši obavezu iz stava 1. tač. 1. do 5. ovog člana ili, uz pristanak oštećenog, obavezu iz stava 1. tač. 6. i 7. ovog člana u roku iz stava 4. ovog člana, javni tužilac će odbaciti obaveštenje o krivičnom delu, odnosno krivičnu prijavu, a odredbe člana 60. ovog zakonika neće se primenjivati.

Necelishodnost krivičnog gonjenja zbog stvarnog kajanja osumnjičenog

Član 269.

(1) U slučaju krivičnih dela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, javni tužilac može odbaciti obaveštenje o krivičnom delu, odnosno krivičnu prijavu ako je osumnjičeni, usled stvarnog kajanja, sprečio nastupanje posledice krivičnog dela, ili je sprečio nastanak štete usled izvršenja krivičnog dela, odnosno kada je osumnjičeni štetu u potpunosti već nadoknadio, a javni tužilac, s obzirom na ličnost osumnjičenog i okolnosti pod kojima je delo učinjeno, oceni da krivično gonjenje osumnjičenog i izricanje krivične sankcije ne bi bilo celishodno, niti u interesu pravičnosti.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana odredbe člana 60. ovog zakonika se neće primenjivati.

Glava XX

B. PRETHODNI POSTUPAK

ISTRAGA

Svrha istrage i subjekt koji vodi istragu

Član 270.

(1) Istraga se sprovodi protiv određenog lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo, radi prikupljanja dokaza i podataka koji su potrebni ovlašćenom tužiocu za donošenje odluke o podizanju optužnice ili odustanku od krivičnog gonjenja.

(2) Istragu sprovodi nadležni javni tužilac, a na njegov zahtev, ili na zahtev drugih ovlašćenih tužilaca, kao i okrivljenog, odnosno njegovog branioca, određene dokazne radnje u istrazi može, u skladu sa pravilima ovog zakonika, sprovesti istražni sudija, ako osobite okolnosti očigledno ukazuju da takve radnje neće moći da se ponove na glavnom pretresu, ili bi izvođenje dokaza na glavnom pretresu bilo nemoguće, odnosno znatno otežano.

(3) Ako se istražni sudija ne složi sa zahtevom iz stava 2. ovog člana, odluku o tome u roku od 24 časa donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(4) Javni tužilac je dužan da tokom istrage prikuplja kako dokaze koji terete okrivljenog, tako i one dokaze koji okrivljenom idu u prilog.

(5) Zakonom se može odrediti jedno tužilaštvo u kome će se za područje više drugih tužilaštava sprovoditi istraga (istražni centar), odnosno može se odrediti jedan sud čiji će istražni sudija biti nadležan za sprovođenje dokaznih radnji i odlučivanje o merama iz Glave IX ovog zakonika, tokom istrage za područje više sudova.

Poveravanje dokaznih radnji u toku istrage

Član 271.

(1) U toku istrage javni tužilac može poveriti izvršenje pojedinih dokaznih radnji javnom tužiocu tužilaštva na čijem području treba preduzeti te radnje, a ako je za područja više javnih tužilaštava određeno jedno tužilaštvo za sprovođenje istrage, onda tom tužilaštvu.

(2) Javni tužilac može predložiti istražnom sudiji donošenje naredbe o pretresanju stana, drugih prostorija ili lica ili o privremenom oduzimanju predmeta, čije se izvršenje na način predviđen ovim zakonikom, može poveriti policiji.

(3) Kada oceni da je to potrebno, istražni sudija može sam izvršiti naredbu iz stava 2. ovog člana, a takvom pretresanju ili privremenom oduzimanju predmeta, obavezno prisustvuje nadležni javni tužilac ili javni tužilac tužilaštva na čijem području treba preduzeti takvu dokaznu radnju.

(4) Na zahtev ili po odobrenju javnog tužioca, policija može fotografisati okrivljenog, uzeti mu otiske prstiju ili uzorak pljuvačke radi obavljanja DNK analize, ako je to potrebno za svrhe krivičnog postupka.

(5) Javni tužilac kome je povereno izvršenje pojedinih dokaznih radnji preduzeće po potrebi i druge dokazne radnje koje sa onima koje su mu poverene stoje u vezi ili iz njih proističu.

(6) Ako javni tužilac kome je povereno preduzimanje pojedinih dokaznih radnji nije nadležan za njihovo sprovođenje, dostaviće predmet nadležnom javnom tužiocu i o tome će obavestiti javnog tužioca koji mu je predmet dostavio.

Dokazne radnje u istrazi za čije je naređivanje isključivo ovlašćen istražni sudija

Član 272.

(1) Naredbu za pretresanje stana, drugih prostorija i lica, kao i naredbu za privremeno oduzimanje predmeta, na predlog javnog tužioca izdaje istražni sudija.

(2) Na zahtev javnog tužioca istražni sudija izdaje naredbu za sprovođenje ekshumacije leša.

(3) Ako se istražni sudija ne složi sa predlogom iz stava 1. ovog člana, odnosno sa zahtevom iz stava 2. ovog člana, odluku o tome u roku od 24 časa donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

Postupanje javnog tužioca po krivičnoj prijavi ili obaveštenju policije – odbacivanje krivične prijave ili donošenje rešenja o sprovođenju istrage

Član 273.

(1) Kada primi krivičnu prijavu ili obaveštenje policije o krivičnom delu (član 256), javni tužilac će razmotriti navode krivične prijave ili obaveštenja, te će pre odlučivanja o krivičnoj prijavi ili o obaveštenju, saslušati osumnjičenog, osim ako ga

već u prethodnoj istrazi nije u skladu sa članom 260. ovog zakonika, sam saslušao, ili ako postoji izrazita opasnost od odlaganja, odnosno ukoliko javni tužilac uvidom u zapisnik o saslušanju osumnjičenog od strane policije i traku, odnosno drugog nosioca zvučnog i video podataka o tome (član 260. stav 7), oceni da nema potrebe da sasluša osumnjičenog koji je u prethodnoj istrazi saslušan od strane policije.

(2) Izuzetno, javni tužilac može pre odlučivanja o krivičnoj prijavi ili o obaveštenju, saslušati osumnjičenog, kojeg je već saslušao u prethodnoj istrazi, ako to nalažu osobite okolnosti slučaja ili je ponovno saslušanje osumnjičenog neophodno radi prikupljanja dokaza u prilog njegovoj odbrani.

(3) Javni tužilac donosi rešenje o sprovođenju istrage kada oceni da postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično delo za koje se tereti u krivičnoj prijavi ili obaveštenju policije.

(4) U rešenju o sprovođenju istrage se moraju naznačiti: lični podaci okrivljenog, opis dela iz kojeg proizilaze njegova zakonska obeležja, zakonski naziv krivičnog dela i dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja.

(5) U rešenju o sprovođenju istrage može se predložiti istražnom sudiji nadležnog suda da se okrivljenom odredi pritvor ili da se prisustvo okrivljenog, odnosno uslovi za nesmetano vođenje krivičnog postupka, obezbede drugim merama propisanim ovim zakonikom.

(6) Javni tužilac će rešenjem odbaciti krivičnu prijavu, odnosno obaveštenje, ako iz same prijave ili obaveštenja proističe:

- 1) da delo sadržano u krivičnoj prijavi ili obaveštenju policije nije krivično delo ili nije krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti;
- 2) da je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja;
- 3) da je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem, ili ako postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;
- 4) da očigledno ne postoje dokazi koji ukazuju na verovatnoću da su navodi sadržani u krivičnoj prijavi istiniti.

(7) O odbacivanju krivične prijave javni tužilac će u roku od osam dana obavestiti podnosioca krivične prijave i oštećenog, koji se upućuje na mogućnost da sam preduzme krivično gonjenje, podnošenjem optužnice sudu u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja iz stava 6. ovog člana, a oštećeni se upozorava da propuštanjem tog roka gubi pravo na preduzimanje krivičnog gonjenja. O odbacivanju obaveštenja o krivičnom delu, javni tužilac će u roku od osam dana obavestiti policiju.

(8) Ako javni tužilac ustanovi da za krivično gonjenje nedostaje odobrenje ili predlog oštećenog, on će u roku od tri dana zatražiti odobrenje od nadležnog organa, odnosno predlog od oštećenog, pa ako u roku od mesec dana od dana kada je podneo takav zahtev, ne dobije odobrenje, odnosno predlog oštećenog, javni tužilac će doneti rešenje iz stava 6. ovog člana.

(9) Ako javni tužilac iz same krivične prijave ili obaveštenja policije ne može oceniti da li su verovatni u njoj sadržani navodi ili ako podaci u prijavi ili obaveštenju policije ne pružaju dovoljno osnova ni za donošenje rešenja o sprovođenju istrage, niti rešenja za odbacivanje prijave ili obaveštenja, a naročito ako

je krivična prijava podnesena protiv nepoznatog učinioca, javni tužilac će sam, ili posredstvom drugih državnih organa, prikupiti potrebna obaveštenja. Javni tužilac može pozivati građane pod uslovima iz člana 257. ovog zakonika, a može preduzimati i sve potrebne dokazne radnje, osim onih za koje je isključivo nadležan istražni sudija, ili koje samo istražni sudija može da naredi (član 272. st. 1. i 2). Ako javni tužilac nije u mogućnost da potrebne radnje sam preduzme, on će zahtevati da to učini policija, koja je dužna da bez odlaganja obavesti javnog tužioca o svakoj preduzetoj radnji.

(10) Ako i posle preduzetih radnji iz stava 9. ovog člana proističe neka od okolnosti iz stava 6. ovog člana, ili ako ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično delo, javni tužilac će doneti rešenje o odbacivanju krivične prijave ili obaveštenja o izvršenom krivičnom delu i postupiti u skladu sa stavom 7. ovog člana.

(11) Ako je javni tužilac rešenje o odbacivanju krivične prijave doneo iz razloga utvrđenog u stavu 6. tačka 4. ovog člana, on može ako mu se podnesu nove činjenice i novi dokazi, postupiti u skladu sa st. 1. do 5. ovog člana, odnosno u skladu sa st. 8. do 10. ovog člana.

Određivanje pritvora u istrazi

Član 274.

(1) Kada je u skladu sa članom 273. stav 5. ovog zakonika predložio određivanje pritvora okrivljenom, jer je našao da se drugim merama iz Glave IX ovog zakonika ne može obezbediti prisustvo okrivljenog, odnosno stvoriti uslovi za nesmetano vođenje krivičnog postupka, javni tužilac donosi rešenje o privremenom zadržavanju okrivljenog u skladu sa članom 264. stav 1. ovog zakonika, a u tom slučaju se primenjuju odredbe člana 264. st. 2. do 7. ovog zakonika.

(2) Istražni sudija će u roku od 36 časova od početka zadržavanja, saslušati okrivljenog na okolnosti postojanja razloga iz člana 174. stav 1. ovog zakonika i nakon toga će doneti rešenje o određivanju pritvora ili će, ako se ne slaže sa predlogom javnog tužioca, zatražiti da odluku donese veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. Veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika će pre isteka roka iz člana 264. stav 1. ovog zakonika doneti rešenje o određivanju pritvora ili rešenje o odbijanju predloga javnog tužioca da se okrivljenom odredi pritvor.

(3) Ako istražni sudija ili veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika u slučaju iz stava 2. ovog člana, ne donese rešenje o određivanju pritvora pre isteka roka iz člana 264. stava 1. ovog zakonika, okrivljeni se bez odlaganja pušta na slobodu.

(4) Rešenje o pritvoru predaje se licu na koje se odnosi u času lišenja slobode, a najkasnije u roku od 24 časa od časa lišenja slobode. U spisima se mora naznačiti dan i čas lišenja slobode i predaje rešenja. Protiv rešenja o određivanju pritvora, okrivljeni i njegov branilac mogu izjaviti žalbu u roku od 24 časa od časa predaje rešenja. O žalbi protiv rešenja o određivanju pritvora koje je doneo istražni sudija, odluku u roku od 48 časova, donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, a o žalbi protiv rešenja o određivanju pritvora koje je donelo to veće iz stava 2. ovog člana, odluku u roku od 48 časova donosi veće neposredno višeg suda. Žalba, rešenje o pritvoru i ostali spisi dostavljaju se odmah veću. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja.

(5) Protiv rešenja veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, kojim je odbijen predlog javnog tužioca da se okrivljenom odredi pritvor, javni tužilac može izjaviti žalbu u roku od 24 časa od časa predaje rešenja. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja, a o njoj u roku od 48 časova odlučuje veće neposredno višeg suda.

Žalba na rešenje o sprovođenju istrage

Član 275.

(1) Protiv rešenja o sprovođenju istrage osumnjičeni i njegov branilac mogu u roku od tri dana od dana dostavljanja rešenja, izjaviti žalbu istražnom sudiji, koja ne odlaže izvršenje rešenja o sprovođenju istrage.

(2) Istražni sudija je dužan da o žalbi iz stava 1. ovog člana, donese odluku u roku od 48 časova.

(3) Istražni sudija će svojim rešenjem obustaviti istragu u sledećim slučajevima:

- 1) kada delo koje se stavlja na teret okrivljenom nije krivično delo;
- 2) ako je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem;
- 3) ukoliko postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.

(4) Istražni sudija će svojim rešenjem odbaciti rešenje javnog tužioca o sprovođenju istrage, ako nađe da nema mesta sprovođenju istrage jer ne postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično delo.

(5) Kada istražni sudija donese rešenje iz st. 3. i 4. ovog člana, doneće rešenje o ukidanju pritvora, ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, odnosno doneće rešenje o ukidanju rešenja o privremenom zadržavanju okrivljenog, ako je okrivljenom određeno privremeno zadržavanje, a on je još uvek zadržan.

(6) Kada istražni sudija nađe da ne postoji neki od razloga iz st. 3. i 4. ovog člana, doneće rešenje kojim se žalba protiv rešenja o sprovođenju istrage odbija kao neosnovana i kojim se pobijano rešenje potvrđuje.

(7) Ako istražni sudija utvrdi da postoje samo privremene okolnosti koje sprečavaju krivično gonjenje osumnjičenog (član 283. stav 1. tačka 4), doneće rešenje o prekidu istrage, a javni tužilac će istragu nastaviti kada prestanu razlozi koji su doveli do prekida.

(8) Protiv rešenja iz stava 7. ovog člana žalba nije dozvoljena.

(9) Protiv rešenja iz st. 3. i 4. ovog člana, žalbu mogu u roku od tri dana od dana dostavljanja rešenja, izjaviti javni tužilac i oštećeni.

(10) O žalbi iz stava 9. ovog člana u roku od 48 časova odluku donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, koje žalbu može odbiti kao neosnovanu i potvrditi pobijano rešenje istražnog sudije o obustavi istrage, odnosno rešenje o odbacivanju rešenja o sprovođenju istrage ili može usvojiti žalbu koja je osnovana i doneti rešenje o sprovođenju istrage, protiv koga žalba nije dozvoljena.

(11) Ako je protiv rešenja iz st. 3. i 4. ovog člana žalbu izjavio samo oštećeni, a žalba se usvoji, smatraće se da je oštećeni izjavom žalbe preuzeo krivično gonjenje.

(12) U rešenju iz stava 11. ovog člana oštećeni će se uputiti da u roku od 15 dana može podneti optužnicu sudu, a da će se smatrati da je propuštanjem tog roka odustao od krivičnog gonjenja.

Ograničenost istrage i njeno proširenje

Član 276.

(1) Istraga se vodi samo u pogledu krivičnog dela i protiv onog okrivljenog na koje se odnosi rešenje o sprovođenju istrage.

(2) Ako se u toku istrage pokaže da je treba proširiti na koje drugo krivično delo ili protiv drugog lica, javni tužilac će doneti rešenje o proširenju istrage, u pogledu kojeg važe odredbe člana 273. st. 3. do 5. i člana 275. ovog zakonika.

Dokazni predlozi okrivljenog, branioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog u istrazi

Član 277.

(1) Okrivljeni, branilac, oštećeni i punomoćnik oštećenog mogu u toku istrage stavljati javnom tužiocu predloge da se preduzmu pojedine radnje.

(2) Javni tužilac posebno upozorava branioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog da su dužni da čim saznaju za postojanje određenog dokaza, predlože njegovo pribavljanje, odnosno izvođenje, a da u slučaju kršenja te dužnosti mogu biti kažnjena u skladu sa stavom 3. ovog člana.

(3) Ako javni tužilac oceni da lice iz stava 2. ovog člana krši svoju dužnost utvrđenu u tom stavu, predložiće istražnom sudiji da mu izrekne novčanu kaznu. Istražni sudija može usvojiti predlog javnog tužioca i lice iz stava 2. ovog člana kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara. Protiv rešenja istražnog sudije je dozvoljena žalba, koja ne odlaže izvršenje rešenja, a o kojoj rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(4) Okrivljeni, branilac, oštećeni i punomoćnik oštećenog mogu predloge iz stava 1. ovog člana stavljati i javnom tužiocu kome je povereno preduzimanje pojedinih dokaznih radnji. Ako se javni tužilac ne složi s predlogom, obavestiće o tome predlagača, koji može predlog ponovo staviti nadležnom javnom tužiocu.

(5) Javni tužilac će čim pribavi određeni dokaz u istrazi, odnosno neposredno po saznanju za postojanje određenog dokaza, a najduže u roku od tri dana, sa tim upoznati okrivljenog i njegovog branioca, a kada je to celishodno i oštećenog, odnosno njegovog punomoćnika, te će ih obavestiti da u određenom roku mogu razgledati predmete i spise koji se odnose na taj dokaz i da mogu predložiti izvođenje novih dokaza.

(6) Ako javni tužilac svojim obrazloženim rešenjem odbije predlog okrivljenog ili njegovog branioca da preduzme pojedinu dokaznu radnju, ili tu radnju

ne sprovede u roku od osam dana od dana kada je primio dokazni predlog, okrivljeni, odnosno njegov branilac mogu zahtevati od istražnog sudije da preispita odbijanje javnog tužioca. Rešenjem, protiv koga žalba nije dozvoljena, istražni sudija će se saglasiti sa odbijanjem javnog tužioca ili će mu naložiti da sprovede predloženu dokaznu radnju, a može i sam sprovesti predloženu dokaznu radnju, ako oceni da postoji verovatnoća da bi izvođenje dokaza na koje se radnja odnosi na glavnom pretresu bilo nemoguće, odnosno znatno otežano.

Prisustvo određenih lica dokaznim radnjama u istrazi

Član 278.

(1) Javni tužilac mora prisustvovati svakoj dokaznoj radnji koju u istrazi prema njegovom zahtevu sprovodi istražni sudija.

(2) Oštećeni, punomoćnik oštećenog i branilac mogu prisustvovati saslušanju osumnjičenog ili okrivljenog. Kada se radi o slučaju obavezne stručne odbrane iz člana 71. stav 1. ovog zakonika, branilac mora prisustvovati saslušanju osumnjičenog ili okrivljenog.

(3) Oštećeni, punomoćnik oštećenog, okrivljeni i branilac mogu prisustvovati uviđaju i saslušanju veštaka.

(4) Branilac, oštećeni i punomoćnik oštećenog mogu prisustvovati pretresanju stana i drugih prostorija.

(5) Saslušanju svedoka mogu da prisustvuju okrivljeni, branilac, oštećeni i punomoćnik oštećenog.

(6) Javni tužilac, je dužan da na pogodan način i blagovremeno obavesti branioca, oštećenog, punomoćnika oštećenog i okrivljenog o vremenu i mestu izvršenja dokaznih radnji kojima oni mogu prisustvovati, osim kad postoji opasnost od odlaganja. Ako okrivljeni ima branioca, javni tužilac će, po pravilu, obavestavati samo branioca. Ako je okrivljeni u pritvoru, a dokazna radnja se preduzima van sedišta suda, javni tužilac će odlučiti da li je potrebno prisustvo okrivljenog.

(7) Istražni sudija koji na zahtev javnog tužioca preduzima određenu dokaznu radnju, o vremenu i mestu izvršenja radnje obavezno i blagovremeno obavestava javnog tužioca, kao i lica iz stava 6. ovog člana. Istražni sudija će na isti način postupiti i kada određenu dokaznu radnju preduzima na zahtev oštećenog kao tužioca pre podnošenja njegove optužnice.

(8) Ako lice kome je upućeno obaveštenje o dokaznoj radnji nije prisutno, radnja se može preduzeti i u njegovom odsustvu.

(9) Lica koja prisustvuju dokaznim radnjama mogu predložiti javnom tužiocu ili istražnom sudiji da radi razjašnjenja stvari postavi određena pitanja okrivljenom, svedoku ili veštaku, a po dozvoli organa koji sprovodi dokaznu radnju mogu postavljati pitanja i neposredno. Ova lica imaju prava da zahtevaju da se u zapisnik unesu i njihove primedbe u pogledu preduzimanja pojedinih radnji, a mogu i predlagati izvođenje pojedinih dokaza.

(10) Radi razjašnjenja pojedinih tehničkih ili drugih stručnih pitanja koja se postavljaju u vezi s pribavljenim dokazima ili prilikom saslušanja okrivljenog ili

preduzimanja drugih istražnih radnji, javni tužilac ili istražni sudija može zatražiti od lica odgovarajuće struke da mu o tim pitanjima da potrebna objašnjenja. Ako su prilikom davanja objašnjenja stranke prisutne, one mogu tražiti da to lice pruži bliža objašnjenja. U slučaju potrebe, javni tužilac ili istražni sudija može tražiti objašnjenja i od odgovarajuće stručne ustanove.

(11) Odredbe st. 1. do 10. ovog člana primenjuju se i ako se dokazna radnja preduzima pre donošenja rešenja o sprovođenju istrage.

Pomoć drugih državnih organa u sprovođenju istrage

Član 279.

(1) Ako je javnom tužiocu ili istražnom sudiji potrebna pomoć policije (kriminalističko-tehnička i dr.), ili drugih državnih organa u vezi sa sprovođenjem istrage, ti organi su dužni da mu na njegov zahtev tu pomoć pruže.

(2) Na zahtev javnog tužioca ili istražnog sudije, preduzeće ili drugo pravno lice je dužno da pruži pomoć za preduzimanje dokazne radnje koja ne trpi odlaganje.

Čuvanje tajne u istrazi

Član 280.

(1) Ako to zahtevaju interesi krivičnog postupka, potreba čuvanja tajne, interesi javnog reda, razlozi morala ili potreba da se zaštiti lični ili porodični život oštećenog ili okrivljenog, službeno lice koje preduzima dokaznu radnju narediće licima koja saslušava ili koja prisustvuju dokaznim radnjama ili razgledaju istražne spise da čuvaju kao tajnu određene činjenice ili podatke koje su tom prilikom saznala i upozoriće ih da odavanje tajne predstavlja krivično delo.

(2) Naredba iz stava 1. ovog člana uneće se u zapisnik o dokaznoj radnji, odnosno zabeležiće se na spisima koji se razgledaju, uz svojeručni potpis lica koje je upozoreno na dužnost čuvanja tajne.

Narušavanje reda tokom istrage

Član 281.

(1) Javni tužilac ili istražni sudija može kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara svako lice koje za vreme preduzimanja dokazne radnje i posle izrečene opomene narušava red. Ako učešće takvog lica nije neophodno, ono može biti udaljeno sa mesta gde se preduzima dokazna radnja.

(2) Okrivljeni može biti udaljen sa mesta preduzimanja dokazne radnje, ali ne može biti kažnjen novčanom kaznom rešenjem javnog tužioca.

(3) Ako javni tužilac tokom preduzimanja dokazne radnje od strane istražnog sudije, narušava red, istražni sudija će postupiti shodno odredbi člana 323. stav 12. ovog zakona.

Pritužba u istrazi

Član 282.

(1) Okrivljeni, branilac i oštećeni mogu se uvek obratiti pritužbom neposredno višem javnom tužiocu zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u toku istrage, za koje odgovornim smatraju javnog tužioca.

(2) Kada okrivljeni, branilac i oštećeni odgovornim za odugovlačenje postupka i druge nepravilnosti u toku istrage, smatraju istražnog sudiju koji po zahtevu javnog tužioca, odnosno oštećenog, preuzima određene dokazne radnje, obratiće se pritužbom predsedniku suda.

(3) Neposredno viši javni tužilac u slučaju iz stava 1. ovog člana, odnosno predsednik suda u slučaju iz stava 2. ovog člana ispitaće navode u pritužbi, a ako je podnosilac zahtevao, obavestiće ga o tome šta je preduzeto.

Prekid istrage

Član 283.

(1) Javni tužilac će rešenjem prekinuti istragu:

- 1) ako se ne zna boravište okrivljenog;
- 2) ako je okrivljeni u bekstvu ili inače nije dostižan državnim organima;
- 3) kada kod okrivljenog posle izvršenog krivičnog dela nastupi duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili kakva druga teška bolest zbog koje ne može učestvovati u postupku;
- 4) ako se kod okrivljenog pojave okolnosti koje privremeno sprečavaju krivično gonjenje.

(2) Pre nego što se istraga prekine, prikupiće se svi dokazi o krivičnom delu do kojih se može doći.

(3) Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dozvoljena.

(4) Kad prestanu smetnje koje su prouzrokovale prekid, javni tužilac će nastaviti istragu.

Optužnica oštećenog kao tužioca nakon preuzimanja krivičnog gonjenja pre istrage ili u istrazi

Član 284.

(1) Kada oštećeni u skladu sa članom 60. ovog zakonika preuzme krivično gonjenje, kao i kada oštećeni preduzme krivično gonjenje nakon što je javni tužilac odbacio krivičnu prijavu ili obaveštenje o izvršenom krivičnom delu, oštećeni nema pravo vođenja istrage, već može neposredno podneti optužnicu.

(2) Pre podnošenja optužnice, oštećeni može zahtevati od istražnog sudije da sprovede određene dokazne radnje.

(3) Ako se istražni sudija ne složi sa zahtevom oštećenog iz stava 2. ovog člana, odluku u roku od tri dana donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, koje se svojim rešenjem može složiti sa odlukom istražnog sudije, ili naložiti istražnom sudiji da sprovede dokazne radnje koje je zahtevao oštećeni.

(4) Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Podnošenje neposredne optužnice

Član 285.

Javni tužilac neće sprovesti istragu ako prikupljeni podaci koji se odnose na krivično delo i okrivljenog, koji je prethodno saslušan, pružaju dovoljno osnova za podizanje optužnice.

Podaci koji se pribavljaju pre završetka istrage

Član 286.

(1) Javni tužilac će pre završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom navedene u članu 95. stav 1. ovog zakonika, ako nedostaju ili ih treba proveriti, kao i podatke o ranijim osudama okrivljenog, a ako se prema okrivljenom još izvršava kazna ili druga krivična sankcija koja se sastoji u lišenju slobode i podatke o njegovom ponašanju za vreme izvršenja kazne ili druge krivične sankcije.

(2) Po potrebi, javni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koje se tiču njegove ličnosti. Javni tužilac može odrediti medicinske preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog.

(3) Ako dolazi u obzir izricanje jedinstvene kazne kojom će se obuhvatiti i kazne iz ranijih presuda, javni tužilac će zatražiti spise predmeta u kojima su izrečene ove presude, ili overene prepise pravnosnažnih presuda.

Okončanje istrage

Član 287.

(1) Javni tužilac završava istragu kada nađe da je stanje stvari u istrazi dovoljno razjašnjeno, što potvrđuje službenom beleškom.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest meseci, javni tužilac je dužan da odmah obavesti neposredno višeg javnog tužioca o razlozima zbog kojih istraga nije okončana. Neposredno viši javni tužilac će preduzeti potrebne mere da se istraga okonča.

(3) Ako javni tužilac, nakon što je sproveo sve potrebne dokazne radnje tokom istrage, nađe da ne postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično delo, doneće rešenje o povlačenju rešenja o sprovođenju istrage.

(4) Javni tužilac će, nakon što je sproveo sve potrebne dokazne radnje tokom istrage, doneti rešenje o obustavi istrage, ako nađe:

- 1) da delo koje se stavlja na teret okrivljenom nije krivično delo;
 - 2) da je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem;
 - 3) da postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.
- (5) Rešenje iz st. 3. i 4. ovog člana se u roku od osam dana dostavlja oštećenom zajedno sa uputstvom da u roku od osam dana od dana kada mu je rešenje dostavljeno, može preuzeti krivično gonjenje, podnošenjem neposredne optužnice.

Glava XXI

OPTUŽNICA I PREISPITIVANJE OPTUŽNICE

Podizanje optužnice

Član 288.

Kad je završena istraga, kao i kad se po ovom zakoniku optužba podiže bez sprovođenja istrage (član 285), postupak pred sudom može da se vodi samo na osnovu optužnice ovlašćenog tužioca.

Sadržaj optužnice

Član 289.

(1) Optužnica sadrži:

1) ime i prezime okrivljenog sa ličnim podacima (član 95. stav 1) i podacima o tome da li se i od kad nalazi u pritvoru, a ako je pre podizanja optužnice pušten na slobodu, onda koliko je proveo u pritvoru;

2) opis krivičnog dela iz kog proizilaze njegova zakonska obeležja, vreme i mesto izvršenja krivičnog dela, predmet na kome je i sredstvo kojim je krivično delo izvršeno, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično delo za koje se okrivljeni optužuje što tačnije odredi;

3) zakonski naziv krivičnog dela, sa navođenjem odredaba zakona koje bi po predlogu tužioca trebalo primeniti;

4) označenje suda pred kojim će se održati glavni pretres;

5) predlog o dokaznim radnjama koje treba izvesti na glavnom pretresu, uz naznačenje imena i adrese svedoka i veštaka, spisa koje treba pročitati i svih drugih predmeta koji služe za dokaz;

6) obrazloženje u kome će se prema raspoloživim podacima opisati stanje stvari, navesti dokazi kojima se odlučne činjenice utvrđuju, izneti odbrana okrivljenog i stanovište tužioca o navodima odbrane.

(2) Ako se okrivljeni nalazi na slobodi, u optužnici se može predložiti određivanje pritvora, ili da se od okrivljenog zahteva polaganje jemstva, odnosno da mu se nametnu ograničenja iz člana 168. st. 1. do 3. ovog zakonika. Ako je okrivljeni u pritvoru, u optužnici se može predložiti njegovo puštanje na slobodu, uz ili bez polaganja jemstva, a može se predložiti i određivanje mera iz člana 168. st. 1. do 3. ovog zakonika, odnosno produženje pritvora okrivljenom, kada tužilac mora učiniti izvesnim da se drugim merama ne mogu postići ciljevi zbog kojih se predlaže produženje pritvora.

(3) Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih dela ili više okrivljenih samo ako se po odredbama člana 32. ovog zakonika može sprovesti jedinstveni postupak i doneti jedna presuda.

Podnošenje optužnice

Član 290.

(1) Optužnica se dostavlja nadležnom sudu u onoliko primeraka koliko ima okrivljenih i njihovih branilaca (član 68. stav 2) i jedan primerak za sud.

(2) Odmah po prijemu optužnice predsednik veća pred kojim će se održati glavni pretres ispitaće da li je optužnica propisno sastavljena (član 289), pa ako ustanovi da nije, vratiće je tužiocu da u roku od tri dana ispravi nedostatke. Iz opravdanih razloga, na zahtev tužioca, veće može produžiti ovaj rok. Ako oštećeni kao tužilac propusti pomenuti rok, smatraće se da je odustao od gonjenja, pa će se postupak obustaviti.

(3) Ako je nepropisno sastavljenu optužnicu podneo javni tužilac, predsednik veća o tome obaveštava neposredno višeg javnog tužioca.

Predlog da se okrivljenom odredi pritvor ili da se pritvoreni okrivljeni pusti na slobodu

Član 291.

(1) Ako je u optužnici stavljen predlog da se protiv okrivljenog odredi pritvor ili da se pusti na slobodu o tome rešava veće (član 24. stav 6) odmah, a najkasnije u roku od 48 časova.

(2) Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, a u optužnici nije stavljen predlog da se pusti na slobodu, veće iz stava 1. ovog člana će po službenoj dužnosti, u roku od tri dana od dana prijema optužnice, ispitati da li još postoje razlozi za pritvor i doneti rešenje o produženju ili ukidanju pritvora. Žalba protiv ovog rešenja ne zadržava izvršenje rešenja.

Dostavljanje optužnice okrivljenom

Član 292.

(1) Optužnica se dostavlja okrivljenom koji je na slobodi bez odlaganja, a ako se nalazi u pritvoru, u roku od 24 časa po prijemu optužnice.

(2) Ako je protiv okrivljenog određen pritvor rešenjem veća (član 291), optužnica se predaje okrivljenom prilikom njegovog lišavanja slobode, zajedno sa rešenjem kojim se određuje pritvor.

(3) Ako se okrivljeni koji je lišen slobode ne nalazi u zatvoru suda kod koga će se održati glavni pretres, predsednik veća narediće da se okrivljeni odmah sprovede u taj zatvor, gde će mu se predati optužnica.

Podnošenje prigovora protiv optužnice

Član 293.

(1) Okrivljeni ima pravo da podnese prigovor protiv optužnice u roku od osam dana od dana dostavljanja optužnice, a uz optužnicu, okrivljenom će biti dostavljena i pouka o njegovom pravu na ulaganje prigovora, kao i o njegovom pravu da i pre početka glavnog pretresa u prigovoru ili u posebnom pismenom podnesku predloži sudu izvođenje određenih dokaza.

(2) Prigovor protiv optužnice može podneti i branilac, bez naročitog ovlašćenja okrivljenog, ali ne i protiv njegove volje.

(3) Okrivljeni se može odreći prava na podnošenje prigovora protiv optužnice.

Odbacivanje prigovora i pozivanje stranaka i branioca

Član 294.

(1) Neblagovremeni prigovor i prigovor izjavljen od neovlašćenog lica odbaciće rešenjem predsednik veća pred kojim će se održati glavni pretres. O žalbi protiv ovog rešenja odlučuje veće (član 24. stav 6), koje svojim rešenjem može žalbu odbiti kao neosnovanu, ili je usvojiti, kada će pristupiti ispitivanju optužnice.

(2) Ako prigovor iz stava 1. ovog člana sadrži i određene dokazne predloge, predsednik veća će ih razmotriti po službenoj dužnosti, bez obzira što je doneo rešenje iz stava 1. ovog člana.

(3) Ako predsednik veća po odredbi stava 1. ovog člana ne odbaci prigovor, dostaviće ga sa spisima veću (član 24. stav 6), koje o prigovoru rešava u sednici.

(4) Veće poziva stranke i branioca da na sednici usmeno izlože svoje stavove, a njihovo prisustvo nije obavezno, osim u slučaju iz člana 306. stav 5. ovog zakonika.

Ispitivanje optužnice protiv koje je uložen prigovor

Član 295.

(1) Ako veće ne odbaci prigovor kao neblagovremen ili kao nedozvoljen, pristupiće ispitivanju optužnice, prilikom čega nije vezano za pravnu ocenu dela koju je tužilac naveo u optužnici.

(2) Kad veće povodom prigovora utvrdi da postoje pogreške ili nedostaci u optužnici (član 289), ili u samom prethodnom postupku, ili da je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari da bi se ispitala osnovanost optužnice, vratiće optužnicu da se zapaženi nedostaci otklone, ili da se istraga dopuni, odnosno sprovede. Tužilac je dužan, u roku od tri dana od dana kad mu je saopštena odluka veća, da podnese ispravljenu optužnicu ili da u roku od tri meseca dopuni istragu, odnosno da je sprovede. Iz opravdanih razloga na zahtev tužioca, veće može da produži ovaj rok. Ako oštećeni kao tužilac propusti rok za otklanjanje nedostataka u optužnici smatraće se da je odustao od gonjenja, pa će se postupak obustaviti. Ako javni tužilac propusti rok, dužan je da o razlozima propuštanja obavesti neposredno višeg javnog tužioca.

(3) Ako je nepropisno sastavljenu optužnicu podneo javni tužilac, predsednik veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika o tome obaveštava neposredno višeg javnog tužioca.

(4) Ako veće utvrdi da je za krivično delo koje je predmet optužbe nadležan neki drugi sud, oglasiće nenadležnim sud kome je podnesena optužnica i po pravnosnažnosti rešenja uputiće predmet nadležnom sudu.

(5) Ako veće utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 209. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajanju iz spisa. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba, o kojoj rešava veće neposredno višeg suda. Po pravnosnažnosti rešenja, pre nego što predmet uputi predsedniku veća radi zakazivanja glavnog pretresa, predsednik veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika obezbediće da se izdvojeni zapisnici i obaveštenja zatvore u poseban omot i predaju istražnom sudiji radi čuvanja odvojeno od ostalih spisa. Izdvojeni zapisnici i obaveštenja se ne mogu razgledati, niti se mogu koristiti u postupku.

Obustava krivičnog postupka i odbacivanje optužnice

Član 296.

(1) Rešavajući o prigovoru protiv optužnice, veće će rešenjem odlučiti da se krivični postupak obustavlja kada ustanovi:

- 1) da delo koje je predmet optužbe nije krivično delo;
- 2) da je krivično gonjenje zastarelo, ili je delo obuhvaćeno amnestijom, odnosno pomilovanjem;
- 3) da je u odnosu na krivično delo koje je predmet optužbe već doneto pravnosnažno rešenje o obustavi krivičnog postupka, ili pravnosnažna presuda, odnosno rešenje o kažnjavanju ili ako postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.

(2) Veće će rešavajući o prigovoru protiv optužnice, doneti rešenje o odbacivanju optužnice, ako ustanovi:

- 1) da nema zahteva ovlašćenog tužioca, potrebnog predloga ili odobrenja za krivično gonjenje;
- 2) da nema dokaza iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično delo;
- 3) da postoje okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje.

Odbijanje prigovora

Član 297.

Ako nema razloga za odbacivanje optužnice (član 296. stav 2) ili za obustavu krivičnog postupka (član 296. stav 1), veće će prigovor odbiti kao neosnovan, a u istom rešenju veće će odlučiti i o predlozima za spajanje ili razdvajanje postupka.

Privilegija združivanja prilikom podnošenja prigovora

Član 298.

Ako su od više okrivljenih ili branilaca samo neki podneli prigovor protiv optužnice, a razlozi zbog kojih je sud utvrdio da nema mesta optužbi koriste i nekim od okrivljenih koji nisu podneli prigovor, veće će postupiti kao da su i oni podneli prigovor.

Zabrana prejudiciranja

Član 299.

Sve odluke veća donesene povodom prigovora protiv optužnice moraju biti obrazložene, ali tako da se unapred ne utiče na rešavanje onih pitanja koja će biti predmet raspravljanja na glavnom pretresu.

Žalba protiv odluka o prigovoru

Član 300.

(1) Protiv odluke veća iz člana 295. stav 4. ovog zakonika žalba je dozvoljena, a protiv odluka iz člana 296. ovog zakonika žalbu može izjaviti tužilac i oštećeni. Protiv ostalih odluka veća donesenih povodom prigovora protiv optužnice žalba nije dozvoljena.

(2) O žalbama iz stava 1. ovog člana, odluku donosi veće neposredno višeg suda.

(3) Ako je protiv odluke veća žalbu izjavio samo oštećeni, pa žalba bude usvojena, smatraće se da je izjavljivanjem žalbe oštećeni preuzeo gonjenje.

Zahtev predsednika veća da se optužnica preispita

Član 301.

(1) Ako prigovor protiv optužnice nije podnesen ili je odbačen, kao i ukoliko je prigovor podnesen, ali njegov sadržaj ne omogućava pravilno preispitivanje optužnice, predsednik veća pred kojim treba da se održi glavni pretres, će obavezno ispitati optužnicu i u službenoj belešci konstatovati da li je našao postojanje nekog razloga za donošenje odluke iz člana 296. ovog zakonika ili je ocenio da nema takvog razloga.

(2) Ako predsednik veća utvrdi da postoji neki razlog za donošenje odluke iz člana 296. ovog zakonika, zatražiće da veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika preispita optužnicu.

(3) Zahtev iz stava 2. ovog člana predsednik veća može staviti do određivanja glavnog pretresa.

(4) Odredbe člana 294. stav 2, čl. 295. do 297. i 299. ovog zakonika shodno će se primenjivati i prilikom odlučivanja povodom zahteva iz stava 2. ovog člana.

Rok za odlučivanje o prigovoru protiv optužnice ili zahtevu predsednika veća

Član 302.

Veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika odlučuje o prigovoru protiv optužnice ili o zahtevu predsednika veća iz člana 301. ovog zakonika u roku od 15 dana od dana kada je veću dostavljen prigovor, odnosno zahtev predsednika veća.

Stupanje optužnice na pravnu snagu

Član 303.

Optužnica stupa na pravnu snagu kad je prigovor odbijen, a ako prigovor nije podnesen ili je odbačen – danom kad se veće, razmatrajući zahtev predsednika veća (član 301), složilo sa optužnicom, a ako takvog zahteva nije bilo – danom kad je predsednik veća odredio glavni pretres.

Glava XXII

SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVICE

Zaključenje sporazuma o priznanju krivice

Član 304.

(1) Kada se krivični postupak vodi za jedno krivično delo ili za krivična dela u sticaju za koja je propisana kazna zatvora do deset godina, javni tužilac može predložiti okrivljenom i njegovom braniocu zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno okrivljeni i njegov branilac mogu javnom tužiocu predložiti zaključenje takvog sporazuma.

(2) Kada se uputi predlog iz stava 1. ovog člana, stranke i branilac mogu pregovarati o uslovima priznanja krivice za krivično delo, odnosno krivična dela koja se okrivljenom stavljaju na teret.

(3) Sporazum o priznanju krivice mora biti u pisanom obliku i može se podneti najkasnije na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa.

(4) Sporazum o priznanju krivice se, ako optužnica još nije podnesena, podnosi predsedniku veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, a nakon podnošenja optužnice, sporazum o priznanju krivice se podnosi predsedniku veća ili mu se predaje na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa.

(5) Okrivljeni i njegov branilac se mogu u prigovoru protiv optužnice pozvati na zaključenje sporazum o priznanju krivice.

Predmeti sporazuma o priznanju krivice

Član 305.

(1) Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično delo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više od krivičnih dela učinjenih u sticaju, koja su predmet optužbe, a okrivljeni i javni tužilac se saglašavaju:

1) o visini kazne i o drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene;

2) o odustajanju javnog tužioca od krivičnog gonjenja za krivična dela koja nisu obuhvaćena sporazumom o priznanju krivice;

3) o troškovima krivičnog postupka i o imovinskopравnom zahtevu;

4) o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice, kada je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

(2) U sporazumu o priznanju krivice javni tužilac i okrivljeni se mogu saglasiti o izricanju okrivljenom kazne koja po pravilu ne može biti ispod zakonskog minimuma za krivično delo koje se okrivljenom stavlja na teret.

(3) Izuzetno, kada je to očigledno opravdano značajem priznanja okrivljenog za razjašnjenje krivičnog dela za koje se tereti, čije bi dokazivanje bez

takvog priznanja bilo nemoguće ili znatno otežano, odnosno za sprečavanje, otkrivanje ili dokazivanje drugih krivičnih dela, odnosno zbog postojanja naročito olakšavajućih okolnosti iz člana 54. stav 2. Krivičnog zakonika, javni tužilac i okrivljeni se mogu saglasiti da se okrivljenom izrekne blaža kazna u granicama propisanim u članu 57. Krivičnog zakonika.

(4) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 268. stav 1. ovog zakonika pod uslovom da je s obzirom na prirodu obaveza moguće da ih okrivljeni ispuni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu, odnosno da do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu, započne sa ispunjavanjem obaveza.

(5) Okrivljeni može u sporazumu o priznanju krivice prihvatiti obavezu da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog dela, odnosno da vrati predmet krivičnog dela.

Odlučivanje o sporazumu o priznanju krivice

Član 306.

(1) O sporazumu o priznanju krivice odlučuje sud, koji sporazum rešenjem može odbaciti, usvojiti ili odbiti.

(2) Kada je sporazum o priznanju krivice podnesen pre podnošenja optužnice, o njemu odlučuje predsednik veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(3) Kada je sporazum o priznanju krivice podnesen nakon podnošenja optužnice, odnosno ako se u prigovoru protiv optužnice na takav sporazum pozivaju okrivljeni, odnosno njegov branilac, o njemu odlučuje predsednik veća.

(4) Predsednik veća će sporazum o priznanju krivice odbaciti ako je podnesen nakon što je završeno prvo ročište za održavanje glavnog pretresa. Protiv rešenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena.

(5) Sud o sporazumu o priznanju krivice odlučuje na ročištu, kome prisustvuju javni tužilac, okrivljeni i branilac, a o ročištu se obaveštavaju oštećeni i njegov punomoćnik.

(6) Ročište iz stava 5. ovog člana je javno (član 316), a javnost se sa celog toka ročišta ili njegovog dela, rešenjem suda može isključiti samo ako postoji neki od razloga iz člana 317. stav 1. ovog zakonika, uz shodnu primenu odredaba člana 317. stav 2. i člana 318. ovog zakonika.

(7) Sud će rešenjem odbaciti sporazum o priznanju krivice, ako na ročište nije došao uredno pozvani okrivljeni. Protiv rešenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena. Ročište iz stava 5. ovog člana se može održati i bez prisustva uredno pozvanog javnog tužioca, o čemu sud obaveštava neposredno višeg javnog tužioca.

(8) Sud će obrazloženim rešenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i doneti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi:

1) da je okrivljeni svesno i dobrovoljno priznao krivično delo, odnosno krivična dela koja su predmet optužbe i da je isključena mogućnost priznanja okrivljenog u zabludi;

2) da je sporazum zaključen u skladu sa odredbama člana 305. st. 2. i 3. ovog zakonika;

3) da je okrivljeni potpuno svestan svih posledica zaključenog sporazuma (član 305. stav 1), a posebno da u potpunosti razume da se sporazumom odriče prava na suđenje i ulaganje žalbe protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;

4) da postoje i drugi dokazi koji potkrepljuju priznanje krivice okrivljenog;

5) da sporazumom o priznavanju krivice nisu povređena prava oštećenog ili da on nije protivan članu 1. stav 1. ovog zakonika.

(9) Kada nije ispunjen jedan ili više uslova iz stava 8. ovog člana, sud će doneti obrazloženo rešenje kojim se sporazum o priznanju krivice odbija, a priznanje okrivljenog dato u sporazumu ne može biti dokaz u krivičnom postupku.

(10) Kada rešenje iz stava 9. ovog člana postane pravosnažno, sporazum i svi spisi koji su sa njim povezani, uništavaju se pred sudom, o čemu se sastavlja službena beleška.

(11) Rešenje suda o sporazumu o priznanju krivice se dostavlja javnom tužiocu, okrivljenom, braniocu, oštećenom i njegovom punomoćniku.

Žalba protiv odluke suda o sporazumu o priznanju krivice

Član 307.

(1) Protiv rešenja suda o odbijanju sporazuma o priznanju krivice, žalbu u roku od osam dana od dana kada im je rešenje dostavljeno, mogu izjaviti javni tužilac, okrivljeni i njegov branilac.

(2) Protiv rešenja suda o usvajanju sporazuma o priznanju krivice, žalbu u roku iz stava 1. ovog člana, mogu izjaviti oštećeni i njegov punomoćnik.

(3) O žalbi iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, ako je rešenje o odbijanju ili usvajanju sporazuma o priznanju krivice doneo predsednik veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, odnosno ako je rešenje o odbijanju ili usvajanju sporazuma o priznanju krivice doneo predsednik veća.

(4) Veće koje odlučuje o žalbi protiv rešenja o sporazumu o priznanju krivice može žalbu odbaciti ako je podnesena po proteku roka iz stava 1. ovog člana, usvojiti je ili je odbiti kao neosnovanu.

(5) Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice

Član 308.

(1) Kada rešenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno, ono se smatra sastavnim delom optužnice, ako je ona već podnesena, odnosno javni tužilac u roku od tri dana sastavlja optužnicu u koju uključuje sporazum o priznanju krivice, ako optužnica prethodno još nije bila podnesena, a predsednik veća bez odlaganja donosi presudu kojom okrivljenog

oglašava krivim i izriče mu kaznu, odnosno drugu krivičnu sankciju i odlučuje o ostalim pitanjima predviđenim u sporazumu o priznanju krivice (član 305).

(2) Pored sadržaja iz sporazuma o priznanju krivice (član 305), presuda iz stava 1. ovog člana, shodno sadrži i podatke iz člana 380. ovog zakonika.

(3) Presuda iz stava 1. ovog člana se dostavlja licima iz člana 384. st. 6. do 8. ovog zakonika sa poukom da protiv nje žalba nije dozvoljena.

(4) Ako je sporazumom o priznanju krivice predviđeno odustajanje javnog tužioca od krivičnog gonjenja za krivična dela koja nisu obuhvaćena sporazumom o priznanju krivice (član 305. stav 1. tačka 2), sud u odnosu na ta krivična dela, donosi presudu iz člana 378. ovog zakonika, a oštećeni nema pravo iz člana 60. ovog zakonika.

Glava XXIII

V. GLAVNI PRETRES I PRESUDA

PRIPREME ZA GLAVNI PRETRES

Određivanje glavnog pretresa i održavanje pripremnog ročišta

Član 309.

(1) Predsednik veća naredbom određuje dan, čas i mesto započinjanja glavnog pretresa.

(2) Predsednik veća određuje glavni pretres u roku od 15 dana od dana kada je istekao rok za podnošenje prigovora protiv optužnice, ukoliko prigovor nije podnesen, odnosno od dana kada je prigovor odbijen ili odbačen ili od dana kada se povodom zahteva predsednika veća, veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika složilo sa optužnicom.

(3) Ako u roku iz stava 2. ovog člana ne odredi glavni pretres, predsednik veća će obavestiti predsednika suda o razlozima zbog kojih glavni pretres nije određen. Predsednik suda će preduzeti potrebne mere da se glavni pretres odredi.

(4) Ako predsednik veća utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 209. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajanju, a pre određivanja glavnog pretresa i po pravnosnažnosti rešenja izdvojiće ih u poseban omot i predaće ih istražnom sudiji radi čuvanja odvojeno od ostalih spisa.

(5) Ako smatra da je to potrebno radi utvrđivanja budućeg toka glavnog pretresa i planiranja koji će se dokazi, na koji način i u kom vremenu izvesti na glavnom pretresu, predsednik veća će u roku iz stava 2. ovog člana pozvati na pripremno ročište stranke, branioca, oštećenog, punomoćnika oštećenog, a po potrebi veštaka i druga lica.

(6) Na ročištu iz stava 5. ovog člana, koje se održava bez prisustva javnosti i o čijem se održavanju sastavlja zapisnik koji potpisuju stranke i ostala prisutna lica, predsednik veća će prisutne upoznati sa planiranim, odnosno budućim tokom glavnog pretresa, te će od njih zatražiti da se izjasne o tome, kao i da istaknu

svoje dokazne predloge, a naročito, da se izjasne o tome da li su u mogućnosti da se u određenim danima i u određenom vremenu, planiranom od strane predsednika veća, odazovu pozivu suda i prisustvuju glavnom pretresu.

(7) Stranke se na ročištu iz stava 5. ovog člana posebno upozoravaju da sve dokazne predloge po pravilu, moraju izneti na pripremnom ročištu, a da će biti dužne, da ako na glavnom pretresu podnesu nove dokazne predloge, detaljno obrazlože zašto ih nisu istakli na pripremnom ročištu, kao i da će sud odbiti te predloge ako stranke ne učine izvesnim da u vreme održavanja pripremnog ročišta nisu znale ili nisu mogle znati za određene dokaze ili činjenice koje je potrebno dokazivati.

(8) Lica iz stava 5. ovog člana se na pripremnom ročištu mogu usmeno obavestiti o vremenu održavanja jednog ili više planiranih ročišta održavanja glavnog pretresa, što se unosi u zapisnik, kada se smatra da su ta lica uredno pozvana na glavni pretres.

(9) Ako je održano pripremno ročište, rok iz stava 2. ovog člana počinje da teče nakon što je pripremno ročište završeno.

Mesto održavanja glavnog pretresa

Član 310.

(1) Glavni pretres se održava u sedištu suda i u sudskoj zgradi.

(2) Ako su u pojedinim slučajevima prostorije u sudskoj zgradi nepodesne za održavanje glavnog pretresa, predsednik suda može odrediti da se pretres održi u drugoj zgradi na području nadležnog suda.

(3) Glavni pretres može se održati i u drugom mestu na području nadležnog suda, ako to na obrazloženi predlog predsednika suda dozvoli predsednik neposredno višeg suda.

(4) Predsednik Vrhovnog suda Srbije može na obrazloženi predlog predsednika nadležnog suda, odrediti da se glavni pretres održi van područja nadležnog suda.

Pozivanje stranaka i drugih lica na glavni pretres

Član 311.

(1) Na glavni pretres pozvaće se optuženi i njegov branilac, tužilac i oštećeni i njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, kao i tumač. Na glavni pretres pozvaće se predloženi svedoci i veštaci, osim onih za koje predsednik veća smatra da njihovo saslušanje na glavnom pretresu nije potrebno.

(2) U pogledu sadržine poziva za optuženog i svedoke primeniće se odredbe čl. 108. i 166. ovog zakonika. Kad odbrana nije obavezna, optuženi će se u pozivu poučiti da ima pravo da uzme branioca, ali se glavni pretres neće odložiti zbog toga što branilac nije došao na glavni pretres ili što je optuženi uzeo branioca tek na glavnom pretresu.

(3) Poziv optuženom mora se dostaviti tako da između dostavljanja poziva i dana glavnog pretresa ostane dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a najmanje osam dana. Za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, vreme za pripremanje odbrane iznosi najmanje 15 dana. Na zahtev optuženog ili na zahtev tužioca, a po pristanku optuženog, ovi rokovi se mogu skratiti.

(4) Oštećenog koji se ne poziva kao svedok, sud će u pozivu obavestiti da će se glavni pretres održati i bez njega, a da će se njegova izjava o imovinskopравnom zahtevu pročitati. Oštećeni će se upozoriti i na to da će se, ako ne dođe, smatrati da nije voljan da produži krivično gonjenje ako javni tužilac odustane od optužbe.

(5) Oštećeni kao tužilac i privatni tužilac upozoriće se u pozivu da će se, ako na glavni pretres ne dođu, niti pošalju punomoćnika, smatrati da su odustali od optužbe.

(6) Optuženi, svedok i veštak upozoriće se u pozivu na posledice nedolaska na glavni pretres (čl. 327. i 331).

Pribavljanje drugih dokaza

Član 312.

(1) Stranke i oštećeni mogu i posle određivanja glavnog pretresa predložiti da se na glavni pretres pozovu novi svedoci ili veštaci ili pribave drugi novi dokazi. U svom obrazloženom predlogu stranke moraju označiti koje bi se činjenice imale dokazati i kojim od predloženih dokaza.

(2) Predsednik veća može i bez predloga stranaka narediti pribavljanje novih dokaza za glavni pretres, o čemu će pre početka glavnog pretresa obavestiti stranke.

Saslušanje svedoka van glavnog pretresa

Član 313.

(1) Ako svedok koji još nije saslušan ne može da dođe na glavni pretres zbog starosti, dugotrajne bolesti ili zbog drugih smetnji, može se saslušati u mestu gde se nalazi.

(2) Svedoka iz stava 1. ovog člana saslušaće predsednik veća ili sudija-član veća, ili će se njegovo saslušanje obaviti preko istražnog sudijske suda na čijem se području svedok nalazi.

(3) Svedok iz stava 1. ovog člana se može saslušati i na način iz člana 117. stav 3. tačka 7. ovog zakonika.

(4) O vremenu i mestu saslušanja obavestiće se stranke i oštećeni, ako je s obzirom na hitnost postupka, to moguće. Ako je optuženi u pritvoru, o potrebi njegovog prisustvovanja saslušanju odlučuje predsednik veća. Kad stranke i oštećeni prisustvuju saslušanju, imaju prava iz člana 278. stav 9. ovog zakonika.

Odlaganje započinjanja glavnog pretresa

Član 314.

Predsednik veća može na predlog stranaka i branioca, ili po službenoj dužnosti, kada je to opravdano važnim razlozima, najduže do 15 dana, naredbom odložiti započinjanje glavnog pretresa. O odlaganju će se odmah obavestiti sva pozvana lica.

Odustanak tužioca od krivičnog gonjenja pre početka glavnog pretresa

Član 315.

(1) Ako javni tužilac odustane od optužnice pre nego što glavni pretres započne, predsednik veća će o tome obavestiti sva lica koja su bila pozvana na glavni pretres, a oštećenog će posebno upozoriti na njegovo pravo da može nastaviti gonjenje (čl. 60. i 62).

(2) Ako oštećeni ne nastavi krivično gonjenje, predsednik veća će rešenjem obustaviti krivični postupak i rešenje dostaviti strankama, oštećenom i braniocu.

(3) Ako je od optužnice pre započinjanja glavnog pretresa odustao oštećeni kao tužilac, predsednik veća će rešenjem obustaviti krivični postupak i rešenje dostaviti strankama, oštećenom i braniocu.

Glava XXIV

GLAVNI PRETRES

1. Javnost glavnog pretresa

Pravo prisustvovanja glavnom pretresu

Član 316.

(1) Glavni pretres je javan i njemu mogu prisustvovati punoletna lica, a uz dozvolu predsednika veća i maloletna lica koja su navršila 16 godina.

(2) Lica koja prisustvuju glavnom pretresu ne smeju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara okrivljenog i pripadnika pravosudne straže, koji mogu biti naoružani.

Isključenje javnosti sa glavnog pretresa

Član 317.

(1) Veće može po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka, ali uvek po njihovom saslušanju, isključiti javnost sa celog toka glavnog pretresa ili sa njegovog dela, ako je to potrebno radi:

- 1) čuvanja tajne;
- 2) čuvanja javnog reda;

- 3) zaštite morala;
- 4) zaštite interesa maloletnika;
- 5) zaštite ličnog ili porodičnog života okrivljenog ili oštećenog, odnosno radi opravdane zaštite privatnosti drugih lica;
- 6) otklanjanja ozbiljne opasnosti po život ili telo stranaka, oštećenog, branioca, svedoka ili drugih lica.

(2) Veće javnost isključuje obrazloženim rešenjem, koje se javno objavljuje i protiv kojeg posebna žalba nije dozvoljena.

**Lica na koja se ne odnosi isključenje javnosti i upozorenje na
dužnost čuvanja tajne**

Član 318.

(1) Isključenje javnosti se ne odnosi na stranke, oštećenog, njihove zastupnike, punomoćnike i branioca.

(2) Veće može dozvoliti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena, prisustvuju sudijski, odnosno tužilački pomoćnici i pripravnici, sudski savetnici, kao i pojedina službena lica i naučnici koji se bave proučavanjem kriminaliteta i koji imaju opravdan interes da prisustvuju glavnom pretresu, a na zahtev optuženog, može to dozvoliti i njegovom bračnom drugu, njegovim bliskim srodnicima i licu sa kojim optuženi živi u vanbračnoj zajednici.

(3) Predsednik veća će upozoriti lica koja prisustvuju glavnom pretresu na kome je javnost isključena, da su dužna da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznala i upozoriće ih da odavanje tajne predstavlja krivično delo.

2. Rukovođenje glavnim pretresom

Lica čije je prisustvo na glavnom pretresu obavezno

Član 319.

Predsednik veća, članovi veća i zapisničar moraju neprekidno prisustvovati glavnom pretresu.

Osnovne dužnosti predsednika veća i veća na glavnom pretresu

Član 320.

(1) Predsednik veća je dužan da utvrdi da li je veće sastavljeno po ovom zakonu i da li postoje razlozi zbog kojih se članovi veća i zapisničar moraju izuzeti (član 39. tač. 1. do 6).

(2) Predsednik veća rukovodi glavnim pretresom, saslušava optuženog, svedoke i veštace i daje reč članovima veća, strankama, oštećenom, zakonskim zastupnicima, punomoćnicima, braniocu i veštacima.

(3) Predsednik veća je dužan da se stara za svestrano pretresanje predmeta, pronalaženje istine i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne služi razjašnjenju krivične stvari.

(4) Predsednik veća odlučuje o predlozima stranaka ako o njima ne odlučuje veće.

(5) Veće odlučuje o predlozima o kojima ne postoji saglasnost stranaka, o saglasnim predlozima stranaka koje predsednik ne usvoji i o prigovorima protiv mera predsednika veća koje se odnose na rukovođenje glavnim pretresom.

(6) Rešenja veća se uvek objavljuju i sa kratkim obrazloženjem unose u zapisnik o glavnom pretresu.

Tok glavnog pretresa

Član 321.

Glavni pretres teče redom koji je određen u ovom zakoniku, ali veće može odlučiti da se odstupi od njegovog redovnog toka, ako je to opravdano posebnim okolnostima, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih dela i obima dokaznog materijala.

Zaštita dostojanstva suda i održavanje reda u sudnici

Član 322.

(1) Predsednik veća dužan je da zaštiti dostojanstvo suda, onemogućiti vređanje, pretnje i bilo koji drugi napad na sud, stranke i sve druge učesnike krivičnog postupka.

(2) Predsednik veća se stara o održavanju reda u sudnici. On može pripadnicima pravosudne straže i drugim službenim licima usmeno narediti pretresanje lica koja prisustvuju glavnom pretresu, a odmah po početku glavnog pretresa ili tokom njegovog toka, predsednik veća će, kada je to potrebno, upozoriti prisutna lica da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda.

(3) Veće može narediti da se iz sudnice udalje sva lica koja u skladu sa odredbama ovog zakonika koja se odnose na javnost glavnog pretresa prisustvuju, a nisu učesnici postupka, ako se merama za održavanje reda predviđenim u ovom zakoniku ne bi moglo obezbediti neometano održavanje glavnog pretresa.

Mere za održavanje reda u sudnici

Član 323.

(1) Ako optuženi, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik, svedok, veštak, tumač ili drugo lice koje prisustvuje glavnom pretresu ometa red, narušava dostojanstvo suda ili ne poštuje naređenja predsednika veća za održavanje reda, predsednik veća će ga opomenuti, a opomenu će uneti u zapisnik o glavnom pretresu.

(2) Ako opomena iz stava 1. ovog člana bude bezuspešna, predsednik veća može narediti da se lice iz stava 1. ovog člana udalji iz sudnice, a može ga i kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara.

(3) Ako lice iz stava 1. ovog člana i nakon što mu je izrečena novčana kazna, nastavi sa ometanjem reda i nepoštovanjem naređenja predsednika veća, veće može odlučiti da mu se izrekne još jedna novčana kazna do 300.000 dinara.

(4) Ako lice iz stava 1. ovog člana, osim optuženog i nakon što mu je izrečena novčana kazna iz stava 3. ovog člana nastavi sa narušavanjem reda ili ne poštuje naređenja predsednika veća za održavanje reda, tako da time iskazuje teže nepoštovanje suda i ozbiljno ometa glavni pretres, predsednik veća će napraviti poseban zapisnik u koji će uneti izjave tog lica i opisati njegovo ponašanje, koji će zajedno sa kopijom zapisnika o glavnom pretresu, a po potrebi i kopijom ostalih spisa, dostaviti predsedniku suda. Predsednik suda može u roku od osam dana doneti rešenje o kažnjavanju novčanom kaznom do 450.000 dinara ili kaznom zatvora do sedam dana, odnosno može licu iz stava 3. ovog člana izreći obe ove kazne.

(5) Protiv rešenja o kažnjavanju iz st. 2. do 4. ovog člana, može se uložiti žalba veću iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja, niti predstavlja razlog za prekid ili odlaganje glavnog pretresa. Veću koje rešava o žalbi, predsednik veća, odnosno predsednik suda, dostavlja kopiju zapisnika o glavnom pretresu, a po potrebi i kopiju ostalih spisa.

(6) Izuzetno, veće može opozvati rešenje o kažnjavanju iz stava 2. ovog člana, ako se kažnjeno lice izvini sudu i obeća da više neće ometati red u sudnici.

(7) Protiv drugih odluka koje se odnose na održavanje reda i upravljanje glavnim pretresom, nije dozvoljena žalba.

(8) Kažnjavanje iz st. 2. i 3. ovog člana ne isključuje krivično gonjenje kažnjenog lica, ako je njegovom radnjom istovremeno učinjeno i krivično delo, kada će se postupiti prema članu 324. st. 1. i 2. ovog zakonika.

(9) Ako je optuženi udaljen iz sudnice, predsednik veća će narediti da se on vrati u sudnicu odmah po završetku radnje u toku koje je udaljen. Ako optuženi nastavi da ometa red u sudnici, veće će doneti odluku o njegovom ponovnom udaljivanju za određeno vreme, a ako je optuženi već saslušan na glavnom pretresu, onda i za sve vreme dok traje dokazni postupak. Pre završetka dokaznog postupka, predsednik veća će obezbediti prisustvo optuženog, obavestiće ga o toku glavnog pretresa, upoznati ga sa iskazima prethodno saslušanih saoptuženih, odnosno omogućiti mu da pročita zapisnike o tim iskazima, ako to optuženi želi i pozvati ga da se izjasni o optužbi, ako to nije ranije već učinio. Ako bi optuženi nastavio da narušava red i da vređa dostojanstvo suda, veće ga može ponovo udaljiti iz zasedanja, a u tom slučaju glavni pretres će se dovršiti bez prisustva optuženog, a presudu će mu saopštiti predsednik veća ili sudija-član veća u prisustvu zapisničara.

(10) Braniocu ili punomoćniku koji posle kazne produži da narušava red, veće može uskratiti dalju odbranu, odnosno zastupanje na glavnom pretresu i u tom slučaju stranka će se pozvati da uzme drugog branioca, odnosno punomoćnika. Ako optuženi koji nije saslušan to nije u mogućnosti da učini, odnosno ako u slučaju obavezne odbrane sud ne može bez štete za odbranu da postavi novog branioca, glavni pretres će se prekinuti ili odložiti, a branilac se obavezuje da snosi troškove takvog prekida ili odlaganja. Ako privatni tužilac ili oštećeni kao tužilac ne uzmu drugog punomoćnika, veće može odlučiti da se glavni pretres nastavi bez punomoćnika, ako oceni da njegovo odsustvo ne bi bilo štetno za interese zastupanog, a ako se pretres prekine ili odloži onda kada nije moguć njegov

nastavak bez punomoćnika, punomoćnik se obavezuje da snosi troškove takvog prekida ili odlaganja. Rešenje o tome, sa obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rešenja posebna žalba nije dozvoljena.

(11) Ako sud udalji iz sudnice oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca ili njihovog zakonskog zastupnika, glavni pretres će se nastaviti i u njihovoj odsutnosti.

(12) Ako javni tužilac ili lice koje ga zamenjuje, ometa red, narušava dostojanstvo suda ili ne poštuje naređenja predsednika veća za održavanje reda, predsednik veća će ga opomenuti, opomeni će uneti u zapisnik o glavnom pretresu i o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca i neposredno višeg javnog tužioca. Predsednik veća može i prekinuti glavni pretres i od nadležnog javnog tužioca zatražiti da odredi drugo lice da zastupa optužnicu.

(13) Kad predsednik veća ili veće kazni advokata ili advokatskog pripravnika koji ometa red, narušava dostojanstvo suda ili ne poštuje naređenja predsednika veća za održavanje reda, predsednik veća će o tome obavestiti nadležnu advokatsku komoru, koja je dužna da predsednika veća i predsednika suda u roku od dva meseca od dana prijema obaveštenja, obavesti o merama koje je preduzela.

Krivično delo učinjeno na glavnom pretresu

Član 324.

(1) Ako optuženi na glavnom pretresu učini krivično delo, postupiće se po odredbi člana 366. ovog zakonika.

(2) Ako neko drugi u toku glavnog pretresa u zasedanju učini krivično delo, veće može prekinuti glavni pretres i po usmenoj optužbi tužioca suditi o učinjenom krivičnom delu odmah, a može za to delo suditi po završetku otpočetog glavnog pretresa.

(3) Ako postoje osnovi sumnje da je svedok ili veštak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, ne može se za to krivično delo odmah suditi. U takvom slučaju, predsednik veća može narediti da se iskaz svedoka, odnosno veštaka unese u poseban zapisnik, koji se dostavlja javnom tužiocu. U taj zapisnik će se uneti i primedbe saslušanog svedoka, odnosno veštaka, koji zapisnik potpisuju, a ako oni odbiju da to učine, predsednik veća će to u zapisniku konstatovati službenom beleškom.

(4) Javni tužilac kome je dostavljen zapisnik iz stava 3. ovog člana je dužan da u roku od 15 dana od dana dostavljanja zapisnika obavesti predsednika veća o tome šta je preduzeo. Kada javni tužilac pokrene krivično gonjenje protiv svedoka, odnosno veštaka iz stava 3. ovog člana, ili kada utvrdi da nema uslova za krivično gonjenje, dužan je da u roku od osam dana, o tome obavesti predsednika veća.

(5) Ako nije moguće da se okrivljenom za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti odmah sudi, ili ako je za suđenje nadležan viši sud, obavestiće se o tome nadležni javni tužilac radi daljeg postupka.

3. Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Otvaranje glavnog pretresa

Član 325.

Predsednik veća otvara zasedanje, objavljuje predmet glavnog pretresa i sastav veća. Zatim utvrđuje da li su došla sva pozvana lica, pa ako nisu, proverava da li su uredno pozvana i da li su svoj izostanak opravdala.

Nedolazak tužioca na glavni pretres

Član 326.

(1) Ako na glavni pretres, koji je zakazan na osnovu optužnice javnog tužioca, ne dođe javni tužilac ili lice koje ga zamenjuje, glavni pretres će se odložiti. Predsednik veća će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca, ako nije došao njegov zamenik, odnosno obavestiće neposredno višeg javnog tužioca, ako na glavni pretres nije došao nadležni javni tužilac.

(2) Ako na glavni pretres ne dođe oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, iako su uredno pozvani, niti njihov punomoćnik, veće će rešenjem obustaviti postupak.

Nedolazak optuženog na glavni pretres

Član 327.

Ako je optuženi uredno pozvan, a ne dođe na glavni pretres niti svoj izostanak opravda, veće će narediti da se odmah prinudno dovede. Ako se dovođenje ne bi moglo odmah izvršiti, veće će odlučiti da se glavni pretres ne održi i narediti da se optuženi na idući pretres prinudno dovede. Ako do prinudnog dovođenja optuženi opravda izostanak, predsednik veća će opozvati naredbu o prinudnom dovođenju.

Suđenje u odsustvu optuženog

Član 328.

(1) Optuženom se izuzetno može suditi u odsustvu samo ako je u bekstvu ili inače nije dostižan državnim organima, a postoje naročito važni razlozi da mu se sudi iako je odsutan.

(2) Rešenje o suđenju u odsustvu optuženog na predlog tužioca donosi veće.

(3) Na rešenje iz stava 2. ovog člana se može uložiti žalba o kojoj rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika, a ako je to veće donelo rešenje o suđenju u odsustvu, onda veće neposredno višeg suda. Uložena žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Nedolazak branioca na glavni pretres

Član 329.

(1) Ako na glavni pretres ne dođe uredno pozvani branilac, a ne obavesti sud o opravdanom razlogu sprečenosti čim je za taj razlog saznao, ili ako branilac bez odobrenja suda napusti glavni pretres, glavni pretres će se na predlog optuženog odložiti, a može se održati i bez prisustva branioca, ako odbrana nije obavezna.

(2) Ako na glavni pretres u slučaju obavezne odbrane ne dođe uredno pozvani branilac, a ne obavesti sud o razlogu sprečenosti čim je za taj razlog saznao, ili ako branilac bez odobrenja suda napusti glavni pretres, glavni pretres će se odložiti, samo ako ne postoji mogućnost da optuženi odmah uzme drugog branioca, odnosno da ga sud postavi bez štete za odbranu.

(3) Uredno pozvanog branioca čiji je neopravdani nedolazak doveo do odlaganja glavnog pretresa veće će kazniti novčanom kaznom do 300.000 dinara i obavezati da plati troškove odlaganja glavnog pretresa. Rešenje o tome sa kratkim obrazloženjem unosi se u zapisnik o glavnom pretresu.

Održavanje glavnog pretresa u odsustvu optuženog, odnosno branioca u slučaju očekivanog donošenja formalnih odluka

Član 330.

Ako po odredbama čl. 323, 327. i 329. ovog zakonika postoje uslovi za odlaganje glavnog pretresa zbog nedolaska optuženog, odnosno odsustva branioca, veće može odlučiti da se glavni pretres održi ako bi se prema dokazima koji se nalaze u spisima očigledno morala doneti presuda kojom se optužba odbija ili rešenje iz člana 373. ovog zakonika.

Nedolazak svedoka ili veštaka na glavni pretres

Član 331.

(1) Ako svedok ili veštak, i pored urednog poziva, neopravdano izostane, veće može narediti da se odmah prinudno dovede.

(2) Glavni pretres može početi i bez prisustva pozvanog svedoka ili veštaka, a veće u toku glavnog pretresa može odlučiti da se zbog odsustva svedoka ili veštaka glavni pretres prekine ili odloži.

(3) Svedoka ili veštaka koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, veće može kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara, a može narediti da se na novi glavni pretres prinudno dovede. Veće može u opravdanom slučaju opozvati odluku o kazni.

(4) Ako je zbog neopravdanog izostanka uredno pozvanog svedoka ili veštaka, glavni pretres morao da se prekine ili odloži, veće će doneti odluku da troškove takvog prekida ili odlaganja snosi svedok ili veštak.

4. Odlaganje i prekidanje glavnog pretresa

Razlozi za odlaganje glavnog pretresa

Član 332.

(1) Van slučajeva posebno predviđenih u ovom zakoniku, glavni pretres odložiće se rešenjem veća ako je izuzetno za pribavljanje novih dokaza potrebno duže vreme, ili ako se u toku glavnog pretresa utvrdi da je kod optuženog posle učinjenog krivičnog dela nastupilo duševno oboljenje ili duševna poremećenost, ili ako postoje druge ozbiljne smetnje za održavanje glavnog pretresa.

(2) Glavni pretres se odlaže samo za ono vreme koliko traju smetnje, odnosno razlozi koji su doveli do odlaganja, a predsednik veća je dužan da predsednika suda svakih mesec dana obaveštava o tome da li još uvek postoje razlozi za trajanje odlaganja. Predsednik suda će preduzeti potrebne mere za ubrzanje postupka.

(3) U rešenju kojim se odlaže glavni pretres odrediće se, po pravilu, mesto, dan i čas kad će se glavni pretres nastaviti. Istim rešenjem veće može odrediti da se prikupe dokazi koji bi vremenom mogli da se izgube.

(4) Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana nije dozvoljena žalba.

Početak glavnog pretresa iznova

Član 333.

(1) Glavni pretres koji je odložen mora iznova početi ako se izmenio sastav veća, ali po saslušanju stranaka veće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svedoci i veštaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, već da se pročitaju zapisnici o saslušanju svedoka i veštaka na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.

(2) Ako se glavni pretres koji je bio odložen drži pred istim većem, on će se nastaviti, a predsednik veća će ukratko izneti tok ranijeg glavnog pretresa.

(3) Ako je odlaganje trajalo duže od četiri meseca, ili ako se glavni pretres drži pred drugim predsednikom veća, glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti, osim kada se postupa u slučaju iz st. 4. i 5. ovog člana.

(4) Ako je odlaganje glavnog pretresa trajalo duže od četiri meseca, veće može i bez saglasnosti stranaka, odnosno branioca, ali po njihovom saslušanju, odlučiti da se određeni svedoci i veštaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, već da se pročitaju zapisnici o saslušanju tih svedoka na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju, ako ponovno preduzimanje tih dokaznih radnji zbog proteka vremena ili iz drugih važnih razloga ne bi imalo svrhe, ili bi dovelo do znatnog odugovlačenja krivičnog postupka.

(5) Novi predsednik veća, ako je došlo do promene predsednika veća, može po saslušanju stranaka, tražiti od veća iz člana 24. stav 6. ovog zakonika da svojim rešenjem dopusti da se odstupi od odredbe iz stava 3. ovog člana. Veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika će svojim rešenjem dozvoliti da se određeni svedoci i veštaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, već da se pročitaju

zapisnici o saslušanju tih svedoka i veštaka na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju, ukoliko ponovno preduzimanje tih dokaznih radnji zbog protoka vremena ili iz drugih važnih razloga očigledno ne bi imalo svrhe, ili bi dovelo do znatnog odugovlačanja krivičnog postupka i bilo suprotno razlozima pravičnosti ili razlozima zaštite svedoka i drugih učesnika u krivičnom postupku.

(6) Protiv rešenja iz stava 5. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Prekid glavnog pretresa

Član 334.

(1) Ako glavni pretres traje duže od jednog dana, održava se po pravilu neprekidno svakog radnog dana do okončanja, osim kada to iz važnih razloga nije moguće.

(2) Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakoniku, predsednik veća može prekinuti glavni pretres najduže do 10 dana da bi se pribavili određeni dokazi u kratkom vremenu, radi dodatnog pripremanja optužbe ili odbrane koje je potrebno zbog nastupanja novih važnih okolnosti, koje stranke i branilac nisu mogli predvideti, odnosno ako iz drugih opravdanih razloga pretres ne može da se uspešno okonča.

(3) Ako je to potrebno u izuzetnim slučajevima i iz naročito opravdanih razloga, veće može produžiti trajanje prekida glavnog pretresa za još najviše 10 dana, a o razlozima za takvo produženje predsednik veća obaveštava predsednika suda, kome dostavlja obrazloženo rešenje o produženju trajanja prekida.

(4) Ako je glavni pretres prekidan više od tri puta, predsednik veća će o tome odmah obavestiti predsednika suda, koji je dužan da preduzme potrebne mere za ubrzanje postupka.

(5) U rešenju o prekidu glavnog pretresa određuju se mesto, dan i čas nastavljanja glavnog pretresa.

(6) Protiv rešenja o prekidu glavnog pretresa žalba nije dozvoljena.

(7) Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvek pred istim većem.

(8) Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim većem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od rokova iz st. 2. i 3. ovog člana, postupiće se po odredbama člana 333. ovog zakonika.

Pauza tokom održavanja glavnog pretresa

Član 335.

(1) Kraći istek radnog vremena nije razlog za pauzu tokom održavanja glavnog pretresa, već je sud dužan da bez odlaganja nastavi održavanje glavnog pretresa.

(2) U toku glavnog pretresa predsednik veća može odrediti pauzu radi odmora suda, stranaka ili drugih učesnika postupka, zbog znatnog isteka radnog vremena, ili iz drugih važnih razloga.

(3) Pauza iz stava 2. ovog člana može trajati najduže do dva časa u toku istog dana, ili do prvog narednog radnog dana.

(4) Ukoliko se prekorači rok iz stava 3. ovog člana, predsednik veća je dužan da o razlozima obavesti predsednika suda, a u slučaju da pauza traje duže od 24 časa, smatraće se da je doneto rešenje o prekidu glavnog pretresa i shodno će se primeniti odredbe iz člana 334. ovog zakonika.

Proširenje veća na glavnom pretresu

Član 336.

(1) Ako se u toku glavnog pretresa pred većem sastavljenim od jednog sudije i dvojice sudija-porotnika pokaže da činjenice na kojima se zasniva optužba ukazuju na krivično delo za čije je suđenje nadležno veće sastavljeno od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika, veće će se odmah dopuniti.

(2) Glavni pretres će se, nakon čitanja zapisnika o saslušanju svedoka i veštaka na glavnom pretresu pred većem sastavljenim od jednog sudije i dvojice sudija-porotnika, odnosno čitanja zapisnika o uviđaju, nastaviti pred većem sastavljenim od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika.

5. Zapisnik o glavnom pretresu

Način vođenja zapisnika o glavnom pretresu

Član 337.

(1) O glavnom pretresu vodi se zapisnik u koji se unosi bitna sadržina izjava datih na glavnom pretresu i ceo njegov tok. U zapisnik se obavezno unose postavljena pitanja i odgovori koji su na njih dati.

(2) Kada predsednik veća smatra da je to celishodno, a radi se o krivičnom delu za koje je propisana kazna od deset godina zatvora ili teža kazna ili je to iz važnih razloga opravdano u postupku za krivično delo za koje je propisana blaža kazna, ceo tok glavnog pretresa će se zvučno ili zvučno i video snimiti ili će se zabeležiti stenografski.

(3) Prepis zvučnog snimka, odnosno prepis stenografskih beleški iz stava 2. ovog člana, će se napraviti u roku od 72 časa od časa završetka snimanja, odnosno beleženja i biće kao njegov sastavni deo priložen zapisniku za dan na koji se prepis odnosi.

(4) Predsednik veća može, po predlogu stranke, odnosno branioca ili po službenoj dužnosti, narediti da se u zapisnik doslovno unesu izjave koje predsednik veća ili predlagač smatra naročito važnim.

(5) Ako je potrebno, a naročito ako se u zapisnik doslovno unose izjave nekog lica, predsednik veća može narediti da se taj deo zapisnika odmah pročita, a pročitace se uvek ako to zahteva stranka, branilac ili lice čija se izjava unosi u zapisnik.

Zaključenje i ispravke zapisnika

Član 338.

(1) Zapisnik mora biti završen sa zaključenjem zasedanja. Zapisnik potpisuju predsednik veća i zapisničar.

(2) Stranke i branilac imaju pravo da pregledaju završeni zapisnik i njegove priloge, da stave primedbe u pogledu sadržine i da traže ispravku zapisnika. Stranke i branilac imaju pravo da posle završenog zasedanja dobiju kopiju zapisnika, ako to zahtevaju.

(3) Kopija zapisnika iz stava 2. ovog člana se strankama i braniocu predaje u štampanom ili u elektronskom obliku, a može im se i u roku od 24 časa dostaviti elektronskom poštom.

(4) Ako je obavljeno snimanje odnosno stenografsko beleženje iz člana 337. stav 2. ovog zakonika, stranke i branilac imaju pravo da odmah ili izuzetno u roku od tri dana od dana kada je obavljeno snimanje, odnosno beleženje, dobiju kopiju snimka, odnosno prepis beleški u štampanom ili u elektronskom obliku.

(5) Ispravke pogrešno upisanih imena, brojeva i drugih očiglednih pogrešaka u pisanju može narediti predsednik veća po predlogu stranaka ili saslušanog lica ili po službenoj dužnosti. Druge ispravke i dopune zapisnika može narediti samo veće.

(6) Primedbe i predlozi stranaka u pogledu zapisnika, kao i ispravke i dopune zapisnika, moraju se zabeležiti u nastavku završenog zapisnika. U nastavku zapisnika zabeležiće se i razlozi zbog kojih pojedini predlozi i primedbe nisu usvojeni. Predsednik veća i zapisničar potpisuju i nastavak zapisnika.

Sadržaj zapisnika

Član 339.

(1) U uvodu zapisnika mora se naznačiti sud pred kojim se održava glavni pretres, mesto i vreme zasedanja, ime i prezime predsednika veća, članova veća i zapisničara, tužioca, optuženog i branioca, oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, tumača, krivično delo koje je predmet pretresanja, kao i da li je glavni pretres javan ili je javnost isključena.

(2) Zapisnik mora naročito da sadrži podatke o tome koja je optužnica na glavnom pretresu pročitana, odnosno usmeno izložena i da li je tužilac izmenio ili proširio optužbu, kakve su predloge podnele stranke i kakve je odluke donosio predsednik veća ili veće, koji su dokazi izvedeni, da li su pročitani kakvi zapisnici i druga pismena, da li su reprodukovani zvučni ili drugi snimci i kakve su primedbe učinile stranke u pogledu pročitanih zapisnika, pismena ili reprodukovanih snimaka. Ako je na glavnom pretresu isključena javnost, u zapisniku se mora naznačiti da je predsednik veća upozorio prisutne na posledice neovlašćenog otkrivanja onoga što su na tom glavnom pretresu saznali kao tajnu.

(3) Iskazi optuženog, svedoka i veštaka unose se u zapisnik tako da se prikaže njihova bitna sadržina. Ovi iskazi unose se u zapisnik samo ukoliko sadrže odstupanje ili dopunu njihovih ranijih iskaza. Na zahtev stranke, predsednik veća narediće da se delimično ili u celini pročita zapisnik o njenom ranijem iskazu.

(4) Na zahtev stranke, u zapisnik će se uneti i pitanje, odnosno odgovor koji je veće odbilo kao nedozvoljen.

Unošenje izreke presude u zapisnik

Član 340.

(1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude (član 385. st. 3. do 5), uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude sadržana u zapisniku o glavnom pretresu predstavlja izvornik.

(2) Ako je doneto rešenje o pritvoru (član 382) i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

6. Početak glavnog pretresa i saslušanje optuženog

Ulazak sudije, odnosno veća u sudnicu

Član 341.

(1) Na poziv ovlašćenog lica svi prisutni u sudnici, ustaju prilikom ulaska sudije ili veća u sudnicu i prilikom njihovog izlaska iz sudnice.

(2) Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da ustanu kad se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke ili ako je saslušanje uređeno na drugi način.

Utvrđivanje prisutnosti pozvanih lica

Član 342.

Kad je predsednik veća utvrdio da su na glavni pretres došla sva pozvana lica, ili kad je veće odlučilo da se glavni pretres održi u odsustvu nekog od pozvanih lica, ili je ostavilo da o tim pitanjima docnije reši, predsednik veća će pozvati optuženog i od njega uzeti lične podatke (član 95. stav 1) da bi utvrdio njegov identitet.

Postupanje sa svedocima i oštećenim

Član 343.

(1) Pošto identitet optuženog bude utvrđen, predsednik veća udaljiće svedoke i veštace iz sudnice na mesto koje je za njih određeno, gde će sačekati dok budu pozvani radi saslušanja. U slučaju potrebe, predsednik veća može zadržati veštace u sudnici da prate tok glavnog pretresa.

(2) Ako je oštećeni prisutan, a još nije istakao imovinskopravni zahtev, uputiće ga predsednik veća da može staviti predlog za ostvarivanje tog zahteva u krivičnom postupku i poučiće ga o pravima iz člana 59. ovog zakonika.

(3) Ako oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac treba da budu saslušani kao svedoci, neće biti udaljeni iz sudnice, a biće saslušani odmah nakon saslušanja optuženog.

(4) Predsednik veća može preduzeti potrebne mere da spreči dogovaranje između svedoka, veštaka i stranaka.

Upozorenje i pouka optuženom i braniocu

Član 344.

(1) Predsednik veća upozoriće optuženog da pažljivo prati tok glavnog pretresa i uputiće ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u prilog svoje odbrane, da može postavljati pitanja saoptuženim, svedocima i veštacima, stavljati primedbe i davati objašnjenja u pogledu njihovih iskaza.

(2) Predsednik veća upozoriće optuženog i branioca da su dužni da sve svoje predloge o izvođenju pojedinih dokaza saopšte odmah, odnosno u najkraćem mogućem roku, po saznanju da je potrebno njihovo izvođenje i posebno će ih upozoriti na odredbu iz člana 405. stav 2. ovog zakonika.

(3) Predsednik veća upozorava branioca da u slučaju da prekrši svoju obavezu iz stava 2. ovog člana, može biti odlukom veća novčano kažnjen do 300.000 dinara i isključen iz daljeg toka krivičnog postupka.

Iznošenje optužnice ili privatne tužbe

Član 345.

(1) Glavni pretres počinje čitanjem optužnice (član 289. stav 1. tač.1. do 3) ili privatne tužbe.

(2) Optužnicu ili privatnu tužbu čita, po pravilu, tužilac, ali predsednik veća može, uz saglasnost tužioca, usmeno izložiti njihov sadržaj. Tužiocu će se dozvoliti da dopuni izlaganje predsednika veća.

(3) Ako je oštećeni prisutan, može obrazložiti imovinskopравни zahtev, a ako nije prisutan, njegov predlog da imovinskopравни zahtev ostvaruje u krivičnom postupku pročitće predsednik veća.

Izjašnjavanje optuženog o optužnici

Član 346.

(1) Posle iznošenja optužnice ili privatne tužbe, predsednik veća upitaće optuženog da li je razumeo optužbu. Ako se predsednik veća uveri da optuženi nije razumeo optužbu, izložiće njenu sadržinu tako da je optuženi najlakše može razumeti.

(2) Nakon toga, predsednik veća će pozvati optuženog da se izjasni povodom svake tačke optužbe i da se izjasni da li priznaje da je učinio delo za koje je optužen i da li je za delo kriv.

(3) Predsednik veća poziva optuženog koji priznaje optužbu da pruži potrebna objašnjenja, a optuženog koji poriče optužbu, predsednik veća poziva da iznese svoju odbranu.

(4) Optuženi nije dužan da se izjasni o optužbi niti da iznosi svoju odbranu.

(5) Saslušanju optuženog ne mogu prisustvovati saoptuženi koji još nisu saslušani, osim kada predsednik veća po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka, odnosno branioca, odluči da oni mogu prisustvovati saslušanju optuženog, ako bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje krivične stvari, a ne bi štetno uticalo na iskaz optuženog.

Potpuno priznanje optuženog

Član 347.

(1) Ako je optuženi priznao sve tačke optužbe, veće po saslušanju tužioca, a nakon što se o tome izjasne optuženi i branilac, može odlučiti da ne izvodi dokaze koji se odnose na delo koje je predmet optužbe i krivicu optuženog (krivično delo), već samo one od kojih zavisi odluka o krivičnoj sankciji, ako nađe:

1) da je priznanje jasno i potpuno i da je optuženi nedvosmisleno objasnio sve odlučne činjenice koje se odnose na delo i krivicu;

2) da je priznanje dato svesno i dobrovoljno, a da je optuženi u potpunosti razumeo sve moguće posledice svog priznanja, uključujući i one posledice koje se odnose na odluku o imovinskopравnom zahtevu i troškovima krivičnog postupka;

3) da je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u optužbi i da nema dokaza koji bi govorili u prilog lažnom priznanju.

Saslušanje optuženog na glavnom pretresu

Član 348.

(1) Pri saslušanju optuženog na glavnom pretresu, shodno će se primenjivati opšte odredbe koje važe za saslušanje okrivljenog (čl. 95. do 101).

(2) Ako optuženi uopšte neće da odgovara ili neće da odgovori na pojedina pitanja, pročit će se zapisnik o njegovom ranijem saslušanju ili deo tog zapisnika, odnosno predsednik veća može ukratko prepričati sadržaj ranijeg saslušanja.

(3) Ako je optuženi na ranijem saslušanju naveo činjenice kojih se više ne seća ili ako odstupa od svog ranijeg iskaza, predložiće mu se raniji iskaz, odnosno ukazaće mu se na odstupanje i upitaće se zašto sada iskazuje drugačije, a po potrebi, pročit će se zapisnik o njegovom ranijem iskazu, ili deo tog zapisnika ili će se pustiti zvučni, odnosno zvučni i video snimak ranijeg iskaza.

(4) Po završenom saslušanju optuženog, predsednik veća je dužan da upita optuženog da li ima još nešto da navede u prilog svoje odbrane.

Postavljanje pitanja optuženom

Član 349.

(1) Kad predsjednik veća završi saslušanje optuženog, članovi veća, tužilac, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik i saoptuženi mogu neposredno postavljati pitanja optuženom.

(2) Veštak može optuženom postavljati pitanja neposredno samo po odobrenju predsjednika veća, a predsjednik veća može veštaku odobriti da pitanja optuženom postavlja neposredno.

(3) Predsjednik veća će, ako smatra da je to celishodno, a posebno ako je više puta zabranio pitanje nekog od lica iz stava 1. ovog člana, ili su pitanja tih lica očigledno usmerena na odugovlačenje krivičnog postupka, odnosno ne služe razjašnjenju odlučnih činjenica, odlučiti da lica navedena u stavu 1. ovog člana, osim članova veća, mogu postavljati pitanja optuženom samo preko predsjednika veća.

(4) Predsjednik veća će zabraniti pitanja ili odgovor na već postavljeno pitanje ako je ono nedozvoljeno (član 96) ili se ne odnosi na predmet. Ako predsjednik veća zabrani postavljanje određenog pitanja ili davanje odgovora, stranke, odnosno branilac, mogu zahtevati da o tome odluči veće.

(5) Nakon što je optuženi odgovorio na postavljena pitanja lica iz stava 1. ovog člana, predsjednik veća je dužan da postupi u skladu sa članom 348. stav 4. ovog zakonika.

Saslušanje saoptuženih

Član 350.

(1) Ako je optuženo više lica, kad se završi saslušanje prvog optuženog, pristupiće se redom saslušanju ostalih optuženih. Posle saslušanja svakog optuženog, predsjednik veća će upoznati saslušanog sa iskazima ranije saslušanih saoptuženih, ako u skladu sa članom 346. stav 5. ovog zakonika nije prisustvovao saslušanju optuženog i upitaće ga da li ima šta da primeti. Ranije saslušanog optuženog predsjednik veća će upitati da li ima šta da primeti na iskaz kasnije saslušanog optuženog. Svaki optuženi ima pravo da postavlja pitanja drugim saslušanim saoptuženim.

(2) Ako se iskazi pojedinih saoptuženih o istoj okolnosti razlikuju, predsjednik veća može suočiti saoptužene.

Privremeno udaljenje optuženog iz sudnice

Član 351.

Veće može, izuzetno, odlučiti da se optuženi privremeno udalji iz sudnice ako saoptuženi ili svedok odbija da daje iskaz u njegovom prisustvu ili ako okolnosti ukazuju da u njegovom prisustvu neće govoriti istinu. Kada se optuženi vrati u sudnicu, pročit će mu se iskaz saoptuženog, odnosno svedoka. Optuženi ima pravo da postavlja pitanja saoptuženom, odnosno svedoku, a predsjednik veća će ga upitati da li ima šta da prigovori njihovim iskazima. Ako je potrebno može se izvršiti suočenje.

Savetovanje optuženog sa braniocem

Član 352.

Optuženi ima pravo da se u toku glavnog pretresa savetuje sa svojim braniocem, ali se ne može sa svojim braniocem, ili sa bilo kojim drugim licem, dogovarati o tome kako će odgovoriti na već postavljeno pitanje.

7. Dokazni postupak

Izvođenje dokaza

Član 353.

(1) Posle saslušanja optuženog, izvode se dokazi o svim činjenicama koje su po oceni suda važne za donošenje zakonite i pravilne odluke.

(2) Dokazi se izvode onim redom koji utvrdi predsednik veća. Ako oštećeni koji je prisutan treba da se sasluša kao svedok, njegovo saslušanje će se obaviti odmah posle optuženog.

(3) Stranke, branilac, oštećeni i njegov punomoćnik mogu do završetka glavnog pretresa predlagati da se izvide nove činjenice, pribave ili izvedu novi dokazi, a mogu ponoviti i one predloge koje je predsednik veća ili veće ranije odbilo, ukoliko učine izvesnim postojanje novih razloga koji opravdavaju ponovljene dokazne predloge.

(4) Ako je održano pripremno ročište (član 309), stranke i druga lica koja podnose predloge iz stava 3. ovog člana moraju postupiti u skladu sa članom 309. stav 7. ovog zakonika, a ako uslovi iz te odredbe nisu ispunjeni, predsednik veća će odbiti izvođenje predloženih dokaza.

(5) Braniocu optuženog se u slučaju iz stava 4. ovog člana može izreći novčana kazna do 150.000 dinara, ako sud oceni da je očigledno namerno propustio da na pripremnom ročištu predloži izvođenje dokaza, ili je na drugi način pokušao da grubo zloupotrebi svoje pravo na predlaganje izvođenja novih dokaza, a ako je to učinio javni tužilac, predsednik veća o tome obaveštava neposredno višeg javnog tužioca.

(6) Protiv rešenja o novčanoj kazni iz stava 5. ovog člana dozvoljena je žalba o kojoj rešava veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

(7) Veće može odlučiti da se izvedu dokazi koji nisu predloženi ili od kojih je predlagač odustao.

Priznanje optuženog nakon saslušanja

Član 354.

Priznanje optuženog na glavnom pretresu nakon što je saslušan i nakon što su već izvedeni drugi dokazi ili bi tek trebalo da budu izvedeni, oslobađa sud dužnosti da izvodi druge dokaze, ako je priznanje optuženog u skladu sa članom 347. ovog zakonika, u kom će slučaju sud izvoditi samo dokaze od kojih zavisi odluka o krivičnoj sankciji.

Opšta pravila saslušanja svedoka i veštaka na glavnom pretresu

Član 355.

(1) Prilikom saslušanja svedoka i veštaka na glavnom pretresu, shodno će se primenjivati opšte odredbe o njihovom saslušanju.

(2) Svedok koji nije saslušan neće, po pravilu, prisustvovati izvođenju drugih dokaza.

(3) Pre saslušanja svedoka, predsednik veća će ga opomenuti na dužnost istinitog i potpunog svedočenja i upozoriće ga da lažno svedočenje predstavlja krivično delo, pa će ga potom ako nije zaklet u istrazi, pozvati da pre saslušanja položi zakletvu, a ako je svedok položio zakletvu u istrazi, opomenuće ga na već položenu zakletvu.

(4) Pre saslušanja veštaka, predsednik veća će veštaka upozoriti na njegovu dužnost davanja nalaza i mišljenja po pravilima struke i veštine i po svom najboljem znanju i upozoriće ga da davanje lažnog nalaza i mišljenja predstavlja krivično delo, pa će potom pozvati veštaka koji nije zaklet da pre veštačenja položi zakletvu, a ako je zakletvu već položio, opomenuće ga na položenu zakletvu.

(5) Veštak svoj nalaz i mišljenje izlaže usmeno na glavnom pretresu, a ako je veštak pre glavnog pretresa pripremio pisani nalaz i mišljenje, predsednik veća može dozvoliti da ga pročita, a potom će se nalaz i mišljenje priložiti zapisniku.

(6) Veće u izuzetnim slučajevima može odlučiti da se umesto pozivanja veštaka kome je povereno veštačenje, samo pročita nalaz i mišljenje, ako se zbog prirode veštačenja ne može očekivati potpunije objašnjenje pisanog nalaza i mišljenja, ili ako iz važnih razloga saslušanje veštaka nije moguće, odnosno nije celishodno. Ako oceni da je to potrebno s obzirom na ostale izvedene dokaze i primedbe stranaka, odnosno branioca (član 363), veće može naknadno odlučiti da se neposredno sasluša veštak.

(7) Ako se kao svedok saslušava lice mlađe od 14 godina, veće može odlučiti da se za vreme njegovog saslušanja isključi javnost.

(8) Ako maloletno lice prisustvuje glavnom pretresu kao svedok ili oštećeni, udaljiće se iz sudnice čim njegovo prisustvo nije više potrebno.

Postavljanje pitanja svedoku ili veštaku

Član 356.

(1) Kad predsednik veća završi saslušanje pojedinog svedoka ili veštaka, članovi veća, tužilac, optuženi, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik i punomoćnik mogu svedoku, odnosno veštaku neposredno postavljati pitanja.

(2) Veštak može svedoku ili drugom veštaku postavljati pitanja neposredno samo po odobrenju predsednika veća, a predsednik veća može veštaku odobriti da pitanja optuženom postavlja neposredno.

(3) Predsednik veća će, ako smatra da je to celishodno, a posebno ako je više puta zabranio pitanje nekog od lica iz stava 1. ovog člana, ili su pitanja tih lica očigledno usmerena na odugovlačenje krivičnog postupka, odnosno ne služe

razjašnjenju odlučnih činjenica, odlučiti da lica navedena u stavu 1. ovog člana, osim članova veća, mogu postavljati pitanja svedoku, odnosno veštaku samo preko predsednika veća.

(4) Predsednik veća će zabraniti pitanja ili odgovor na već postavljeno pitanje ako je ono nedozvoljeno (član 96) ili se ne odnosi na predmet. Ako predsednik veća zabrani postavljanje određenog pitanja ili davanje odgovora, stranke, odnosno branilac, mogu zahtevati da o tome odluči veće.

Podsećanje svedoka ili veštaka na raniji iskaz

Član 357.

Ako je svedok ili veštak pri ranijem saslušanju naveo činjenice kojih se više ne seća ili ako odstupi od svog iskaza, predočiće mu se raniji iskaz, odnosno ukazaće mu se na odstupanje i upitaće se zašto sada iskazuje drukčije, a po potrebi, pročitće se ceo zapisnik ili deo zapisnika o njegovom ranijem iskazu.

Postupak sa saslušanim svedocima i veštacima

Član 358.

(1) Saslušani svedoci i veštaci ostaju u sudnici ako ih predsednik veća po saslušanju stranaka, odnosno branioca, sasvim ne otpusti ili ne naredi da se privremeno udalje iz sudnice.

(2) Po predlogu stranaka, odnosno branioca ili po službenoj dužnosti, predsednik veća može narediti da se saslušani svedoci i veštaci udalje iz sudnice i da se docnije ponovo pozovu i još jednom saslušaju u prisustvu ili odsustvu drugih svedoka i veštaka.

Preduzimanje dokaznih radnji van glavnog pretresa

Član 359.

(1) Ako se na glavnom pretresu sazna da svedok ne može doći pred sud ili mu je dolazak znatno otežan, veće može, ako smatra da je njegov iskaz naročito važan, narediti da ga van glavnog pretresa sasluša predsednik veća ili sudija - član veća, ili da saslušanje obavi istražni sudija suda na čijem se području svedok nalazi.

(2) Ako je potrebno da se izvrši uviđaj ili rekonstrukcija van glavnog pretresa, to će učiniti predsednik veća ili sudija - član veća koga odredi predsednik veća.

(3) Stranke, branilac i oštećeni obavestiće se uvek kad će se i na kom mestu saslušati svedok, odnosno izvršiti uviđaj ili rekonstrukcija, sa upozorenjem da mogu prisustvovati tim radnjama. Ako je optuženi u pritvoru, o potrebi njegovog prisustva tim radnjama odlučuje veće. Kad stranke, branilac i oštećeni prisustvuju izvođenju tih radnji, imaju prava propisana u članu 278. stav 9. ovog zakonika.

Dokazne radnje koje van glavnog pretresa preduzima istražni sudija

Član 360.

Veće može, u toku glavnog pretresa, po saslušanju stranaka, odnosno branioca, odlučiti da zatraži od istražnog sudije da preduzme određene dokazne radnje radi razjašnjenja važnih činjenica, ako bi preduzimanje tih radnji na glavnom pretresu bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem postupka ili sa drugim većim teškoćama. Kad istražni sudija postupi po ovakvom zahtevu veća, primenjuju se odredbe koje se odnose na preduzimanje dokaznih radnji.

Čitanje zapisnika o dokaznim radnjama preduzetim van glavnog pretresa i uvid u isprave i predmete koji služe kao dokaz

Član 361.

(1) Zapisnici o uviđaju van glavnog pretresa, o pretresanju stana, drugih prostorija i lica i o oduzimanju stvari, kao i isprave, knjige, spisi i druga pismena koja služe kao dokaz, pročitane se na glavnom pretresu radi utvrđivanja njihove sadržine, a po oceni veća, može se njihova sadržina ukratko usmeno izneti. Pismena koja imaju dokazni značaj podnose se, ukoliko je to moguće, u svom izvornom obliku.

(2) Predmeti koji mogu služiti razjašnjenju stvari u toku glavnog pretresa pokazaće se optuženom, a po potrebi svedocima i veštacima. Ako pokazivanje ima značaj prepoznavanja, postupiće se po članu 111. ovog zakonika.

Čitanje zapisnika i reprodukovanje snimka o ranije obavljenim saslušanjima

Član 362.

(1) Osim slučajeva koji su posebno propisani u ovom zakoniku, zapisnici o iskazima svedoka, saoptuženih ili već osuđenih učesnika u krivičnom delu, kao i zapisnici ili druga pismena o nalazu i mišljenju veštaka, mogu se po odluci veća pročitati samo u slučaju:

1) ako su saslušana lica umrla, duševno obolela ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti ili drugih važnih razloga;

2) ako svedoci ili veštaci bez zakonskih razloga odbijaju da daju iskaz na glavnom pretresu;

3) ako saoptuženi u pogledu kojih je krivični postupak razdvojen, odnosno već osuđeni, odbijaju da daju iskaz na glavnom pretresu, ili daju iskaz drukčije nego što su izjavili u razdvojenom krivičnom postupku, odnosno u krivičnom postupku u kome su osuđeni.

(2) U slučajevima iz stava 1. ovog člana, kao i u drugim slučajevima posebno propisanim u ovom zakoniku, uvek će biti reprodukovani i zvučni, odnosno zvučni i video snimak saslušanja, ako je iskaz zabeležen i na takav način.

(3) Zapisnici o ranijem saslušanju lica koja su oslobođena od dužnosti svedočenja (član 104) ne smeju se pročitati ako ta lica nisu uopšte pozvana na glavni pretres ili su na glavnom pretresu, pre prvog saslušanja, izjavila da neće da svedoče. Po završenom dokaznom postupku, veće će odlučiti da se ovi zapisnici izdvoje iz

spisa i odvojeno čuvaju (član 209). Ovako će veće postupati i u pogledu drugih zapisnika i obaveštenja navedenih u članu 209. ovog zakonika, ako nije ranije donesena odluka o njihovom izdvajanju. Protiv rešenja o izdvajanju zapisnika i obaveštenja dozvoljena je posebna žalba. Po pravnosnažnosti rešenja, izdvojeni zapisnici i obaveštenja zatvaraju se u poseban omot i predaju istražnom sudiji radi čuvanja odvojeno od ostalih spisa i ne mogu se razgledati ni koristiti u postupku. Zapisnici i obaveštenja moraju biti izdvojeni pre nego što se spisi, povodom žalbe protiv presude, dostave višem sudu.

(4) Razlozi zbog kojih se čita zapisnik navešće se u zapisniku o glavnom pretresu, a prilikom čitanja će se saopštiti da li je svedok ili veštak položio zakletvu.

Zapažanja stranaka, branioca i oštećenog o obavljenim saslušanjima

Član 363.

Posle dovršenog saslušanja svakog svedoka ili veštaka i posle čitanja svakog zapisnika ili drugog pismena, odnosno reprodukovanja zvučnog ili zvučnog i video snimka, predsednik veća će upitati stranke, branioca i oštećenog da li imaju šta da primete.

Završetak dokaznog postupka

Član 364.

(1) Pošto su izvedeni svi dokazi, predsednik veća upitaće stranke i oštećenog imaju li kakve predloge za dopunu dokaznog postupka.

(2) Ako niko ne predloži dopunu dokaznog postupka ili predlog bude odbijen, a veće utvrdi da nije potrebno izvođenje novih dokaza, predsednik veća će objaviti da je dokazni postupak završen.

8. Izmena i proširenje optužbe i drugo krivično delo optuženog

Izmena i proširenje optužbe

Član 365.

(1) Ako tužilac u toku glavnog pretresa oceni da izvedeni dokazi ukazuju da je potrebno izmeniti činjenični opis krivičnog dela, njegova zakonska obeležja ili njegov zakonski naziv u optužnici, on može na glavnom pretresu usmeno izmeniti optužnicu, a može predložiti da se odredi pauza, ili da se glavni pretres prekine, radi pripremanja nove optužnice.

(2) U slučaju podnošenja nove optužbe, sud je dužan da okrivljenom i braniocu obezbedi dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a na njihov zahtev, ako je to potrebno, i u slučaju izmene optužbe.

(3) Ako veće dozvoli prekid glavnog pretresa radi pripremanja nove optužnice, odrediće rok u kome tužilac mora podneti optužnicu. Primerak nove optužnice dostaviće se optuženom, ali prigovor protiv ove optužnice nije dozvoljen. Ako tužilac u ostavljenom roku ne podnese optužnicu, veće će nastaviti glavni pretres na osnovu ranije optužnice.

Drugo krivično delo optuženog

Član 366.

(1) Ako optuženi u toku glavnog pretresa u zasedanju učini krivično delo ili ako se u toku glavnog pretresa otkrije neko ranije učinjeno krivično delo optuženog, veće će po optužbi ovlašćenog tužioca, koja može biti i usmeno iznesena, proširiti glavni pretres i na to delo, ili odlučiti da se za to krivično delo posebno sudi. Protiv te optužbe nije dozvoljen prigovor.

(2) Ako veće prihvati proširenje optužbe, prekinuće glavni pretres i obezbediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

(3) Ako je za presuđenje dela iz stava 1. ovog člana nadležan viši sud, veće će odlučiti da li će i predmet po kome vodi glavni pretres ustupiti nadležnom višem sudu.

9. Završne reči

Redosled izlaganja

Član 367.

Po završenom dokaznom postupku, predsednik veća daje reč strankama, oštećenom i braniocu. Prvo govori tužilac, zatim oštećeni i njegov punomoćnik ako ga ima, branilac, pa optuženi.

Završna reč tužioca

Član 368.

(1) Tužilac će u svojoj reči izneti svoju ocenu izvedenih dokaza, zatim će izložiti zaključke o činjenicama važnim za odluku, staviti obrazložen predlog o krivici optuženog, o odredbama krivičnog i drugog zakona koje bi se imale primeniti, kao i o olakšavajućim i otežavajućim okolnostima koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne.

(2) Tužilac je dužan da u završnoj reči predloži vrstu i visinu kazne, a može predložiti izricanje određene mere upozorenja, odnosno mere bezbednosti u skladu sa Krivičnim zakonikom.

Završna reč oštećenog i njegovog punomoćnika

Član 369.

Oštećeni i njegov punomoćnik mogu u svojoj reči obrazložiti imovinskopravni zahtev i ukazati na dokaze o postojanju dela i krivice optuženog.

Završna reč branioca i optuženog i odgovori tužioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog

Član 370.

(1) Branilac ili sam optuženi izložiće u svojoj reči odbranu i može se osvrnuti na navode tužioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog.

(2) Posle branioca, optuženi ima pravo da sam govori, da se izjasni da li prihvata odbranu branioca i da je dopuni.

(3) Tužilac, oštećeni i punomoćnik oštećenog imaju pravo da odgovore na navode branioca i optuženog, a branilac, odnosno optuženi, imaju pravo da se osvrnu na te odgovore.

(4) Poslednja reč uvek pripada optuženom.

Osnovna pravila završne reči

Član 371.

(1) Reč stranaka, branioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog ne može se ograničiti na određeno vreme, ali predsednik veća može odrediti da završna reč bude približno jednakog trajanja.

(2) Predsednik veća može, po prethodnoj opomeni, prekinuti lice koje u svojoj reči povređuje javni red i moral ili vređa drugoga ili se upušta u ponavljanja ili izlaganja koja očigledno nemaju veze sa predmetom, odnosno prekoračuje ograničenje u trajanju završne reči iz stava 1. ovog člana. U zapisniku o glavnom pretresu mora se navesti da je reč bila prekinuta i zašto je bila prekinuta.

(3) Kad optužbu zastupa više lica, kao i kada oštećeni ima više punomoćnika, a optuženi više branilaca, izlaganja se ne mogu ponavljati. Zastupnici optužbe, punomoćnici oštećenog, odnosno branioci okrivljenog, odabracé međusobnim sporazumom pitanja o kojima će govoriti.

(4) Posle svih završnih govora, predsednik veća je dužan da upita želi li još ko šta da izjavi.

Završetak glavnog pretresa

Član 372.

(1) Ako veće po završenim izlaganjima stranaka, branioca, oštećenog i punomoćnika oštećenog, ne odluči da izvede još neke dokaze, predsednik veća će objaviti da je glavni pretres završen.

(2) Ako odluči da izvede još neke dokaze, veće će nastaviti dokazni postupak i nakon njegovog završetka ponovo postupiti po odredbi člana 367. ovog zakonika. Tužilac, oštećeni, punomoćnik oštećenog, branilac i optuženi mogu svoje završne reči dopuniti samo u vezi sa naknadno izvedenim dokazima.

(3) Posle objavljivanja da je glavni pretres završen, veće će se povući na većanje i glasanje radi donošenja presude.

10. Odbacivanje optužnice

Član 373.

U toku ili po završetku glavnog pretresa, veće će rešenjem odbaciti optužnicu, ako utvrdi:

- 1) da sud nije stvarno nadležan;
- 2) da je postupak vođen bez zahteva ovlašćenog tužioca, bez predloga oštećenog ili bez odobrenja nadležnog državnog organa, ili da je nadležni državni organ odustao od datog odobrenja;
- 3) da postoje druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje.

Glava XXV

PRESUDA

1. Izricanje presude

Izricanje i objavljivanje presude

Član 374.

(1) Ako sud u toku većanja ne oceni da treba ponovo otvoriti glavni pretres radi dopune postupka ili razjašnjenja pojedinih pitanja, izreći će presudu.

(2) Presuda se izriče i objavljuje u ime naroda.

Odnos presude i optužbe

Član 375.

(1) Presuda se može odnositi samo na lice koje je optuženo i samo na delo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj, odnosno na glavnom pretresu izmenjenoj ili proširenoj optužnici,

(2) Sud nije vezan za predloge tužioca u pogledu pravne ocene dela.

(3) Činjenično stanje koje je na osnovu izvedenih dokaza utvrđeno u presudi, ne mora biti identično činjeničnom opisu krivičnog dela iz optužnice, ali se činjenično stanje utvrđeno presudom mora neposredno odnositi na isti događaj obuhvaćen optužnicom i njime se ne sme bitno menjati radnja dela sadržana u optužnici.

Zasnovanost presude na dokazima

Član 376.

(1) Sud zasniva presudu samo na dokazima koji su neposredno izvedeni na glavnom pretresu ili su sadržani u zapisnicima, odnosno drugim materijalima, koji su u skladu sa ovim zakonikom, na glavnom pretresu pročitani, odnosno na odgovarajući način izneseni.

(2) Sud je dužan da savesno oceni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i da na osnovu takve ocene izvede zaključak da li je neka činjenica utvrđena.

2. Vrste presuda

Odbijajuća, oslobađajuća i osuđujuća presuda

Član 377.

(1) Presudom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.

(2) Ako optužba obuhvata više krivičnih dela, u presudi će se izreći da li se i za koje delo optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.

Odbijajuća presuda

Član 378.

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

1) ako je tužilac od započinjanja do završetka glavnog pretresa odustao od optužbe ili je oštećeni odustao od predloga za gonjenje;

2) ako je optuženi za isto delo već pravnosnažno osuđen, oslobođen optužbe ili je optužba protiv njega pravnosnažno odbijena ili je krivični postupak protiv njega rešenjem pravnosnažno obustavljen;

3) ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od krivičnog gonjenja;

4) ako se krivično gonjenje ne može preduzeti zbog zastarelosti, ili neke druge okolnosti koja trajno isključuje krivično gonjenje.

Oslobađajuća presuda

Član 379.

Presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe sud će izreći:

1) ako delo za koje je optužen po zakonu nije krivično delo;

2) ako nije dokazano da je optuženi učinio delo za koje je optužen.

Osuđujuća presuda

Član 380.

(1) U presudi u kojoj se optuženi oglašava krivim, sud će izreći:

1) za koje se delo oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obeležja krivičnog dela, kao i onih od kojih zavisi primena određene odredbe Krivičnog zakonika;

2) zakonski naziv krivičnog dela i koje su odredbe zakona primenjene;

3) na kakvu se kaznu osuđuje optuženi ili se po odredbama Krivičnog zakonika oslobađa od kazne;

4) odluku o uslovnoj osudi, odnosno o opozivanju uslovne osude ili uslovnog otpusta;

5) odluku o merama bezbednosti i o oduzimanju imovinske koristi;

6) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne, odnosno zabrane iz člana 168. stav 2. ovog zakonika, kao i svakog drugog oblika lišenja slobode u vezi sa krivičnim delom;

7) odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopравnom zahtevu, kao i tome da će se pravnosnažna presuda javno objaviti.

(2) Ako je optuženi osuđen na novčanu kaznu, u presudi će se naznačiti rok u kome se novčana kazna ima platiti i način zamene novčane kazne, kada se ona ni prinudnim putem ne može naplatiti, a ako je izrečena novčana kazna u dnevnim iznosima u skladu sa članom 49. Krivičnog zakonika, objasniće se način njenog odmeravanja, kao i način utvrđivanja jednog dnevnog iznosa, uz posebno obrazlaganje dnevnog iznosa novčane kazne, koji je sud utvrdio po slobodnoj proceni na osnovu raspoloživih podataka.

3. Objavljivanje presude

Postupak objavljivanja presude

Član 381.

(1) Pošto je sud izrekao presudu, predsednik veća će je odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložiće objavljivanje presude najviše za pet dana i odrediće vreme i mesto objavljivanja presude. Ako presuda ne bude objavljena u roku od pet dana od završetka glavnog pretresa, predsednik veća je dužan da odmah po isteku roka o tome obavesti predsednika suda i saopšti mu razloge.

(2) Predsednik veća će u prisustvu stranaka, njihovih zakonskih zastupnika, punomoćnika i branioca javno pročitati izreku i saopštiti ukratko razloge presude.

(3) Presuda će biti objavljena i kad stranka, zakonski zastupnik, punomoćnik ili branilac nije prisutan. Veće može narediti da optuženom, koji je odsutan, presudu usmeno saopšti predsednik veća ili da mu se presuda samo dostavi.

(4) Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvek pročitati u javnom zasedanju. Veće će odlučiti da li će isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

(5) Svi prisutni saslušaće stojeći čitanje izreke presude.

Odluka o pritvoru

Član 382.

(1) Kad izrekne presudu na kaznu zatvora ispod pet godina, veće će optuženom koji se brani sa slobode odrediti pritvor ako postoje razlozi iz člana 174.

stav 1. tač. 1. i 3. ovog zakonika, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinuće pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen.

(2) Pritvor će veće uvek ukinuti i narediti da se optuženi pusti na slobodu ako je oslobođen od optužbe, ili je optužba odbijena, ili ako je oglašen krivim, a oslobođen od kazne, ili je osuđen samo na novčanu kaznu, ili mu je izrečena sudska opomena ili je uslovno osuđen, ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao, ili je optužba odbačena (član 373), osim zbog stvarne nenadležnosti.

(3) Za određivanje ili ukidanje pritvora posle objavljivanja presude, do njene pravnosnažnosti primenjivaće se odredba stava 1. ovog člana. Odluku donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(4) Pre donošenja rešenja kojim se određuje ili ukida pritvor u slučajevima iz st. 1. i 3. ovog člana, pribaviće se mišljenje javnog tužioca kad se postupak vodi po njegovom zahtevu.

(5) Ako se optuženi već nalazi u pritvoru, a veće nađe da još postoje razlozi zbog kojih je pritvor bio određen ili da postoje razlozi iz člana 174. stav 1. tačka 6. ovog zakonika i stava 1. ovog člana, doneće posebno rešenje o produženju pritvora. Posebno rešenje veće donosi i kad treba odrediti ili ukinuti pritvor. Žalba protiv rešenja ne zadržava izvršenje rešenja.

(6) Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama prethodnih stavova ovog člana može trajati do pravnosnažnosti presude, ali najduže dok ne istekne vreme trajanja kazne izrečene u prvostepenoj presudi.

(7) Na zahtev optuženog, koji se posle izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, predsednik veća može optuženog rešenjem uputiti u zavod za izdržavanje kazne i pre pravnosnažnosti presude.

(8) Kada postoji neki razlog za ukidanje pritvora iz stava 2. ovog člana, a okrivljenom je određeno neko ograničenje lične slobode, odnosno zabrana iz člana 168. ovog zakonika, veće će uvek ukinuti i takvo ograničenje, odnosno zabranu.

Pouke i upozorenja predsednika veća

Član 383.

(1) Po objavljivanju presude, predsednik veća će poučiti stranke o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.

(2) Ako je optuženom izvršenje izrečene kazne odloženo, predsednik veća će ga upozoriti na značaj uslovne osude i na uslove kojih se mora pridržavati.

(3) Predsednik veća će upozoriti stranke da do pravnosnažnog okončanja postupka o svakoj promeni adrese obaveste sud.

4. Pismena izrada i dostavljanje presude

Rok za izradu presude i subjekti kojima se presuda dostavlja

Član 384.

(1) Presuda koja je objavljena mora se pismeno izraditi u roku od osam dana po objavljivanju, a u složenim stvarima, izuzetno u roku od 15 dana.

(2) Ako je to opravdano zbog broja optuženih, broja krivičnih dela, složenosti izvedenih dokaza i drugih važnih okolnosti iz kojih očigledno proizilazi naročita složenost predmeta krivičnog postupka, predsednik veća će zatražiti od predsednika suda da mu posebnim rešenjem protiv kojeg žalba nije dozvoljena, za još najviše do mesec dana odobri produženje roka iz stava 1. ovog člana.

(3) Ako presuda nije izrađena u rokovima iz st. 1. i 2. ovog člana, predsednik veća je dužan da pismeno obavesti predsednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsednik suda će preduzeti mere da se presuda što pre izradi.

(4) Nakon isteka roka iz st. 1. i 2. ovog člana i nakon što je o tome predsednik veća obavestio predsednika suda, predsednik veća je dužan da predsednika suda svakih nedelju dana od poslednjeg obaveštenja da presuda još nije izrađena, obaveštava o tome da li je presuda izrađena i ako nije, koji su razlozi do toga doveli, a predsednik suda će preduzeti mere da se presuda što pre izradi.

(5) Presudu potpisuju predsednik veća i zapisničar.

(6) Overeni prepis presude dostaviće se tužiocu, a optuženom i braniocu saglasno članu 193. ovog zakonika. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, overeni prepisi presude moraju biti poslati u rokovima predviđenim u stavu 1. ovog člana.

(7) Optuženom, privatnom tužiocu i oštećenom kao tužiocu dostaviće se i uputstvo o pravu na žalbu.

(8) Overeni prepis presude sud će, sa uputstvom o pravu na žalbu, dostaviti oštećenom ako ima pravo na žalbu, licu čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i pravnom licu prema kome je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Oštećenom koji nema pravo na žalbu prepis presude će se dostaviti u slučaju iz člana 61. stav 2. ovog zakonika, sa uputstvom o pravu na traženje povraćaja u pređašnje stanje. Pravnosnažna presuda će se dostaviti oštećenom ako on to zahteva.

(9) Ako je sud, primenom odredaba o odmeravanju jedinstvene kazne za krivična dela u sticaju, izrekao kaznu uzimajući u obzir i presude koje su doneli drugi sudovi, dostaviće overeni prepis pravnosnažne presude tim sudovima.

Sadržina pismeno izrađene presude

Član 385.

(1) Pismeno izrađena presuda mora potpuno da odgovara presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

(2) Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime naroda, naziv suda, ime i prezime predsednika i članova veća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično delo za koje je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužioca, branioca, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude.

(3) Izreka presude sadrži lične podatke o optuženom (član 95. stav 1) i odluku kojom se optuženi oglašava krivim za delo za koje je optužen ili kojom se oslobađa od optužbe za to delo ili kojom se optužba odbija.

(4) Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke navedene u članu 380. ovog zakonika, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis dela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtevu ako je bio postavljen.

(5) U slučaju sticaja krivičnih dela, sud će u izreku presude uneti kazne utvrđene za svako pojedino krivično delo, a zatim kaznu koja je izrečena za sva dela u sticaju.

(6) U obrazloženju presude sud će izneti razloge za svaku tačku presude, vodeći računa posebno, da nepotrebno ne ponavlja navode već sadržane u izreci presude i da uz ispunjavanje zahteva iz stava 7. ovog člana, obrazloženje presude ne bude predugačko, a naročito da se u obrazloženju nepotrebno ne citiraju u većem obimu iskazi optuženog, svedoka i veštaka, ili navodi iz isprava, odnosno drugi dokazi koji su sadržani u spisima.

(7) Sud će određeno i potpuno, ali što je moguće sažetije, izneti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, obraćajući pri tom naročitu pažnju oceni verodostojnosti protivrečnih dokaza i sledećim pitanjima: iz kojih razloga nije uvažio pojedine predloge stranaka; iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svedok ili veštak, kada je zapisnik o njegovom iskazu, odnosno pismeni nalaz i mišljenje pročitao; kojim razlozima se rukovodio pri rešavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivica optuženog i da li je delo koje je predmet optužbe krivično delo, kao i pri primenjivanju određenih odredaba zakona na optuženog i njegovo delo.

(8) Ako je optuženi osuđen na kaznu, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir pri odmeravanju kazne. Posebno će sud obrazložiti kojim se razlozima rukovodio kad je našao da treba izreći strožu kaznu od propisane, ili kad je našao da kaznu treba ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili uslovno osuditi ili da treba izreći meru bezbednosti ili oduzimanje imovinske koristi ili opozvati uslovni otpust.

(9) Ako se optuženi oslobađa od optužbe, u obrazloženju će se naročito navesti iz kojih se razloga navedenih u članu 379. ovog zakonika to čini.

(10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija i u obrazloženju rešenja kojim se optužba odbacuje sud se neće upuštati u ocenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje, odnosno odbacivanje optužbe.

Pogreške u presudi

Član 386.

(1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnosti pismeno izrađene presude sa izvornikom ispraviće posebnim rešenjem predsednik veća, na zahtev stranaka ili po službenoj dužnosti.

(2) Ako postoji nesaglasnost između pismeno izrađene presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 380. stav 1. tač. 1. do 5. i 7. ovog zakonika, rešenje o ispravci dostaviće se licima navedenim u članu 384. ovog zakonika. U tom slučaju, rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rešenja, protiv koga posebna žalba nije dozvoljena.

G. POSTUPAK PO PRAVNIM LEKOVIMA

Glava XXVI

REDOVNI PRAVNI LEKOVI

1. Žalba na presudu prvostepenog suda

a) Pravo na izjavljivanje žalbe

Rok za izjavljivanje žalbe i dejstvo žalbe

Član 387.

(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu ovlašćena lica mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

(2) Blagovremeno izjavljena žalba ovlašćenog lica odlaže izvršenje presude.

Lica koja imaju pravo izjavljivanja žalbe

Član 388.

(1) Žalbu mogu izjaviti stranke, branilac optuženog i oštećeni.

(2) U korist optuženog žalbu mogu izjaviti i njegov bračni drug, lice sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, zakonski zastupnik, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra i hranitelj.

(3) Javni tužilac može izjaviti žalbu kako na štetu, tako i u korist optuženog.

(4) Javni tužilac je dužan da izjavi žalbu ako je sud doneo oslobađajuću presudu.

(5) Oštećeni može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka, ali ako je javni tužilac preuzeo gonjenje od oštećenog kao tužioca (član 63. stav 2), oštećeni može izjaviti žalbu zbog svih osnova zbog kojih se presuda može pobijati (član 391).

(6) Žalbu može izjaviti i lice čiji je predmet oduzet ili od koga je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim delom.

(7) Branilac i lica iz stava 2. ovog člana mogu izjaviti žalbu i bez naročitog ovlašćenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje, osim kad je optuženom izrečena kazna zatvora od trideset godina ili teža kazna.

Odricanje i odustanak od žalbe

Član 389.

(1) Optuženi se može odreći prava na žalbu samo pošto mu je presuda dostavljena. Optuženi se i pre toga, odnosno od časa objavljivanja presude, može odreći prava na žalbu, ako su se tužilac i oštećeni, kad ima pravo da izjavi žalbu i iz drugih osnova, a ne samo zbog troškova, odrekli prava na žalbu, osim ako bi optuženi po presudi imao da izdržava kaznu zatvora. Do donošenja odluke drugostepenog suda, optuženi može odustati od već izjavljene žalbe. Optuženi može odustati i od žalbe koju su izjavili njegov branilac ili lica navedena u članu 388. stav 2. ovog zakonika.

(2) Tužilac i oštećeni mogu se odreći prava na žalbu od časa objavljivanja presude pa do isteka roka za izjavu žalbe, a mogu do donošenja odluke drugostepenog suda odustati od već izjavljene žalbe.

(3) Odricanje i odustajanje od žalbe se ne mogu opozvati.

(4) Optuženi se ne može odreći prava na žalbu niti odustati od već izjavljene žalbe ako mu je izrečena kazna zatvora od trideset godina ili teža kazna.

(5) Ako su se optuženi, tužilac i oštećeni kad ima pravo da izjavi žalbu i iz drugih osnova, a ne samo zbog troškova, odrekli prava na žalbu pre nego što je presuda pismeno izrađena, u obrazloženju presude se neće navoditi svi podaci iz člana 385. st. 6. do 8. ovog zakonika, već će se samo ukratko navesti razlozi kojima se sud rukovodio u oceni da treba izreći određenu krivičnu sankciju, odnosno vrstu i meru kazne.

b) Sadržaj žalbe

Član 390.

- (1) Žalba treba da sadrži:
- 1) označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
 - 2) osnov za pobijanje presude (član 391);
 - 3) obrazloženje žalbe;
 - 4) predlog da se pobijana presuda potpuno ili delimično ukine ili preinači;
 - 5) na kraju, potpis lica koje izjavljuje žalbu.
- (2) Ako žalba ne sadrži podatke iz stava 1. ovog člana, sud će žalbu odbaciti.

(3) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi, ali je žalilac dužan da navede razloge zašto ih ranije nije izneo. Pozivajući se na nove činjenice, žalilac je dužan da navede dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze, dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza želi da dokaže. U protivnom, sud koji odlučuje po žalbi, neće ih razmatrati.

v) Osnovi zbog kojih se presuda može pobijati

Žalbeni razlozi

Član 391.

Presuda se može pobijati:

- 1) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka;
- 2) zbog povrede Krivičnog zakonika;
- 3) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
- 4) zbog odluke o kazni, meri upozorenja, meri bezbednosti, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopравnim zahtevima, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog obaveštavanja.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

Član 392.

- (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:
- 1) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija ili sudija-porotnik koji nije sudio na glavnom pretresu ili koji je pravnosnažnom odlukom izuzet od suđenja;
 - 2) ako je na glavnom pretresu sudio sudija ili sudija-porotnik koji se morao izuzeti (član 39. tač. 1. do 6);

3) ako je glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo na glavnom pretresu po zakoniku obavezno, ili ako je optuženom, braniocu, oštećenom kao tužiocu ili privatnom tužiocu, protivno njegovom zahtevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa (član 8);

4) ako je protivno ovom zakoniku bila isključena javnost na glavnom pretresu;

5) ako je sud povredio odredbe krivičnog postupka u pogledu postojanja optužbe ovlašćenog tužioca ili predloga oštećenog, odnosno odobrenja nadležnog organa;

6) ako je presudu doneo stvarno nenadležni sud ili ako je sud nepravilno odbacio optužbu zbog stvarne nenadležnosti, osim ako je presudu za krivično delo iz nadležnosti nižeg suda, doneo viši sud;

7) ako je optužba prekoračena (član 375. stav 1);

8) ako je presudom povređena odredba člana 406. ovog zakonika;

9) ako se presuda zasniva isključivo na dokazu na kome se po odredbama ovog zakonika ne može zasnivati;

10) ako je izreka presude nerazumljiva.

(2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i:

1) ako je izreka presude protivrečna sama sebi, odnosno razlozima presude, ili ako u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, odnosno ako su ti razlozi nejasni ili protivrečni, odnosno ako o odlučnim činjenicama postoji protivrečnost između onog što se navodi u razlozima presude o sadržini isprava ili zapisnika o iskazima datim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika, a to je bilo od uticaja na zakonito i pravilno presuđenje;

2) ako sud u toku postupka, nije primenio ili je nepravilno primenio koju odredbu ovog zakonika, a to je bilo od uticaja na zakonito i pravilno presuđenje.

Povrede Krivičnog zakonika

Član 393.

Povreda Krivičnog zakonika postoji ako je Krivični zakonik povređen u pitanju:

1) da li je delo za koje se optuženi goni krivično delo;

2) da li ima okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;

3) da li je u pogledu krivičnog dela koje je predmet optužbe primenjen zakon koji se ne može primeniti;

4) da li je odlukom o krivičnoj sankciji ili o oduzimanju imovinske koristi ili o opozivanju uslovnog otpusta, prekoračeno ovlašćenje koje sud ima po zakonu;

5) da li su povređene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne, odnosno zabrane iz člana 168. stav 2. ovog zakonika, kao i svakog drugog oblika lišenja slobode u vezi sa krivičnim delom.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

Član 394.

(1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.

(2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Pobijanje odluke o kazni, meri upozorenja, meri bezbednosti, meri oduzimanja imovinske koristi i o sporednim predmetima krivičnog postupka

Član 395.

(1) Odluka suda o kazni može se pobijati kad tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlašćenje (član 393. tačka 4), ali sud nije pravilno odmerio kaznu s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primenio ili nije primenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobođenju od kazne, o uslovnoj osudi, o opozivanju uslovnog otpusta ili o sudskoj opomeni, iako su za to postojali zakonski uslovi.

(2) Odluka o meri bezbednosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz člana 393. tačka 4. ovog zakonika, ali je sud nepravilno doneo ovu odluku ili nije izrekao meru bezbednosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uslovi.

(3) Odluka o troškovima postupka može se pobijati ako je nepravilna ili suprotna zakonskim odredbama.

(4) Odluka o imovinskopравnim zahtevima i odluka o objavljivanju presude putem štampe, radija ili televizije mogu se pobijati ako su donete suprotno zakonskim odredbama.

g) Postupak po žalbi

Podnošenje žalbe i njeno odbacivanje

Član 396.

(1) Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primeraka za sud, protivnu stranku, branioca i oštećenog.

(2) Neblagovremenu (član 410. stav 1) ili nedozvoljenu (član 410. stav 2) žalbu odbaciće rešenjem predsednik veća prvostepenog suda.

(3) Predsednik veća prvostepenog suda odbaciće žalbu kao nedozvoljenu ako je izjavljena samo zbog odluke o krivičnoj sankciji, ukoliko nije zakonom moguće izricanje blaže krivične sankcije.

Dostavljanje žalbe na odgovor i dostavljanje žalbe drugostepenom sudu

Član 397.

(1) Ako žalbu nije odbacio, predsjednik veća prvostepenog suda će primerak žalbe dostaviti protivnoj stranci i oštećenom (čl. 193. i 194) koji mogu u roku od osam dana od dana njenog prijema podneti sudu svoj odgovor na žalbu.

(2) Odmah po isteku roka iz stava 1. ovog člana ili po prijemu blagovremeno datih odgovora na žalbu, predsjednik veća prvostepenog suda će žalbu, odgovor na žalbu i sve spise dostaviti drugostepenom sudu.

(3) Ako je podneseno više žalbi ili više odgovora na njih, predsjednik veća prvostepenog suda će odmah po isteku roka iz stava 1. ovog člana ili po prijemu poslednjeg blagovremenog odgovora za žalbu, sve žalbe i odgovore na žalbu, zajedno sa svim spisima, dostaviti drugostepenom sudu.

Određivanje sudije izvestioca, upoznavanje sa spisima i mogućnost da predsjednik veća preuzme dužnost sudije izvestioca

Član 398.

(1) Kad spisi sa žalbom stignu drugostepenom sudu, predsjednik žalbenog veća odmah određuje sudiju izvestioca. Ako se radi o krivičnom delu za koje se goni po zahtevu javnog tužioca, sudija izvestilac će spise dostaviti nadležnom javnom tužiocu, koji je dužan da ih bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana, razmotri i stavi svoj predlog i da ih vrati sudu. Tužilac svoj predlog može dopuniti na sednici veća.

(2) Kad javni tužilac vrati spise, predsjednik veća će zakazati sednicu veća i o njoj obavestiti javnog tužioca, okrivljenog i njegovog branioca. Predsednik veća je dužan da sednicu veća zakaže tako da ona počne najkasnije u roku od dva meseca od dana kada je javni tužilac vratio spise sudu, a ako se radi o postupku za krivično delo za koje se ne goni po zahtevu javnog tužioca, onda u roku od dva meseca od dana prijema spisa od prvostepenog suda.

(3) Ako predsjednik veća propusti rok iz stava 2. ovog člana, dužan je da o tome bez odlaganja obavesti predsednika suda, koji će preduzeti potrebne mere da se postupak ubrza.

(4) Sudija izvestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izveštaj o povredama odredaba krivičnog postupka, a može preko tog suda ili istražnog sudije suda na čijem području bi trebalo preduzeti određenu radnju ili na drugi način proveriti navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih činjenica, ili od drugih organa ili organizacija pribaviti potrebne izveštaje ili spise.

(5) Ako sudija izvestilac utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici i obaveštenja navedena u članu 209. ovog zakonika, dostaviće spise prvostepenom sudu, pre održavanja sednice drugostepenog veća, da predsjednik prvostepenog veća donese rešenje o njihovom izdvajanju iz spisa i po pravnosnažnosti rešenja da ih u zatvorenom omotu preda istražnom sudiji radi čuvanja odvojeno od ostalih spisa.

(6) Kada smatra da je to potrebno zbog složenosti predmeta žalbe ili drugih važnih okolnosti, predsjednik drugostepenog veća, neće određivati sudiju

izvestioca, već će sam preuzeti njegovu dužnost i obavice radnje iz st. 1, 4. i 5. ovog člana.

(7) U slučaju iz stava 6. ovog člana predsjednik veća će se sam neposredno upoznati sa sadržinom spisa do početka sednice drugostepenog veća i obavestiti ostale članove žalbenog veća da su dužni da se sami neposredno upoznaju sa sadržinom spisa do početka sednice, te će se postarati da im, kada za tim postoji potreba, dostavljanjem odgovarajućih kopija spisa omogući blagovremeno upoznavanje sa njihovom sadržinom.

Obaveštavanje o sednici veća i tok sednice veća

Član 399.

(1) O sednici veća obavestiti se onaj optuženi ili njegov branilac, oštećeni kao tužilac, privatni tužilac ili njihov punomoćnik koji je u roku predviđenom za žalbu ili za odgovor na žalbu zahtevao da bude obavešten o sednici ili je predložio održavanje pretresa pred drugostepenim sudom (čl. 401. do 403). Predsednik veća ili veće može odlučiti da se o sednici veća obaveste stranke i kad nisu to zahtevale ili da se o sednici obavesti i stranka koja to nije zahtevala, ako bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje stvari.

(2) Ako se o sednici veća obaveštava optuženi koji je u pritvoru ili u zavodu za izdržavanje kazne, predsednik veća će narediti da se obezbedi njegovo prisustvo samo ako oceni da je to neophodno za razjašnjenje stvari.

(3) Sednica veća počinje izveštajem sudije izvestioca ili predsednika veća (član 398. stav 6) o stanju stvari. Veće može od stranaka koje prisustvuju sednici zatražiti potrebna objašnjenja u vezi sa žalbenim navodima. Stranke mogu predložiti da se radi dopune izveštaja pročitaju pojedini spisi i mogu, po dozvoli predsednika veća, dati potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe, odnosno odgovora na žalbu, ne ponavljajući ono što je sadržano u izveštaju.

(4) Nedolazak stranaka koje su uredno obavestene ne sprečava održavanje sednice veća. Ako optuženi nije izvestio sud o promeni boravišta ili adrese, može se održati sednica veća, iako optuženi o sednici nije bio obavešten.

(5) Na sednici veća kojoj prisustvuju stranke, javnost se može isključiti samo pod uslovima određenim ovim zakonikom (čl. 317. i 318).

(6) Zapisnik o sednici veća priključuje se spisima prvostepenog i drugostepenog suda.

(7) Rešenja iz člana 410. st. 1. i 2. ovog zakonika mogu se doneti i bez obaveštavanja stranaka o sednici veća.

Odlučivanje na sednici veća ili na pretresu pred drugostepenim sudom

Član 400.

(1) Drugostepeni sud donosi odluku u sednici veća ili na osnovu održanog pretresa.

(2) Da li će održati pretres, odlučuje veće drugostepenog suda.

(3) Ako veće odluči da se održi pretres, predsednik veća zakazaće pretres tako da počne najkasnije u roku od mesec dana od dana donošenja odluke iz stava 2. ovog člana.

(4) Ako pretres ne započne u roku iz stava 3. ovog člana, predsednik veća će o tome obavestiti predsednika suda, koji će preduzeti potrebne mere da pretres započne bez odlaganja.

(5) Ako sednica veća, odnosno pretres pred drugostepenim sudom traje više od jednog dana, održavaće se po pravilu, svakog radnog dana do završetka.

Pretres pred drugostepenim sudom i pozivanje određenih lica

Član 401.

(1) Pretres pred drugostepenim sudom održaće se samo ako je potrebno da se povodom žalbe zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja izvedu novi dokazi ili ponove već ranije izvedeni dokazi i ako postoje opravdani razlozi da se predmet ne vrati prvostepenom sudu na ponovni glavni pretres, kao i u slučaju iz člana 412. stav 5. ovog zakonika, ako drugostepeni sud ne odlučuje u sednici veća.

(2) Na pretres pred drugostepenim sudom pozivaju se optuženi i njegov branilac, tužilac, oštećeni, zakonski zastupnici i punomoćnici oštećenog, oštećenog kao tužioca i privatnog tužioca, kao i oni svedoci i veštaci za koje sud odluči da se saslušaju.

(3) Ako je optuženi u pritvoru, predsednik veća drugostepenog suda preduzeće potrebne mere da se optuženi dovede na pretres.

(4) Ako oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac ne dođe na pretres pred drugostepenim sudom, neće se primeniti odredba člana 326. stav 2. ovog zakonika.

Tok pretresa pred drugostepenim sudom

Član 402.

(1) Pretres pred drugostepenim sudom počinje izveštajem sudije izvestioca ili predsednik veća (član 398. stav 6), koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti žalbe.

(2) Po predlogu ili po službenoj dužnosti pročitaje se presuda ili deo presude na koji se odnosi žalba, a po potrebi i zapisnik o glavnom pretresu.

(3) Posle toga, pozvaće se žalilac da obrazloži žalbu, a onda protivna stranka da mu odgovori. Optuženi i njegov branilac imaju uvek poslednju reč.

(4) Stranke mogu na pretresu iznositi nove dokaze i činjenice.

(5) Tužilac može, s obzirom na rezultat pretresa, u celini ili delimično odustati od optužnice ili izmeniti optužnicu u korist optuženog. Ako je javni tužilac odustao od optužnice u celini, oštećeni ima prava predviđena u članu 61. ovog zakonika.

Shodna primena odredaba o glavnom pretresu pred prvostepenim sudom

Član 403.

Ako u prethodnim članovima nije nešto drugo određeno, odredbe o glavnom pretresu pred prvostepenim sudom shodno će se primenjivati i u postupku pred drugostepenim sudom.

d) Granice ispitivanja prvostepene presude

Povrede zakonskih odredbi koje se ispituju po službenoj dužnosti

Član 404.

Drugostepeni sud ispituje presudu u onom delu u kojem se pobija žalbom, ali mora uvek po službenoj dužnosti ispitati:

1) da li postoji povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 392. stav 1. tač. 1. i 5. do 10. ovog zakonika i da li je glavni pretres protivno odredbama ovog zakonika održan u odsustvu optuženog, a u slučaju obavezne odbrane i u odsustvu branioca optuženog;

2) da li je na štetu optuženog povređen Krivični zakonik (član 393).

Ograničenje pozivanja na žalbeni razlog

Član 405.

(1) Na povredu iz člana 392. stav 1. tačka 2. ovog zakonika žalilac se može pozvati u žalbi samo ako tu povredu nije mogao izneti u toku glavnog pretresa, ili je izneo, ali je prvostepeni sud nije uzeo u obzir.

(2) Žalbu iz razloga propisanog u članu 394. stav 2. žalilac može uložiti samo ako u žalbi učini izvesnim da za dokaze na kojima zasniva žalbu nije znao u vreme održavanja glavnog pretresa, ili da je na glavnom pretresu odmah čim je saznao za određeni dokaz, predložio njegovo izvođenje, ali je predsednik veća to odbio.

Zabrana preinačenja na gore

Član 406.

Ako je izjavljena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne sme izmeniti na njegovu štetu.

Podrazumevajući sadržaj žalbe zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja

Član 407.

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona izjavljena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnoj sankciji i oduzimanju imovinske koristi (član 393).

Privilegija združivanja optuženih

Član 408.

Ako drugostepeni sud povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist optuženog od koristi i za kojeg od saoptuženih koji nije izjavio žalbu ili je nije izjavio u tom pravcu, postupiće po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

đ) Odluke drugostepenog suda po žalbi

Odbacivanje, odbijanje ili usvajanje žalbe

Član 409.

(1) Drugostepeni sud može u sednici veća ili na osnovu održanog pretresa odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedozvoljenu, ili odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi presudu suda prvog stepena, ili ukinuti ovu presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje, odnosno sam presuditi u skladu sa članom 412. stav 5. ovog zakonika ili preinačiti prvostepenu presudu.

(2) O svim žalbama protiv iste presude drugostepeni sud odlučuje jednom odlukom.

Odbacivanje žalbe kao neblagovremene ili nedozvoljene

Član 410.

(1) Žalba će se odbaciti rešenjem kao neblagovremena ako se utvrdi da je podneta posle zakonskog roka.

(2) Žalba će se odbaciti rešenjem kao nedozvoljena ako se utvrdi da je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za podnošenje žalbe ili lice koje se odreklo od žalbe ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je posle odustanka ponovo izjavljena žalba ili ako žalba po ovom zakoniku nije dozvoljena.

Odbijanje žalbe kao neosnovane

Član 411.

Drugostepeni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi presudu suda prvog stepena kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija niti povrede iz člana 404. ovog zakonika.

Ukidanje prvostepene presude

Član 412.

(1) Drugostepeni sud će uvažavajući žalbu ili po službenoj dužnosti rešenjem ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet na ponovno suđenje ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 414. stav 1. ovog zakonika, ili ako smatra da zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja treba narediti novi glavni pretres pred prvostepenim sudom.

(2) Drugostepeni sud narediće da se novi glavni pretres pred prvostepenim sudom održi pred potpuno izmenjenim većem.

(3) Drugostepeni sud može i samo delimično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini delovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje, kada će postupiti saglasno stavu 2. ovog člana.

(4) Ako se optuženi nalazi u pritvoru, drugostepeni sud će ispitati da li još postoje razlozi za pritvor i doneće rešenje o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

(5) Kad je prvostepena presuda dva puta već ukidana, drugostepeni sud će u sednici veća ili nakon održanog pretresa sam doneti presudu.

Ukidanje presude i odbacivanje optužnice i stvarna nenadležnost prvostepenog suda

Član 413.

(1) Ako sud drugog stepena utvrdi da postoji neki od razloga iz člana 296. stav 2. ovog zakonika, rešenjem će ukinuti presudu prvostepenog suda i odbaciti optužnicu.

(2) Ako drugostepeni sud, prilikom razmatranja žalbe, ustanovi da je za suđenje u prvom stepenu stvarno nadležan, ukinuće prvostepenu presudu, predmet uputiti veću istog suda i o tome obavestiti prvostepeni sud.

(3) Ako je izjavljena samo žalba u korist optuženog, a utvrdi se da je za suđenje u prvom stepenu nadležan viši sud, ne može se samo iz tog razloga ukinuti prvostepena presuda.

Preinačenje prvostepene presude

Član 414.

(1) Drugostepeni sud će uvažavajući žalbu ili po službenoj dužnosti presudom preinačiti prvostepenu presudu ako utvrdi da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primeni zakona ima doneti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 392. stav 1. tač. 5, 7. i 8. ovog zakonika.

(2) Ako drugostepeni sud nađe da postoje zakonski uslovi za izricanje sudske opomene, preinačiće rešenjem prvostepenu presudu i izreći će sudsku opomenu.

(3) Ako su se zbog preinačenja prvostepene presude stekli uslovi da se odredi, odnosno ukinu pritvor na osnovu člana 174. stav 1. tačka 6. i člana 382. stav 2. ovog zakonika, drugostepeni sud će o tome doneti posebno rešenje, protiv koga nije dozvoljena žalba.

Obrazloženje odluke drugostepenog suda

Član 415.

(1) U obrazloženju presude, odnosno rešenja, drugostepeni sud treba da oceni sve žalbene navode i da iznese sve povrede ovog zakonika koje je uzeo u obzir.

(2) Kad se prvostepena presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povređene i u čemu se povrede sastoje (član 392).

(3) Kad se prvostepena presuda ukida zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, navešće se u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja, odnosno zašto su novi dokazi i činjenice važni i od uticaja za donošenje pravilne odluke, a može se ukazati i na propuste stranaka koji su uticali na odluku prvostepenog suda.

Dostavljanje spisa i odluke drugostepenog suda

Član 416.

(1) Drugostepeni sud vratiće sve spise sudu prvog stepena, sa dovoljnim brojem overenih prepisa svoje odluke, radi predaje strankama i drugim zainteresovanim licima.

(2) Drugostepeni sud je dužan da svoju odluku sa spisima dostavi sudu prvog stepena najkasnije u roku od tri meseca, a ako je optuženi u pritvoru, najkasnije u roku od dva meseca od dana kad je primio spise od tog suda.

Novi glavni pretres pred prvostepenim sudom

Član 417.

(1) Prvostepeni sud kome je predmet upućen na suđenje uzeće za osnovu raniju optužnicu. Ako je presuda prvostepenog suda delimično ukinuta, prvostepeni sud će za osnovu uzeti samo onaj deo optužbe koji se odnosi na ukinuti deo presude.

(2) Na novom glavnom pretresu, stranke mogu isticati nove činjenice i iznositi nove dokaze.

(3) Prvostepeni sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svojoj odluci.

(4) Pri izricanju nove presude, prvostepeni sud je vezan zabranom propisanom u članu 406. ovog zakonika.

(5) Ako je optuženi u pritvoru, veće prvostepenog suda dužno je da postupi po članu 178. stav 2. ovog zakonika.

2. Žalba na presudu drugostepenog suda

Član 418.

(1) Protiv presude drugostepenog suda dozvoljena je žalba sudu koji odlučuje u trećem stepenu samo u sledećim slučajevima:

1) ako je drugostepeni sud izrekao kaznu od trideset godina zatvora ili težu kaznu, odnosno ako je potvrdio presudu prvostepenog suda kojom je izrečena takva kazna;

2) ako je drugostepeni sud na osnovu održanog pretresa utvrdio činjenično stanje drukčije nego prvostepeni sud i na tako utvrđenom činjeničnom stanju zasnovao svoju presudu;

3) ako je drugostepeni sud preinačio presudu prvostepenog suda kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izrekao presudu kojom se optuženi oglašava krivim;

4) ako je drugostepeni sud doneo presudu u skladu sa članom 412. stav 5. ovog zakonika.

(2) O žalbi protiv drugostepene presude rešava sud trećeg stepena u sednici veća, shodno odredbama koje važe za postupak u drugom stepenu. Pred ovim sudom ne može se održati pretres.

(3) Odredbe člana 408. ovog zakonika primeniće se i na saoptuženog koji nije imao pravo da izjavi žalbu protiv drugostepene presude.

3. Žalba na rešenje

Dozvoljenost žalbe na rešenje

Član 419.

(1) Protiv rešenja istražnog sudije i protiv drugih rešenja suda donesenih u prvom stepenu, stranke i lica čija su prava povređena mogu izjaviti žalbu uvek kad u ovom zakoniku nije izrično određeno da žalba nije dozvoljena.

(2) Protiv rešenja veća donesenog pre i u toku istrage nije dozvoljena žalba, ako ovim zakonikom nije drukčije određeno.

(3) Protiv rešenja o sprovođenju istrage i drugih rešenja javnog tužioca, odlučuje istražni sudija, osim kada je ovim zakonikom drukčije određeno.

(4) Rešenja koja se donose radi pripremanja glavnog pretresa i presude mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

(5) Protiv rešenja Vrhovnog suda Srbije žalba nije dozvoljena, ako ovim zakonikom nije drukčije određeno.

Rok za podnošenje žalbe na rešenje i dejstvo žalbe na rešenje

Član 420.

(1) Žalba se podnosi sudu koji je doneo rešenje, u roku od tri dana od dana dostavljanja rešenja, osim kada je ovim zakonikom drukčije određeno.

(2) Ako u ovom zakoniku nije drukčije određeno, podnošenjem žalbe na rešenje odlaže se izvršenje rešenja protiv koga je izjavljena žalba.

Odlučivanje o žalbi na rešenje

Član 421.

(1) O žalbi protiv rešenja prvostepenog suda odlučuje drugostepeni sud u sednici veća, ako ovim zakonikom nije drukčije određeno.

(2) O žalbi protiv rešenja istražnog sudije odlučuje veće istog suda (član 24. stav 6), ako ovim zakonikom nije drukčije određeno.

(3) Rešavajući o žalbi, sud može rešenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedozvoljenu, odbiti žalbu kao neosnovanu, ili uvažiti žalbu i rešenje preinačiti ili ukinuti, i po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Shodna primena drugih odredbi

Član 422.

(1) Na postupak po žalbi na rešenje shodno će se primenjivati odredbe čl. 388, 390, 396. i 398. st.1, 4. i 5. i čl. 406. i 408. ovog zakonika.

(2) Ako je žalba izjavljena protiv rešenja iz člana 484. ovog zakonika, o sednici veća obaveštava se javni tužilac, a ostala lica – pod uslovima predviđenim u članu 399. ovog zakonika.

(3) Ako ovim zakonikom drukčije nije određeno, sud je dužan da odluku o žalbi sa spisima dostavi sudu koji je doneo rešenje, najkasnije u roku od mesec dana od dana prijema spisa od tog suda.

(4) Ako ovim zakonikom drukčije nije određeno, odredbe ovog člana i člana 419. ovog zakonika primeniće se shodno i na sva ostala rešenja koja se donose po ovom zakoniku.

Glava XXVII

VANREDNI PRAVNI LEKOVI

1. Ponavljanje krivičnog postupka

Ponavljanje krivičnog postupka okončanog pravnosnažnim rešenjem ili pravnosnažnom presudom

Član 423.

Krivični postupak koji je dovršen pravnosnažnim rešenjem ili pravnosnažnom presudom može se na zahtev ovlašćenog lica ponoviti samo u slučajevima i pod uslovima predviđenim u ovom zakonu.

Preinačenje pravnosnažne presude bez ponavljanja krivičnog postupka

Član 424.

(1) Pravnosnažna presuda može se preinačiti i bez ponavljanja krivičnog postupka:

1) ako je u dve ili više presuda protiv istog osuđenog pravnosnažno izrečeno više kazni, a nisu primenjene odredbe o odmeravanju jedinstvene kazne za dela u sticaju;

2) ako je prilikom izricanja jedinstvene kazne, primenom odredaba o sticaju, uzeta kao utvrđena i kazna koja je već obuhvaćena u kazni izrečenoj po odredbama o sticaju u nekoj ranijoj presudi;

3) ako se pravnosnažna presuda kojom je za više krivičnih dela izrečena jedinstvena kazna ne bi mogla u jednom delu izvršiti zbog amnestije, pomilovanja ili iz drugih razloga.

(2) U slučaju iz tačke 1. stav 1. ovog člana, sud će novom presudom preinačiti ranije presude u pogledu odluka o kazni i izreći jedinstvenu kaznu. Za donošenje nove presude nadležan je prvostepeni sud koji je sudio u stvari u kojoj je izrečena najstroža vrsta kazne, a kod istovrsnih kazni – sud koji je izrekao najveću kaznu, a ako su kazne jednake – sud koji je poslednji izrekao kaznu.

(3) U slučaju iz tačke 2. stav 1. ovog člana, preinačiće svoju presudu sud koji je prilikom izricanja jedinstvene kazne pogrešno uzeo u obzir kaznu koja je već obuhvaćena u nekoj ranijoj presudi.

(4) U slučaju iz tačke 3. stav 1. ovog člana, sud koji je sudio u prvom stepenu preinačiće raniju presudu u pogledu kazne i izreći novu kaznu ili će utvrditi koliko se od kazne izrečene ranijom presudom ima izvršiti.

(5) Novu presudu donosi sud u sednici veća na predlog javnog tužioca ili osuđenog, a po saslušanju protivne stranke.

(6) Ako su u slučaju iz tač. 1. i 2. stav 1. ovog člana prilikom izricanja kazne uzete u obzir i presude drugih sudova, overeni prepis nove pravnosnažne presude dostaviće se i tim sudovima.

Nastavljanje krivičnog postupka

Član 425.

(1) Ako je javni tužilac doneo rešenje o povlačenju rešenja o sprovođenju istrage (član 287. stav 3), nastaviće istragu ili će podneti neposrednu optužnicu ukoliko mu se podnesu novi dokazi, koji u vreme donošenja rešenja o povlačenju rešenja o sprovođenju istrage nisu postojali ili za koje javni tužilac tada nije znao, ili javni tužilac sam pribavi takve dokaze, a iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti.

(2) Ako je optužnica odbačena zato što nije bilo zahteva ovlašćenog tužioca ili predloga oštećenog za gonjenje ili potrebnog odobrenja državnog organa, ili su postojale druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje, ili je iz istih razloga pravnosnažnim rešenjem prekinut krivični postupak, nastaviće se na zahtev ovlašćenog tužioca čim prestanu uzroci zbog kojih su donete navedene odluke.

(3) Ako je pravnosnažnom odlukom suda odbačeno rešenje javnog tužioca o sprovođenju istrage, zbog nepostojanja osnovane sumnje da je osumnjičeni izvršio krivično delo ili ako je optužnica odbačena iz razloga utvrđenih u članu 296. stav 2. tačka 2. ovog zakonika, krivični postupak se može po zahtevu javnog tužioca povesti, ako se podnesu novi dokazi, koji u vreme donošenja ranijih odluka iz ovog stava, nisu postojali ili za koje javni tužilac tada nije znao, a na osnovu kojih veće (član 24. stav 6) utvrdi da su ispunjeni uslovi za vođenje krivičnog postupka.

Razlozi za ponavljanje krivičnog postupka koji je okončan pravnosnažnom presudom

Član 426.

(1) Krivični postupak koji je okončan pravnosnažnom presudom se može ponoviti samo u korist okrivljenog, i to:

1) ako je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svedoka, veštaka ili tumača;

2) ako je do presude došlo usled krivičnog dela sudije, sudije porotnika ili lica koje je vršilo dokazne radnje;

3) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji sami za sebe ili u vezi sa ranijim dokazima mogu da dovedu do oslobođenja lica koje je bilo osuđeno ili do njegove osude po blažem krivičnom zakonu;

4) ako je nekom za isto krivično delo više puta suđeno ili ako je više lica osuđeno za krivično delo koje je moglo učiniti samo jedno lice ili neka od njih;

5) ako se u slučaju osude za produženo krivično delo ili za drugo krivično delo koje po zakonu obuhvata više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđeni nije učinio radnju koja je obuhvaćena delom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi dovelo do primene blažeg zakona ili bi bilo od bitnog uticaja na odmeravanje kazne;

6) ako je odlukom Evropskog suda za ljudska prava ili drugog suda nastalog ratifikovanim međunarodnim ugovorom, utvrđeno da su u toku krivičnog postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i da je presuda zasnovana na takvom kršenju, a da je ponavljanjem postupka moguće ispraviti učinjenu povredu;

7) ako je presuda zasnovana na zakonu ili drugom propisu koji je odlukom Ustavnog suda prestao da važi.

(2) U slučajevima iz stava 1. tač. 1. i 2. ovog člana mora se pravnosnažnom presudom dokazati da su navedena lica oglašena krivim za pomenuta krivična dela. Ako se postupak protiv tih lica ne može sprovesti zbog toga što su umrla ili što postoje okolnosti koje isključuju njihovo gonjenje, činjenice iz stava 1. tač. 1. i 2. ovog člana se mogu utvrđivati i drugim dokazima.

Lica koja su ovlašćena za podnošenje zahteva za ponavljanje krivičnog postupka

Član 427.

(1) Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podneti stranke i branilac, a posle smrti osuđenog zahtev mogu podneti javni tužilac i lica navedena u članu 388. stav 2. ovog zakonika.

(2) Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka može se podneti i pošto je prema osuđenom izvršena kazna, bez obzira na zastarelost, amnestiju ili pomilovanje.

(3) Ako sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o ponavljanju krivičnog postupka (član 428) sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavestiće o tome osuđenog, odnosno lica koje je ovlašćeno da u korist osuđenog podnese zahtev.

Sud koji odlučuje o zahtevu i sadržaj zahteva za ponavljanje krivičnog postupka

Član 428.

(1) O zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje veće (član 24. stav 6) suda koji je u ranijem postupku sudio u prvom stepenu.

(2) U zahtevu se mora navesti po kom se zakonskom osnovu traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtev zasniva. Ako zahtev ne sadrži ove podatke, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku zahtev dopuni.

(3) Prilikom rešavanja o zahtevu, u veću po mogućnosti neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Odlučivanje o zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka

Član 429.

(1) Sud će rešenjem zahtev odbaciti ako na osnovu samog zahteva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtev podnelo neovlašćeno lice, ili da nema zakonskih uslova za ponavljanje postupka, ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtevu za ponavljanje postupka koji je odbijen pravnosnažnim rešenjem suda, ili da činjenice i dokazi očigledno nisu podobni da se na osnovu njih dozvoli ponavljanje, ili da podnosilac zahteva nije postupio po članu 428. stav 2. ovog zakonika.

(2) Ako sud ne odbaci zahtev, dostaviće se prepis zahteva protivnoj stranci, koja ima pravo da u roku od osam dana odgovori na zahtev. Kad sudu stigne odgovor na zahtev ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsednik veća odrediće da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtevu i u odgovoru na zahtev.

(3) Posle sprovedenih izviđaja, kad su u pitanju krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, predsednik veća odrediće da se spisi pošalju javnom tužiocu, koji će ih bez odlaganja a najkasnije u roku od mesec dana, vratiti sa svojim mišljenjem.

Dozvola da se postupak ponovi ili odbijanje zahteva za ponavljanje krivičnog postupka

Član 430.

(1) Kad javni tužilac vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izviđaj dopuni, na osnovu rezultata izviđaja zahtev uvažiti i dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka ili će zahtev odbiti.

(2) Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je dozvolio ponavljanje postupka postoje i za kojeg od saoptuženih koji nije podneo zahtev za ponavljanje postupka, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtev postoji.

(3) U rešenju kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka sud će odlučiti da se odmah odredi novi glavni pretres, ili da se stvar vrati u stanje istrage, odnosno da se sprovede istraga ako ove nije bilo.

(4) Ako sud smatra, s obzirom na podnesene dokaze, da osuđeni može u ponovnom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe, ili da optužba može biti odbijena, odrediće da se izvršenje presude odloži, odnosno prekine.

(5) Kad rešenje kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka postane pravnosnažno, obustaviće se izvršenje kazne, ali sud će, po predlogu javnog tužioca, odrediti pritvor ako postoje razlozi iz člana 174. ovog zakonika.

Pravila novog postupka

Član 431.

(1) Za novi postupak, koji se vodi na osnovu rešenja kojim je dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka, važe iste odredbe kao i za raniji krivični postupak. U novom postupku sud nije vezan rešenjima donesenim u ranijem postupku.

(2) Ako se novi postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rešenjem o obustavljanju postupka ukinuti i raniju presudu.

(3) Kad sud u novom postupku donese presudu, izreći će da se ranija presuda delimično ili u celini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženom uračunati izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje određeno samo za neko od dela za koje je optuženi bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu po odredbama krivičnog zakona.

(4) Sud je u novom postupku vezan zabranom propisanom u članu 406. ovog zakonika.

Ponavljanje postupka u kome je lice osuđeno u odsustvu

Član 432.

(1) Krivični postupak u kome je neko lice osuđeno u odsustvu (član 328) ponoviće se i van uslova propisanih u članu 426. ovog zakonika ako osuđeni i njegov branilac podnesu zahtev za ponavljanje postupka u roku od šest meseci od dana nastupanja mogućnosti da se osuđenom sudi u njegovom prisustvu.

(2) Krivični postupak u kome je neko lice osuđeno u odsustvu ponoviće se i van uslova propisanih u članu 426. ovog zakonika ako je njegovo izdavanje strana država odobrila pod uslovom da se postupak ponovi.

(3) U rešenju kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka po odredbama st. 1. i 2. ovog člana, sud će odrediti da se osuđenom dostavi optužnica ako mu ranije nije dostavljena, a može odrediti da se stvar vrati u stanje istrage, odnosno da se sprovede istraga ako je nije bilo.

(4) Po isteku roka iz stava 1. ovog člana, ponavljanje postupka je dozvoljeno samo pod uslovima propisanim u čl. 426. i 427. ovog zakonika.

(5) Pri izricanju nove presude u postupku sprovedenom po odredbama st. 1. i 2. ovog člana sud je vezan zabranom propisanom u članu 406. ovog zakonika.

2. Vanredno ublažavanje kazne

Dozvoljenost ublažavanja kazne

Član 433.

(1) Ublažavanje pravnosnažno izrečene kazne koja nije izvršena, dozvoljeno je kad se po pravnosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izricala presuda ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očigledno dovele do blaže osude.

(2) Ublažavanje pravnosnažno izrečene kazne nije dozvoljeno kada je osuđenom za krivično delo izrečena najmanja kazna koja se po Krivičnom zakoniku za to delo može izreći.

(3) Ublažavanje pravnosnažno izrečene kazne nije dozvoljeno kada je razlog iz stava 1. ovog člana istovremeno i razlog za odlaganje izvršenja kazne ili za prekid njenog izvršenja.

Lica koja mogu podneti zahtev za vanredno ublažavanje kazne i dejstvo podnesenog zahteva

Član 434.

(1) Zahtev za vanredno ublažavanje kazne mogu podneti javni tužilac, osuđeni i njegov branilac, kao i lica koja su ovlašćena da izjave žalbu protiv presude u korist optuženog (član 388).

(2) Osuđeni i njegov branilac, kao i lica koja su ovlašćena da izjave žalbu protiv presude u korist osuđenog (član 388) nemaju pravo podnošenja zahteva za vanredno ublažavanje kazne, ako je očigledno da su znala ili su mogla znati za okolnosti iz člana 433. stav 1. ovog zakonika kada se izricala presuda, a nisu čim su za te okolnosti saznali, podneli predlog sudu da se izvedu odgovarajući dokazi.

(3) Podneseni zahtev za vanredno ublažavanje kazne ne zadržava izvršenje kazne.

Odlučivanje o zahtevu za vanredno ublažavanje kazne

Član 435.

(1) Zahtev za vanredno ublažavanje kazne podnosi se sudu koji je doneo presudu u prvom stepenu.

(2) Predsednik veća prvostepenog suda rešenjem će odbaciti zahtev za vanredno ublažavanje kazne koji je podnesen od lica koje nije ovlašćeno na podnošenje zahteva ili ako je zahtev podnesen suprotno članu 433. st. 2. i 3., odnosno članu 434. stav 2. ovog zakonika, odnosno ako je podnesen suprotno pravilu iz člana 436. stav 1. ovog zakonika ili pre proteka rokova iz člana 436. stav 2. ovog zakonika, kao i ako su razlozi na kojima se zasniva zahtev očigledno nepodobni za ublažavanje kazne ili ne opravdavaju blaže kažnjavanje.

(3) Ako je zahtev odbačen iz razloga propisanog u članu 433. stav 3. ovog zakonika, podnosilac zahteva, odnosno okrivljeni i njegov branilac, ako oni nisu

podneli zahtev, će biti poučeni o mogućnosti da traže odlaganje izvršenja kazne ili prekid izvršenja kazne.

(4) Ako nije doneo rešenje iz stava 2. ovog člana prvostepeni sud će izvideti da li postoje razlozi za ublažavanje, pa će pribaviti mišljenje javnog tužioca, ako se postupak vodio po njegovom zahtevu i spise sa svojim obrazloženim predlogom dostaviti Vrhovnom sudu Srbije koji je nadležan za odlučivanje o zahtevu za vanredno ublažavanje kazne.

(5) Ako je u pitanju krivično delo za koje se postupak vodio po zahtevu javnog tužioca, Vrhovni sud Srbije će pre donošenja rešenja, spise dostaviti javnom tužiocu koji postupa pred tim sudom. Javni tužilac može podneti svoj pismeni predlog sudu.

(6) Vrhovni sud Srbije će rešenjem zahtev odbaciti ako utvrdi da postoje okolnosti iz stava 2. ovog člana ili će ga odbiti ako nađe da nisu ispunjeni zakonski uslovi za vanredno ublažavanje kazne. Kada zahtev usvoji, sud će presudom preinačiti pravnosnažnu presudu u pogledu odluke o kazni.

(7) Protiv odluke Vrhovnog suda Srbije iz stava 6. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Ograničenost podnošenja novog zahteva za vanredno ublažavanje kazne

Član 436.

(1) Novi zahtev za vanredno ublažavanje kazne se više ne može podnositi ako je prethodni zahtev usvojen i presudom Vrhovnog suda Srbije preinačena pravnosnažna presuda u pogledu odluke o kazni.

(2) Novi zahtev za vanredno ublažavanje kazne se ne može podnositi dok ne protekne najmanje dve godine od donošenja odluke iz člana 435. stav 6. ovog zakonika suda koji rešava o tom zahtevu, ako je izrečena kazna do deset godina zatvora, odnosno najmanje tri godine, ako je izrečena kazna preko deset godina zatvora.

Opozivanje presude kojom je usvojen zahtev za vanredno ublažavanje kazne

Član 437.

Presudu kojom je usvojio zahtev za vanredno ublažavanje kazne sud će opozvati ako se dokaže (član 426. stav 2) da je zasnovana na lažnoj ispravi, na lažnom iskazu svedoka ili lažnom nalazu i mišljenju, odnosno lažnom iskazu veštaka.

3. Zahtev za zaštitu zakonitosti

Razlog podnošenja zahteva za zaštitu zakonitosti

Član 438.

(1) Protiv pravnosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravnosnažnim odlukama, Republički javni tužilac može podići zahtev za zaštitu zakonitosti ako je povređen zakon.

(2) Zahtev iz stava 1. ovog člana Republički javni tužilac može podneti i ako je odlukom Evropskog suda za ljudska prava ili drugog suda nastalog ratifikovanim međunarodnim ugovorom, utvrđeno da su u toku krivičnog postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i da je sudska odluka zasnovana na takvom kršenju, a nadležni sud nije dozvolio ponavljanje krivičnog postupka, ili se povreda načinjena u sudskoj odluci može otkloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponovnog vođenja postupka.

(3) Zahtev iz stava 1. ovog člana Republički javni tužilac može podneti i ako je sudska odluka zasnovana na zakonu ili drugom propisu koji je odlukom Ustavnog suda prestao da važi, a kada je na takav način doneta presuda, zahtev za zaštitu zakonitosti se može podneti ukoliko nadležni sud nije dozvolio ponavljanje krivičnog postupka, ili se povreda načinjena u sudskoj odluci može otkloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponovnog vođenja postupka.

(4) Okrivljeni koji je osuđen na безусловnu kaznu zatvora od jedne godine ili težu kaznu, ili kaznu maloletničkog zatvora i branilac takvog okrivljenog, mogu u roku od mesec dana od dana kada je okrivljeni primio pravnosnažnu presudu, pismenim i obrazloženim predlogom tražiti od Republičkog javnog tužioca da uloži zahtev za zaštitu zakonitosti protiv pravnosnažne presude ako smatraju da je njome povređen krivični zakon na štetu okrivljenog ili da je u krivičnom postupku koji je prethodio donošenju pravnosnažne presude povređeno pravo na odbranu okrivljenog, koje je uticalo na donošenje zakonite i pravilne presude.

(5) Predlog iz stava 4. ovog člana ne može podneti okrivljeni koji nije ulagao žalbu protiv presude, osim ako je presudom drugostepenog suda umesto oslobođenja od kazne, sudske opomene, uslovne osude ili novčane kazne, izrečena kazna od jedne godine zatvora ili teža kazna, odnosno kazna maloletničkog zatvora umesto vaspitne mere.

(6) Republički javni tužilac će predlog iz stava 4. ovog člana rešenjem odbaciti ako oceni da nema razloga za podizanje zahteva za zaštitu zakonitosti.

(7) Protiv rešenja iz stava 6. ovog člana, okrivljeni i njegov branilac mogu u roku od osam dana od dana prijema rešenja uložiti žalbu Vrhovnom sudu Srbije.

(8) O žalbi iz stava 7. ovog člana rešava veće sastavljeno od trojice sudija Vrhovnog suda Srbije, koje će žalbu odbiti kao neosnovanu i potvrditi rešenje iz stava 6. ovog člana ili će žalbu usvojiti, ako ustanovi verovatnoću očiglednog postojanja razloga na koji se poziva okrivljeni ili branilac okrivljenog.

(9) Ako veće Vrhovnog suda Srbije iz stava 8. ovog člana usvoji žalbu iz stava 7. ovog člana, postupiće kao da je podnesen zahtev za zaštitu zakonitosti, a u takvom slučaju Republički javni tužilac ima pravo i dužnost učestvovanja u postupku kao da je on podneo zahtev za zaštitu zakonitosti.

Nadležnost za rešavanje o zahtevu za zaštitu zakonitosti i odluke protiv kojih se zahtev ne može ulagati

Član 439.

(1) O zahtevu za zaštitu zakonitosti rešava Vrhovni sud Srbije.

(2) Zahtev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen protiv presude koju je povodom zahteva za zaštitu zakonitosti doneo Vrhovni sud Srbije.

Odlučivanje o zahtevu za zaštitu zakonitosti

Član 440.

(1) O zahtevu za zaštitu zakonitosti sud odlučuje u sednici.

(2) Pre nego što predmet bude iznesen na rešavanje, sudija određen za izvestioca dostaviće primerak zahteva okrivljenom i braniocu, a može po potrebi da pribavi obaveštenje o istaknutim povredama zakona.

(3) O sednici će se uvek obavestiti javni tužilac, a okrivljeni i njegov branilac, ako je zahtev podignut na štetu okrivljenog, uz obezbeđenje prisustva osuđenog kada predsednik veća smatra da je ono potrebno (član 399. stav 2).

(4) Sud nadležan za odlučivanje o zahtevu za zaštitu zakonitosti može, s obzirom na sadržaj zahteva, odrediti da se odloži, odnosno prekine izvršenje pravnosnažne presude.

(5) Sud nadležan za odlučivanje o zahtevu za zaštitu zakonitosti je dužan da svoju odluku sa spisima dostavi prvostepenom ili višem sudu najdocnije u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva.

Ograničenost odlučivanja na navode iz zahteva, privilegija združivanja i zabrana preinačenja na gore

Član 441.

(1) Pri rešavanju o zahtevu za zaštitu zakonitosti sud će se ograničiti samo na ispitivanje povreda zakona na koje se javni tužilac poziva u svom zahtevu.

(2) Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist osuđenog postoje i za kojeg od saoptuženih u pogledu kojeg nije podignut zahtev za zaštitu zakonitosti, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtev postoji.

(3) Ako je zahtev za zaštitu zakonitosti podignut u korist osuđenog sud je pri donošenju odluke vezan zabranom propisanom u članu 406. ovog zakonika.

Odbijanje zahteva za zaštitu zakonitosti kao neosnovanog

Član 442.

Sud će presudom odbiti zahtev za zaštitu zakonitosti kao neosnovan ako utvrdi da ne postoji povreda zakona na koju se javni tužilac poziva u svom zahtevu.

Usvajanje zahteva za zaštitu zakonitosti

Član 443.

(1) Kad sud utvrdi da je zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan, doneće presudu kojom će, prema prirodi povrede, ili preinačiti pravnosnažnu odluku, ili ukinuti u celini ili delimično odluke prvostepenog i višeg suda ili samo odluku višeg suda i predmet vratiti na ponovnu odluku ili suđenje prvostepenom ili višem sudu, ili će se ograničiti samo na to da utvrdi povredu zakona.

(2) Ako je zahtev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu okrivljenog a sud nađe da je osnovan, utvrdiće samo da postoji povreda zakona, ne dirajući u pravnosnažnu odluku.

(3) Ako drugostepeni sud po odredbama ovog zakonika nije bio ovlašćen da otkloni povredu zakona koja je učinjena u prvostepenoj odluci ili u sudskom postupku koji joj je prethodio, a sud koji rešava o zahtevu za zaštitu zakonitosti podignutom u korist okrivljenog nađe da je zahtev osnovan i da radi otklanjanja učinjene povrede zakona treba ukinuti ili preinačiti prvostepenu odluku, ukinuće ili će preinačiti i drugostepenu odluku iako njom nije povređen zakon.

Održavanje novog glavnog pretresa

Član 444.

Ako se prilikom rešavanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti koji je podnet u korist okrivljenog pojavi znatna sumnja u pogledu istinitosti odlučnih činjenica utvrđenih u odluci protiv koje je zahtev podignut, pa zbog toga nije moguće odlučiti o zahtevu za zaštitu zakonitosti, sud će presudom kojom rešava o zahtevu za zaštitu zakonitosti ukinuti tu odluku i narediti da se održi novi glavni pretres pred istim ili drugim stvarno nadležnim prvostepenim sudom.

Pravila novog glavnog pretresa

Član 445.

(1) Ako je pravnosnažna presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, za osnovu će se uzeti ranija optužnica ili onaj njen deo koji se odnosi na ukinuti deo presude.

(2) Sud je dužan da izvede sve procesne radnje i da raspravi pitanja na koja mu je ukazao sud koji je rešavao o zahtevu.

(3) Pred prvostepenim, odnosno drugostepenim sudom stranke mogu isticati nove činjenice i podnositi nove dokaze.

(4) Ako je pored odluke nižeg suda ukinuta i odluka višeg suda, predmet se dostavlja nižem sudu preko višeg suda.

Glava XXVIII

D. POSEBNE ODREDBE ZA SKRAĆENI POSTUPAK, ZA POSTUPKE IZRICANJA KRIVIČNIH SANKCIJA BEZ GLAVNOG PRETRESA,

POSTUPAK POSREDOVANJA RADI POSTIZANJA PORAVNANJA I POSTUPAK IZRICANJA SUDSKE OPOMENE

SKRAĆENI POSTUPAK

Krivična dela koja su predmet skraćenog postupka

Član 446.

(1) U postupku za krivična dela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, primenjivaće se odredbe čl. 446. do 459. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, primenjivaće se shodno ostale odredbe ovog zakonika.

(2) Na predlog ovlašćenog tužioca i uz izričit pristanak okrivljenog, sudija pojedinac može odobriti primenu odredaba o skraćenom postupku koje se odnose na glavni pretres, presudu i postupak po žalbi i na krivična dela sa propisanom kaznom zatvora do pet godina.

(3) Predlog tužioca iz stava 2. ovog člana može se dati u optužnici, bez obzira da li joj je prethodila istraga ili je optužnica podnesena neposredno (član 285).

(4) Okrivljeni može dati pristanak u posebnom podnesku ili na zapisnik pred sudom u roku od osam dana od dana dostavljanja optužnice. Smatra se da je okrivljeni uskratio pristanak ako uloži prigovor protiv optužnice. Ako okrivljeni u roku od osam dana ne da pristanak niti podnese prigovor protiv optužnice, može se o predlogu tužioca izjasniti na prvom ročištu za glavni pretres.

(5) Nakon pristanka okrivljenog, optužnica se smatra optužnim predlogom.

(6) Okrivljenom se u slučaju iz stava 2. ovog člana ne može izreći teža kazna od tri godine zatvora, o čemu se mora poučiti prilikom uručjenja optužnice.

Pokretanje postupka

Član 447.

(1) Skraćeni krivični postupak pokreće se na osnovu optužnog predloga javnog tužioca, odnosno oštećenog kao tužioca ili na osnovu privatne tužbe.

(2) Optužni predlog i privatna tužba podnose se u potrebnom broju primeraka za sud i okrivljenog.

Pritvor u skraćenom postupku

Član 448.

(1) Pritvor se u cilju nesmetanog vođenja krivičnog postupka može odrediti licu za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo:

1) ako se krije ili ukoliko se ne može utvrditi njegov identitet, ili ako postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bekstva;

2) ako osobite okolnosti ukazuju da će okrivljeni učiniti novo krivično delo ili dovršiti pokušano krivično delo, odnosno da će učiniti krivično delo kojim preti.

(2) Pre podnošenja optužnog predloga pritvor može trajati samo onoliko koliko je potrebno da se sprovedu dokazne radnje, ali ne duže od osam dana. O žalbi protiv rešenja o pritvoru rešava veće (član 24. stav 6).

(3) U pogledu pritvora, od predaje optužnog predloga do završetka glavnog pretresa primenjuju se shodno odredbe člana 178. ovog zakona, s tim što je veće dužno da svakih mesec dana ispita da li postoje razlozi za pritvor.

(4) Kad se okrivljeni nalazi u pritvoru, sud je dužan da postupa sa naročitom hitnošću.

Preduzimanje krivičnog gonjenja od strane oštećenog

Član 449.

Ako je krivičnu prijavu podneo oštećeni, a javni tužilac u roku od mesec dana po prijemu prijave ne podnese optužni predlog, niti obavesti oštećenog da je odbacio prijavu, oštećeni ima pravo da kao tužilac preduzme krivično gonjenje, podnošenjem optužnog predloga sudu.

Sadržina optužnog predloga

Član 450.

(1) Optužni predlog, odnosno privatna tužba treba da sadrži: ime i prezime okrivljenog sa ličnim podacima ukoliko su poznati, kratak opis krivičnog dela, označenje suda pred kojim se ima održati glavni pretres, predlog koje dokaze treba izvesti na glavnom pretresu i predlog da se okrivljeni oglasi krivim i osudi po zakonu.

(2) Ako se okrivljeni nalazi na slobodi, u optužnom predlogu se može predložiti određivanje pritvora, ili da se od okrivljenog zahteva polaganje jemstva, odnosno da mu se nametnu ograničenja iz člana 168. ovog zakona. Ako je okrivljeni u pritvoru, u optužnici se može predložiti njegovo puštanje na slobodu, uz ili bez polaganja jemstva, a može se predložiti i određivanje mera iz člana 168. ovog zakona.

(3) Kad javni tužilac oceni da je glavni pretres nepotreban, može u optužnom predlogu predložiti da se donese rešenje o kažnjavanju okrivljenog bez zakazivanja glavnog pretresa (član 460).

Ispitivanje optužnog predloga

Član 451.

(1) Kad sud primi optužni predlog ili privatnu tužbu, sudija će prethodno ispitati da li je sud nadležan i da li postoje uslovi za odbacivanje optužnog predloga, odnosno privatne tužbe.

(2) Ako sudija utvrdi da je za suđenje nadležan drugi sud, ogласиće se nenadležnim i po pravnosnažnosti rešenja ustupiti predmet tom sudu, a ako utvrdi da je za suđenje nadležan viši sud, ustupiće predmet na dalji postupak javnom tužiocu koji postupava pred višim sudom. Ako javni tužilac smatra da je za suđenje nadležan sud koji mu je dostavio predmet, zatražiće odluku većeg suda (član 24. stav 6) pred kojim postupava.

(3) Ako sudija ne donese nijedno od rešenja iz stava 1. ovog člana, dostaviće optužbu okrivljenom i zakazaće odmah glavni pretres. Ako se glavni pretres ne zakaže u roku od mesec dana od prijema optužnog predloga ili privatne tužbe, sudija je dužan da o razlozima izvesti predsednika suda, koji će preduzeti mere da se glavni pretres što pre održi.

(4) Posle zakazivanja glavnog pretresa sud se ne može po službenoj dužnosti ogласiti mesno nenadležnim.

Odbijanje ili odbacivanje optužnog predloga, odnosno privatne tužbe

Član 452.

(1) Sudija će rešenjem odbiti optužni predlog ili privatnu tužbu ako nađe da postoje razlozi predviđeni u članu 296. stav 1. ovog zakonika.

(2) Sudija će rešenjem odbaciti optužni predlog ili privatnu tužbu ako nađe da postoje razlozi predviđeni u članu 296. stav 2. ovog zakonika.

(3) Rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana se sa kratkim obrazloženjem dostavljaju javnom tužiocu, oštećenom kao tužiocu, ili privatnom tužiocu, kao i okrivljenom.

Pozivanje na glavni pretres

Član 453.

(1) Sudija poziva na glavni pretres okrivljenog kome se uz poziv dostavlja optužni predlog ili privatna tužba, branioca okrivljenog, tužioca, oštećenog i njihove zakonske zastupnike i punomoćnike, svedoke, veštake i tumača, a po potrebi pribavlja i predmete koji treba da služe kao dokaz na glavnom pretresu.

(2) Okrivljenom će se u pozivu naznačiti da na glavni pretres treba doći sa dokazima za svoju odbranu, odnosno da treba blagovremeno predložiti dokaze kako bi se oni mogli pribaviti za glavni pretres. U pozivu će se okrivljeni upozoriti da će se glavni pretres održati i u njegovom odsustvu ako za to postoje zakonski uslovi (član 456. stav 3). Okrivljeni će se u pozivu poučiti da ima pravo da uzme branioca, ali da se, u slučaju kad odbrana nije obavezna, zbog nedolaska branioca na glavni pretres ili uzimanja branioca tek na glavnom pretresu, neće odložiti glavni pretres.

(3) Poziv okrivljenom mora se dostaviti tako da između dostavljanja poziva i dana glavnog pretresa ostane dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a najmanje osam dana. Po pristanku okrivljenog ovaj rok se može skratiti.

Mesto održavanja glavnog pretresa

Član 454.

Glavni pretres se drži u mestu suda. U hitnim slučajevima, naročito kad treba izvršiti uviđaj ili kada je to u interesu lakšeg sprovođenja dokaznog postupka, može se po odobrenju predsednika suda glavni pretres odrediti i u mestu gde je krivično delo učinjeno ili gde se ima preduzeti uviđaj, ako su ta mesta na području tog suda.

Prigovor mesne nenadležnosti

Član 455.

(1) Stranke prigovor mesne nenadležnosti mogu podneti najkasnije do početka glavnog pretresa.

(2) Sudija koji je postupao u prethodnom postupku nije izuzet od suđenja na glavnom pretresu.

Održavanje glavnog pretresa

Član 456.

(1) Glavni pretres će se održati i ako ne dođe javni tužilac koji je uredno pozvan, a tada oštećeni ima pravo da na glavnom pretresu zastupa optužbu u granicama optužnog predloga.

(2) O slučaju iz stava 1. ovog člana, sudija obaveštava višeg javnog tužioca. Kada uredno pozvani javni tužilac nije došao na glavni pretres, sudija neće odlagati započinjanje glavnog pretresa radi izjašnjenja javnog tužioca o dokaznim predlozima okrivljenog i njegovog branioca, a kada se glavni pretres održava bez prisustva uredno pozvanog javnog tužioca, sudija će slobodno ceniti da li će izvoditi dokaze predložene u optužnom predlogu i u takvom slučaju javni tužilac nema pravo da izjavi žalbu protiv presude iz razloga propisanih u članu 394. stav 2. ovog zakonika.

(3) Glavni pretres se može održati i ako ne dođe okrivljeni, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, ako je sudu podneo predlog da se glavni pretres održi u njegovom odsustvu.

(4) Ako okrivljeni ne dođe na glavni pretres, iako je uredno pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavlivanja sudu promene adrese ili boravišta, sud može odlučiti da se glavni pretres održi i u njegovom odsustvu pod uslovom da njegovo prisustvo nije nužno i da je pre toga bio saslušan.

Tok glavnog pretresa

Član 457.

(1) Glavni pretres počinje objavljivanjem glavne sadržine optužnog predloga ili privatne tužbe i dovršiće se po mogućnosti bez prekidanja.

(2) U slučaju potpunog priznanja okrivljenog datog na glavnom pretresu, koje je potkrepljeno drugim dokazima, sud će uz saglasan predlog stranaka prekinuti dokazni postupak i preći na izricanje krivične sankcije, osim ako posumnja u istinitost priznanja.

(3) Pod uslovima iz stava 2. ovog člana sud može izreći sledeće krivične sankcije: sudsku opomenu, uslovnu osudu, novčanu kaznu i kaznu zatvora do dve godine, a uz njih jednu ili više sledećih mera: oduzimanje predmeta, zabranu upotrebe motornog vozila i oduzimanja imovinske koristi. Kada se postupak vodi za krivična dela iz člana 446. stav 1. ovog zakonika, kazna zatvora ne može biti veća od tri godine.

(4) Ako u toku ili po završetku glavnog pretresa sudija nađe da je za suđenje nadležno veće ili je stvarno nadležan viši sud, dostaviće spise nadležnom javnom tužiocu. Kad utvrdi da postoji koji od drugih razloga iz člana 296. stav 2. ovog zakonika, sudija će rešenjem odbaciti optužni predlog ili privatnu tužbu.

(5) Po zaključenju glavnog pretresa, sud će odmah izreći presudu i objaviti je s bitnim razlozima. Presuda se sa kratkim obrazloženjem činjeničnog stanja, pravne ocene dela i odluke o krivičnoj sankciji, mora pismeno izraditi u roku od osam dana od dana objavljivanja.

(6) Protiv presude žalba se može izjaviti u roku od osam dana od dana dostavljanja prepisa presude.

(7) Stranke i oštećeni se mogu odreći prava na žalbu odmah po objavljivanju presude. U takvom slučaju, prepis presude dostaviće se stranci i oštećenom samo ako to zahtevaju. Ako su se obe stranke i oštećeni po objavljivanju presude odrekli prava na žalbu i ako niko od njih nije zahtevao dostavljanje presude, pismeno izrađena presuda će sadržati samo pravnu ocenu krivičnog dela i kratko obrazloženje krivične sankcije.

(8) Odredbe člana 382. ovog zakonika shodno će se primenjivati i u pogledu ukidanja pritvora posle izricanja presude.

(9) Kad sud izrekne kaznu zatvora, može se odrediti da se okrivljeni stavi u pritvor, odnosno da ostane u pritvoru, ako postoje razlozi iz člana 448. stav 1. ovog zakonika. Pritvor u takvom slučaju može trajati do pravnosnažne presude, ali najduže dok okrivljenom ne istekne kazna koju je izrekao prvostepeni sud.

(10) Ako javni tužilac nije prisustvovao glavnom pretresu (član 456. stav 1) oštećeni ima pravo da u svojstvu tužioca izjavi žalbu protiv presude, bez obzira da li se žali i javni tužilac.

Pokušaj poravnanja u postupku za krivična dela koja se gone po privatnoj tužbi

Član 458.

(1) Pre zakazivanja glavnog pretresa za krivična dela za koja se goni po privatnoj tužbi, sudija može pozvati samo privatnog tužioca i njegovog punomoćnika i okrivljenog kao i njegovog branioca da određenog dana dođu u sud radi prethodnog razjašnjavanja stvari i pokušaja postizanja poravnanja ako smatra da bi to bilo celishodno za brže okončanje postupka. Okrivljenom se uz poziv dostavlja i prepis privatne tužbe.

(2) Ako ne dođe do poravnanja stranaka i povlačenja privatne tužbe, sudija će uzeti izjave od stranaka i pozvati ih da stave svoje predloge u pogledu pribavljanja dokaza.

(3) Ako sudija ne nađe da postoje uslovi za odbacivanje pritvane tužbe, doneće odluku koji će se dokazi izvesti na glavnom pretresu i zakazaće, po pravilu, odmah glavni pretres i saopštiće to strankama.

(4) Ako privatni tužilac i okrivljeni ni pre dolaska u sud ni pred sudom ne predlože izvođenje dokaza a sudija smatra da nije potrebno pribavljanje dokaza i da ne postoje neki drugi razlozi za posebno zakazivanje glavnog pretresa, može odmah otvoriti glavni pretres i po izvođenju dokaza koji se nalaze pred sudom doneti odluku povodom privatne tužbe. Na ovakvu mogućnost stranke se posebno upozoravaju prilikom dostavljanja poziva.

(5) Za neodazivanje privatnog tužioca na poziv iz stava 1. ovog člana važi odredba člana 58. ovog zakonika.

(6) U slučaju nedolaska okrivljenog, ako je sudija odlučio da otvori glavni pretres, primeniće se odredba člana 456. stav 4. ovog zakonika.

Prisustvo na sednici žalbenog veća

Član 459.

(1) Kad drugostepeni sud rešava o žalbi protiv presude donesene u skraćenom postupku, o sednici veća obavestiće se stranke i branilac okrivljenog samo ako predsednik veća ili veće nađe da bi prisustvo stranaka bilo korisno za razjašnjenje stvari.

(2) Ako je reč o krivičnom delu za koje se postupak vodi po zahtevu javnog tužioca, predsednik veća će pre sednice veća dostaviti spise državnom tužiocu, koji može podneti svoj pisani predlog.

Glava XXIX

POSTUPCI ZA IZRICANJE KRIVIČNIH SANKCIJA BEZ GLAVNOG PRETRESA

1. Postupak za kažnjavanje pre glavnog pretresa

Opšte odredbe

Član 460.

(1) Za krivična dela za koja se može izreći novčana kazna kao glavna kazna ili kazna zatvora do tri godine sudija može, na predlog javnog tužioca, doneti rešenje o kažnjavanju i bez održavanja glavnog pretresa.

(2) Predlog za donošenje rešenja o kažnjavanju iz stava 1. ovog člana javni tužilac stavlja u optužnom predlogu, kad oceni da održavanje glavnog pretresa nije potrebno.

(3) Ako je postavljen imovinskopravni zahtev, ovlašćeno lice će biti upućeno na parnicu.

***Krivične sankcije koje se mogu izreći u postupku
za kažnjavanje pre glavnog pretresa***

Član 461.

(1) Rešenjem o kažnjavanju sudija može izreći kaznu zatvora do jedne godine, novčanu kaznu do devedeset dnevnih iznosa, odnosno do 250.000 dinara, rad u javnom interesu, oduzimanje vozačke dozvole, uslovnu osudu ili sudsku opomenu.

(2) Uz krivičnu sankciju iz stava 1. ovog člana sudija može izreći jednu ili više od sledećih mera: oduzimanje predmeta, oduzimanje imovinske koristi i zabranu upravljanja motornim vozilom u trajanju do dve godine, osim kada je izrečena kazna oduzimanja vozačke dozvole.

Donošenje rešenja o kažnjavanju

Član 462.

(1) Pre nego što utvrdi da li postoje pretpostavke za donošenje rešenja o kažnjavanju, sudija će postupiti po odredbama čl. 451. stav 1. do 452. ovog zakonika. Ako sudija utvrdi da pretpostavke za donošenje rešenja o kažnjavanju nisu ispunjene, dostaviće optužbu okrivljenom i odmah će zakazati glavni pretres.

(2) Ako se sudija složi sa predlogom javnog tužioca, pribaviće podatke o ranijim osudama, a po potrebi, i o ličnosti okrivljenog, a zatim će, nakon saslušanja okrivljenog, doneti rešenje o kažnjavanju.

(3) Rešenje o kažnjavanju mora da sadrži naznačenje da je predlog javnog tužioca prihvaćen; lične podatke okrivljenog; delo za koje se oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obeležja krivičnog dela i od kojih zavisi primena određene odredbe krivičnog zakona; zakonski naziv krivičnog dela i koje su odredbe krivičnog i drugog zakona primenjene; odluku o izrečenoj novčanoj kazni i meri, kao i odluku o upućivanju ovlašćenog lica na ostvarivanje imovinskopravnog zahteva u parničnom postupku; obrazloženje izrečene kazne i mere; pouku o pravu na prigovor, kao i upozorenje da će po proteku roka za prigovor, ako ne bude podnesen, rešenje o kažnjavanju postati pravosnažno.

Dostavljanje rešenja o kažnjavanju i pravo na podnošenje prigovora

Član 463.

(1) Rešenje o kažnjavanju se dostavlja javnom tužiocu i okrivljenom.

(2) Okrivljeni može u roku od osam dana od dana dostavljanja podneti prigovor protiv rešenja o kažnjavanju.

***Podnošenje prigovora protiv rešenja o kažnjavanju
i pravnosnažnost rešenja o kažnjavanju***

Član 464.

(1) Ako okrivljeni podnese prigovor blagovremeno sudija će zakazati glavni pretres po optužnom predlogu javnog tužioca i dalje postupati po odredbama čl. 447. do 459. ovog zakonika.

(2) U postupku po optužnom predlogu sudija nije vezan predlogom javnog tužioca za kažnjavanje, kao ni zabranom iz člana 406. ovog zakonika.

(3) O žalbi protiv rešenja o odbacivanju prigovora odlučuje veće (član 24. stav 6).

(4) Ako protiv rešenja o kažnjavanju ne bude podnesen prigovor, rešenje postaje pravnosnažno.

**2. Postupak za kažnjavanje i izricanje uslovne osude od strane
istražnog sudije**

Opšte odredbe

Član 465.

(1) U slučaju potpunog priznanja okrivljenog, odnosno osumnjičenog, datog u prisustvu branioca istražnom sudiji, odnosno tužiocu ili policiji u smislu člana 260. stav 6. ovog zakonika, potkrepljenog i drugim dokazima prikupljenim u prethodnoj istrazi ili istrazi, javni tužilac može odmah nakon završene istrage, a najkasnije u roku od osam dana, u podignutoj optužnici predložiti da se umesto glavnog pretresa zakaže posebno javno ročište pred istražnim sudijom, na kome se, nakon saslušanja stranaka i uz izričiti pristanak okrivljenog, može doneti presuda.

(2) Postupak iz stava 1. ovog člana može se primeniti kod krivičnih dela za koja je propisana novčana kazna kao glavna kazna ili kazna zatvora do pet godina.

Prigovor protiv optužnice i predlog okrivljenog

Član 466.

(1) Protiv optužnice iz člana 465. okrivljeni i njegov branilac mogu u roku od osam dana od dana dostavljanja izjaviti prigovor, kojim se isključuje vođenje ovog postupka. Okrivljeni se o tome mora poučiti prilikom uručenja optužnice.

(2) Izricanje presude od strane istražnog sudije može uslediti i po predlogu okrivljenog u roku od osam dana od dana dostavljanja optužnice, ako se sa time saglase javni tužilac i istražni sudija.

Krivične sankcije koje se mogu izreći presudom istražnog sudije

Član 467.

(1) Pod uslovima iz člana 465. istražni sudija može izreći kaznu zatvora do dve godine, novčanu kaznu do devedeset dnevnih iznosa, odnosno do

250.000 dinara, rad u javnom interesu, oduzimanje vozačke dozvole, uslovnu osudu ili sudsku opomenu.

(2) Uz krivičnu sankciju iz stava 1. ovog člana sudija može izreći jednu ili više od sledećih mera: oduzimanje predmeta, oduzimanje imovinske koristi i zabranu upravljanja motornim vozilom u trajanju do dve godine, osim kada je izrečena kazna oduzimanja vozačke dozvole.

Žalba protiv presude istražnog sudije

Član 468.

Presuda istražnog sudije može se pobijati žalbom, u roku od osam dana od dana dostavljanja, po osnovima iz člana 391. tač. 1, 2. i 4. ovog zakonika.

3. Ubrzani postupak

Odluka o vođenju ubrzanog postupka

Član 469.

(1) Javni tužilac može predložiti vođenje ubrzanog postupka ako je istražnom sudiji dovedeno lice zatečeno pri izvršenju krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti (član 263. stav 5. ili 266. stav 5), za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

(2) Ako istražni sudija nađe da je predlog iz stava 1. ovog člana opravdan činjeničnim stanjem koje nije složeno i potpunim priznanjem okrivljenog, koje je potkrepljeno i drugim dokazima, on to saopštava okrivljenom i obaveštava ga da mu se u ubrzanom postupku može izreći najviše polovina novčane kazne koja je propisana za krivično delo za koje se tereti, odnosno kazna zatvora do dve godine.

(3) Ako se okrivljeni saglasi sa vođenjem ubrzanog postupka, njegova izjava se unosi u zapisnik koji okrivljeni potpisuje.

(4) Ako okrivljeni odbije vođenje ubrzanog postupka, istražni sudija donosi rešenje da nema mesta vođenju takvog postupka.

(5) Ako su ispunjeni uslovi iz st. 2. i 3. ovog člana, javni tužilac će svoj predlog iz stava 1. ovog člana podneti u pismenom obliku, tako da njegov sadržaj odgovara optužnom predlogu.

(6) Ako su ispunjeni uslovi iz st. 2, 3. i 5. ovog člana istražni sudija donosi rešenje o vođenju ubrzanog postupka, protiv kojeg žalba nije dozvoljena.

Spajanje i razdvajanje postupka

Član 470.

Ako je krivično delo za koje je pokrenut ubrzani postupak povezano sa drugim krivičnim delima i drugim okrivljenima u pogledu kojih nisu ispunjeni uslovi za vođenje ubrzanog postupka, vodiće se razdvojeni postupci, a ako je to celishodno, vodiće se spojeni skraćeni postupak za sva krivična dela i sve okrivljene.

Pokretanje i vođenje ubrzanog postupka

Član 471.

(1) Rešenje iz člana 469. stav 6. ovog zakonika istražni sudija dostavlja okrivljenom, njegovom braniocu i javnom tužiocu, zajedno sa pozivom za glavni pretres koji će se održati pred istražnim sudijom.

(2) Poziv okrivljenom sadrži podatke iz člana 166. st. 2. i 3. ovog zakonika, a dostavlja se tako da između dana dostavljanja i dana održavanja glavnog pretresa protekne najmanje tri dana. Okrivljeni će u pozivu biti poučen da ima pravo da zahteva da mu se ostavi rok za pripremanje odbrane koji ne može biti duži od osam dana.

(3) Ako nije drugačije određeno ovim zakonikom, u toku ubrzanog postupka se primenjuju odredbe o glavnom pretresu, presudi i postupku po žalbi u skraćenom postupku.

(4) Oštećeni, svedoci i veštaci se mogu pozivati i samo usmeno od strane suda.

Vođenje skraćenog umesto ubrzanog postupka

Član 472.

(1) Ako istražni sudija tokom glavnog pretresa nađe da složenost činjeničnog stanja ne opravdava vođenje ubrzanog postupka, doneće rešenje da nema mesta ubrzanom postupku.

(2) Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dozvoljena.

(3) Rešenje iz stava 1. ovog člana se sa spisima odmah dostavlja javnom tužiocu, koji može pokrenuti postupak u skladu sa članom 447. stav 1. ovog zakonika.

Okončanje ubrzanog postupka

Član 473.

(1) Ako je istražni sudija do početka glavnog pretresa našao da postoje razlozi iz člana 296. stav 1. ovog zakonika, doneće rešenje o obustavi krivičnog postupka.

(2) Ako je istražni sudija do početka glavnog pretresa, tokom njega, ili po njegovom završetku našao da postoje razlozi iz člana 296. stav 2. ovog zakonika, doneće rešenje o odbacivanju optužnog predloga.

(3) Po zaključenju glavnog pretresa istražni sudija će odmah izreći presudu i objaviti je s bitnim razlozima. Presuda se mora pismeno izraditi u roku od tri dana od dana objavljivanja.

Donošenje i dostavljanje odluke drugostepenog suda

Član 474.

Drugostepeni sud je dužan da svoju odluku sa spisima dostavi sudu prvog stepena najkasnije u roku od dva meseca od dana prijema uložene žalbe i spisa od toga suda.

Glava XXX

**POSTUPAK POSREDOVANJA RADI POSTIZANJA
PORAVNANJA IZMEĐU OKRIVLJENOG I OŠTEĆENOG**

Upućivanje na postupak posredovanja radi poravnanja

Član 475.

(1) Na predlog okrivljenog ili njegovog branioca, odnosno na predlog oštećenog ili njegovog punomoćnika, ili po službenoj dužnosti, javni tužilac može nakon prijema obaveštenja o krivičnom delu ili krivične prijave za krivično delo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, pozvati oštećenog i okrivljenog na posebno ročište radi ispitivanja mogućnosti da budu upućeni na postupak posredovanja radi postizanja poravnanja.

(2) Kada je to opravdano naročitim okolnostima, a posebno ocenom javnog tužioca da je prethodno neosuđivani okrivljeni pokazao iskreno kajanje zbog učinjenog krivičnog dela i spremnost da u potpunosti otkloni posledice dela, naknadi prouzrokovanu štetu ili ispuni druge obaveze u korist oštećenog ili društvene zajednice, javni tužilac može postupiti na način propisan u stavu 1. ovog člana i kada se radi o prijemu obaveštenja o krivičnom delu ili krivične prijave za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do tri godine.

(3) Javni tužilac će poziv iz stava 1. ovog člana uputiti ako s obzirom na krivično delo koje se navodi u obaveštenju ili u krivičnoj prijavi, posledicu krivičnog dela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život okrivljenog, njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog dela, ličnost okrivljenog i oštećenog, njihov raniji odnos, njihove buduće moguće i očekivane odnose i sve druge bitne okolnosti, očigledno opravdano da se između oštećenog i okrivljenog zaključi poravnanje.

(4) Radi utvrđivanja okolnosti iz stava 2. ovog člana, javni tužilac će pribaviti sve potrebne podatke, a naročito izveštaj iz kaznene evidencije za okrivljenog, podatke koji se odnose na njegove lične i porodične prilike, podatke o tome da li je prema njemu ranije primenjivan oproštaj krivičnog gonjenja, podatke da li se radi o povratniku za umišljajna krivična dela, ili o povratniku za istovrsna krivična dela.

(5) Na ročištu iz stava 1. ovog člana, kome mogu prisustvovati branilac okrivljenog i punomoćnik oštećenog, javni tužilac će prisutna lica upoznati sa mogućnošću da budu upućena na postupak posredovanja radi poravnanja, objasniti im pravne i procesne posledice poravnanja i upoznati ih sa svojom ocenom da bi poravnanje između njih bio najbolji način rešavanja njihovih budućih odnosa.

(6) Javni tužilac može postupiti u skladu sa stavom 1. ovog člana i kada je već podneo optužni predlog, sve do završetka glavnog pretresa, ako s

obzirom na izvedene dokaze i okolnosti iz stava 2. ovog člana, a naročito s obzirom na ponašanje okrivljenog i oštećenog tokom postupka, nađe da bi zaključivanje poravnania između okrivljenog i oštećenog, bilo najcelishodnije za ostvarenje svrhe iz člana 1. stav 1. ovog zakonika i zaštitu interesa oštećenog.

(7) Ako na ročištu iz stava 1. ovog člana, oštećeni i okrivljeni pristanu da budu upućeni na postupak poravnania, javni tužilac donosi rešenje o upućivanju na postupak poravnania u kome može okrivljenom odrediti i ispunjenje jedne ili više obaveza iz člana 268. stav 1. ovog zakonika.

(8) Kada je doneo rešenje iz stava 7. ovog člana, javni tužilac odlaže krivično gonjenje osumnjičenog, ako je protiv njega podneseno obaveštenje o krivičnom delu ili krivična prijava, odnosno traži od suda da donese rešenje o odlaganju početka glavnog pretresa ili o odlaganju glavnog pretresa, ako je protiv okrivljenog već podneo optužni predlog.

(9) Ako na ročištu iz stava 1. ovog člana, oštećeni i okrivljeni ne pristanu da budu upućeni na postupak poravnania, javni tužilac podnosi optužni predlog, odnosno nastavlja krivično gonjenje, ili postupa u skladu sa čl. 268. ili 269. ovog zakonika, ako oceni da su za to ispunjeni zakonski uslovi.

Vođenje postupka posredovanja radi postizanja poravnania

Član 476.

(1) Postupak posredovanja radi postizanja poravnania mora započeti u roku od 15 dana od dana donošenja rešenja iz stava 7. člana 475. ovog zakonika.

(2) Postupak posredovanja radi postizanja poravnania vodi ovlašćeni posrednik, koga određuje Republički javni tužilac iz reda radno neaktivnih istaknutih pravnika – sudija, javnih tužilaca ili advokata, odnosno naučnih radnika koji su priznati stručnjaci u oblastima koje su od značaja za uspešno vođenje postupka posredovanja radi poravnania.

(3) Ovlašćeni posrednik mora imati izraženu sklonost za posredovanje između lica u sukobu, odnosno lica sa suprotstavljenim interesima. O sticanju posebnih znanja potrebnih za vođenje postupka poravnania i stručnom usavršavanju lica koja su već stekla svojstvo ovlašćenih posrednika ili bi trebalo da ga steknu, stara se Centar za medijaciju u saradnji sa Pravosudnim centrom za obuku i stručno usavršavanje, Ministarstvom pravde, naučnim ustanovama, stručnim i profesionalnim udruženjima. Centar za medijaciju organizuje redovna stručna savetovanja, provere znanja i druge oblike dodatnih stručnih usavršavanja i stalne obuke ovlašćenih posrednika, kojima se o obavljenim proveravama znanja i stručnim usavršavanjima izdaju odgovarajući sertifikati.

(4) Postupak poravnania je neformalnog karaktera i može trajati najduže tri meseca od prvog sastanka između okrivljenog, oštećenog i ovlašćenog posrednika radi započinjanja postupka poravnania.

(5) Ako je javni tužilac u rešenju iz stava 7. člana 475. ovog zakonika okrivljenom odredio ispunjenje jedne ili više obaveza iz člana 268. stav 1. ovog zakonika, rok iz stava 4. ovog člana se posebnim rešenjem javnog tužioca može produžiti za još tri meseca.

(6) Ako je zbog postupka posredovanja radi postizanja poravnania odložen glavni pretres, taj postupak može trajati najduže dva meseca od prvog susreta između okrivljenog, oštećenog i ovlašćenog posrednika.

Ishod posredovanja radi postizanja poravnania i postupanje javnog tužioca

Član 477.

(1) Ako oštećeni i okrivljeni postignu poravnanje, oni zaključuju i svojim potpisima potvrđuju pisani sporazum koji sadrži predmet poravnania, rok za ispunjenje obaveza koje je prihvatio okrivljeni, ili potvrdu da je obaveza okrivljenog već izvršena i izjavu oštećenog da je svestan da u slučaju potpunog ostvarenja poravnania, neće imati pravo da preduzme ili nastavi krivično gonjenje okrivljenog, nakon odbacivanja obaveštenja o krivičnom delu ili odbacivanja krivične prijave, odnosno nakon odustanka javnog tužioca od krivičnog gonjenja.

(2) Ako se prema sporazumu o poravnanju obaveza okrivljenog ima izvršiti u određenom roku, taj rok ne sme biti duži od tri meseca, a u složenijim slučajevima on može iznositi najviše šest meseci.

(3) Sporazumom o poravnanju okrivljenom se može nametnuti i ispunjenje jedne ili više obaveza iz člana 268. stav 1. ovog zakonika.

(4) Ovlašćeni posrednik periodično prati ispunjenje obaveza okrivljenog vezanih za određeni rok i o tome obaveštava javnog tužioca. Kada okrivljeni potpuno ispuni svoju obavezu, ovlašćeni posrednik podnosi o tome pismeni izveštaj javnom tužiocu. Javni tužilac može i sam pratiti i nadzirati ispunjenje obaveze okrivljenog, a ako se obaveza odnosi na obavljanje određenog društveno korisnog rada, može se centru za socijalni rad poveriti praćenje ispunjavanja obaveze.

(5) Ako je poravnanje uspelo, ovlašćeni posrednik o tome pismenim izveštajem obaveštava javnog tužioca, uz podnošenje i drugih dokaza da je okrivljeni ispunio obavezu koja je predmet poravnania.

(6) U slučaju iz stava 5. ovog člana, javni tužilac će odbaciti krivičnu prijavu ili odustati od krivičnog gonjenja okrivljenog, ako oceni da oglašavanje okrivljenog krivim, uz oslobađanje od kazne iz člana 59. Krivičnog zakonika, nije svrsishodno.

(7) Rešenje o odbacivanju krivične prijave ili rešenje o obustavi postupka, odnosno presuda o odbijanju optužnog predloga iz stava 6. ovog člana, se dostavljaju oštećenom, uz obaveštenje oštećenom da nema prava da preduzme ili nastavi krivično gonjenje.

(8) Ako je poravnanje uspelo, ali javni tužilac smatra da je celishodno da se okrivljeni oglasi krivim a oslobodi od kazne, javni tužilac će podneti optužni predlog ili nastaviti krivično gonjenje, a sudu će podneti dokaz o uspelom poravnanju i predložiti donošenje odluke na osnovu člana 59. Krivičnog zakonika.

(9) Ako sud usvoji predlog javnog tužioca iz stava 8. ovog člana i okrivljenog oslobodi od kazne, javni tužilac nema pravo žalbe protiv takve presude, a ako je sud okrivljenom izrekao kaznu, javni tužilac je dužan da podnese žalbu u korist okrivljenog.

(10) Ako poravnanje nije uspelo, ovlašćeni posrednik dostavlja o tome pismeni izveštaj javnom tužiocu, koji nakon toga bez odlaganja podnosi optužni predlog, odnosno nastavlja krivično gonjenje ili postupka u skladu sa čl. 268. ili 269. ovog zakonika, ako oceni da okrivljeni ne snosi krivicu zbog neuspelog poravnanja, a ispunjeni su uslovi za oproštaj krivičnog gonjenja, odnosno krivično gonjenje ne bi bilo celishodno.

Donošenje potpunijeg propisa

Član 478.

(1) Republički javni tužilac u skladu sa odredbama ovog zakonika, utvrđuje osnovne kriterijume za upućivanje na postupak posredovanja radi postizanja poravnanja, celovitija pravila vođenja tog postupka, kao i kriterijume za ocenu uspešnosti zaključenog sporazuma o poravnanju između oštećenog i okrivljenog.

(2) Republički javni tužilac može doneti jedno ili više obaveznih uputstava nižim tužiocima kojima može utvrditi krivična dela za koja se može ili ne sme upućivati na postupak posredovanja radi postizanja poravnanja, odnosno utvrditi vrste obaveza koje se okrivljenom mogu ili moraju nametnuti uz predmet poravnanja, vreme u kome po pravilu, treba ispuniti određene obaveze, kao i način vođenja evidencije javnih tužilaštava o donesenim pravnosnažnim odlukama na osnovu uspelog poravnanja.

Glava XXXI

POSEBNE ODREDBE O IZRICANJU SUDSKE OPOMENE

Opšte odredbe

Član 479.

(1) Sudska opomena izriče se rešenjem.

(2) Ukoliko u ovoj glavi nije što drugo predviđeno, odredbe ovog zakonika koje se odnose na presudu kojom se optuženi oglašava krivim primenjuju se shodno i na rešenje o sudskoj opomeni.

(3) Sudska opomena se može izreći i u postupku za kažnjavanje pre glavnog pretresa, kao i u postupku za kažnjavanje od strane istražnog sudijs (Glava HHIX).

Rešenje o sudskoj opomeni

Član 480.

(1) Rešenje o sudskoj opomeni objavljuje se odmah po završetku glavnog pretresa, sa bitnim razlozima. Tom prilikom će sudija upozoriti okrivljenog da mu se za krivično delo koje je učinio ne izriče kazna, jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoljno uticati da više ne vrši krivična dela. Ako se rešenje o sudskoj opomeni objavljuje u odsustvu okrivljenog, sud će ovakvo upozorenje uneti u obrazloženje rešenja. Za odricanje od prava na žalbu i pismenu izradu rešenja shodno se primenjuje odredba člana 457. stav 5. ovog zakonika.

(2) U izreci rešenja o sudskoj opomeni, pored ličnih podataka o okrivljenom, navešće se samo da se okrivljenom izriče sudska opomena za delo koje je predmet optužbe i zakonski naziv krivičnog dela. Izreka rešenja o sudskoj opomeni obuhvata i potrebne podatke iz člana 380. stav 1. tač. 5. i 7. ovog zakonika.

(3) U obrazloženju rešenja, sud će izneti kojim se razlozima rukovodio pri izricanju sudske opomene.

Žalba protiv rešenja o sudskoj opomeni

Član 481.

(1) Rešenje o sudskoj opomeni može se pobijati zbog osnova navedenih u članu 391. tač. 1. do 3. ovog zakonika, kao i zbog toga što nisu postojale okolnosti koje opravdavaju izricanje sudske opomene.

(2) Ako rešenje o sudskoj opomeni sadrži odluku o merama bezbednosti, o oduzimanju imovinske koristi, o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopravnom zahtevu ili o javnom objavljivanju, ova odluka se može pobijati iz razloga što sud nije pravilno primenio meru bezbednosti ili oduzimanje imovinske koristi, odnosno što je odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopravnom zahtevu ili o javnom objavljivanju doneo protivno zakonskim odredbama.

(3) Povreda Krivičnog zakonika u slučaju izricanja sudske opomene postoji, osim po pitanjima navedenim u članu 393. tač. 1. do 4. ovog zakonika, i kad je odlukom o sudskoj opomeni, meri bezbednosti, oduzimanju imovinske koristi ili o javnom objavljivanju prekoračeno ovlašćenje koje sud ima po zakonu.

Odluke drugostepenog suda po žalbi protiv rešenja o sudskoj opomeni

Član 482.

(1) Ako je žalbu protiv rešenja o sudskoj opomeni izjavio tužilac na štetu okrivljenog, drugostepeni sud može doneti presudu kojom se okrivljeni oglašava krivim i osuđuje na kaznu ili kojom se uslovno osuđuje, ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio odlučne činjenice, ali da po pravilnoj primeni zakona dolazi u obzir izricanje kazne, odnosno uslovne osude.

(2) Povodom bilo čije žalbe protiv rešenja o sudskoj opomeni drugostepeni sud može doneti rešenje kojim se optužba odbacuje ili presudu kojom se optužba odbija ili se okrivljeni oslobađa od optužbe, ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio odlučne činjenice i da po pravilnoj primeni zakona dolazi u obzir izricanje jedne od ovih odluka.

(3) Kad postoje uslovi iz člana 411. ovog zakonika, drugostepeni sud će doneti rešenje kojim se odbija žalba kao neosnovana i potvrđuje rešenje prvostepenog suda o sudskoj opomeni.

Deo treći
POSEBNI POSTUPCI

Glava XXXII

**POSTUPAK ZA PRIMENU MERA BEZBEDNOSTI, ZA ODUZIMANJE
IMOVINSKE KORISTI, ZA OPOZIVANJE USLOVNE OSUDE I ZA
PUŠTANJE OSUĐENOG NA USLOVNI OTPUST**

1. Postupak za primenu mera bezbednosti

***Opšte odredbe o izricanju mere bezbednosti obaveznog lečenja i čuvanja u
zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi***

Član 483.

(1) Ako je okrivljeni učinio delo u stanju neuračunljivosti, javni tužilac će podneti sudu predlog da izrekne meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja takvog lica u zdravstvenoj ustanovi, odnosno predlog za obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi, ako za izricanje takve mere postoje uslovi predviđeni Krivičnim zakonikom.

(2) U ovom slučaju okrivljeni, koji se nalazi u pritvoru, neće se pustiti na slobodu nego će se do završetka postupka za primenu mera bezbednosti privremeno smestiti u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu ili u neku podesnu prostoriju.

(3) Posle stavljanja predloga iz stava 1. ovog člana okrivljeni mora imati branioca.

***Izricanje mera bezbednosti obaveznog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi,
odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi i obustava postupka za
primenu takvih mera bezbednosti***

Član 484.

(1) O primeni mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi ili obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi rešava, posle održanog glavnog pretresa, sud koji je nadležan za suđenje u prvom stepenu.

(2) Pored lica koja se moraju pozvati na glavni pretres, pozvaće se kao veštaci i lekari psihijatri iz zdravstvene ustanove kojoj je bilo povereno veštačenje o duševnom stanju okrivljenog. Okrivljeni će se pozvati ako je njegovo stanje takvo da može prisustvovati glavnom pretresu. O glavnom pretresu će se obavestiti bračni drug okrivljenog i njegovi roditelji, odnosno staralac, a prema okolnostima i drugi bliski srodnici.

(3) Ako sud, na osnovu sprovedenih dokaza, utvrdi da je okrivljeni učinio određeno delo i da je u vreme izvršenja dela bio neuračunljiv, odlučiće, na osnovu saslušanja pozvanih lica i nalaza i mišljenja veštaka, da li će okrivljenom izreći meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj

ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi. Pri odlučivanju koju će od tih mera bezbednosti izreći, sud nije vezan za predlog javnog tužioca.

(4) Ako sud nađe da okrivljeni nije bio neuračunljiv, obustaviće postupak za primenu mera bezbednosti.

(5) Protiv rešenja suda mogu, u roku od osam dana od dana prijema rešenja, izjaviti žalbu sva lica koja imaju pravo da se žale protiv presude (član 388), osim oštećenog.

Predlog za izricanje mera bezbednosti obaveznog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi izmenom podignute optužnice

Član 485.

Mere bezbednosti iz člana 483. stav 1. ovog zakonika mogu se izreći i kad javni tužilac na glavnom pretresu izmeni podignutu optužnicu odnosno optužni predlog, podnošenjem predloga za izricanje tih mera.

Izricanje mere bezbednosti u slučaju bitno smanjene uračunljivosti okrivljenog

Član 486.

Kad sud izrekne kaznu licu koje je izvršilo krivično delo u stanju bitno smanjene uračunljivosti, izreći će istom presudom i meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, ako utvrdi da za to postoje zakonski uslovi.

Dostavljanje pravnosnažne odluke sudu koji odlučuje o lišenju poslovne sposobnosti

Član 487.

Pravnosnažna odluka kojom je izrečena mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi dostaviće se sudu koji je nadležan da odluči o lišenju poslovne sposobnosti. O odluci će se obavestiti i organ starateljstva.

Ispitivanje izvršenja mere bezbednosti lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi i otpuštanje lica

Član 488.

(1) Sud koji je izrekao meru bezbednosti ispitaće po službenoj dužnosti svakih godinu dana da li je prestala potreba za lečenjem i čuvanjem u zdravstvenoj ustanovi. Zdravstvena ustanova, organ starateljstva i lice kome je izrečena mera bezbednosti mogu tom sudu podneti predlog za obustavu mere. Po saslušanju javnog tužioca, sud će ovu meru obustaviti i odrediti otpuštanje učinioca iz zdravstvene ustanove, ako na osnovu mišljenja lekara utvrdi da je prestala potreba za lečenjem i čuvanjem u zdravstvenoj ustanovi, a može odrediti i njegovo obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi. Ako predlog za obustavu mere bude odbijen može se ponovo podneti po proteku šest meseci od dana donošenja te odluke.

(2) Kad se iz zdravstvene ustanove otpušta okrivljeni čija je uračunljivost bila bitno smanjena, a u toj ustanovi je proveo manje vremena nego što iznosi kazna zatvora na koju je osuđen, sud će rešenjem o otpuštanju odlučiti da li će to lice izdržati ostatak kazne ili će biti pušteno na uslovni otpust. Okrivljenom koji se pušta na uslovni otpust može se izreći i mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi ako za to postoje zakonski uslovi.

(3) Po službenoj dužnosti ili na predlog uprave zdravstvene ustanove u kojoj se okrivljeni leči ili je trebalo da se leči, a po saslušanju javnog tužioca, sud može učiniocu prema kome je primenjena mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi izreći meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, ako ustanovi da se učinilac nije podvrgao lečenju ili ga je samovoljno napustio ili da je i pored lečenja ostao tako opasan za svoju okolinu da je potrebno njegovo čuvanje i lečenje u zdravstvenoj ustanovi. Pre donošenja odluke sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje lekara, a okrivljeni će se saslušati ako to njegovo stanje dozvoljava.

(4) Odluke iz prethodnih stavova ovog člana donosi sud u sednici veća (član 24. stav 6). O sednici veća se obaveštavaju javni tužilac i branilac. Pre donošenja odluke saslušaće se učinilac, ako je to potrebno i moguće.

Primena mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i mere bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara

Član 489.

(1) O primeni mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i mere bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara, sud odlučuje pošto pribavi nalaz i mišljenje veštaka. Veštak treba da se izjasni i o mogućnostima za lečenje okrivljenog.

(2) Ako je uslovnom osudom okrivljenom naloženo obavezno lečenje na slobodi, a on se nije podvrgao lečenju ili ga je samovoljno napustio, sud može, po službenoj dužnosti ili na predlog ustanove u kojoj se okrivljeni lečio ili je trebalo da se leči, a po saslušanju javnog tužioca i okrivljenog, odrediti opozivanje uslovne osude ili prinudno izvršenje izrečene mere bezbednosti u zdravstvenoj ustanovi ili drugoj specijalizovanoj ustanovi. Pre donošenja odluke, sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje lekara.

Postupak za primenu mere bezbednosti oduzimanja predmeta

Član 490.

(1) Predmeti koji se po Krivičnom zakoniku moraju oduzeti oduzeće se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se optuženi oglašava krivim, ako to zahtevaju interesi opšte bezbednosti ili razlozi morala.

(2) Posebno rešenje o tome donosi organ pred kojim se vodio postupak u času kad je postupak završen, odnosno kad je obustavljen.

(3) Rešenje o oduzimanju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika prvostepenog suda i kad je u presudi kojom je optuženi oglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.

(4) Overeni prepis odluke o oduzimanju predmeta dostaviće se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.

(5) Protiv odluke iz st. 2. i 3. ovog člana vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojanja zakonskog osnova za oduzimanje predmeta. Ako rešenje iz stava 2. ovog člana nije doneo sud, o žalbi odlučuje veće suda (član 24. stav 6) koji je bio nadležan za suđenje u prvom stepenu. Ako je rešenje o oduzimanju predmeta donelo veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika prvostepenog suda (stav 3. ovog člana), o žalbi na to rešenje odlučuje veće neposredno višeg suda.

2. Postupak za oduzimanje imovinske koristi

Opšte odredbe o oduzimanju imovinske koristi

Član 491.

(1) Imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog dela utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.

(2) Sud i drugi organi pred kojima se vodi krivični postupak dužni su u toku postupka da prikupljaju dokaze i izviđaju okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi.

(3) Ako je oštećeni postavio imovinskopravni zahtev za povraćaj stvari pribavljenih krivičnim delom, odnosno za isplatu iznosa koji odgovara vrednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom delu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtevom.

Oduzimanje imovinske koristi od drugih lica kojima je imovinska korist prenesena

Član 492.

(1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim delom od drugih lica, lice kojem je imovinska korist prenesena ili lice kome je imovinska korist pribavljena, odnosno predstavnik pravnog lica, pozvaće se radi saslušanja u prethodnom postupku i na glavnom pretresu. U pozivu će se to lice upozoriti da će se postupak sprovesti bez njegovog prisustva.

(2) Predstavnik pravnog lica saslušaće se na glavnom pretresu posle okrivljenog. Na isti način postupiće se u odnosu na drugo lice iz stava 1. ovog člana, ako nije pozvano kao svedok.

(3) Lice kojem je imovinska korist prenesena ili lice kome je imovinska korist pribavljena, odnosno predstavnik pravnog lica, ovlašćeno je da u vezi sa utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po ovlašćenju predsednika veća, postavlja pitanja okrivljenom, svedocima i veštacima.

(4) Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na lice kojem je imovinska korist prenesena ili kome je pribavljena, odnosno na predstavnika pravnog lica.

(5) Ako sud tek u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinuće glavni pretres i pozvaće lice kojem je

imovinska korist prenesena ili kome je pribavljena, odnosno predstavnika pravnog lica.

Utvrđivanje visine iznosa imovinske koristi po slobodnoj oceni

Član 493.

Sud će visinu iznosa imovinske koristi odmeriti po slobodnoj oceni, ako bi njeno utvrđivanje izazvalo nesrazmerne teškoće ili dovelo do znatnog odugovlačenja postupka.

Određivanje privremenih mera obezbeđenja

Član 494.

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, sud će po službenoj dužnosti, po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mere obezbeđenja. U takvom slučaju, primenjivaće se shodno odredbe člana 241. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Izricanje oduzimanja imovinske koristi

Član 495.

(1) Oduzimanje imovinske koristi sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim, u rešenju o kažnjavanju bez glavnog pretresa, u rešenju o sudskoj opomeni ili u rešenju o primeni vaspitne mere, kao i u rešenju kojim se izriču mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi.

(2) U izreci presude ili rešenja, sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.

(3) Overeni prepis presude, odnosno rešenja dostavlja se i licu na koje je imovinska korist prenesena ili kome je imovinska korist pribavljena, kao i predstavniku pravnog lica, ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od tog lica, odnosno pravnog lica.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi

Član 496.

Lice iz člana 492. ovog zakonika može podneti zahtev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Shodna primena određenih zakonskih odredbi o žalbi i postupku po uloženoj žalbi i shodna primena ostalih zakonskih odredaba

Član 497.

(1) Odredbe člana 389. st. 2. i 3. i čl. 397. i 401. ovog zakonika shodno će se primenjivati u pogledu žalbe protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

(2) Ako u odredbama ove glave nije što drugo određeno u pogledu postupka za primenu mera bezbednosti ili za oduzimanje imovinske koristi, primenjivaće se shodno ostale odredbe ovog zakonika.

3. Postupak za opozivanje uslovne osude

Član 498.

(1) Kad je u uslovnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist, ne naknadi štetu ili ne ispuni druge obaveze, a osuđeni u određenom roku nije ispunio te obaveze, sud koji je sudio u prvom stepenu sprovede postupak za opozivanje uslovne osude na predlog ovlašćenog tužioca ili po službenoj dužnosti.

(2) Sudija koji za to bude određen saslušaće osuđenog, ako je dostupan, i sprovede potrebne izviđaje radi utvrđivanja činjenica i prikupljanja dokaza važnih za odluku.

(3) Posle toga će predsednik veća zakazati sednicu veća, o kojoj će obavestiti tužioca, osuđenog i oštećenog. Nedolazak stranaka i oštećenog, ako su uredno obavешteni, ne sprečava održavanje sednice veća.

(4) Ako sud utvrdi da osuđeni nije ispunio obavezu koja mu je bila određena presudom, doneće presudu kojom će opozvati uslovnu osudu i odrediti da se izrečena kazna izvrši, ili odrediti nov rok za ispunjenje obaveze, ili ukinuti taj uslov, ili određenu obavezu zameniti drugom obavezom. Ako sud nađe da nema osnova za donošenje koje od tih odluka, rešenjem će obustaviti postupak za opozivanje uslovne osude.

4. Postupak za puštanje na uslovni otpust

Član 499.

(1) Postupak za puštanje na uslovni otpust pokreće se na molbu osuđenog.

(2) Molba se podnosi sudu koji je sudio u prvom stepenu.

(3) Veće prvostepenog suda (član 24. stav 6) će utvrditi da li je proteklo potrebno vreme predviđeno zakonom za puštanje na uslovni otpust i zatražiti izveštaj od uprave zavoda u kome osuđeni izdržava kaznu zatvora o njegovom vladanju, izvršavanju radnih obaveza, s obzirom na radnu sposobnost, i drugim okolnostima koje ukazuju u kojoj su meri ostvareni programi postupanja sa osuđenim tokom izvršenja kazne i da li se opravdano može očekivati da osuđeni na slobodi neće ponovo vršiti krivična dela, ako taj izveštaj nije dostavljen uz molbu osuđenog.

(4) Ako molbu ne odbaci, veće će saslušati javnog tužioca koji postupa pred tim sudom.

(5) Protiv odluke veća žalbu mogu izjaviti javni tužilac i osuđeni koji je podneo molbu za uslovni otpust.

Glava XXXIII

POSTUPAK ZA DONOŠENJE ODLUKE O BRISANJU OSUDE, ZA PRESTANAK PRAVNIH POSLEDICA OSUDE I MERA BEZBEDNOSTI

Opšte odredbe o brisanju osude

Član 500.

(1) Kad po zakonu brisanje osude kojom je izrečena sudska opomena, novčana kazna, kazna zatvora do jedne godine ili maloletnički zatvor, ili kojom je učinilac oslobođen od kazne nastupa protekom određenog vremena i pod uslovom da osuđeni u tom vremenu ne učini novo krivično delo, rešenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje kaznene evidencije.

(2) Pre donošenja rešenja o brisanju osude izvršiće se potrebna proveravanja, a naročito će se prikupiti podaci o tome da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za neko novo krivično delo učinjeno pre isteka postupka predviđenog za brisanje osude.

Zahtev da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu

Član 501.

(1) Ako nadležni organ ne donese rešenje o brisanju osude, osuđeno lice može zahtevati da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.

(2) Ako nadležni organ ne postupi po zahtevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, osuđeni može tražiti da sud koji je u prvom stepenu izrekao presudu donese rešenje o brisanju osude.

(3) O zahtevu osuđenog odlučuje sud po saslušanju javnog tužioca.

Rešenje kojim se utvrđuje brisanje uslovne osude

Član 502.

Ako uslovna osuda ne bude opozvana ni posle jedne godine od dana prestanka vremena proveravanja, sud koji je u prvom stepenu sudio doneće rešenje kojim se utvrđuje brisanje uslovne osude. Ovo rešenje dostaviće se osuđenom, javnom tužiocu i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Brisanje osude po molbi osuđenog

Član 503.

(1) Postupak za brisanje osude na kaznu zatvora preko jedne do tri godine na osnovu sudske odluke pokreće se po molbi osuđenog.

(2) Molba se podnosi sudu koji je sudio u prvom stepenu.

(3) Sudija koji za to bude određen prethodno će ispitati da li je proteklo potrebno vreme po zakonu, a zatim će sprovesti potrebne izviđaje, utvrditi činjenice na koje se poziva molilac i pribaviti dokaze o svim okolnostima koje su važne za odluku.

(4) Sud može o ponašanju osuđenog zatražiti izveštaj od policije na čijem je području osuđeni boravio posle izvršenja kazne, a može takav izveštaj tražiti i od uprave zavoda u kome se prema osuđenom kazna izvršavala.

(5) Posle izvršenih izviđaja, a po saslušanju javnog tužioca, sudija će dostaviti spise sa obrazloženim predlogom veću suda koji je sudio u prvom stepenu.

(6) Protiv odluke suda po molbi za brisanje osude žalbu mogu izjaviti molilac i javni tužilac.

(7) Ako sud odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđeni može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravnosnažnosti rešenja o odbijanju molbe.

Sadržaj uverenja koje se građanima izdaje na osnovu kaznene evidencije

Član 504.

U uverenju koje se građanima izdaje na osnovu kaznene evidencije, brisana osuda i brisane pravne posledice osude ne smeju se pominjati.

Molba za prestanak određenih mera bezbednosti i molba za prestanak određenih pravnih posledica osude

Član 505.

(1) Molba za prestanak mere bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti ili zabrane upravljanja motornim vozilom ili molba za prestanak pravne posledice osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava, podnosi se sudu koji je sudio u prvom stepenu.

(2) Sudija koji za to bude određen prethodno će ispitati da li je proteklo potrebno vreme po zakonu, a zatim će izvršiti potrebne izviđaje, utvrditi činjenice na koje se poziva molilac i prikupiti dokaze o svim okolnostima koje su važne za odluku.

(3) O ponašanju osuđenog sudija može zatražiti izveštaj od policije na čijem je području osuđeni boravio posle izdržane, oproštene ili zastarele glavne kazne, a može takav izveštaj tražiti i od zavoda u kome je osuđeni kaznu izdržao.

(4) Posle sprovedenih izviđaja, a po saslušanju javnog tužioca, sudija će dostaviti spise sa obrazloženim predlogom veću svog suda.

**Podnošenje nove molbe za prestanak mera bezbednosti
ili pravnih posledica osude**

Član 506.

Kad sud odbije molbu za prestanak mera bezbednosti ili pravnih posledica osude, nova molba se može podneti po isteku jedne godine od dana pravnosnažnosti rešenja kojim je ranije podneta molba odbijena.

Glava XXXIV

**POSTUPAK ZA PRUŽANJE MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I
IZVRŠENJE MEĐUNARODNIH UGOVORA U KRIVIČNOPRAVNIM
STVARIMA**

Odredbe po kojima se pruža međunarodna krivičnopravna pomoć

Član 507.

(1) Međunarodna krivičnopravna pomoć se pruža po odredbama međunarodnih ugovora.

(2) Ako međunarodni ugovor ne postoji ili određena pitanja nisu regulisana međunarodnim ugovorom, međunarodna krivičnopravna pomoć se pruža po odredbama ovog zakonika.

Sadržaj međunarodne krivičnopravne pomoći

Član 508.

Međunarodna krivičnopravna pomoć posebno obuhvata izvršenje pojedinih dokaznih i drugih procesnih radnji, kao što su saslušanje okrivljenog, svedoka i veštaka, uviđaj, pretres prostorija i lica, zaplenu predmeta, kao i dostavljanje akata, pismenih materijala i drugih predmeta koji su u vezi sa pretkrivičnim i krivičnim postupkom u državi molilji.

**Dostavljanje molbi domaćih sudova i javnih tužilaštava i nadležnost za
pružanje međunarodne krivičnopravne pomoći**

Član 509.

(1) Molbe domaćih sudova i javnih tužilaca za pravnu pomoć u prethodnoj istrazi i krivičnim postupcima dostavljaju se inostranim organima preko organa određenog posebnim propisom. Na isti način dostavljaju se domaćim sudovima molbe inostranih organa za pravnu pomoć.

(2) U hitnim slučajevima, ako postoji uzajamnost, molbe za pravnu pomoć mogu se dostavljati posredstvom Ministarstva unutrašnjih poslova.

(3) Posebnim propisom određiće se koji će sudovi biti nadležni za pružanje međunarodne krivičnopravne pomoći, a može se odrediti da jedan sud obavlja te poslove za sve sudove na određenom području.

**Dostavljanje molbe nadležnom sudu i odlučivanje o dozvoljenosti
i načinu vršenja radnje**

Član 510.

(1) Organ određen posebnim propisom dostaviće molbu inostranog organa za pravnu pomoć na postupak nadležnom sudu.

(2) U slučajevima predviđenim u članu 509. stav 2. ovog zakonika, Ministarstvo unutrašnjih poslova upućuje molbu sudu preko Ministarstva pravde.

(3) O dozvoljenosti i načinu izvršenja radnje koja je predmet molbe inostranog organa odlučuje sud po domaćim propisima.

(4) Kad se molba odnosi na krivično delo za koje po domaćim propisima nije dozvoljena ekstradicija, sud će zatražiti od organa određenog posebnim propisom mišljenje da li će postupiti po molbi.

Izvršenje krivične presude inostranog suda

Član 511.

(1) Domaći sudovi neće postupiti po molbi inostranog organa kojom se traži izvršenje krivične presude inostranog suda.

(2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, domaći sud će izvršiti pravnosnažnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inostrani sud ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili na osnovu uzajamnosti i ako sankciju izrekne i domaći sud prema krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije.

(3) Nadležan sud donosi presudu u veću iz člana 24. stav 6. ovog zakonika. O sednici veća obavestiće se javni tužilac i branilac.

(4) Mesna nadležnost suda određuje se prema poslednjem prebivalištu osuđenog lica u Republici Srbiji, a ako osuđeno lice nije imalo prebivalište u Republici Srbiji – prema mestu rođenja. Ako osuđeno lice nije imalo prebivalište niti je rođeno u Republici Srbiji, Vrhovni sud Srbije će odrediti jedan od stvarno nadležnih sudova, pred kojim će se sprovesti postupak.

(5) Stvarno nadležan sud je sud određen zakonom.

(6) U izreku presude iz stava 3. ovog člana sud će uneti potpunu izreku i naziv suda iz inostrane presude i izreći će sankciju. U obrazloženju presude, izneće razloge kojima se rukovodio prilikom izricanja sankcije.

(7) Protiv presude mogu izjaviti žalbu javni tužilac, osuđeni ili njegov branilac i lica iz člana 388. stav 2. ovog zakonika.

(8) Ako strani državljanin osuđen od domaćeg suda ili lice ovlašćeno ugovorom podnese molbu prvostepenom sudu da osuđeni izdržava kaznu u svojoj zemlji, prvostepeni sud će postupiti po međunarodnom ugovoru ili na osnovu uzajamnosti.

Centralizacija podataka

Član 512.

Kad se radi o krivičnim delima falsifikovanja novca, pranja novca, neovlašćene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojnih droga, trgovine ljudima, kao i o drugim krivičnim delima u pogledu kojih se međunarodnim ugovorima predviđa centralizacija podataka, organ pred kojim se vodi krivični postupak dužan je da, bez odlaganja, dostavi Ministarstvu unutrašnjih poslova podatke o krivičnom delu i učiniocu, a prvostepeni sud i pravnosnažnu presudu.

Ustupanje krivičnog gonjenja stranoj državi

Član 513.

(1) Ako je na teritoriji Republike Srbije krivično delo izvršio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj državi se mogu, van uslova predviđenih u članu 517. ovog zakonika, ustupiti svi krivični spisi radi krivičnog gonjenja i suđenja, ako se strana država tome ne protivi.

(2) Tokom prethodne istrage i istrage odluku o ustupanju donosi nadležni javni tužilac. Do stupanja optužnice na pravnu snagu odluku o ustupanju na predlog javnog tužioca donosi istražni sudija, a do početka glavnog pretresa – veće (član 24. stav 6).

(3) Ustupanje se može dozvoliti za krivična dela za koja je predviđena kazna zatvora do deset godina, kao i za krivična dela ugrožavanja javnog saobraćaja.

(4) Ako je oštećeni državljanin Srbije i Crne Gore, ustupanje nije dozvoljeno ako se on tome protivi, osim ako je dato obezbeđenje za ostvarivanje njegovog imovinskopravnog zahteva.

(5) Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, od strane države zatražiće se najkraćim putem da u roku od petnaest dana izvesti da li preuzima gonjenje.

Preuzimanje gonjenja domaćeg državljanina za krivično delo izvršeno u inostranstvu

Član 514.

(1) Zahtev strane države da se u Republici Srbiji preduzme gonjenje državljanina Republike Srbije ili lica koje ima prebivalište u Republici Srbiji za krivično delo izvršeno u inostranstvu, upućuje se sa spisima nadležnom javnom tužiocu na čijem području to lice ima prebivalište.

(2) Ako je nadležnom organu strane države podnesen imovinskopravni zahtev, postupiće se kao da je taj zahtev podnesen nadležnom sudu.

(3) O odbijanju da se preduzme krivično gonjenje, kao i o pravnosnažnoj odluci donesenoj u krivičnom postupku, obavestiće se strana država koja je uputila zahtev.

Dodatni propisi

Član 515.

Sadržinu molbe i druga pitanja koja se odnose na pružanje međunarodne krivičnopravne pomoći, koja nisu regulisana ovim zakonikom, bliže će regulisati ministar nadležan za pravosuđe.

Glava XXXV

POSTUPAK ZA IZDAVANJE OKRIVLJENIH I OSUĐENIH LICA

Odredbe po kojima se sprovodi izdavanje okrivljenih ili osuđenih lica

Član 516.

(1) Izdavanje okrivljenih ili osuđenih lica sprovodi se po odredbama međunarodnih ugovora.

(2) Ako međunarodni ugovor ne postoji ili određena pitanja nisu regulisana međunarodnim ugovorom, izdavanje okrivljenih ili osuđenih lica sprovede se po odredbama ovog zakonika.

Pretpostavke za izdavanje

Član 517.

(1) Pretpostavke za izdavanje jesu:

- 1) da lice čije se izdavanje traži nije državljanin Srbije i Crne Gore;
- 2) da delo zbog koga se traži izdavanje nije izvršeno na teritoriji Republike Srbije, protiv nje ili njenog državljanina;
- 3) da je delo zbog koga se traži izdavanje krivično delo i po domaćem zakonu i po zakonu države u kojoj je izvršeno;
- 4) da po domaćem zakonu nije nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili zastarelost izvršenja kazne ili da krivično delo nije obuhvaćeno amnestijom;
- 5) da stranac čije se izdavanje traži nije zbog istog dela od domaćeg suda već osuđen, ili da za isto delo nije od domaćeg suda pravnosnažno oslobođen, osim ako se stiču uslovi za ponavljanje krivičnog postupka predviđeni ovim zakonikom, ili da protiv stranca nije u Republici Srbiji zbog istog dela učinjenog prema Republici Srbiji pokrenut krivični postupak, a ako je pokrenut postupak zbog dela učinjenog prema državljaninu Srbije i Crne Gore, da je položeno obezbeđenje za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva oštećenog;
- 6) da je utvrđena istovetnost lica čije se izdavanje traži;
- 7) da ima dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je stranac čije se izdavanje traži učinio određeno krivično delo ili da postoji pravnosnažna presuda.

(2) Pod uslovima iz tač. 3, 4. i 6. stava 1. ovog člana i ako za isto krivično delo nije već osuđen od domaćeg suda, može se odobriti izdavanje stranca ili državljanina Srbije i Crne Gore međunarodnom sudu koji je priznat potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Molba za izdavanje okrivljenih ili osuđenih stranaca

Član 518.

(1) Postupak za izdavanje okrivljenih ili osuđenih stranaca pokreće se po molbi strane države.

(2) Molba za izdavanje podnosi se organu određenom posebnim propisom.

(3) Uz molbu za izdavanje moraju se priložiti:

1) sredstva za utvrđivanje istovetnosti okrivljenog, odnosno osuđenog (tačan opis, fotografije, otisci prstiju i sl.);

2) uverenje ili drugi podaci o državljanstvu stranca;

3) optužnica ili presuda ili odluka o pritvoru ili koji drugi akt ravan ovoj odluci, u izvorniku ili overenom prepisu, u kome treba da je naznačeno ime i prezime lica čije se izdavanje traži i ostali podaci potrebni za utvrđivanje njegove istovetnosti, opis dela, zakonski naziv krivičnog dela i dokazi za osnovanu sumnju;

4) izvod iz teksta krivičnog zakona strane države koji se ima primeniti ili je primenjen prema okrivljenom zbog dela povodom koga se traži izdavanje, a ako je delo izvršeno na teritoriji treće države, onda i izvod iz teksta krivičnog zakona te države.

(4) Ako su pomenuti prilozi sastavljeni na stranom jeziku, treba da je priložen i overen prevod na srpskom jeziku.

Postupak pred istražnim sudijom

Član 519.

(1) Organ određen posebnim propisom dostavlja molbu za izdavanje stranca istražnom sudiji suda na čijem području stranac boravi ili na čijem se području zatekne.

(2) Ako se ne zna prebivalište ili boravište stranca čije se izdavanje traži, ustanoviće se ono prethodno, preko policije.

(3) Ako molba odgovara uslovima iz člana 518. ovog zakonika, istražni sudija će strancu odrediti pritvor, ako postoje razlozi iz člana 174. ovog zakonika, odnosno preduzeće druge mere za obezbeđenje njegovog prisustva, osim ako je već iz same molbe očigledno da nema mesta izdavanju. Pritvor može trajati najduže do izvršenja odluke o izdavanju, ali ne duže od godinu dana od dana pritvaranja. Na ovaj pritvor shodno se primenjuje odredba čl. 175. i 178. stav 2. ovog zakonika.

(4) Istražni sudija će, pošto ustanovi istovetnost stranca, ovom bez odlaganja saopštiti zbog čega se i na osnovu kojih dokaza traži njegovo izdavanje i pozvaće ga da navede šta ima u svoju odbranu.

(5) O saslušanju i odbrani sastaviće se zapisnik. Istražni sudija uputiće stranca da može uzeti branioca ili će mu ga postaviti po službenoj dužnosti, ako je odbrana po ovom zakoniku obavezna.

Postupak pred istražnim sudijom u hitnim slučajevima

Član 520.

(1) U hitnim slučajevima, kad postoji opasnost da će stranac pobeći ili da će se sakriti, policija može stranca lišiti slobode radi sprovođenja istražnom sudiji nadležnog suda, na osnovu molbe nadležnog inostranog organa, bez obzira kako je upućena. U molbi treba da budu navedeni podaci za utvrđivanje istovetnosti stranca, priroda i naziv krivičnog dela, broj odluke, datum, mesto i naziv inostranog organa koji je odredio pritvor i izjava da će izdavanje biti traženo redovnim putem.

(2) Kad je određen pritvor u smislu stava 1. ovog člana i stranac bude sproveden istražnom sudiji, istražni sudija će posle njegovog saslušanja, odrediti pritvor i izvestiti o pritvoru organ određen posebnim propisom.

(3) Istražni sudija će pustiti na slobodu stranca kad prestanu razlozi za pritvor, ili ako molba za izdavanje ne bude podnesena u roku koji je on odredio, vodeći računa o udaljenosti države koja traži izdavanje, a koji ne može biti duži od dva meseca od dana pritvaranja stranca. O ovom roku obavestiće se strana država. Na molbu strane države, veće nadležnog suda može produžiti ovaj rok u opravdanim slučajevima najviše još za jedan mesec.

(4) Kad propisana molba bude podnesena u određenom roku, postupiće istražni sudija po članu 519. st. 3. i 4. ovog zakonika.

Dostavljanje spisa veću

Član 521.

(1) Po saslušanju javnog tužioca i branioca, istražni sudija će, po potrebi sprovesti i druge radnje radi utvrđivanja da li postoje pretpostavke za izdavanje stranca, odnosno za predaju predmeta na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo, ako su ti predmeti oduzeti od stranca.

(2) Po sprovedenim izviđajima, istražni sudija će spise o obavljenim radnjama, sa svojim mišljenjem, dostaviti veću (član 24. stav 6).

(3) Ako je protiv stranca čije se izdavanje traži kod domaćeg suda u toku krivični postupak ili je to lice osuđeno ili se nalazi na izdržavanju kazne zbog istog ili drugog krivičnog dela, naznačiće to istražni sudija u spisima.

Odbijanje molbe za izdavanje

Član 522.

(1) Ako veće nadležnog suda ustanovi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje, doneće rešenje da se molba za izdavanje odbija. Ovo rešenje dostaviće taj sud po službenoj dužnosti sudu određenom republičkim propisom, koji će po saslušanju javnog tužioca potvrditi, ukinuti ili preinačiti rešenje.

(2) Ako je stranac u pritvoru, veće može odlučiti da on ostane u pritvoru do pravnosnažnosti rešenja o odbijanju izdavanja.

(3) Pravnosnažno rešenje kojim se izdavanje odbija dostaviće se organu određenom posebnim propisom, koji će o tome obavestiti stranu državu.

Utvrđivanje da su ispunjene pretpostavke za izdavanje stranca i pravo žalbe protiv tog rešenja

Član 523.

Ako veće nadležnog suda ustanovi da su ispunjene pretpostavke za izdavanje stranca (član 517), utvrdiće to rešenjem. Protiv tog rešenja stranac ima pravo žalbe nadležnom sudu.

Dostavljanje predmeta organu koji će odlučiti o izdavanju

Član 524.

Ako sud povodom žalbe ustanovi da su ispunjene pretpostavke za izdavanje stranca, odnosno ako protiv takvog rešenja prvostepenog suda ne bude uložena žalba, predmet se dostavlja organu određenom posebnim propisom, koji će odlučiti o izdavanju.

Donošenje rešenja kojim se izdavanje dozvoljava ili ne dozvoljava

Član 525.

(1) Organ određen posebnim propisom donosi rešenje kojim se izdavanje dozvoljava ili ne dozvoljava. Organ može doneti rešenje da se izdavanje odloži zato što je zbog drugog krivičnog dela kod domaćeg suda u toku krivični postupak protiv stranca čije se izdavanje traži ili što se prema strancu izvršava kazna u Republici Srbiji.

(2) Organ određen posebnim propisom neće dozvoliti izdavanje stranca koji u Republici Srbiji uživa pravo azila, ako se radi o političkom ili vojnom krivičnom delu, ako su strancu ugroženi život ili sloboda zbog rase, vere, etničke pripadnosti, društvenog položaja, ideološkog ili političkog ubeđenja, ako postoje ozbiljni razlozi da se veruje da će u državi koja traži izručenje, stranac biti izložen nehumanom postupanju ili mučenju, ili ako u postupku koji je prethodio izručenju strancu nije bilo omogućeno da ima branioca, odnosno ako je taj postupak vođen suprotno pravnim standardima sadržanim u potvrđenim međunarodnim ugovorima. Organ može odbiti izdavanje ako su u pitanju krivična dela za koja je u domaćem zakonu predviđena kazna zatvora do tri godine, ili ako je inostrani sud izrekao kaznu lišenja slobode do jedne godine.

Sadržaj rešenja kojim se dozvoljava izdavanje stranca

Član 526.

(1) U rešenju kojim dozvoljava izdavanje stranca organ će navesti:

1) da se on ne može goniti za drugo, pre izdavanja, učinjeno krivično delo;

2) da se prema njemu ne može izvršiti kazna za drugo, pre izdavanja, učinjeno krivično delo;

3) da se prema njemu ne može primeniti teža kazna od one na koju je osuđen, ili smrtna kazna;

4) da se on ne sme izdati trećoj državi radi gonjenja za krivično delo učinjeno pre dozvoljenog izdavanja.

(2) Osim navedenih uslova, organ određen posebnim propisom može postaviti i druge uslove za izdavanje, u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorom.

Obaveštavanje strane države o rešenju i dostavljanje rešenja Ministarstvu unutrašnjih poslova

Član 527.

(1) O rešenju kojim je odlučeno o izdavanju obavestiće se strana država diplomatskim putem.

(2) Rešenje kojim se dozvoljava izdavanje dostaviće se Ministarstvu unutrašnjih poslova, koje naređuje da se stranac sprovede do granice, gde će se na ugovorenom mestu predati organima strane države koja je tražila izdavanje.

Određivanje prioritetnog zahteva kada izdavanje istog lica traži više stranih država zbog istog krivičnog dela

Član 528.

(1) Ako izdavanje istog lica traži više stranih država zbog istog krivičnog dela, daće se prvenstvo molbi države čiji je državljanin to lice, a ako ta država ne traži izdavanje – molbi države na čijoj teritoriji je krivično delo učinjeno, a ako je delo učinjeno na teritoriji više država ili se ne zna gde je učinjeno – molbi države koja je prva tražila izdavanje.

(2) Ako izdavanje istog lica traži više stranih država zbog različitih krivičnih dela, daće se prvenstvo molbi one države čiji je državljanin to lice, a ako ova država ne traži izdavanje, molbi države na čijem području je izvršeno najteže krivično delo, a ako su dela iste težine – molbi države koja je prva tražila izdavanje.

Molba za izdavanje lica koje se nalazi u stranoj državi

Član 529.

(1) Ako se protiv lica koje se nalazi u stranoj državi vodi u Republici Srbiji krivični postupak ili ako je lice koje se nalazi u stranoj državi domaći sud kaznio, organ određen posebnim propisom može podneti molbu za izdavanje.

(2) Molba se podnosi stranoj državi diplomatskim putem i njoj se prilažu isprave i podaci iz člana 518. ovog zakonika.

Molba za pritvaranje lica čije se izdavanje traži

Član 530.

(1) Kad postoji opasnost da će lice za koje se traži izdavanje pobeći ili da će se sakriti, organ određen posebnim propisom može i pre nego što se postupi po članu 529. ovog zakonika tražiti da se protiv tog lica preduzmu potrebne mere radi njegovog pritvaranja.

(2) U molbi za privremeno pritvaranje posebno će se naznačiti podaci o istovetnosti traženog lica, priroda i naziv krivičnog dela, broj odluke, datum, mesto i naziv organa koji je odredio pritvor, odnosno podaci o pravnosnažnosti presude, kao i izjava da će se izdavanje tražiti redovnim putem.

Ograničenja u pogledu krivičnog gonjenja lica čije se izdavanje traži i u odnosu na izricanje presude tom licu

Član 531.

(1) Ako traženo lice bude izdato, moći će se krivično goniti, odnosno prema njemu će se moći izvršiti kazna samo za krivično delo za koje je izdavanje odobreno.

(2) Ako je takvo lice pravnosnažno osuđeno od domaćeg suda i za druga, pre izdavanja učinjena krivična dela za koja izdavanje nije odobreno, primeniće se shodno odredbe člana 424. ovog zakonika.

(3) Ako je izdavanje odobreno pod određenim uslovima u pogledu vrste ili visine kazne koja se može izreći, odnosno izvršiti i pod tim uslovima bude prihvaćeno, sud je pri izricanju kazne vezan tim uslovima, a ako se radi o izvršenju već izrečene kazne, sud koji je sudio u poslednjem stepenu preinačiće presudu i saobraziće izrečenu kaznu uslovima izdavanja.

(4) Ako je izdato lice bilo pritvoreno u stranoj državi zbog krivičnog dela zbog koga je izdato, vreme koje je provelo u pritvoru uračunaće se u kaznu.

Sprovođenje lica koje se izdaje stranoj državi od druge strane države preko teritorije Republike Srbije

Član 532.

(1) Ako izdavanje traži strana država od druge strane države, a traženo lice bi se imalo sprovesti preko teritorije Republike Srbije, sprovođenje može,

na molbu zainteresovane države, dozvoliti organ određen posebnim propisom pod uslovom da se ne radi o državljaninu Srbije i Crne Gore i da se izdavanje ne vrši za političko ili vojno krivično delo.

(2) Molba za sprovođenje lica preko teritorije Republike Srbije mora sadržati sve podatke iz člana 518. ovog zakonika.

(3) Pod uslovom uzajamnosti, troškovi sprovođenja lica preko teritorije Republike Srbije padaju na teret budžeta.

Glava XXXVI

POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE, REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA LICA NEOSNOVANO OSUĐENIH I NEOSNOVANO LIŠENIH SLOBODE

Lica koja imaju pravo na naknadu štete zbog neosnovane osude

Član 533.

(1) Pravo na naknadu štete zbog neosnovane osude ima lice prema kome je bila pravnosnažno izrečena krivična sankcija ili koje je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne, a docnije je povodom vanrednog pravnog leka novi postupak pravnosnažno obustavljen ili je pravnosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena, osim u sledećim slučajevima:

1) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo zbog toga što je u novom postupku oštećeni kao tužilac, odnosno privatni tužilac, odustao od gonjenja, ili što je oštećeni odustao od predloga, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa okrivljenim;

2) ako su rešenje o obustavi krivičnog postupka ili presuda kojom je optužba odbijena, doneseni zbog toga što je krivično delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem;

3) ako je u novom postupku rešenjem optužba odbačena zbog nenadležnosti suda, a ovlašćeni tužilac je preduzeo krivično gonjenje pred nadležnim sudom.

(2) Osuđeni nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način, namerno prouzrokovao svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen zabranjenim radnjama (član 9) lica zaposlenog u državnom organu.

(3) U slučaju osude za krivična dela u sticaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična dela u pogledu kojih su ispunjeni uslovi za priznanje naknade.

Podnošenje zahteva za naknadu štete organu uprave

Član 534.

(1) Pravo na naknadu štete zastareva za tri godine od dana pravnosnažnosti prvostepene presude kojom je okrivljeni oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravnosnažnosti prvostepenog rešenja kojim je

postupak obustavljen, a ako je povodom žalbe rešavao viši sud – od dana prijema odluke višeg suda.

(2) Pre podnošenja sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtevom obrati nadležnom organu, radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.

(3) U slučaju iz člana 533. stav 1. tačka 3. ovog zakonika, o zahtevu se može rešavati samo ako ovlašćeni tužilac nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri meseca od dana prijema pravnosnažne odluke. Ako po isteku ovog roka ovlašćeni tužilac preduzme gonjenje pred nadležnim sudom, prekinuće se postupak za naknadu štete do okončanja krivičnog postupka.

Podnošenje tužbe za naknadu štete

Član 535.

(1) Ako zahtev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu organ uprave ne donese odluku u roku od tri meseca od dana podnošenja zahteva, oštećeni može kod nadležnog suda podneti tužbu za naknadu štete. Ako je postignut sporazum samo u pogledu dela zahteva, oštećeni može tužbu podneti u pogledu ostatka zahteva.

(2) Dok traje postupak iz stava 1. ovog člana, ne teče zastarelost predviđena u članu 534. stav 1. ovog zakonika.

(3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Republike Srbije.

Prava naslednika oštećenog lica

Član 536.

(1) Naslednici nasleđuju samo pravo oštećenog lica na naknadu imovinske štete. Ako je oštećeni već stavio zahtev, naslednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahteva za naknadu imovinske štete.

(2) Naslednici oštećenog lica mogu posle njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećeno lice umrlo pre isteka roka zastarelosti i od zahteva se nije odreklo, u skladu sa pravilima o naknadi štete propisanim Zakonom o obligacionim odnosima.

Pravo na naknadu štete licima koja su neosnovano lišena slobode

Član 537.

(1) Pravo na naknadu štete pripada i licu:

1) koje je bilo u pritvoru, odnosno kome je određena zabrana iz člana 168. stav 2. ovog zakonika, ili koje je na drugi način od strane suda, javnog tužioca ili policije, lišeno slobode u vezi sa krivičnim delom, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka, ili je postupak obustavljen pravnosnažnim rešenjem, ili je pravnosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena;

2) koje je izdržavalo kaznu lišenja slobode, a povodom ponavljanja krivičnog postupka, odnosno zahteva za zaštitu zakonitosti ili zahteva za ispitivanje zakonitosti pravnosnažne presude podnesenog u vreme važenja ranijeg Zakonika o krivičnom postupku, izrečena mu je kazna lišenja slobode u kraćem trajanju od kazne koju je izdržalo, ili je izrečena krivična sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode, ili je oglaseno krivim a oslobođeno od kazne;

3) koje je usled greške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišeno slobode, ili je zadržano duže u pritvoru ili zavodu za izdržavanje kazne ili mere, odnosno prema kojem je duže trajala zabrana iz člana 168. stav 2. ovog zakonika;

4) kome je pritvor, odnosno zabrana iz člana 168. stav 2. ovog zakonika trajala duže nego što traje kazna zatvora na koju je osuđeno.

(2) Licu koje je po članu 267. ovog zakonika lišeno slobode bez zakonskog osnova, pripada pravo na naknadu štete ako protiv njega nije određen pritvor, odnosno zabrana iz člana 168. stav 2. ovog zakonika, niti mu je vreme za koje je lišeno slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično delo ili za prekršaj.

(3) Naknada štete ne pripada licu koje je svojim nedozvoljenim postupcima prouzrokovalo lišenje slobode. U slučajevima iz tačke 1. stava 1. ovog člana, isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 533. stav 1. tač. 1. i 2. ili ako je postupak obustavljen na osnovu člana 248. ovog zakonika, kao ni ako je doneta odbijajuća presuda, odnosno postupak nije ni pokrenut zbog zaključenog poravnania između okrivljenog i oštećenog, ili ako postupak nije pokrenut usled oprostaja krivičnog gonjenja osumnjičenom (čl. 477. i 268).

(4) U postupku za naknadu štete u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana shodno će se primenjivati odredbe ove glave.

**Objavljivanje u sredstvima javnog informisanja odluke iz koje
proizilazi neosnovanost ranije osude i dostavljanje takve odluke
drugim licima**

Član 538.

(1) Ako je slučaj na koji se odnosi neosnovana osuda ili neosnovano lišenje slobode nekog lica prikazivan preko sredstava javnog informisanja i time bio povređen ugled tog lica, sud će na njegov zahtev, objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog informisanja saopštenje o odluci iz koje proizilazi neosnovanost ranije osude, odnosno neosnovanost lišenja slobode. Ako slučaj nije prikazivan preko sredstava javnog informisanja, ovakvo saopštenje će se, na zahtev tog lica, dostaviti državnom organu, organu teritorijalne autonomije ili organu lokalne samouprave, preduzeću, drugom pravnom ili fizičkom licu kod koga je lice u radnom odnosu, a ako je to za njegovu rehabilitaciju potrebno – društvenoj ili drugoj organizaciji. Posle smrti osuđenog lica, pravo na podnošenje ovog zahteva pripada njegovom braćnom drugu, licu sa kojim je živelo u trajnoj vanbračnoj zajednici, deci, roditeljima, braći i sestrama.

(2) Zahtev iz stava 1. ovog člana može se podneti i ako nije podnesen zahtev za naknadu štete.

(3) Nezavisno od uslova predviđenih u članu 533. ovog zakonika, zahtev iz stava 1. ovog člana može se podneti i kad je povodom vanrednog pravnog

leka izmenjena pravna kvalifikacija dela, ako je usled pravne kvalifikacije u ranijoj presudi bio teže povređen ugled osuđenog lica.

(4) Zahtev iz st. 1. do 3. ovog člana podnosi se u roku od šest meseci (član 534. stav 1), sudu koji je u krivičnom postupku sudio u prvom stepenu. O zahtevu odlučuje veće (član 24. stav 6). Prilikom rešavanja o zahtevu shodno se primenjuju odredbe člana 533. st. 2. i 3. i člana 537. stav 3. ovog zakonika.

Poništavanje upisa neosnovane osude u kaznenoj evidenciji

Član 539.

Sud koji je u krivičnom postupku sudio u prvom stepenu doneće po službenoj dužnosti rešenje kojim se poništava upis neosnovane osude u kaznenoj evidenciji. Rešenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smeju se nikom davati podaci iz kaznene evidencije.

Ograničenje prilikom razmatranja i prepisivanja spisa

Član 540.

Lice kome je dozvoljeno razmatranje i prepisivanje spisa (član 201) koji se odnose na neosnovanu osudu ili na neosnovano lišenje slobode, ne može upotrebiti podatke iz tih spisa na način koji bi bio od štete za rehabilitaciju lica protiv koga je vođen krivični postupak. Predsednik suda je dužan da na ovo upozori lice kome je dozvoljeno razmatranje, i to će se zabeležiti na spisu uz potpis tog lica.

Povraćaj prava iz radnog odnosa i socijalnog osiguranja

Član 541.

(1) Licu kome je zbog neosnovane osude ili neosnovanog lišenja slobode prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bilo na radu za vreme za koje je zbog neosnovane osude ili neosnovanog lišenja slobode staž izgubilo. U staž se uračunava i vreme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neosnovane osude ili neosnovanog lišenja slobode, a koja nije nastala krivicom tog lica.

(2) Prilikom svakog rešavanja o pravu na koje utiče dužina radnog staža, odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili organizacija uzeće u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana.

(3) Ako organ ili organizacija iz stava 2. ovog člana ne uzme u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana, oštećeno lice može zahtevati da sud naveden u članu 535. stav 1. ovog zakonika utvrdi da je priznavanje ovog vremena nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv organa ili organizacije koja osporava priznati staž i protiv Republike Srbije (član 535. stav 3).

(4) Na zahtev organa, odnosno organizacije kod koje se pravo iz stava 2. ovog člana ostvaruje, isplatiće se iz budžetskih sredstava (član 535. stav 3) propisani doprinosi za vreme za koje je odredbom stava 1. ovog člana staž priznat.

(5) Staž osiguranja priznat odredbom stava 1. ovog člana u celini se uračunava u penzijski staž.

Glava XXXVII

POSTUPAK ZA IZDAVANJE POTERNICE I OBJAVE

Traženje okrivljenog i obaveštavanje o adresi okrivljenog

Član 542.

Ako se ne zna prebivalište ili boravište okrivljenog, kad je to po odredbama ovog zakonika neophodno, sud ili javni tužilac će zatražiti od policije da okrivljenog potraži i da ih obavesti o njegovoj adresi.

Izdavanje poternice

Član 543.

(1) Izdavanje poternice može se narediti kad se okrivljeni očigledno nalazi u bekstvu, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rešenje o određivanju pritvora.

(2) Izdavanje poternice naređuje na predlog javnog tužioca ili po službenoj dužnosti sud pred kojim se vodi krivični postupak. U prethodnoj istrazi i tokom istrage izdavanje poternice na predlog javnog tužioca naređuje istražni sudija. Ako se istražni sudija ne složi sa predlogom javnog tužioca, o tome u roku od 48 časova odlučuje veće iz člana 24. stav 6. ovog zakonika.

(3) Izdavanje poternice naređuje se i u slučaju bekstva okrivljenog iz zavoda u kome se prema njemu izvršava kazna, bez obzira na visinu kazne, ili bekstva iz zavoda u kome se izvršava zavodska mera koja podrazumeva lišenje slobode. Naredbu u takvom slučaju izdaje upravnik zavoda.

(4) Naredba suda ili upravnika zavoda za izdavanje poternice dostavlja se policiji radi izvršenja.

Izdavanje objave

Član 544.

(1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u vezi sa krivičnim delom, ili ove predmete treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja istovetnosti pronađenog nepoznatog leša, naređuje se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obaveštenja dostave organu koji vodi postupak.

(2) Policija može objavljivati i fotografije leševa i nestalih lica ako postoje osnovi sumnje da je do smrti, odnosno nestanka tih lica, došlo usled krivičnog dela.

Povlačenje poternice ili objave

Član 545.

Organ koji je naredio izdavanje poternice ili objave dužan je da je odmah povuče kad se pronađe traženo lice ili predmet, ili kad nastupi zastarelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih poternica ili objava nije više potrebna.

Raspisivanje poternice i objave

Član 546.

(1) Poternicu i objavu raspisuje organ policije nadležan po mestu onog državnog organa pred kojim se vodi krivični postupak, odnosno zavoda iz kog je pobjeglo lice na izdržavanju kazne ili zavodske mere.

(2) Radi obaveštavanja javnosti o poternici ili objavi mogu se koristiti i sredstva javnog informisanja.

(3) Ako je verovatno da se lice za kojim je izdata poternica nalazi u inostranstvu, Ministarstvo unutrašnjih poslova može raspisati i međunarodnu poternicu, uz pribavljenu saglasnost ministarstva pravde.

(4) Na molbu inostranog organa, Ministarstvo unutrašnjih poslova može raspisati poternicu i za lice za koje se sumnja da se nalazi u Republici Srbiji, ako je u molbi data izjava da će se u slučaju pronalaženja tog lica zatražiti njegovo izdavanje.

Glava XXXVIII

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Nedovoljan broj sudija u sudu za obrazovanje veća iz člana 24. stav 6.

Član 547.

Ako se kod suda koji sudi samo u prvom stepenu zbog nedovoljnog broja sudija, ne može obrazovati veće predviđeno u članu 24. stav 6. ovog zakonika, poslove iz nadležnosti tog veća vršiće veće neposredno višeg suda.

Rokovi koji su važili do stupanja na snagu ovog zakonika

Član 548.

Ako je na dan početka primene ovog zakonika bio u toku neki rok, taj rok će se računati po odredbama ovog zakonika, osim ako je prema ranijim propisima rok bio duži.

**Rokovi za krivično gonjenje za dela za koja se goni po predlogu
oštećenog**

Član 549.

(1) Za krivična dela za koja se učinilac goni po predlogu oštećenog rok, iz člana 52. stav 1. ovog zakonika počinje da teče od dana stupanja na snagu krivičnog zakona koji predvidi da se pojedina krivična dela gone po predlogu oštećenog.

(2) Krivični postupak za krivična dela koja su se pre stupanja na snagu zakona iz stava 1. ovog člana gonila po službenoj dužnosti ili privatnoj tužbi, a po stupanju na snagu tog zakona po predlogu oštećenog, sprovede se po propisima koji su bili na snazi pre stupanja na snagu tog zakona, ako je do tada postupak započet.

(3) Ako u slučaju iz stava 2. ovog člana presuda bude ukinuta u postupku po pravnim lekovima, dalji postupak će se sprovesti po privatnoj tužbi, odnosno po predlogu oštećenog.

**Pravo na ponavljanje krivičnog postupka i naknadu štete neopravdano
osuđenim licima i licima neosnovano lišenim slobode uređena posebnim
zakonskim odredbama**

Član 550.

(1) Pravo na ponavljanje krivičnog postupka pravnosnažno dovršenog pre 1. januara 1954. godine biće uređeno posebnim zakonom. Do tada ostaje na snazi član 6. Uvodnog zakona za Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list FNRJ", br. 40/53).

(2) U pogledu naknade štete neopravdano osuđenim i neosnovano lišenim slobode, odredba člana 7. Uvodnog zakona za Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list FNRJ", br. 40/53) primenjuje se i posle stupanja na snagu ovog zakonika, osim ako se drukčije predvidi posebnim zakonom iz stava 1. ovog člana.

**Lica koja su postala svedoci saradnici po ranije važećem
Zakoniku o krivičnom postupku**

Član 551.

Lica koja su do dana početka primene ovog zakonika postala svedoci saradnici, zadržavaju to svojstvo i u odnosu na njihov položaj u krivičnom postupku primenjuju se odredbe ranije važećeg Zakonika o krivičnom postupku (čl. 504d – 504i).

Primena odredbi ranije važećeg zakonika

Član 552.

(1) Ako je do dana početka primene ovog zakonika, podnesen zahtev za sprovođenje istrage po odredbama ranije važećeg Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list SRJ", br.70/01 i 68/02 i "Službeni glasnik RS", br. 58/04, 85/05 i 115/05) istraga će se okončati u skladu sa tim odredbama.

(2) Ako je do dana početka primene ovog zakonika donesena odluka protiv koje je po tada važećem zakonu bio dozvoljen pravni lek, a ta odluka još nije dostavljena, ili je u toku rok za izjavu pravnog leka, ili po izjavljenom pravnom leku još nije odlučeno, u pogledu prava na pravni lek i postupka po pravnom leku, primenjivaće se odredbe Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list SRJ", br. 70/01 i 68/02 i "Službeni glasnik RS", br. 58/04, 85/05 i 115/05).

Donošenje podzakonskih propisa

Član 553.

Podzakonske propise predviđene ovim zakonikom nadležni organi doneće u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakonika.

Prestanak važenja ranijeg Zakonika o krivičnom postupku

Član 554.

Danom početka primene ovog zakonika prestaje da važi Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list SRJ" br. 70/01 i 68/02, "Službeni glasnik RS" br. 58/04, 85/05 i 115/05).

Stupanje na snagu Zakonika o krivičnom postupku

Član 555.

Ovaj zakonik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjivaće se od 1. juna 2007. godine, izuzev odredaba čl. 107, 110, čl. 117. do 122. i čl. 333. do 335. ovog zakonika koje će se primenjivati od dana stupanja na snagu zakonika.